

ЛЮБОМИР ЛУЛЧЕВ

ТАЙНИТЕ

НА ДВОРЦОВИЯ

ЖИВОТ

ДНЕВНИК (1938 – 1944)

ЛЮБОМИР ЛУЛЧЕВ
ТАЙНИТЕ НА ДВОРЦОВИЯ
ЖИВОТ
ДНЕВНИК (1938–1944)

chitanka.info

„Гайните на дворцовия живот“ от Любомир Лулчев е произведение, което се чете на един дъх. Неговата сила и привлекателност е в достоверността. За разлика от парижките, петербургските, цариградските и други потайности софийските са автентично документални. Любомир Лулчев е офицер от българската армия и герой от войните 1912–1918 г. След това става дъновист и близо едно десетилетие е живата връзка между учителя Петър Дънов и цар Борис III, като предава съветите на първия и тълкува сънищата на втория. Затова той завинаги ще остане в нашата история като „българския Распутин“.

След 9 септември 1944 г., без да е виновен за нещо, е осъден от Народния съд и екзекутиран на 1 февруари 1945 г. Но дневникът му (отпечатан без редакция и съкращения), в който са описани интимните преживявания и тайни на царя и неговото политическо обкръжение, остана. И той завинаги ще хвърля светлина по коридорите на властта за времето от 1938 до 1944 г.

Н. ГЕНЧЕВ

ЕДНО ИЗКЛЮЧИТЕЛНО ИСТОРИЧЕСКО СВИДЕТЕЛСТВО

Идеята да се издаде дневникът на Любомир Лулчев, озаглавен „Тайните на дворцовия живот“, е повече от похвална. Това трябваше да стане отдавна, но криворазбраните сметки на тоталитарните управници държаха десетилетия този първокласен извор за българското минало заключен с няколко катинара в архивните шкафове.

Дневникът е воден методично от Любомир Лулчев, близък приятел и предан сътрудник на ръководителя на „Бялото братство“ Петър Дънов. Допуснат близо до българския владетел цар Борис III, до членовете на царската фамилия, установил широки контакти с българския политически свят в навечерието и по време на Втората световна война, Лулчев е отбелязал важни събития и любопитни подробности.

Хронологически записките от дневника обхващат период от седем години. Първият запис е направен на 25 януари 1938 г., а последният — на 5 май 1944 г.

Два предварителни въпроса се нуждаят от кратки отговори, за да може да се разбере смисълът на водените записки и да се очертае фигурата на техния автор.

Първият се отнася до мистериозната организация, наречена „Бялото братство“. То е създадено от П. Дънов — Учителя през 1900 г., когато се провежда първият събор на последователите на Дънов. Последният събор се е състоял през 1944 г., а на 27 декември същата година Дънов умира.

Учението на Дънов има много допирни точки с модерната теософия. То черпи вдъхновение от древноиндийските религии и по-точно от хиндуизма, опира се твърдо на християнството. Дъновизмът е силно повлиян от съвременните нему мислители — Толстой и Бергсон.

Дънов разглежда Бога като триединство от великите принципи на любовта, истината и мъдростта. Силата, която движи живота, според него е любовта.

В живата природа действуват принципи, сили, енергии и закони. Дънов отбелязва два разумни принципа — на силата (активността) и на мекотата. Той разглежда тези принципи като две прояви на едно и също начало. Затова основният закон, по който върви светът, е на еволюцията и инволюцията.

Друг природен закон е кармата, определен като „закон за причините и последствията“.

Светът или природата, като проявление на Бога, почиват на разумността. Великото разумно начало това е Бог, същността, на когото е недостъпна за всяко същество, творец на битието от хаоса, присъстващ навсякъде в света, правец го разумен, в единство и хармония със своя Създател.

Бог е създал човека, който се състои от външна (физическа, нетрайна, преходна) страна и от душа и дух — „искрици“ от Бога. Всички души, завършващи земния свят, образуват Всемирното бяло братство, начело на което стои Синът Божи — Исус Христос. От тях Бог изпраща на Земята „велики учители“, които осъществяват връзката на човека с Бога.

В своите съчинения и проповеди Дънов изгражда сложна система от исторически, етически, гносеологически представи, т.е. едно късно религиозно-философско мирозрение с еkleктичен характер. Дъновото учение има за цел да обясни човека, неговото място на този свят и неговото космическо превъплъщение. Неизменна основа на дъновизма е християнството. Но развивайки се паралелно с голямата вълна на руската религиозна философия от началото на ХХ в., дъновизмът е силно напоен с романтизъм и идеализъм, въпреки стремежа му да бъде една религиозна практика, целяща усъвършенствването на индивида и на отношенията в братската общност.

Появата и развитието на „Бялото братство“ е стремеж към създаване на алтернативен социален модел във времето, когато българското общество се намира в стрес, предизвикан от разпадането на патриархалните основи на българския културен стереотип с нахлуването на индустриализацията и модернизацията.

Посрещнато противоречиво и главно враждебно, особено от страна на църквата и на матерналистите, „Бялото братство“ просъществува дълго и упорито, събира значителен брой привърженици, създава своята организация и постепенно разпространява идеите си в почти всички европейски страни и чак до Япония.

Един от първите помощници на П. Дънов е Л. Лулчев, авторът на предлагания тук дневник.

Офицерът Лулчев се свързва трайно с „Бялото братство“ през 20-те години, когато редактира и издава вестниците „Алфа“ и „Живот“, посветени изцяло в защита на дъновизма.

Фигурата на Лулчев става популярна през 30-те години, когато движението започва да се меси в обществения живот. Тогава се установяват и първите контакти с цар Борис III, тъй като Учителят одобрява политиката на царя след 1934 г. и очаква от неговата власт дори и мъдри ходове.

Поради тази причина Л. Лулчев е натоварен да влезе под кожата на царя и да стане персонален проводник на идеите на Дънов в българския дворец.

В литературата връзките на Лулчев с царя са третираны твърде противоречиво. Едни автори смятат Лулчев за придворен гадател, астролог и таен съветник, като му приписват главната вина за провала на българската политика през Втората световна война.

Противоречиво тълкуват неговата дворцова авантюра и съидейниците му от „Бялото братство“. Едни от тях го приемат за отцепник и враг на Учителя, други му приписват качествата на силен медиум, специалист по физиогномия, графология и хиромантия.

Така или иначе, Лулчев започва редовните си срещи с царя през 1938 г., когато Дънов му поръчва да бъде негов „говорител“ в двора, мисия, която той приема като поле за „служене“, макар и, както пише до Учителя, „политиката ни е отвратителна“ и „тая работа ми е гнусна“.

Любопитно е да се отбележи, че Дънов не е проявявал интерес към директни контакти с царя, макар и да го е смятал за „духовно издигнат човек“. Може би именно поради това Учителят изпраща в двора офицера Лулчев, за да повлияе на царя в името на новата култура на любов, братство и хармония. Дънов и Лулчев са се надявали по този

начин да възродят България като огнище на ново духовно поле, подобно на онова, което някога са създали Орфей, Кирил и Методий и богомилството.

В навечерието на войната Дънов иска от Лулчев да внуши на царя политиката на мир, да се държи приятелски език към всички държави, да помилва Дамян Велчев и да умиротвори вътрешно страната.

Постепенно след първите срещи Лулчев започва методично да внушава на царя серия конкретни политически ходове. Той се намесва доста активно в задкулисието на българската политика, внушава на Борис III да създаде ново правителство от демократичните формации, да лансира нова държавна програма, която да активира „всички национални енергии на работа — всеки на своето място“, да помири труда с капитала.

Лулчев препоръчва да се следва политиката на мир и неутралитет. По настояване на Дънов той иска от царя да пише на английския крал, като го помоли „да сключи мир, за да не се унищожават цивилизацията, богатствата, хората — да се избегне социалната революция“.

Наред с преките и косвените внушения, които Лулчев прави в двора, той се сближава с царя и в личен план — грижи се за неговото физическо и духовно здраве, често го преглежда, дава му билки, подарява му своите и на Дънов книги. И цар Борис III често се възползува от съветите на Лулчев. Той приема сериозно неговите внушения за природосъобразен начин на живот и природни методи на лечение, запознава се с трудовете на Димков за ирисовата диагностика и билколечението.

Вниквайки внимателно в дневника на Л. Лулчев и в историческата документация за периода на Втората световна война, могат да се открият доста съвпадения между съветите на Учителя, предадени на царя от Л. Лулчев, и действителните ходове на българската политика. Главното съвпадение е действителната политика на мир и неутралитет, която цар Борис III провежда последователно през целия период от навечерието на войната.

Но внимателното проучване на текста на дневника показва, че влиянието на Лулчев в двора не е „фатално“, целта, която Дънов е преследвал, остава нереализирана.

Цар Борис III не всякога е уведомявал точно Лулчев за своите намерения. Той се е съветвал с него от време на време, по-скоро за да получи последна увереност за намисленото, без да е приемал винаги Лулчевите внушения. По-скоро царят се е интересувал от медиумните и окултните препоръки на своя приятел, отколкото по него да нагоди своята политика.

Но така или иначе, срещите на Л. Лулчев с цар Борис III, с представители на политическия елит и с други лица от царския двор са дали възможност да се запази един исторически текст с богато съдържание и изключителни податки както за историята на България в един съдбоносен момент от най-новото време, така и за интимните подробности от живота на династията и на българската политика.

От дневника могат да се доловят и схванат и автентичните слабости и качества на българския монарх като политик, човек и личност, да се очертаят в контури образите на царица Йоана, на княгините Евдокия и Надежда, на принц Кирил и на царските деца Мария-Луиза и Симеон, на цяла серия български политици като Г. Кьосеиванов, Н. Мушанов, Б. Филов, Ив. Багрянов и др.

Дневникът на Лулчев е истинска мина от данни, факти и свидетелства за българската народопсихология, за нравите на българската политика, за интимните кътчета на българския царски двор, за стореното и проваленото в българското политическо развитие.

В този смисъл книгата има много и много измерения — исторически, политически, народопсихологически и т.н.

Най-накрая текстът на дневника на Л. Лулчев е едно изключително любопитно и забавно четиво за всеки, независимо от възраст, пол и занятие. От него може да се научи повече, отколкото от всяка историческа интерпретация на времето и епохата.

София 1 декември 1991 г.

Проф. д-р Н. Генчев

Ваше Величество,

При тия условия мисля, че ще е добре „малкият Алекси“^[2] да си остане на своето място. Има работи, които би трябвало сега да се предвиждат, защото после резултатите им по-трудно се премахват. Моля, помислете и направете. Изпращам историческата фотография „Как беше, че как стана?“. (Ако я имате в оригинал — подарете ми я.)

Впечатлението от излизането е много силно, но от Николаев^[3] е доста неблагоприятно. Смятат го много заядлив.

С поздрав: Любомир Лулчев

25.1.1938, София, Изгрева

Ваше Величество,

Изпращам „положението и разрешението“ по изпълнението на този план, ако намерите за добре, можете да си послужите със следния метод:

Допитайте се по околен път до английския представител^[4], като му съобщите, което мислихте да правите, да не се изненада и допусне, че някаква подозрителна политика се прокарва. Те имат връзка с народници, демократи, земеделци и работници и биха могли да внушат поотделно, по един човек от тях, да се групират заедно и да дойдат до едно съглашение (по десетина човека от всяка бивша партия) и в едно изложение, признавайки погрешките на партизанството, тържествено да се откажат от грешките на миналото и да направят една обществена декларация, подписана от хора на бившата Народняшка, бившата Демократическа, бившата Земеделска и бившата Работническа партия, с която да декларират, че ще работят в името на тези и тези принципи (те могат да им се посочат допълнително или

сами те да си ги изберат), като обещава свещено да ги пазят. Всички други „движения“ са механически, безпринципни и ще се движат, докато имат „бензин“. Временните успехи на техните образци не трябва да ни заблуждават. Нека си спомним империята на Константин в Мала Азия, която трая от ден до пладне. Фанатизъм, преследване и реакция не могат даде нищо на българския народ. Каква смисъл има да се отварят войни, предварително осъдени на неуспех? Запасното офицерство е крайно безидейно и готово да тръгне подир първия срещнат, без да мисли къде ще го изведе пътят, който му се сочи. Те не могат да схванат, че днешният и утрешният момент може коренно да се различават и да се попадне в задънена улица.

Така очертана, демократо-народняшката група и работническо-земеделската ще послужат за основа на бъдещия обществен живот. С посоката на „безпартийност“ трябва да се приключи, защото ще доведе до нежелани последици.^[5] Повече подробности, ако има нужда — устно. Трябва да се скъпи времето и всичко да става в най-строга тайна. От моя страна това спазвам напълно.

С искрена почит: Л. Лулчев

6.I.1938 г.

Ваше Величество,

Понеже въпросът, за който стана спор днес пред Вас, взе крива насока, за да не остане впечатление, че ние искаме някакви беззакония и лични изгоди във вреда на реда и законите в страната, нашите събрания (и школа) ще престанат. Ние винаги сме се водили от мисълта, че те са от обща полза, че добрите хора са пратеници на небето, че те внасят нещо необходимо и полезно и с благословение за цялата страна и за всички хора, че те пръскат една духовна светлина, без която животът би изглеждал по-непоносим.

Понеже се мисли, че с ограничения и бруталности може да се достигнат добри резултати, ние няма да пречим

ни най-малко да се дочакат и видят резултатите им. Обаче за последиците предварително заявяваме, че не можем да носим ние лично никакви отговорности.

С почит: Любомир

13.IV.1938

Ваше Величество,

Изпращам бележките по Закона за печата. Ако обичате, прочетете ги.

Пращам Ви и едно частно писмо, което след прочитането моля да ми върнете: човекът, който го е писал, заслужава доверие 100% (писмото е до жена му).

Упражнявайте контрол, защото партизаните сега са в министерството.

Позивът е многоречист и имаше места, които казваха: „Ела, вълк, изяж ме“ ...

Най-сърдечни поздравии и пожелания за добро здраве на децата и Ваш^[6]

Л. Лулчев

Ваше Величество,

Времето, което изживяваме, е особено. Различни и противоположни сили се намират в голяма активност. Във всички държави се чувствува голямо напрежение — особено в авторитарните. Ония държави, които постъпват най-справедливо, ще успеят. В другите вътрешните противоречия ще се изострят и ще ги обезсилят.

Да се пазим да се не повтарят грешките от миналото, защото загубите сега ще бъдат двойни.

Нека се уповаваме на здравето, а не на болното, на разумното, а не на невежите.

Мнозина сте слушали досега, послушайте и нас. Имайте постоянството на германеца, честността на англичанина, обходата на французина, предаността на русина и веселието на италианеца.

Ако е добре на народа, и на Вас ще бъде добре, но ако той е зле, и Вие не може да сте добре. Ония, които вършат волята Божия, сиреч най-разумното в дадения момент, те имат успех в живота си. Личните разбирания водят към неминуеми стълкновения с други лични разбирания и неуспехи.

Тоя свят не е без ръководител. И тия, които схващат това, което Той иска, носят новото в живота. Новото се чака от всички. То носи винаги повече справедливост, повече свобода, повече радост и обич между хората.

Онова, което потиска, преследва, руши, е само старо в нови дрехи. Имайте присърце мъките на бедните и потиснатите. Познавам милостивото Ви сърце — дайте му ход и изберете хора, които да Ви разбират, и започнете това, което Ви е присъщо — едно по-справедливо управление, гдето грижата на властта ще стигне и до последната колиба. Помнете си, там живеят при най-лоши условия обикновено ония, които най-сърдечно Ви целуват ръка... А за тях най-малко се прави... Тогава и Вашият живот ще се изпълни с радост и няма като сега да е мъчение!

Ако ще тръгвате за странство, изберете си подходящ благоприятен ден за тръгване.

Хороскопа Ви връщам. Може би ще ми трябва за още едно наблюдение чак след 15.8. т.г.

Портретите на Симеончо с Вас и майка му са цяла история без думи! Изглежда, че е много чувствително дете. А фотографията на княгинята между цветята е една истинска картина.

Благодаря много за тия фотографии.

Бог да пази Вас и домочадието Ви.

С искрена почит: Любомир Лулчев

6.VII.1938

СРЕЩА С ЦАРЯ НА РИЛА ПРИ ВАДАТА НА 13.VII.1938 Г.

Пристигнах на 7-и на Рила. Там бяха пуснали 300 коня да пасат, та бяха изцапали мястото, та трябваше да се чисти. Дойде ловецът Христо Кацарски да ми каже, че царят ще дойде на 13-и на Вада в 8 ч. сутринта да се видим, ако може — това му телефонираше от Царска Бистрица. На 13-и сутринта бях на беседа на молитвения връх, в 6 и половина тръгнах. Учителят ме изпрати сърдечно, като ме посъветва да бъда внимателен. Сега, каза той, работят от невидимия свят да смекчат нещата. Целият облечен в бяло, придружен от Йордан, аз бях в 7 и половина на Вада. Бяхме взели чайника с вода от тукашната чешмичка, за да черпим царя. Запалихме огън и аз излязох малко. На изток се показва веднага царят. Беше 8 без 20; много елегантно облечен, спортно, бинокъл, бастун и малка раница на гърба. Той ме забеляза веднага и ме поздрави с високо вдигане на каскета си във въздуха. Аз му отговорих с вдигане на едната ръка. И двамата се приближихме бързо един към друг и аз му се похвалих, че сме му донесли вода да го черпим от чешмичката — това, което той си няма. Седнахме до Вадата на неговата стара карма — подарената от него, пардесю тъмносиньо. Снех му раницата. Каза ми, че ми носел плодове от Кричим — помнел, че когато аз съм дошъл най-напред в Царска Бистрица, съм му донесъл един портокал, сега и той носел. Седнахме. Аз извадих от моята раница прясна питка, месена на планината в подвършник, сирене ементал и една пиперка зелена, на която той се много зарадва; той ги обича. Турих му една хубава чаша захар и лимон и топла вода. Това ни беше гостенето му. Ядохме и говорихме. Предварително му казах за Йордан. „Като моят Свилен^[7] ли е?“ — ми каза царят смеещком. „Да“ — съгласих се аз и повиках Йордан да се приближи. Той дойде, вдигна ръка и поздрави със „Само Божията любов носи пълния живот.“ — „Напълно съгласен“ — каза царят, като поздрави с вдигане на каскета си. „Добре дошли, Ваше Величество.“ Царят му подаде ръка и благодари. Като му казах, че е шофьор, царят му каза: „Е, значи колеги сме.“ Почнахме разговора. Казах му, че речта на Кьосето^[8] не съм чел. Той ми я разправи накъсо. Каза ми, че ходил при Кьосето, който бил болен, и го накарал на 7.VII. да говори. „Магически числа си му избрал“ — казвам му. Цитира ми някои пасажи от речта му и каза, че ще ми изпрати стенограмите. Главните въпроси, които имаше и говорихме, бяха:

1. Отговорът на тронното слово. Прочете ми проекта и направихме няколко поправки; да приеме депутация или всички народни представители? Казах му, че ще е по-хубаво всички народни представители да приеме, да ги не дели. Ще му бъде малко по-мъчно, но няма нищо, после ще му бъде пък по-лесно, защото ще чуе мнозина. Той се съгласи и каза, че в петък ще приеме всички; Законът за печата — поне да си внесе задълженията? Сега, като преписвам, не мога си спомни за какво са били — да се оставят наесен; да направи една закръпка на кабинета, ако има нужда, след виждане на депутатите да отиде в странство и след връщането оттам да направи генерална реконструкция. Това бяха главните въпроси. Между другото говорихме къде е ходил по планината; за сестра му Надежда, за зет му, който бил болен от стомах; решихме да го видя и му дам наставления. Говорих му за Николаев — че министър не може така да говори за своите чиновници. „Спас Ганев^[9] му възрази“ — каза ми царят. „Но мястото на тия работи не е в събранието, а в Министерския съвет — казах аз. — Каква е тая политика? Николаев е истеричен и демагогства.“ Царят беше съгласен с това.

Говорихме за доста други работи. Между другото говори ми за сушата. „Аз Ви казах и по-рано, че «Бялото братство» не трябва да се засяга, защото ще има последици... И това е най-малкото!“ — „Зная, зная, нали зная какво беше и със стария, и с кешишите^[10] Василий и Партений и други...“ — „Да, защото не сме важни ние като хора, а функцията, която изпълняваме. Ако някой нападне мене, е едно, но ако някой нападне Вас като цар, е друго. Който служи на божествената идея, Бог го пази. Други са интересите на един, който пипа агнето да го види угоено ли е, ако е месоядец, и други — на вегетарианеца... Да, разбира се. И към Вас тия, които търсят своите интереси, те тъй пипат, а друго е, който пипа, той, който иска само да види дали му е достатъчно само храната...“ — „Знаеш, много беше тежко тая неделя и най-интересното беше, че четох във вестник там френски от 6-и една статия против астролозите, които предсказали, че тая седмица ще бъде тежка; той го оборваше, а аз го четох тъкмо когато го опитвахме, че беше така...“ — „Ами, разбира се, Земята е една къща, около която влияе слънцето, месечината и всички планети. А това влияние не може да бъде последица и за хората! Ако затвориш прозорците, цялата къща ще стане тъмна. Но и по-лошо ще дойде...“ — „Зная, зная“^[11]..., но с

Николаев не може да се работи. Той е архипоп — но видяхте ли, с Генчев^[12] се карали. Той казваше, че ние не искаме да изпълним закона, а се оказа, Вие видяхте, четох Ви закона на полицията, че трябваше само да се съобщава, а не да се иска разрешение; да, разбрах, Л., това са произволи и дивотии (искаха да ни затворят събранието и настояваха да сме искали разрешение). Трябва да се премахнат тия работи. Ще отстои тоя държавник, който е спазил най-добре справедливостта; тия постройки, които са градени с отвес, без това е невъзможно! Дайте отдушник! Държавата е като жив човек. Както една къща има нужда от канализация, от комини и от чистене — нашият строй не е идеален, дайте място, път на неоправданите къде да се оплакват от несправедливостите. В тоя свят тия, които слушат волята на твореца, ще бъдат най-добрите. Вие имате интуиция много добра, но умът Ви бърка... прави сметчици... — „Да, това го имам, но то пречи.“ — „Вие минавате по бедност, в последния момент Ви отпускат малко кредит за нова работа.“ — „Да, така е, хубавото Ви е, че се смирявате, и затова Ви помагат и нов кредит ще Ви отворят, бъдете само внимателен.“

Говорих му за призванието, което всеки човек има в своя живот, и пр. Пита ме за Луков^[13] и Куманов^[14]. Казах му, че те трябва да са дълбокият резерв и че трябва да се школуват и прочее, за да вземат по-права посока и държавнически идеи. Той се съгласи.

Много са лични, а сега трябва държавници от по-голям калибър. Каза ми, че Генчев се срещал с Кимона^[15] и той съскал от яд за изборите, излишни бяха тия дивотии, които му правих. „Да, и аз тъй ги намирам“ — каза царят. „Това вече Николаев ги забърка.“ — „Да, той е истерик и неуравновесен“ — каза царят (точно дали тази дума беше, не помня, но смисълът беше тоя). Питах го за децата. Каза ми, че са добре. Казах му, че княгинята Мария-Луиза прилича много на Вера Стоянова^[16], и той с учудване констатира това.

(Говорихме за мисълта при зачеването. Другите работи бяха лични и тях пропускам.) Изпратих го донякъде, той беше дошъл с военна шестоколка, която го чакаше при заслона; оставих го да си слезе сам дотам, за да не ме видят други. На сбогом си махна черните очила да не ме гледа през черно. Пожелахме си успех в работата и се разделихме. С Юрдана си взеха също сбогом и го пита от кое село е, и колега и тогава го нарече; че е колега, като се научи, че е шофьор. Пита

го на колко е години и когато той каза, че е на 33, царят каза: „Значи ти си във възрастта на Христа“ и пр. Подаръците — праскови и зарзали, каза, че са от Кричим, носил ги е лично да се не повредят. Той ги прочете и излязоха 19 парчета. Казах му, че това е най-хубавото земно число. Той се зарадва. Раздели ги, като даде на мене 9, а на учителя — 10. После ми даде 3 банана, за да станат 12, каза ми учителят, когато му разправих колко ми е дал. Учителят беше също много внимателен и ме покани да се храня заедно с него на неговата масичка, което накара мнозина да завидват, защото това е рядка чест. На тръгване тая сутрин, като отивах при царя, учителят ми каза: „Бог да бъде с тебе.“ — „Да бъде волята Божия“ — му отговорих аз.

14.VII.1938 Г. РИЛА, ВТОРО ЕЗЕРО.

На 19 юли отпътувах от Рила до София с Йордан и седях там до 26.VII., когато си дойдох. Валя ни дъжд из пътя, та щом дойдох, влязох във връзка с Андро^[17] и Багрянов^[18]. На 21 закряха камарата и Законът за печата се провали. Закриването е станало, както ми казаха, скандално — все по „генчевски“ със...

НА 23 ЮЛИ СЕ ВИЖДАХ С ЦАРЯ ВЪВ ВРАНЯ. ГОВОРИХМЕ ОТ 10 ДО 12 И ТРИ ЧЕТВЪРТИ.

Сутринта Генчев беше много официален, но му казах да се не занася. Царят беше внимателен и любезен. Интимен. Като ме видя със сив хубав костюм, но без връзка и без шапка, той се засмя и ми каза (понеже винаги ходех при него много небрежно облечен): О, Вие сте сега „алангле“. — „Е, рекох, и аз да се докарам малко.“ Заразпитва ме за Рила. Казах му, че дъждове ваят. „Е, малко сушата се оправи“ — каза той. „Щом разбрахте за какво е наказанието, и престанаха да Ви бият. А по-рано Ви биеха, защото не искахте божието благословение. Но ще дойде и нещо повече, ако предизвиквате.“ Говори ми за приема в двореца на депутатите. Казах му, че всички са доволни. Той много майсторски изолирал всички стари от разговорите. Казал, че искал да поговори с младите (новите) депутати. Разправи ми какви отделни разговори е водил с Пастухов^[19] и Драндаревски, с... не помня още кои, но много ми хареса това, което беше говорил. Казах му, че е роден за миротворец, че всички са му се радвали, че за него е миротворството, а не войната, че му предстои да внесе мир в

държавата и между другите държави, че е срамно сега, когато хората правят договори с чужди хора, народи, и се разбират, той и своя да дели... (Говорил със сливения депутат, му харесал; и с Недялко Атанасов^[20], и бил мек и пр.).

Говорихме по положението. Аз го посъветвах да се чака, да не прави сега смяна, защото е опасно. Нека като се върне от Европа, ще бъде по-добре ориентиран. Той се съгласи с това, но казах му, че Николаев е истерик и не може да остане на това място, защото може да направи глупости. Да, съгласи се царят и ми предаде един разговор, който Николаев е водил с Лекарски^[21], който е безобразен по държане, или по-право — по безпринципност. Тогава ме запита кого да турим министър на вътрешните работи. Казах му пак, че за Кимона и Луков е още рано много, те трябва да се школуват малко. Установи се туй — пак „четината“ Красновски^[22] да туря? — „Той е добър — казах му — и да знаете, че ще го намерите там, където бяхте го поставили. Спомнете си само каква декларация беше направил при уволнението си.“ — „Да, това е вярно“ — съгласи се царят. Той или други, но устойчив човек, а не тоя истерик, за когото уж Генчев гарантираше, а сега, когато му казвам, той вика: „Е, майната му, да го сменим...“ Така не върви.

Тогава царят ми показа една листа, направена от Генчев, и взе да ме пита за някои от писаните в нея лица. Спомена Омарчевски^[23]. Казах му, че пие и не е годен. Разправих му за жена му, която идеше всеки ден да се оплаква от Омарчевски, а после как дойде да иска да го правим министър.^[24] Тогава царят ми каза, че и Стамболийски^[25], който обичал да му разправя интимните си работи, му казал, че с нея не оперира, защото била заразена от мъжа си. Разбрахме се, рекох си на ума. И Стамболийски оножда — бедният Стамболийски, той ми доверяваше интимните си работи — думите на царя — мисля си затуй го и сполетя това, което му се случи, защото ти доверяваше...

Аз бях отишъл да ги придружа на 7 юли... Преди години аз по тоя въпрос бях говорил с царя и исках да ми признае вярно ли е, че той е развалил тогава на 7.VII. радиопредавателя и неговият офицер взел патроноводителя на картечниците... Той тогава призна, че е работил с радиото, но отказа категорично да го е развалил или пък да знае неговият офицер да е правил това... То навремето си по дата трябва да е записано... Сега си го само спомням при преписването на това, което

става в Марчаево по време на евакуацията, 28.IV.1944 година... Каза ми царят, че Георги Марков^[26] му се сторил съвсем глупав. „Ами аз Ви казах предварително, че той е бакалин...“ За Стойчо Мошанов^[27] му казах, като ме запита за мнение, „Той не е добър, но може да стане добър.“ — „Прекомерно нагласява работите — еквилибрист!“ „Да, това е точната дума — каза царят — но той не може да свързва хората. Може да се тури друг човек и той ще ти даде 140 души множество.“ „Не върви, ще видиш.“ Запитах го тогава видял ли се е с Багрянов? Каза, че да, в приема, че искал да говори с него, но още не е говорил, че ще говори в бъдеще. „Викнете го, викнете го непременно.“ — „Да, ще го видя“ — и започна да ми се оплаква, че не му харесва Багрянов, че той с тия вършачкаджии, които искали облекчение, че той бил като брат му Кирил^[28], който му правил само въртели, и ми разправи няколко случая. Казах му тогава, че ще е хубаво да се срещна и с Кирил, може би ще се пооправи (разправяше ми как със зор го е пратил на погребението в Румъния, как му е говорил и го е наставлявал и пр.). Но аз пак настоях, че те и двамата през време на войната, и Кирил, и Багрянов, бягаха от отговорност, но сега не е война. „Викай го и се разберете. Той може да ти помогне.“ — „Не мислите ли той сега да стане министър. Те с Кьосето не могат да се търпят.“ Аз разбрах къде е въпросът и казах „Министър ли, от где накъде? Стига му депутат. Вие се вижте и се разберете да помага. Само министрите ли работят в тая държава? Приятел в нужда се познава. Дайте и на мен книгата, аз се наемам в 10 дена да Ви приготвя държавен план, за който Ви говорих.“ „Ама значи Вие не настоявате сега Багрянов да става министър“ — попита царят поуспокоен. „От где накъде? Стига му, че е депутат.“ — „Е, тогава аз ще се видя с него“ — и му светна. От това разбрах, че много интриги са се напластили между царя и Багрянов... Да са живи „приятели“, услужили са...

Пита ме за Сакаров^[29]. Казах му, че не е за тая гама и ще се сритат. Похвали ми Ганев. Аз не се стърпах и му казах: „Та на същото това място не казахте ли, че и Ганев (във Врана значи е било) е шебек и че не може да го гледате и сега благодарение на Генчев го задържа и сега сте «доволен» от него... И за Кьосето искахте най-много четиридесет дена да го търпите, едва го задържахме уж за панихида, а оттогава минаха четиридесет дена по четиридесет и Вие го забравихте...“ Царят попримига, но не възрази нищо... После ми

заговори пак за срещата ни на Рила. Той каза, че много останал доволен и всичките му работи излезли добре, и словото му излязло отлично. Казах му, преди да тръгне за Европа, да се видим пак на Рила и той се съгласи, като тръгва на 31.VII., да се видим, като предварително ме предизвести. Говорих му някои работи за него лично. Прегледах му очите и му обещах да му пратя една книга „Ирис-диагноза“ за него самия. После ходихме с него в апартаментите на баща му Фердинанд, които той е запазил в същото положение. „Аз не обичам да бутам старото“ — каза ми царят и ми показва много дреболии по масата, картини, които той, Борис, е рисувал, и пр., и пр. работи. Имаше много интересни работи, миниатюри, бибел и пр. Казах му да се види с Лянсбъри, който ще дойде в София. Той може да му бъде много полезен, защото и той е за мира и е много добър човек. Царят обеща да го види. Говорихме и други доста работи, но те не са тъй важни. На излизане царят извика Генчев и му каза: „Трябва да се видя с Бисмарк^[30]“. — „Аз не го зная сега къде е.“ — „Аз ще го видя“ — казах аз. „Тогава нека се види с Вас — каза царят — и нека ме потърси мене първо, а не Генчев.“ — „Той от мене бяга — каза Генчев.“ Ами той (Багрянов) казал: „Аз трябва да бързам да стана министър-председател, преди да е станал Генчев.“ Това не мога да повярвам — казах аз. „Казал го е — рече царят. — Казал го е на Севов^[31]...“ — „Глупост е това“ — казах аз. „Но все пак аз ще го видя и ще го изпратя.“

Така се разделихме; привеждам тия работи да се види какви интриги се коваха и как против всекиго... По пътя Генчев, който ме довеждаше и отвеждаше с Ото, го запитах пак за тия думи. Той ми ги повтори. „Да не ги е казала някаква жена?“ — „Не, Багрянов лично“ — настоя Генчев. Аз бях оставил вкъщи да ме чакат преди срещата с царя още Багрянов, Андро и Стоил Стефанов^[32], но като се върнах, намерих само двамата — Андро и Стоил. Багрянов отишъл на някаква среща с депутат. Казах на Андро да го извика. Той дойде към 6 часа. Казах му, че има много интриги между него и царя, и му казах да отиде и му занесе книгата, която съм му обещал; че настоявам да се види с царя. Той се съгласи, но искаше да знае интригите. Казах му, че е по-добре да ме тури в контакт със Севов, но и много се възмути от съществуването на тия интриги и като каза, че не се надява камарата пак да се свика, и искаше да си заминава и да се не връща вече... В

неделя вечер дойде със Севов. Последният категорически отказа да е казал подобно нещо. Оставихме Севов да се срещне с царя и да му каже Багрянов да потърси среща чрез Генчев и занесе книгата „Ирис-диагноза“, а аз лично да пиша на царя по въпроса. И в понеделник 25.VII. му пратих следното писмо:

Ваше Величество, фразата, която чух на тръгване и която се приписваше на Багрянова („аз трябва да стана министър-председател, преди Генчев да стане“), ми се видя много плоска и несъобразна в устата на този човек. За себе си аз проверих и тя се оказа, че е от рода на „едностранчивите“ информации, с които често Ви гощават напоследък. Бих Ви молил Вие да проверите направо от лицето, както сторих и аз. Мисля, че от това ще има само полза. Политиците са вбесени от урока, който им предадохте със затваряне на парламента. Мнозина от интелигенцията обаче са настроени да Ви дават благодарствен адрес, загдето ги отървахте по този начин от прочутия Закон за печата. Мнозина се запитват кои престъпници имат нужда от него, за да скрият своето престъпление и далавери. Защото нито царят може да иска това, нито народът има нужда от подобно полицейско третиране. Пожелавам всичко хубаво:

Л. Лулчев

Изпращам книгата „Ирис-диагноза“!

Какво стана по-нататък, ще чакам да видя. На 26-и си тръгнах за Рила и сега тук на 29-и пиша това. Ако царят не се е разсърдил, че разкрих интригата на този приятел, може утре да ми се обади; ако се разсърди, че по-рано му бях дал дума да не казвам, то пък каквото Бог каже.

от учителя. 8 и половина часа сутринта на 27 юли 1939 г., РИЛА, 20 ЕЗЕРО^[33].

След завръщането ми от София откъслеци:

Светлите духове заемат големи позиции, върху които тъмните не могат да действуват (по повод на разговорите ми с Генчев). Ще го питате (царя) кой народ е прокопсал от насилието. Всичките видове насилници са се изстребвали (големите зверове в геологията даде пример учителят), царят като се върне от странство, ще му препоръчат някои книги. Нека той дели хората на две категории — на хора на насилието и на хора миротворци, те ще наследят земята.

НА 28.VII. 9 И ПОЛОВИНА.

Досега силните и умните са управлявали, затова са такива резултатите на земята. За бъдеще трябва да дойдат слабите да управляват света. Ако искаш да подчиниш любовта на силата, нещастен ще бъдеш. Освободи любовта и ще бъдеш щастлив.

28.VII., 6 ЧАСЪТ ВЕЧЕРТА.

Ще му кажеш на царя, че паневритмията — това са разумните линии в природата, които имат постижения — развиват се тялото, дробовете, чувствата и умът; укрепява се мускулната система, съединителната тъкан, дробовете, мозъкът. Другите държави ще взимат модел от България. България със сила не може да се похвали, но хората ще вземат модела на тази гимнастика. Това са общочовешки упражнения, с които природата работи (паневритми филантропия). Един народ е един уд в общочовешкото. Трябва да се види каква функция изпълнява и тогава може да се види как ще се повдигне народът. Те сега имат гимнастики, но те не служат за обединението на цялото, а само на частите. Но ако се увеличи частта (един народ) повече, отколкото трябва, то е като да стане коремът на един човек по-голям — то е, болезнено. Ако той съдействува сега за паневритмията, ще остане, че в негово време са внесени тия упражнения. Животът може да се усили. Животът е най-мощната сила в природата. Тоя народ, който може да развие своя живот — силата, а не алчността, може да се развива и да получи плодове. Сега народите икономически се ограничават и не могат да воюват (ограничават се едни други). Силният човек е богат и може да се справи с мъчнотиите. Той, царят, трябва да изпълни волята Божия.

Горе при палатката учителят продължи: Благодарих му, че беше ми изпратил 9 праскови и 21 джанки. Той каза, че 21 е силно число, може да роди нещо, а 9 — пропуснатото.

В невидимия свят Всемирното братство на светлите иска да разбере готов ли е той да изпълни плана, който ще му дадат. Ако не е раздвоен. Ако е раздвоен, показва или че планът не е предаден добре, или той не го разбира. От него се иска една добра воля — да няма колебания — не скъпа? Да го приема — злато за злато внася, ще му злато дава, а не банкноти. Жито за жито. Непослушанието на българите доведе до петстотингодишно робство. С евреите беше същото. Едва сега на евреите дадоха малко земя, и то спорна, защото те мислят, което не е. Ако той послуша, Всемирното бяло братство ще направи всичките държави благосклонни и думите му ще се вземат във внимание.

17 октомври 1938 г., Изгрева

Ваше Величество,

1. На 14 т.м. сутринта идва Свилен. Засега няма нищо съществено и опасно.

2. На 15 т.м. дохожда Калигула^[34]. Каза ми някои работи. Понеже бях му писал, че възнамерявам да отивам в странство, той веднага ми „услужи“ с 3000 лв. за паспорт, които днес ще гледам да му върна, защото изглежда, че до Нова година аз не трябва да мърдам никъде от София.

Прегледах ръката му и взех мерки от главата, шията, пръстите. Той има да минава една зона около от 7 години между живота и смъртта, много ясно очертана. Ще трябва само да се направи точен хороскоп, за да се види кога е началото и кога краят на тая опасна зона и връзка с кои други хора е. Понеже това се отнася до колективните възможности, изчислението е сложно и ще иска доста време. Работата ми изглежда доста сериозна, но ми се струва, че има шанс, ако слуша, да изживее всички опасности благополучно. Дано Бог му помогне да се не заинатява, където не трябва. Грубо пресметнато, шансът за живота е по-голям.

3. Когато Ви говорих за Стоянов (във връзка с Желязков^[35]), спомних си после вкъщи, че криво Ви уведомих. Въпросът беше не за държавните дългове, а че Стоянов заема едновременно две длъжности и че би могло главен финансов секретар да бъде назначен Желязков; това би било от полза и за самата работа. А вярвам, че и Гунев^[36] ще бъде доволен.

4. Струва ми се, че в следствието по убийството се дава ход и на странични влияния и се намесват хора, от които няма нужда.^[37]

Във всеки случай София кипи от слухове, които вече се диференцират главно върху две насоки: Д. Велчев^[38] и офицери и македонските среди. Мнозина усърдно шетат — особено габровлии. В казармите също е доста неспокойно.

Подробности — като се върнете.

С най-сърдечни благопожелания за хубаво време и разположение.

Любомир Лулчев

[1] Личният архив на Любомир Лулчев се съхранява в Централния държавен исторически архив под №95. Дневникът му е приет в ЦДИА от архива на Министерството на вътрешните работи през 50-те години. Друга част от архива на Лулчев е предадена в ЦДИА през 1983 г., в която има нови страници от дневника му, но и в този си вид все още не е пълен. Л. Лулчев е водил дневника си първоначално на ръка в тетрадки, които после преписал в няколко екземпляра на пишеща машина по време на евакуацията си в с. Мърчаево, Софийско, през април 1944 г. Както личи от текста на преписания дневник, той е правил някои допълнения по време на преписите, а и често отбелязва в текста, че не може да разчете някои пасажки от тетрадките. Засега не е известно къде се намират тези тетрадки с дневника на Лулчев. Той представил дневника си в този му вид по време на процесите на Народния съд, надявайки се, че воденият от него педантично дневник ще му спаси главата, тъй като с него той смятал, че ще докаже, че е давал на българския цар само разумни

съвети, които с нищо не са навредили на България, а напротив, че разумните решения и постъпки на цар Борис III са подсказани от Лулчев. Но дневникът му на практика изиграва ролята на ценно доказателство за съда при произнасянето на смъртната му присъда, която била изпълнена на 1 февруари 1945 г. Части от така запазения дневник са публикувани още по време на заседанията на Народния съд във в. „Народен съд“, а през последните години бяха печатани откъси и във в. „АБВ“. През лятото на 1980 г. личният архив на Лулчев беше допълнен, тъй като един таксиметров шофьор предаде в ЦДИА един куфар с документи на Лулчев, разказвайки ни една измислена легенда как „спасил от огъня документите на Лулчев“, като задържа за себе си част от тях. ↑

[2] Генерал Алекси Стоянов, приближен на цар Борис III, последовател на Всемирното бяло братство, свързал Л. Лулчев с цар Борис. ↑

[3] Д-р Н. П. Николаев, общественик, министър на народната просвета (1936–1938), на вътрешните работи и народното здраве (1938), депутат. ↑

[4] По това време английски пълномощен министър в България е Морис Питърсън. ↑

[5] Задраскани редове. След думата последици следва: „от които могат да се възползват обскуранти, които, като ограничават свободата и признават себе си за «избраници», мислят, че облагодетелствуват, човечеството“. — Б.авт. ↑

[6] Писмото е чернова и пожеланията са недовършени. — Б.съст. ↑

[7] Свилен, прислужник и шофьор на цар Борис III. ↑

[8] Георги Кьосеиванов, дипломат и държавен деец, секретар на политическата канцелария на цар Борис III, министър на външните работи (1935) и министър-председател (1935–1940). ↑

[9] Спас Ганев, инженер, министър на обществените сгради, пътищата и благоустройството (1935–1939), депутат. ↑

[10] Кешиш (тур.) монах, духовник. — Б.съст. ↑

[11] Следва неразбрано. — Б.авт. ↑

[12] Димитър Генчев, инспектор на царските дворци, бивш офицер. ↑

[13] Генерал Христо Луков, министър на войната (1936–1938). ↑

- [14] Б. Куманов, деец на Военния съюз. ↑
- [15] Кимон Георгиев, един от създателите на ПК „Звено“, министър, министър-председател (1934–1935, 1944–1946). ↑
- [16] Вера Стоянова, дъщеря на ген. Алекси Стоянов, придворна дама. ↑
- [17] Андрей Лулчев, брат на Л. Лулчев, депутат. ↑
- [18] Иван Багрянов, политически и държавен деец, министър на земеделието (1938–1941), министър-председател (1944), председател на Общия съюз на Земеделските стопански задруги (1938–1944). ↑
- [19] Кръстю Пастухов, един от водачите на БРСДП (ш.с.), министър на вътрешните работи (1919). ↑
- [20] Недялко Атанасов, деец на БЗНС, министър на търговията, промишлеността и труда (1920) и на железниците (1920–1921). ↑
- [21] Крум Лекарски, военен и политически деец, генерал-лейтенант, член на Военния съюз. ↑
- [22] Иван Красновски, адвокат, министър на вътрешните работи и народното здраве (1936–1938). ↑
- [23] Стоян Омарчевски, деец на БЗНС, министър на народната просвета (1920–1923). ↑
- [24] Продължение на описание на срещата с царя на 23.VII.1938 г. във Враня. — Б.авт. ↑
- [25] Александър Стамболийски, водач на БЗНС, министър и министър-председател (1919–1923). ↑
- [26] Георги Марков, деец на БЗНС. ↑
- [27] Стойчо Мошанов, деец на Демократическата партия и Демократическия сговор, директор на труда (1934–1935), министър на народното стопанство (1935), председател на Народното събрание. ↑
- [28] Кирил, княз Преславски, по-малък брат на цар Борис III, регент. ↑
- [29] Д-р Никола Сакаров, деец на БКП и на РП, депутат в НС. ↑
- [30] Царят има предвид Иван Багрянов. ↑
- [31] Йордан Севов, архитект, един от най-близките съветници на цар Борис III. ↑
- [32] Стоил Стефанов, председател на българския акционен комитет в Скопие, депутат, стопански деец. ↑
- [33] Странно, че на другите места в началото на тетрадката е писано 1938 г., а тука 1939 година. На другите места е писано само

месеци без година, предполагам, че е 1938 година, макар че с молив е писано 1939? — Б.авт. ↑

[34] Калигула, подигравателно прозвище, с което царят нарича Димитър Генчев. ↑

[35] Илия Желязков, главен секретар на Министерството на финансите, последовател на Всемирното бяло братство. ↑

[36] Кирил Гунев, министър на финансите (1935–1938), управител на БНБ. ↑

[37] Става дума за убийството на началник-щаба на армията генерал Йордан Пеев. ↑

[38] Дамян Велчев, политически и военен деец, генерал-полковник, организатор на Военния съюз, участвувал в превратите на 9 юни 1923 г. и 19 май 1934 г., привърженик на ПК „Звено“, министър на войната (1944–1946), пълномощен министър в Швейцария (1946–1947). ↑

БЕЛЕЖКИ ПО СРЕЩИТЕ И РАБОТИТЕ:

15.XII.1938 г.

Преди два дена Рилски^[1] изпрати Надежда^[2] да ми донесе едно писмо от царя, в което тя му пише на френски, английски, италиански и български, че ще се връща.

2. Че е спряна една чета, която е искала да мине в Добруджа.

3. За Преславски^[3].

4. За това, че английският представител Рендел^[4] е казал на Кьосето, че за съжаление Англия не може да даде никакви надежди засега за Добруджа.

Писах му писмо, в което му казах между другото:

Царицата е много афектирана, да бъде внимателен. Положението в Румъния вътрешно е такова, че те пей^[5] биха дали да се намери някой сега да отвлече вниманието навън и да е слаб, за да може да си извадят гнева. Ако потърпим, положението им ще стане такова, че те сами ще ни поканят, това е въпрос на нерви и търпение. Писах му да повика Недев^[6] и да се разберат. Надя ми каза, че Рилски е болен от два дена. Вчера, когато говореха със СС^[7], дойде Надежда и ми каза, че днес ще посреща царицата, и ми изпраща една телеграма да я прочета. Тя гласеше:

„ЦАР БОРИС МОЖЕ ДА СИ ОТИДЕ“

„Стар“, 7.XII., бр.15756 под горния надслов помества следното съобщение:

Потайните слухове между дипломатическия свят, че цар Борис може да абдикира, съвсем не са невероятни, но са безсъмнено преждевременни. Говори се, че цар Борис бил уморен от тревожните въпроси около границата между България и Югославия и ако му се отдаде случай, би бил твърде наклонен да се откаже от трона си.

Такава смела стъпка към българо-югославското умиротворение би била направена само ако двете страни се обединят под една династия. Това развитие е горещо желано от по-младите политически личности на двете страни, но засега по-старите политици се задоволяват с нещата, тъй както са — с изключение на онези в България, които вдигат страшен шум за ревизия на границата. Този въпрос бе една от причините за посещението на княз Павел^[8] в Лондон, откъдето сега се завръща.

Горната телеграма е производство на стар политик, и то от тия, които не викат за Добруджа, и то засега...

Забелязват се три центъра: 1. Кимон и Петър Тодоров^[9], който прибира недоволните и уволнени офицери. 2. Луков, който се мъчи да стъпи пак на краката си чрез скаути и пр. други организации, като търси досег с Цанков^[10] и др. 3. Стойчо Моше и Кожухар Илийчо^[11], които са най-дейни с държавни средства. Царят се държи както винаги нерешително. Казах на Надежда да му каже параграф 1. Фактите не са лоши, въпрос е на нерви. 2. Да се срещне преди 16-и с Недев. Сещам, че няма да го направи, но пак му писах. Казах, защото bankerите ще минат в атака и може би първата им жертва ще бъде Недев... или аз самият... Тя обеща да му каже и ми каза, че (по повод на работата на Амелия) италианското представителство пет пари не дава за ходатайството на царицата и даже самоволно съобщавали новини в странство за пътуването ѝ, та трябвало да се намесва дворецът и да ги спира... Те пет пари не дават, че тя е италианска княгиня, те си вършат каквото им предписва фашиото...

От 10 без 20 минути до 10. Учителят ми каза следното:

Сега царят трябва най-разумно да постъпва. Всеки играе на въже, но ще се оплете в него. Не знаят кой ще вземе надмощие... Англия може да пожертвува интересите на всеки друг заради своите, а Германия — да подчини интересите на кого да е друг на своите... Мене ми четеха изрезка от полски вестници за неговата абдикация. (Прочетох му и аз телеграмата, върху която имаше едно „Б“ със син молив).^[12]

Учителят изглежда, че нещо не беше доволен, та ми каза: „Не му говорете за неща, по които се чувствувате раздвоени, говорете му само за това, което единни неща, положителни, му говорете. Той е зает със своя си престол. Няма никакви идейни подбуди. Интересува се от божественото само доколкото е готово да му помага, дотолкова и той слуша и е готов да слуша Бога. И за народа се интересува, доколкото може да му крепи трона. Все около тия идеи се въртят идеалите им от 500 години... пет века — каза учителят. — А за нещо идейно да направят не са готови... Запитай го ти какво мисли той да прави. Той върви по една женска линия, гледа както жената гледа на мъжа — дали ще го осигури, дали е богат, силен, какво ще я спечели... Това е женска линия, политика. За да му се помага от невидимия свят, той трябва да върши волята Божия!“

Аз му казах, че никак не ми се иска повече да се меся в тия работи, защото много пъти го сецам, че не е искрен, понякога ставам груб с него, а това само къса нервите ми и неговите... Че изобщо политиката ми е отвратителна, че не е за мен. Той се направи, че не ме е чул... След малко дойде Багрянов. Не бяхме се виждали още от Чамкория. Приказвахме доста. Настоях, че той с тази си болест изгуби. Той се отдумва, че не искал да върви срещу началството, че то е било за касиранията и пр. Останах с впечатленията, че той ще иска да си прокара това, което му трябва в земеделието; че другите съзнателно ще го спънат с бюджета, защото тайфата е по-добре организирана, ако не му се помогне.

Изобщо, виждам колко малко идейно сме подготвени за безкористна работа и как му светнаха очите, като му казах, че Ганев взел 800 000 лева от пътните машини, но като казали на Кьосето, той казал: Ганев ги дал за „Днес“...

Анонимни писма хвърчат навсякъде все от доброжелатели... Интриги страшни. И мен, който мечтая за мирна работа (книжна), току ме изкарват на сцената. Пак ми се иска да бягам на някъде...

Бог да ни пази — инак сме живи загинали... Всички против всички, струва ми се, че присъствувам на една картина от миналото и че и аз като Павел отивам вързан в Ерусалим^[13]...

II СРЕЩИ:

След беседа среща с учител, 21.XII.1938 г.

Реките, които течат, дават утайки, които отклоняват, преместват теченията. Дунав е направил Румънската равнина.

Действие и въздействие — това е политическият живот. Ориентирането... тънка политика. Искат сега да докарат в разрез интересите на германци и италианци — разделяй и владей — това са похвати на Черната ложа. Но има и нещо стабилно в природата: правото е на правия, а не на кривия! Прозорливост трябва, досетливост и съобразителност. В психологическия живот сега работят не със закони, а с правила, моралът още не е закон сам по себе си, той е нещо временно. Истинско е онова, в което любовта се дава, работи и като се оцени — то е важното сега. Ако не преценим това, което не е любов (и го вземем за любов), ние се лъжем. Ако преценим любовта, ще имаме благо. По-силно от любовта няма, а преценката зависи от ума.

Туй, което препятствува царя, то е, че семейните му чувства са много развити, той иска всичко да се уреди, да не стават раздори, а когато иска свобода, то е възвишеното в него. Баща му имаше големи стремежи, а този се е спрял върху семейството, то... Фердинанд направи погрешка, че се ожени втори път, той имаше двама сина и две дъщери, но искаше да си осигури германско влияние. За Елеонора 1939-а и 1940-а година са по-благоприятни. Нови констелации, дълбоко работят. И Сталин изменя вече политиката си. Царят не знае какво да прави във външната си политика.

Учителят ме повика сам и доколкото разбрах, въпросът беше дали съм говорил на Багрянов за Методи Константинов. Казах му. Той ме запита има ли си той частен секретар. Казах му, че не зная, но ще запитам и може да му препоръчам Методи, ако няма.

Вчера идва Севов отчаян, че царят се е оставил да бъде воден от Стойчо & сие и не ще да назначи Працилов^[14] секретар на Недев и вярва на разни анонимни писма. Показа ми едно. Това същото, почти също, без подпис, само че напечатано на машина, ми го чете Генчев миналата година и сега същото преписано на ръка го четох. Там се говореше, че Працилов е женкар, и се сочеха свидетелства на две неизвестни слугини и един шофьор...

Тъй си върви в нашата Българийка... Генчев се върна и писмото дошло...

СРЕЩА НА 26.XII.1938 Г. С ЦАРЯ

От 6 и 30 следобед до 8 и 30 вечер

В ген. Стоянов.

Дойде в 6 и 40. Понеже ми бяха казали в 6, аз му направих бележка пред Стоянови, че това не е английска точност. Признавам се за виновен, каза той, но аз бях казал за 6 и 30. Тогава няма закъснение. Не, има, но само 10 минути. Влязохме и той ми каза: „Искали сте да ме видите, а тъкмо и аз имаше да Ви говоря някои работи.“ — „Не, аз не съм искал да Ви видя и даже казах, че за в бъдеще не искам да Ви виждам. Ако Вие искате, аз ще бъда на разположение както лекарят на болния, но вече нямам какво да му говоря.“ — „Какво казвате, бе Лулчев, че какво съм направил?“ Той беше много изненадан и видимо нажален. „Ако съм направил нещо, ще го поправя. Най-после хора сме...“ — „Не — казах му аз — няма какво да се говори повече. Вие оставате добрите хора неподкрепени, а на лошите давате ход. Това не може повече. България не може да бъде играчка в ръцете на петнадесетина търговци и разбойници. В България има още честни хора, а Вие им препречвате пътя. Те ще излязат въпреки Вас!“

В тоя дух продължихме. Той се оплакваше от Кьосето, че го лъже. Ама Вие сте като някои семейства, които се оплакват по два часа от слугините си, а като ги питате защо не ги изпъдят, казват: „Свикнали сме с тях.“ — „Да, това е много вярно“ — каза той. Заговорихме за Працилов. „И Вие, и аз, и той е оклеветен човек, затова се застъпвам за него. Вас хубаво ли Ви беше, когато Цанков каза «Ще вдигна завесата», нямаше нито един да му каже «Вдигнете я да видим кой е зад нея», а всички останаха с впечатление, че сте Вие!“ Говорихме по много работи и аз бях много агресивен, но сега не ми се спомнят, просто като отровен бях снощи и сега не искам да ги пиша. Казах му между другото, че не може да се тури лошото да възглавява нещата, че в живота те са смесени, но че доброто води. И тук така трябва да се нареди. Да смени кмета, директора на пощите, директора на здравето, на полицията и пр. и тогава ще разберат, че съществува, а и тия охранените ще се поуплашат и ще почнат по човешки да се отнасят. Това може да сториш. Казах му, че ще проверя думите, които ми казва, че е казал Красновски, и съм положителен, че той не може да ги каже. „Проверете ги“ (беше въпросът, че уж той прекратил анкетата, за да го спаси от жена му). Не може това да продължава. На народа са спрени всички пътища. Обеднял е. За него приказват, а ето 400 души

учители уволняват основни, а това значи да останат 20 000 деца без учители. Грехота е това! Той си взе веднага бележка да оправи това. Бях казал на Надя да види да направи нещо за бедните деца на село Брезе, гдето е сега Невенка. Той отпуснал 3000 лв. за основаване на трапезария и аз му благодарих. Той се позарадва. Казах му, че за него съм виновен и аз, защото, ако бях добър ученик, и той щеше да е добър. Това му се видя някак чудно и той каза: „Не, аз съм си виновен, че почнах да се събуждам вече.“ Казах му, че до Нова година не искам да го видя. „Тогава нека след Нова година да се срещнем. Имах много въпроси да се посъветвам с Вас, но свършете си работата.“ Каза ми как при Кьосето се явил Робев^[15] с не зная още кой и му казали, че не може да позволят България да се управлява от братя Лулчеви отзад Борисовата градина. И аз запитах, казва царят, Кьосето: „А Вие какво му казахте?“ — „Нищо.“ — „А защо не му казахте? Вие пазехте България от неговите рушения?“ — „Нямам хора. Виждаш.“ — „А и като имате, ги съсипвате както някога Савов^[16] и сега Недев. Но това не може по-нататък. Стига вече. Трябва да застанете малко порешително на позицията си. Това поне не е толкова мъчно. Стига са Ви смятали за мекушав!“

Говорихме за Симеончо и за много други работи...

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ, 27.XII.1938 Г., ПРЕДИОБЕД

Разправих му в общи черти случилото се снощи между мен и царя. Казах му, че политиката ми е отвратителна, че не бягам от работа, но тая работа ми е гнусна и пр. Той беше сериозен, слушаше, а после ми каза: „Ако ти беше цар, а той слуга, как щеше да постъпиш? Или ако той слуга, а ти цар, как щеше да постъпиш? Божественото е слугата добре да свърши работата, а господарят добре да плати. Ти сега си като една красива мома — навън знае да носи китките, знае да приказва с момците, а въкъщи не знае да готви, да пере...“

Царят е на трудно положение — има от десетина души да избира, а пък не е решил кого да избере.

За да се поправи един народ, потребни са най-малко пет години да са школували тия, които ще станат министри, да са били ученици и тогава да станат министри.

39-ата година е по-добра (по-хубава, каза учителят). Изпълнителна (?) година ще е.^[17] Война няма да има. Но ти още не им казвай.

Сега Германия седи като ботуш, а Италия иска да вземе. А Италия е изложена жена — тя е един ботуш и може да я прегазят, тя не е защитена. Сега се образува един фронт — Америка е обединена срещу Германия. Ще си премерят силите. Подкупите играят сега роля на идеите. Едно време Австрия подкупи България да вземе участие във войната, но после Австрия изчезна. Брат ти много бърза и всичките неща ги преувеличава, трябва да се намаляват, всичкото лаене на кучетата не е все по вълци...

Ти трябва да знаеш, че човек, който отива да работи, не трябва да има охлузена кожа.

Сега всички са много умни и мислят да си оправят работите.

Минахме на научни теми: водата, като пада по един наклон, добива сила. Отгде я взима? На равнината я няма тая сила. *Наклонът е от други свят*. Разумно същество чрез наклона дава сила, друго направление.

Плоскостта е възможност, а силата е от мен, който наклонявам. Ако по наклона пуснеш предмет, търкаля се, но ако го свържа, и той не мърда. Изключение ще бъде... Ние констатираме факта, че пада от тежестта, а при другия случай къде е тежестта? Малка причина, турена при едни разумни съчетания, може да предизвика големи последици.

Ако човек си остави тялото, ще бъде без тежест. Енергията няма тежестта, материята. Ако туриш на едни везни 1 кг и го вържеш отдолу, колко ще тегне? Колкото си искаш. Ако един човек тегне 100 кг, а вдига 200, откъде иде силата? Геометрията сега както я чертаят и учат, са само сенки, а сенките не се чертаят, а отразяват. Това са частични разбирания, те са необходими... Има един, който трябва да се увеличи, а другите да постоянствуват... (?)

Царят подозира. Страх го е. Ще проучва, но подир Нова година. То е *губене* на време. Трябва да приложи. Трябва да разбере, че не му се заповядва, а той трябва да го направи като най-достоеен, за това да му се каже: „Ти си най-достойният човек, способният, който може, трябва да направи тия работи.“

Днес ми казаха, че Стойчо Мошанов се оплакал, че аз съм го изкарал пълномощник на големите капитали. Кажу му, че го смятам, че

може да работи и само ако иска да върви по правия път, аз ще бъда зад него!

Господин Красновски,

Каза ми се от едно лице, в което имам пълно доверие, но което предполагам, е криво информирано, че като Ви запитали за господин Працилов, Вие сте казали дословно: „Аз прекратих за него анкетата от милост, защото не исках да го изложя пред жена му.“

Моля Ви, имайте добрината да си спомните как седи въпросът с анкетата по неговата служебна дейност; като какъв човек го знаете, защото той служи доста време при Вас, а също казали ли сте тия думи по негов адрес? Имайте предвид, че отговорът Ви, ако го имам, ще бъде от значение лично за мен, понеже искам да се установи една истина, и ако и Вие се съгласите, бих могъл да си послужа и пред друго лице. Какъвто и да бъде тоя отговор, ще Ви бъда благодарен.

С поздрав: Л. Лулчев

София, Изгрева, 28.XII.1938 г.

Ваше Величество,

Благодаря много за часовника с луната и звездите, който получих.

Изучавах ги и ги питах за другия часовник, по който съдбата отбелязва изгрева на слънцето в човешкия живот. Засега намерих само неговата проекция. Тя гласи:

„Пътят на любовта е път, осеян с всичките възможности и условия за постижения на всичките божи блага.“

1939 година носи тоя път! След нея по шансове приближава само 1999 година.

За добрите хора тоя път е отворен и възможностите достъпни. За злите тая година е година на декаданса и залез.

Звездата на България свети и ще свети! Вашата няма да се дели от нея.

Забележителни дати през първото полугодие: 23 март и 14–19 юни.

В разумната глава и здравите удове се проявява смисленият живот. Мъдър цар, безкористни служаци и работен народ са условията за щастлива държава. От индивидуалното съзнание — към колективното; от колективното — към универсалното.

Гдето има труд и ред, там и Бог помага! Смел и бърз за Доброто!

Искайте и търсете Доброто за всички — с него ще дойде и Вашето собствено добро!

Бог да Ви е всякогашен спътник и помощник.

пожелава: Любомир Лулчев

София, Изгрева, 3.І.1939 г.

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ, 4.І.1939 Г., 10 Ч. СУТРИН

Запита ме за часовника, който ми беше пратил царят като подарък за Нова година. Миналата година той беше ми подарил същия часовник, но аз тогава го дадох на учителя. Сега той ми изпрати същия. Изглежда, че Стоянова му е казала за това и той е поискал за тая година и аз да го имам.

Учителят ми каза:

„Писа ли му нещо за Нова година?“ Като му казах, че не съм, той каза да му отговоря, че съм получил и много благодаря за часовника със звездите и луната, но не съм си намерил още часовника, който показва изгрева на слънцето, за да му го пратиш. Пиши му, че си му намерил само проекцията му. Тя гласи:

„Пътят на любовта е път, осеян с всичките възможности и условия за постижения на всичките божествени блага.“

Тази година носи тоя път. След нея чак 1999 г. ще има тия шансове. Моят часовник е в проект и това е проектът. Той може да си избира хората. Човекът има нещо, което не може да стопи (?). Той има опитност — да туря хора, които са по-благонадеждни, той ги знае.

Запитах го, за бъдещето с парламента или против да бъда?

При един разумен цар служителите много могат да направят, а в парламента благата седят в множеството. Като е здрав организъм, и органите са здрави. А и като удовете са здрави, всички органи се подчиняват и работата върви добре. Нали сега и държавите не са независими една от друга. Трябва англичаните да обичат човека, който ще им изпратиш, инак ще го бламират, тъй че държавите държат сметка една за друга, и то хубаво.

Ще бъдете внимателни с царя. Да преценявате условията, за да не станете оръдие на Черната ложа.^[18]

Дойде Андро и поиска нещо за Недев, който ще говори следобед. Учителят каза:

„Искаме големия извор, който слиза от планината, да го разпределим добре в долината, за да бъде добре за тия, които живеят и в долината, и в планината — и горе, и долу!“

СРЕЩА С ЦАРЯ, 5.1.1939 г.

От 5 ч. до 6 и 30 следобед при Кока

Княгинята чакаше, защото аз бях малко позакъснял. На тръгване бях взел портокал и ябълка да им дам, за да имат плод. Като казах на учителя, той тоже ми даде още една ябълка. С влизането поздравих Евдокия^[19] и тя същевременно стори това. Като ѝ дадох ябълката, много се зарадва за пожеланието и между другото побърза да ми каже, че е видяла на Изгрева цъфнали дървета. Като влязохме вътре в кабинета ѝ (преди това лаеше кучето и тя ми каза, че бил голям ревнивец, само на мъже лаел), тя ми се оплака от баща си, при когото беше наскоро, че смучел и се изтощавал. На идиот се обръщал при него човек. Казах ѝ да чете някои окултни книги, за да знае как да се пази. Каза ми, че сега била много добре с царя. Понеже могла да си запази спокойствието въпреки всичко, което тя правела.

Дойде царят и започна с въпроса (след поздравите, плодовете и играчката на Симеонча, който се много зарадва) да ме пита какво да прави с Робев, а след това ми заразправя за посещението си в Стойчо: Налагаше се да ида. Отидох. Веднага започна да ми говори против Недева. Казах му: винаги са били недоволни от Вътрешното министерство (записвам само смисъла, а не думите. Той ми

поменуваше имена и подробности, които пропускам). В заключение му казах, че няма да гори юргана за бълхата.

Тогава, казва царят (като разбрал Стойчо, че думата му няма да мине), той се сгърби. После взел да го кандардисва за дневните на депутатите. Царят му казал, че по този въпрос той не може да има думата, защото вече веднъж на 19 май е третираше с риск на живота си този въпрос и защита на парламента, когато други бяха вече напуснали парламентаризма... и когато Кимон ми каза: „Това не е парламент, а само дружество за охраняване...“ (съжалявам само, че не мога да си спомня точно фразите на царя, а само смисъла им, защото той беше говорил много деликатно красноречиво, но същевременно и доста боязливо). Стойчо повдигал и други въпроси, но бил отбит майсторски от царя и останал крайно недоволен. Като излизахме и той ме изпращаше, вървеше на криволици като бекасини, когато хвъркат. И видя ли, че нищо не се съобщи за тия срещи. Интересно е и Генчев, който ме съветваше да се срещна с него, защото разчиташе може би на някои резултати, се почувствува като попарен. Имаше нещо, което не стана както те искаха. I. „Да — казах му — много ги смуги и новият директор на полицията. Видяхте ли какво писмо беше писал Преславски?“ (Преди два дена вечерта идва Недев и ми разправи цялата история, а също беше ми пратил и писмото на Преславски. То беше глупаво, арогантно.) „Той само за това писмо заслужаваше да бъде изпъден“ — каза царят. Минахме на Робев, или, както го бяха нарекли офицерите в едно послание, „моторизирания мошеник“. Работата е много лесна, казах аз на царя. Даскалов^[20] да му изтегли под краката подофицерското дружество, както направи с Гиздов, и като увисне във въздуха, ще стане по-примирителен. Виж как стана Гето Кр. Пък и като се каже, че и камарата може да бъде разпусната, хептен ще омекне. Тия хора се забравят.

Говорихме за Багрянова. Пита ме дали съм се срещал с него. Казах му и после доста приказвахме. Той ми каза между другото, че Божилов^[21] не го обича много, и да видя да се срещна с него и пр. Приказвахме също за Луков. За Недев. За Працилов казах му, че питах Красновски и излезе лъжа това, което му бяха казали. За Цанков и предстоящата му атака в парламента срещу царя. Опитът на Луков да се сближи с Кимон и пр. Казах му и за Папазов, и за д-р Екимов. Той обеща да стори нужното. (Папазов той по мое искане направи

придворен доставчик.) Говорихме и за Илия Желязков и си взе бележка да каже на Божилов да го тури главен секретар.

Каза ми, че ще трябва да отива на сватба в Италия. Че се радва, че така съвпада с отиването на Чембърлейна и пр. Оплака се и той от баща му, че му издействувал да дойде и той там, а сега му правел въртели.

Пожелах му добър път, но той ми каза, че да вървя и се разхождам по върховете, но да гледам да се прибера към 12.1. Ще пътува, но преди това би искал да ме види. Каза ми, че сега се надява да се види (разбере) с английския посланик. Похвали ми се, че сега са всички канени на сватбата и че тъй хубаво съвпадали датите на отиването им и това на другите посещения. Надяваше се да пронюха нещо по-съществено.

Понеже автомобилът беше дошъл, аз не го задържах повече. Отиде си доволен. Евдокия ме съпроводи до външната врата, а вън, като дадох сигнал със светлината, показа се Андро, който ме чакаше при жп линия. Учителят беше на кино тая вечер, та чак на другия ден му казах какво сме говорили. Той остана доволен и ми даде сладко вино, което аз раздадох и на други.

Царят ми говори и за срещата си с Кожухаров. Тоя Кожухаров му е говорил на Нова година и как му играли очите. Казал му, че^[22]...

Ваше Величество,

Пращам Ви малко „литература“ — ако случайно сте останали през празниците без такава.

1. Писмото до Красновски за Працилов и отговора му, които ще моля след прочит да ми върнете.

2. Писмо, печатано, което засяга най-близкия другар на „моторизирания“ — Гето Кръстев, но не анонимно, а подписано от човек, готов да даде нови подробности.

3. Бележка от д-р Екимов с имената на ония, от които зависи въпросът за командировката. Моля сторете нужното, защото имах недомислието в радостта си миналата година да го поздравя с тая командировка, а оттогава се мина доста време и попаднах в неудобно положение.

4. Един много „важен“, който претендира да знае, че на 25.I. н.г. Кьосето ще отива в Париж като шеф на легацията, бил в голямо недоумение само от тия ходове, които Вие сте им „погаждали“, като сте турили военен (Недев) за министър, че не стигнало това, ами за директор сте турили офицер пак! Това било съвсем вън от всякакви очаквания, още повече, когато Стойчо бил обещал на Карагьозов 101% на 100, че той и никой друг ще бъде на Нова година директор на полицията! Не можели да разберат кой Ви подучвал да им сервираше такива изненади... А също и какво сте им кроели. Във всеки случай смутени са и в безсилието си правят „проекти“ патриотични, разбира се.

Но което мишките кроят, котките го развалят.

Здраве да е и Бог да Ви пази!

Любомир Лулчев

8.I.1939 г.

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 12.I.1939 Г.

9 и 30 до 11 ч. предиобед

Учителят ми каза, преди да тръгна:

Божественият закон работи сега — божествената справедливост. Който спазва справедливостта, той ще успее и ще вземе (въпросът беше за земите, които имаме да взимаме от другите).

И крадецът взима, но после, като го хванат, дава всичко заграбено.

И за държавата, и за народа да има справедливост. Той може да направи някои работи. Те може да станат и без него, ами да не затрудняват поне. Всички са слаби. Никой не може да води война — отгдето ще вземат храна? За в бъдеще трябва да се приложи нещо в просветата, а не за война. Другите нека се въоръжават. Ние трябва да имаме колкото за парад. Въоръжен народ е, когато е силен в дух и в мисъл, а после с оръжие на земята. И горе те са били Черната ложа взе всичко и всичко изгуби и сега във всичко е разпокъсана и нищо не може да направи. Черната ложа отстъпва и предава от позиция на позиция — не иска да капитулира изведнъж.

След срещата:

Фердинанд е едно шило. Той си отмъсти на Австрия (чрез Хитлер) за униженията, на които бе го подложил Франц Йосиф, за лошото третиране, каза учителят.

Срещата беше определена за 9 и 15 м. Евдокия беше хремава и ме чакаше вътре, а не както обикновено пред вратата на двора. Докато дойде царят, поговорихме си с нея. Тя също е недоволна от кмета Иванов, който излъгал, че тя искала залесителният пояс да минава край нея. Тя го изобличила чрез слатинския кмет. Каза ми, че началството (брат й) не обичал добрите хора и пр.

Преди два-три дена тя бе минавала на Изгрева, а преди два дни идва при мене Надя и Беби (най-близката на царицата, която беше взела от нея честна дума да не идва при мене, но изглежда, че сега друг вятър вее, та и Евдокия ми каза: „Аз питах вече Надя къде живееете“), защото аз я поканих да ме споходи. Аз, казвам, живея в една малка барачка при сеното. И Христос някога се роди при сеното. Аз съм далеч от него, но близо до сеното... Дойде царят и прекъснахме разговора. Той се извини, че закъснял малко, понеже блъснал на идване с автомобила си един велосипедист, който тъкмо носел в. „Дневник“ за цензура, но нищо лошо не станало.

Разговорът беше доста дълъг и имаше следните точки:

Устно: положението на разправиите с баща му. Писмено: поверителното писмо на Момчилов от Лондон^[23] за разговора му с един секретар. Името му не запомних, и писмото на Ванситарт^[24]. После за срещите му с Де Корси^[25], англичанин, и с шефа на германската мисия. Прави ми впечатление колко помни царят и колко хубаво и смислено говори. Истинско Баро!

В главни черти работата се състои в следното: Баща ми бил във връзка с Дочев^[26]. Това му казал и генерал Жеков^[27], който бил при него. Дочев взима пари за националните легиони и лъже Фердинанд, че ще го докара в България. За сватбата в Италия царят издействувал да отиде и Фердинанд, а той си издействувал от Германия вагон, а се интересувал и дали ще му дадат почетна рота... Искал виза и паспорт оттука с оглед, види се, после да се промъкне... Че тук много го искали, ама само царят го не щял... Балабанов (горска индустрия)^[28] казал на царя в един разговор, че на един гуляй в Бреслау един важен немец му казал, като се понапил, че в България са купени търговците,

младежта, част от офицерите, министри и имало само едно място, което правело английска политика, но ако не се вразумяло, те щели да се справят скоро с него. Ванситарт пише в писмото си, че царят щял да има големи мъчнотии, а другият секретар, при който влязъл непосредствено след това Момчилов, му загатнал, че една чужда държава отвън работи да се върне Фердинанд в България. Аз по-рано му бях казал, че Луков се хвалил с това, че е натоварен да го докара тук. Казах му да пипа бърже, да махне част от продадените, а други да размести. Те ще мислят, че са хванати, и ще се смутят. Той обеща. Те и без туй са вече смутени, казвам му, от назначението на директор на полицията. Като ме запитаха каква е тая политика, казах им, „че досега царят слушаше «компетентните» — тия, които правеха общата, а сега вече е решил да слуша тия, другите компетентни, които носят общата и мазолите от тях“.

„Това е много хубаво — каза царят. — Заслужава да се използва.“

Говори ми за срещата си с Де Корси, която траяла 2 и 3/4 ч. В нея той му е говорил между другото, че не може да бъде предател на своя народ и че ако Румъния бъде турена на масата, той мъчно може да задържи народа. Че по-рано го е задържал, че това сега няма да бъде възможно. Ако вие сте на мое място, какво може да направите при тоя случай? Изглежда, че добре ме разбра, защото не е искал да приеме нито Цанков, нито Луков, а си е отпътувал веднага. Самите му изявления за царя показват колко високо той го цени (гледай в. „Утро“ и др. от същия ден). От него беше царят доволен, а аз от царя, защото беше говорил много красноречиво и смислено. След това е приел пак германската мисия, на която е говорил пак друго, но също много, смислено. Той е казал да не насилят българите, защото те ще ги намразят. Да бъдат внимателни и да правят своите сделки с честните хора, а не с държавата, защото народът ще почне да ненавижда и подозира, че България е продадена.

Спомнете си някога мината „Перник“, в която станаха омразни на нашия народ, и то след като бе минало през Народното събрание, а сега?

Ето по тия причини ние се разделихме с нашия военен министър Луков. Аз не съм човек, който да не обещава и да не прави. Уговорих с Гьоринг^[29] нашето въоръжение без никакво обещание. Дойдох, казвам

на военния министър, продължете работата. След 6 месеца намирам уплетено... Луков обещал концесии на държавни руди. Това не беше хубаво. Трябваше да се съберем министър-председателят, финансовият министър и аз, 4 часа да го кандардисваме и нищо да не излезе. Гъоринг охладня поради тия интриги. Аз не съм комисионер. Оставих ги да работят, а той искаше да залага това, което беше проучено и което можеше да компрометира България. Не ви съветвам да се свързвате с хора, които аз по-добре от вас познавам доколко ще ви бъдат верни. Не туряйте на българина дрехи, които не са за него, защото в такъв случай, като ги потърсите, ще го намерите съвсем не там, където го очаквате. Не извиквайте реакцията. Ние се бихме с вас, страдахме с вас, помагахме ви с това малко, което имахме, в най-трудните времена, а вие ни изоставихте сега, когато имаме нужда от подкрепа. „Вие приказвате като стар“ — казва му един председател. — „Да, аз, който изкарах с един диктатор селянин, с един професор и с Военната лига, аз се учих не от университет, а от школата на живота и мога и на вас да бъда полезен. Парите, които носите, не ги давайте, не ги прахосвайте напразно. — Те почнали да се смеят. — Проф. Диков^[30] ще го опита, аз съм го опитал вече.“ Те се спогледали и почнали да се смеят. В тоя дух да държат на частното, а не да уплитат държавното той им говорил доста (въпросът е за мината на Гранитоид, която им е дадена на немците).

Най-добре ще бъде, ако вие подемете една политика на съгласувани интереси с Англия. Нито тя ще прави колонии тук, нито вие, защото и ние сами се плодим достатъчно, но сме добри пазачи портиери на проливите, а вие имате нужда от това, което ние може да ви дадем, а ние — от вашите машини. Ние сме път, от който може да се ползвате, при условие че ще ни зачитате и уважавате. Без това едно съперничество ние всички ще пострадаме, защото, докато вие се борите помежду си, един Червен Петър Велик ще се използва и пр. В тоя дух е говорил. Те доста са се замислили и повидомому са останали доволни. Казах му, че той сега трябва да действа бързо, за да ги размести и обезвреди, защото има нещо, което се гласи. Във време на разговора извикаха го от Рим и той говори с царицата за болната ѝ сестра. Останах с впечатление, че той се страхува вътрешно от нея, а причината може да бъде, че тя му знае някои магарии... Говори ми, че депутатите („моторизираният“) искали да намаляват заплатата на

Красновски, но Божилов не се съгласил. Виждаш отмъщение, каза ми царят. Даскалов да го хлъзне, както направи с Гиздов. Говорих му за Желязков. Той вече говорил на Божилов. После за Методи, на когото книжката дадох да чете, и той обеща. Говорихме и за други работи. Когато говореше по телефона, някой прислушваше, та царят викаше. Прислушват ни и мислят, че кой знае какво важно приказваме. Поприказвахме малко и с Евдокия и си тръгнах (тя ме чакаше в другата стая).

Имаше и други работи, но някои не мога да си спомня в момента, а други, мисля, не са толкова важни да бъдат отбелязани или пък са много интимни (за царицата и за баща му), та не са за писане.

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ, 18. I. 1939 Г.

10 ч. сутринта

Беше искал Красновски да се срещнем в Борисови днес 6 и 1/2 ч., но вместо тая среща получих покана от Надя за среща на същото място и време с царя. Но този човек винаги има едно препятствие — изглежда, че нещо чорук таи и отвътре не позволяват срещите.

Отидох при учителя и той между другото ми каза:

Сегашното положение е такова, че на косъм виси всичко... Ако се допусне да се започне, няма да остане нищо от Рим, Лондон, Париж, че и София — 50–60 болшевишки аероплани ще ни видят сметката...

Всичките партии (в нас) претърпяха вече погром. Светът не е тъй малък и не е създаден, за да ни бъде попречено... Простият човек мисли, че Слънцето е като диня, и казва: „Божа сила!“ А не вижда, че то е грамадно тяло, 300 000 пъти по-голямо от Земята, и не се чуди как предава енергията през това пространство и си прави закони, че и малкото може да направи нещо... А то е, че голямото, което се вижда малко, може да направи нещо, а малкото, което се показва голямо, не може да направи нищо. Но голямото, което се показва малко, то може да направи нещо. Ние представяме неверни работите. Някой казва, че е беден човек, но това е фактическа лъжа. Изопачаване.

Сега се води английска политика на комерческа база. Италия иска тил, а германците са неподготвени. Англичаните искат да спечелят тая ос — Рим — Берлин, но това тяхно искане не почива на *принципи*. Щом вземе Италия, повече ще си умият ръцете към Италия, както Пилат си умия ръцете — справедливост външна.

Царят трябва да бъде умен да ги изслушва, но да не взима страна. Да се държи приятелски с всички. Да се крие зад Югославия — сега е скрит и никой не може да го види.

Намекни му да се пази от отравяне, ще му загатнеш (по повод на това, че е много нервен). То се дължи на влияние отвън — чувствителен — усеща някои неща. Другояче да ти го кажа, една жена, като не може да излъже един мъж, става нервна, а като го излъже, става й приятно. Дължи се и на влиянието на баща му. А той може да каже на баща си: Има нещо от миналото, което ние трябва да поправим!

Масоните вземат мерки да си възвърнат католицизма на своя страна.

За Багрянов: справедлив е. Да не бърза, защото външната политика не е избистрена, да се чака! Сега е позиционна война — и да излезнеш на линия, може да те претрепат по много начини! Всякак могат да пречистят човека! Провидението е турило Германия и Италия като съдебни пристави да си поправят грешките на Англия и Франция. И сега ако не изправят погрешните на миналото, после ще бъде два пъти по-сериозно. Англичаните държат сега с Русия. Те ще имат нужда от Русия. Те няма какво да се плашат от Русия. Руснаците няма да се занимават с Индия. Англичаните се опомниха и водят една реална политика. И царят трябва да води една реална политика! Да си отваря очите. Да не му скроят някой долап!

Без налягане отвън и без напрежение отвътре нищо не става. *Никой не може да каже истината без любов, без мъдрост* (знание, светлина). Истината е това, което освобождава човека и дава възможност за живот. Има едно зло и една любов, които продължават живота. Има едно зло и една любов, които скъсяват живота — те са привидни неща.

Трябва школа, школа... (за политическите лица).

СРЕЩА В СТОЯНОВИ

От 6 и 30 до 8 и нещо — 18.I.1939 г.

Когато царят влезе, аз гледах портретите нови на децата, правени от Борис. „Иска да дадете на Лулчев цялата серия от тия фотографии.“ — „Да“ — каза Борис, а сестрата поиска една за Теофана. Аз използвах това и помолих царя да я назначат учителка, понеже е много бедна. Свършила е философия, а живее в палатка и сега. Той

извади и завърза кърпата си с обещание, че ще го направи. „Това баре прави малките работи, пък големите — Бог!“ — „Ех, това поне може да направим“ — и минахме на разговора. Той беше продължителен и крайно разнообразен. Най-важното беше, че утре сутринта той мисли да тръгва за Рим за сватба и какво поведение да държи там. Аз му прочетох отчасти от горното, което бе ми казал учителят, и той остана поразен от съвпадението на това, което и той с Кьосето бяха си уговорили. И ние се спряхме на същото, каза ми царят, а именно: 1. Ние сме свързани с Югославия и сами не можем да решаваме. 2. Не сме още въоръжени достатъчно. 3. Имаме Народно събрание, за което трябва да държим сметка. След това му казах някои неща за баща му и той го нарече, че е брандер, който, където отиде, пали, сега искал пък в Триполи да подпали нещо. Много бил сърдит, като се научил, че и царят ще отиде, защото той мислел да изиграе първа цигулка. Германците му дали вагон, а той се интересувал има ли и рота почетна... После разговорът мина за жена му. Казах му, че от разговора, който той има по телефона с нея, схванах, че се страхува и по работи интимни, които той призна, аз му се извиних, че стоях на тоя разговор. Пък той ми каза: „Пък аз бях благодарен, защото ми беше помощ.“

Казах му, че Беби Петрова е идвала при мен. Той се изненада и се смя: „Ако я знаеше моята, ще я изяде.“ Тя е много самостоятелна и му казах някои работи и наблюдения. Решихме в бъдеще някога да се срещна с царицата, без да ме знае кой съм, понеже сега много ѝ е говорено против мен. Царят се много зарадва, че моето дело най-последно се е прекратило. Минахме на анкетата на Працилов и казах после, че ще му я прочета да види какво голословие без ни един подпис под думите, само на един уволнен от Працилов шофьор, и то пак неподписани показания...

Минахме на много други въпроси. Кмета, Янков, Радков и пр., ами Стойчо и Илийчо как така нападат брата си Недев — те са масони! Не зная за Недев да е масон, но толкова по-зле за тях, щом това правят — та това е именно, каза и царят. После му четох сведения за Нурижан^[31] и неговото отрицателно държане с царя, а също едно от 14.І., в което се казва, че Багрянов ще говори една реч, с която ще свалят правителството на Кьосето и ще направи свое. Казах на учителя: „Не е за промяна, защото положението не е избистрено и който и да дойде, ще стане жерава на позиционната война.“ — „Виж, дано го

разберете това — каза царят. — Аз мисля, че докато ме няма, няма да го направи.“ — „Ако не го надумат тъкмо да използва това.“

Говорихме за децата, за стария му апарат, с който действа и който трябва да смени с по-нов и по-енергичен. Казах му какво да прави в някои случаи. Засега изглежда, че няма разногласие. Казах му, че на запитванията каква е тая политика, която той води, отговарям, че тя е на компетентните, но не както досега са разбирали компетентни само тия, които са шиели обувката, а и тия компетентни, за които досега са забравяли, които са носили тия обувка и мазолите от тях. „Това е отлична формула“ — каза царят.

После заговорихме за политическите възможности. Казах му, че сега войната е само за заплащане, за да изстискат повече пари за въоръжение от народите, поне после ще им вземат фабриките за оръжие, та сега бързат. После му говорих за другите по-дълбоки основи на живота. Че Хитлер и Мусолини имат сила, но че изворът на тая сила е в погрешните на Англия и на Франция. „Ако те си поправят погрешните, Италия и Германия ще ги обезсилят и пр.“ Разговорът засягаше много въпроси, но те бяха от интимно естество за живота на царицата и неговия и оставихме да продължим, като се върне. Свито ми е нещо, но пак съм благодарен, ако това свито после се разпусне. „Да не стане като кошницата на Мушанов^[32].“

Пожелахме си един друг всичко хубаво и се разделихме. Андроме чакаше в една сладкарница. Видях се след това с учителя, но не записах това, което ми говори, макар че бе както винаги важно.

[1] Рилски, псевдоним на цар Борис III, с който си служел за кореспонденция с най-близките си. ↑

[2] Надежда Стоянова, дъщеря на ген. Алекси Стоянов, придворна дама. ↑

[3] Вероятно става дума за принц Кирил Преславски, брат на цар Борис III. ↑

[4] Джордж Рендел, английски пълномощен министър в България (1938–1941). ↑

[5] Пей (тур.) — пай, дял. — Б.съст. ↑

[6] Генерал Никола Недев, министър на вътрешните работи (1938–1940), последовател на Всемирното бяло братство. ↑

[7] Вероятно Стоил Стефанов. ↑

[8] Става дума за югославския престолонаследник княз Павел. ↑

[9] Петър Тодоров, деец на Радикалнодемократическата партия и на ПК „Звено“, министър на финансите (1934–1935). ↑

[10] Проф. Александър Цанков, политически и държавен деец, професор по политическа икономия в СУ, водач на Народния сговор, а по-късно на Демократическия сговор и на Народното социално движение, министър-председател (1923–1926), министър на просветата (1930–1931), председател на НС (1926–1930). ↑

[11] Илия Кожухаров, адвокат, кмет на Габрово, министър на правосъдието (1938) и на търговията (1938–1939), областен управител на Беломорието през Втората световна война. ↑

[12] Става дума за оставения инициал на цар Борис III върху прочетени документи. ↑

[13] Става дума за апостол Павел, който бил заловен от юдеите в Йерусалим, окован във вериги и по море изпратен за Рим. ↑

[14] Працилов, депутат, близък на Л. Лулчев. ↑

[15] Владимир Робев, дипломат, управляващ и пълномощен министър в Полша (1925–1931), пълномощен министър в Латвия (1931–1933) и в Румъния (1933–1936). ↑

[16] Лулчев има предвид военния министър Сава Савов (1918). ↑

[17] Така е в оригинала. — Б.съст. ↑

[18] Става дума за Великата масонска ложа на България. ↑

[19] Евдокия, княгиня, сестра на цар Борис III. ↑

[20] Теодосий Даскалов, генерал-лейтенант, министър на войната (1936–1942). ↑

[21] Добри Божилов, политически и държавен деец, финансист, управител на БНБ, министър на финансите (1938–1943), министър-председател (1943–1944). ↑

[22] Така е в оригинала. — Б.съст. ↑

[23] Никола Момчилов, пълномощен министър на България във Великобритания след април 1938. ↑

[24] Ванситарт, секретар на Външното министерство на Великобритания. ↑

[25] Кенет де Корси, председател на Комисията за имперска политика при Камарата на общините във Великобритания. По време на мисията си в България той се среща с Георги Кьосеиванов, Добри Божилов, Стойчо Мошанов и д-р Иван Пенаков. ↑

[26] Иван Дочев, водач на Българските национални легиони. ↑

[27] Генерал Никола Жеков, главнокомандуващ Действащата армия през Първата световна война, през 30-40-те години ръководел прогерманските групировки в България. ↑

[28] Иван Т. Балабанов, индустриалец, близък до двореца, свързан с Италия. ↑

[29] Херман Гьоринг, генерал-фелдмаршал, министър-президент на Прусия и министър на въздухоплаването на Германия. ↑

[30] Проф. Любен Диков, юрист, министър на правосъдието (1935). ↑

[31] Жорж Нурижан, италиански публицист, автор на много книги за България, добър познавач на македонския въпрос. ↑

[32] Никола Мушанов, политически и държавен деец, един от ръководителите на Демократическата партия, многократно бил министър (1908–1911, 1918–1919, 1931) и министър-председател (1931–1934). ↑

Най-първо трябва една основа — и на своя брат кажете — да се работи за доброто на народа, но за всички изобщо, а не само за част и да се даде място на всичко, което може да служи на народа, да принесе своето благо. Свещените идеи да дойдат да се прилагат. Глупавите идеи са прилагани достатъчно — няма смисъл повече, *Злото е прилагано, с него не може да се поправи светът. Сега доброто трябва.*

Чембърлейн ходи при Хитлер — това е божественото съзнание. Да се съобразява човек да мисли с една основна идея, която да го подбуди да работи — да му стане любима идея.

22.1. 1939 г. Багрянов дойде и после заедно със Севов отидохме в Чамкория, където работихме до понеделник на обед, а после се върнахме тук в София. Прегледахме речта, която има да говори днес или утре.

Днес, 24.1., бях при учителя. Говорих му за срещата. Той остана доволен. Той иска да бъде мек с Багрянов.

Той ми каза:

В просветното дело трябва да се даде храна на младите, при изворите на реките, а не при устието. Отвътре да се работи!

Борис е скромен (това за сватбата в Италия), а Фердинанд е като пуяк, щом му свирнат, и той се разпери.

Хитлер, Мусолини и Сталин са... ум лисици.

След време италианците ще изменят на Хитлер; Рим е неустойчиво съединение. При най-малко съпротивление ще даде друго съединение.

3 ч. след обед

Сутринта пак имах среща, но не записах, освен едно изречение, което ми направи впечатление. Говорихме доста.

„Злото е склад на възможности.“

Човекът сега е в разрез с божественото. Колко същества работят за благото на един човек — 30 милиарда! Смъртта в случая е бунт против царя — детронират го!

Сега търсят социално разрешение, гдето го няма.

Каквото говори Господ днес, то ще се реализира. Това, което е говорил по-рано, то се е реализирало вече. Ако не служат по закона на любовта, ще дойде законът на необходимостта и ще почнат да разбират.

Ако станат сега земетресения в големите градове, няма кой да ги спасява, избавя.

В хората има вече едно опомняне, а също и в държавните мъже. Ето в Англия раздават 40 000 000 тона маски. Това въздейства.

Китай много жертви ще даде.

Сега всички още търсят силата вместо любовта.

Човешката мисъл разрушава. Тя дава и земетресенията, тя е като възпалителни инжекции. Чили. Там е място на новия континент — някои места ще потъват, други ще се повдигат. И Балканският полуостров е също. И казва Бог: ще се вселя между тях и те ще ми бъдат народ и аз ще им бъда Бог!

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ — 22.ІІ.1939 Г.

8 ч. сутринта

И на своя брат кажете, че длъжни са най-първо да се тури една основа — *Да се работи за доброто на народа и за доброто на всички*, а не само на част и да се даде място на всички, които могат да служат на народа, да принесат своето благо.

Свещените да дойдат да се приложат — глупавите идеи са вече прилагани, няма смисъл пак да се прилагат! Злото е прилагано — с него не може да се оправи — сега трябва доброто да се приложи. Чембърлейн ходи при Хитлер — това е божественото съзнание.

Да се събуди човек да мисли с една основна идея, която да го подбужда да работи — *Да му стане любима идея!*

СРЕЩА НА 5.ІІІ.1939 Г.

5 ч. след обед

Да се осмислят външните условия (да се използват), невидимият свят работи. По мирен начин трябва да стане всичко. Румъния...^[1] да се говори между народа за управление (?).

Да се изнесат общодостъпни беседи между народа.

Католицизмът се нагажда с (Пачели).

Трябва да се говори не против църквата, а независимо, а народът да разбере, да разбере общо.

Как ще вярват хората — в кой господ да вярват? Как ще вярват в едни книжни пари — ако има злато да отговаря, добре, ами ако няма? В един народ трябва да има добри хора, които вярват, за тях невидимият свят кредитира — *те са ценностите* в дадения народ.

Копират от Германия, Франция и Италия..., но всички тия народи си служат със стари методи и новата култура не може да се строи с тях. В техническо отношение те са напред. Оставили са волската кола и се возят с автомобил, аероплан, имат бързи съобщения, но в духовния...

Във военните има някои, които шиканират. Трябва да се види по околен път.

На 6.III.1939 г. вечерта дохожда Недев в дома, за да се разправим по някои работи, а също да прочете някои книжа (доклади и пр.), които царят беше ми изпратил на 5.III. вечерта по Надя. Приказвахме по тия противоречия, които среща, и мъчнотиите и погажданията, които му идат от страна на някои депутати, и пр. Той е бодър, но вече започва да се чувства, че тормозът не е малък.

Малка бележка от 7.III. н.г. от учителя за Недев:

Не по буквата на закона, а по духа — по линията на най-малкото съпротивление (да не се прави въпрос за една по-голяма или по-малка ябълка!...).

На 8. III. сутринта дойде Багрянов. Приказвахме и с него. Той също намира, че вече виси във въздуха, и иска да го поддържа царят, инак или трябва да си върви и да не си губи времето, или сам да работи за формиране на такава основа. Той казва: земеделците са корените на държавата, търговците — стъблото, а другите — листа, цвят и интелигенцията — плодът. Ако се не поливат корените, не могат да прокопсат и клоните. Това е моята политика! Ако не ме поддържа царят, аз трябва да си вървя на чифлика да си гледам работата, докато узреят условията за полезна работа. Казах му, че трябва сега да се интересува и че ще му бъде от полза. Багрянов обеща, че няма да прави необмислени работи и че ще се съвещава с мен, и че утре ще дойде пак да види какво сме говорили с царя, а също и да донесе

назначенията по министерството, за да се съвещава. Той е малко евтин на обещанията...

Следобед между 4–5 часа се видях с учителя (по-точно 3 и 1/2 до 5 без 1/4).

Между другото учителят ми каза:

Ще трябва говорители между народа. От земеделието да се изпратят да държат сказки към каква насока да се тури умът на народа.

Царят да се осветлява. Царят трябва да царува така, че всичко, което прави, да е за славата Божия, за идване на царството Божие на Земята, за общочовешка справедливост и да бъде волята Божия, тогава и нашата воля ще бъде. А като е славата Божия, и за нас ще има слава. Те сами спъват работите, инак щеше да се разреши въпросът. Всички сега, и Хитлер, и Мусолини, работят за Бога.

Вие ще изслушате царя.

Трябва да се турят сега хора на работа — не религиозни, а духовни. За духовна храна са гладни хората. Духовна храна, която да внесе в света светлина, топлина и сила. Тях беше ги страх от анархисти, комунисти и пр., а сега почнаха да се страхуват и от вегетарианци, въздържатели и пр., че били много кротки хора, това във военните се разпространява. Е, тия лоши, ония лоши — само далавераджиите ли ще останат? Те се заблуждават от вътрешни причини. Искат да си възвърнат Добруджа, а не знаят с кого да вървят — с Англия, с Германия, с Франция и пр. А сега Англия работи чрез Германия косвено да стане ревизия на Версайския договор, който е несправедлив, да се поправят погрешните. Подготовката ще дойде отвън, защото е искал да абдикира? Сигурно е срещнал съпротивление. Изслушайте го хубаво какъв вятър вее. Всичките сведения трябва да се взимат 25% възможности, а ако има 50% или 75%, да е доволен. (Мисълта не беше точно такава. Аз така я схванах.)

СРЕЩА С ЦАРЯ

От 7 ч. след обед до 9 ч. (у Стоянови)

Когато влезе, той носеше в ръцете си едно сандъченце, в което имаше нещо. Хайде, добре дошъл, синьоре, казах му аз на шега — синьори са вече! Той се засмя, а после ми подаде сандъченцето. „Това ми е подарък от един индус, с който се виждах в Лондон. То е от сандалово дърво. Пратени са ми и други парчета. Това рекох да Ви

подаря пък аз.“ — „Щом ще си обменяме подаръците, тогава да дам и аз моите“ — и аз му дадох беседата „Големият брат“ и френската „Животът на цялото“, а също и една малка електрическа лампичка, като му казах да си има вече светлина отсега нататък. После той започна да ми говори за посещенията си. Най-напред ми каза, че тъй както съм му казал, тъй се отнесъл и Мусолини с него, доверил му известни неща, а също и бабалъкът търсел опора в него и той колкото можел, давал му я. Точно и последователно не мога си спомня разговора, но ще го запиша, както ми дойде на ума.

Най-напред започна с това, че вече в Италия се чувства мръщенето на интелигенцията, а огромна работа е направена по земеделието от министър синдикалист, бивш анархист, който сега се е опомнил и работи много добре, като смята, че организиране с помощта на природните сили и правилното разпределение на плодовете може да тури ред в държавата. Направено е много за бедните и те крепят Мусолини. Но той вече разбира, че много се изтощи с воюването. Те имат повече от 15 000 ранени и убити, сега трима генерали и пр. То това се отразява. Мусолини е доста остарял. Но за това, което имат, е направено извънредно много. Тяхната земя е много по-лоша от нашата. Тука е рай. И ние бихме могли да направим много нещо при тия условия. Бил и в Швейцария. Казва ми, че изчезването на Австрия, Чехско и др. малки държави създадо лоши позиции на малките държави, а идвам тук и ги намирам да се мислят, че са център на вселената... Там сме изпратили, боклук хора. Излагат ни много и това ми беше много тежко. Какво ще почитат мене, като не почитат народа ми... В Швейцария са три народа, но имат чувството на швейцарци, а също и индустрия и се въоръжават колкото могат. Не ги блазни мисълта да стават авторитарни...

Питах го за срещата с Павел. Каза ми, че след това, което решили в Румъния, той не искал да му говори нищо по този въпрос. Но самият Павел се държал доста настръхнал, а жена му — гъркиня, не ги оставяла и 5 минути сами. Царят му говорил за други работи и той на втория ден се поуспокоил. Приказвал и с Цинцар Маркович^[2], който казал, че защитил България и пр.

Впечатлението на царя е, че Павел се страхува за живота си и не може нищо да се чака от него. Казах му, че трябва чрез външни приятели да се загатне на сърбите да дадат нещичко, за да имат морал

да кажат и на Румъния и Гърция да отстъпят нещичко. Те двете са били много агресивни. Турците са се държали така и така. Това все по думите на Цинцар Маркович. И в Италия, като поменал, мисля, на краля, че Павел ще му иде на гости, му казали, че той много се страхувал за кожата си. Говори ми за семейните си работи, за любовника на старата кралица, някой си Висконти. Как една вечер се върнали с него от разходка и императорът ѝ посочил на земята едно копче и рекъл: „Елен, това не е от моите панталони... Трябва да е на Висконти...“ Тя нищо не казала, а се зачервила и на другия ден туря във вазата анемонии и му казва „Виторио, помниш ли преди 45 години, когато в Неапол бяха ти донесли анемонии с една записка вътре?“, захапа го тя... 45 години! Виж само колко помни! Човекът е много умен, фин, но тя е безподобен вампир... Той и Павел ми каза за тях, че те представляват смес от Борджии и менезингери, че той е расъл в тая среда на владици черногорски и ги знае... Минахме на вътрешната политика. Питам го какви му са впечатленията. Каза: „Мина бюджетът и хората по-добре ме поздравяваха там. Къосето добре се котира още там. Тук са обаче?“ Приказвахме и по тоя повод му казах, че Багрянов се лансира отлично и за малко време направи много нещо, но че царят трябва непременно да го поддържа, защото капиталът ще се обяви против сиромашките министри Недев и Багрянов. Описах му кои са против тях. Прочетох му и бележки за някои откази, които е направил Недев. Затова ли Багрянов тръгва за Париж и ми казва: „Недев не е за министър. Где го намери, махни го и пр.“ Казах му за Неофит владиката^[3], за Груев^[4] и Костов^[5], които също са искали неща неправилни, които им са отказани. Говорих му повече за Багрянов, защото сещах, че трябва. Казах му, че така не може да се остави човекът наред пътя, още повече, когато се е показал толкова деен.

„Ще го подкрепя, но има някои около него, които не ми харесват.“ Щях да му кажа, че около него пък има такива, които на никого не харесват, но заради Багрянов взех по-мек тон да не му напакостя и му казах: „Няма да държим сега за дреболиите.“ Важно е да се продължи работата за доброто на народа, а ако трябва да се поправи, то ще стане. Приказвах му и за Недев. Казах, че Къосето трябва да се отстрани от брата си, който прави много далавери. Заприказвахме за Мошанов, който се надявал на Стоядинович^[6]. На шмекерите не върви тая година. Виж Мирон Кристя.^[7] „Робев дали не

е при Багряна?“ — запита царят. „Не вярвам — казах аз, — доколкото зная, той е от тайфата на Стойчо.“ — „Проверете, ако можете“ — ми каза царят. Изтъкнах му, че трябва държавна програма. Посочих му нови подвизи на кмета Иванов с язовир без цимент и с 2 500 000 лв. по-скъп проект. Казах му да тури Каблешков. Царят ми каза, че е говорил на Божилов за Желязков и онзи му казал, че имал и други, но дано тури Желязков. Видях как царят не може да иска и се налага. Много е деликатен за дебелокожите си министри... Говорихме за бъдещата дейност. Каза ми, че царицата до утре (днес) ще си дойде. „Пригответе ли си реч да държиш“ — питам го. „Остави се, каквото ме боли кракът (оплакваше ми се от ишиас в десния крак). Остаряхме вече!“

Не може, казвам му, аз съм ти батю, не трябва да боледуваш, още си млад! Той се смее. Казах му как да се лекува. „Вие падате малко лекарство манияк“ — казвам му. „Да — казва — аз съм в това отношение лекарство манияк.“ Препоръчах му гореща вода и лимон и той обеща да го прави, а също и картофена чорба. За Добруджа му казах, че ние сме като бедните роднини и докато не решат да направят сватбата, магарето не може да има цена. Тогава ще трябва дърва и вода и ще станем и ние ценни. Той има същото мнение, че трябва да бъдем лоялни. Дадох му пак идеята да потърси приятел и да подсети сърбите. Той ми каза, че Цинцар Маркович му казал, че трябва извънреден натиск или война, за да се отстъпели земи. Накрая го попитах: „Има ли да сте недоволни от нещо? Ако има, казвайте!“ — „Не мога да се оплача от нищо“ — каза ми той. Поприказвахме за децата и страха му, че жена му ще се бърка във възпитанието им, което сега без нея ставало отлично. „Не се бойте, сега децата учат големите!“ Той се много зарадва и почука на дърво. Тъй да станело.

Друго в момента не мога да си спомня.

Разправя ми още за срещата с баща си. Тъй, като гледали събраните, царят му казал: „Не виждаш ли, че вече е друг светът? Кога са се събирали князе, без да се карат? А сега виждаш колко са мирни! Отживяха времето си. Миналото е това. А видя ли, когато императорът повика Мусолини за закуска, как той помахна ръка с пренебрежение и каза, че ще отиде да спи...“ Баща ми се съгласи, че много неща вече са се изменили, че трябва да се държи сметка и за тях и пр., но на другия ден това не му пречеше да се върне пак на своите си разбирания. С

Мусолини царят е имал продължителен разговор и само ми загатна за някои работи, а аз не исках да го питам, както го попитах за Павла.

Изпратих по Андро, който ме придружи на връщане, много здраве на Недев и му казах по-главното, че промени няма да има — това бяха го пуснали като положително — а също да се държи на положение, защото работите са добре. На 9.III. царят го извика след обяд на доклад, а оттам в 7 часа той дойде и ми разправи за доклада си. Направил го е много стегнат, войнишки, пълен, безпристрастен и на царя, изглежда, това е харесало. Зарадвах се и аз. Бях извикал и Багрянов, но той имаше работа и едва снощи, 10.III. в 10 и 1/2 часа, дойде, когато щях да си лягам, и стоя до 12 ч. през нощта. Беше със Стоил Ст. Но той не присъствува на разговора. Казах му в главни черти онова, което мислех, че е важно, но тук стана едно интересно разкритие на Багрянов.

Казах му, че съм го запитал направо ще го поддържа ли. И че той е съгласен да го поддържа, но околните му не са много добри. „Ами, разбира се, ти си взел ангажимент и трябва да знаеш. Ако той няма да ме поддържа, ще трябва да си търся опора аз сам.“ Аз веднага му възразих: „Това не може! Ти не си кондотиер да се даваш под наем на тоя или оня; ти политика с цар Борис не може да правиш! Инак си нямат смисъл нашите отношения. Тук трябва да се работи за общо добро на целия народ и с взаимно доверие — инак няма смисъл!“ — „Е, така е — съгласи се Багрянов. — Аз исках да кажа, че ако не ме подкрепи, ще трябва да търся друг изход.“ — „Никакъв друг изход. Една държавна програма, която ще изпълниш, и това е“ — казвам му. „Добре, бе, от това по-добро — здраве.“ Виждам го, че тегли отсега още на жегла, но какво да правя? „Е, ти нали си обещал на мене, трябва да следиш за тая работа“ — казва ми той. „Както виждаш, следя и работя — отбивам, където трябва!“

Заприказвахме след това за Каялиската афера и му казах, че Ганевите маскарлъци трябва да излязат, и той обеща..., а също обеща, след като го вика царят, да дойде да видим за назначението. Казах му пред царя да се държи почетно войнишки, а после ако той му даде свободно, тогава, защото там най-много го упрекуват. Той се съгласи с това и обеща, че ще се държи само като министър, а после ако му даде повод той, тогава ще минат на старите отношения. Към 22 ч. си тръгна.

СРЕЩИ С УЧИТЕЛЯ И ЦАРЯ

На 18.III.1939 година Багрянов дойде в 10 и 3/4 през нощта (бях заспал) заедно със Севов. Казвам му: „Вампир ли си, та ходиш по това време?“ Каза ми: „Едва сега се освободих и ида!“ — „И аз го чакам от 8 и 1/2 — казва ми Севов. — Измръзнах. Но ние имаме утре лекции и ще закъснея, защото трябва да станем в 4 часа.“ — „У, бе, то порядъчните хора тогава си лягат.“ Преди това един ден ме вика учителят и ми каза, че мисли, че ще е хубаво да се пише на Чембърлейн, защото моментът е важен. Казах му, че ако ми издиктува, мога, но сам — това не е за моите уста лъжица. Тогава той ми говори някои работи, от които много малка част запомних и записах.

... Англия е предназначена в света да сближи народите... Хитлер е съдебният пристав, който... Ако иска, да си оправи погрешните си. Ако сега си оправя погрешната, силата на неговото добро се увеличава, а ако не изправи погрешните си, той не може да прогресира.

Сега те не виждат опасностите. Те, държавите, са на един завой и Русия може да тръгне по един крив път... Не искат да воюват. Чехите станаха жертва, без да воюват. Трябва да бързат да се изправи погрешката и да се събере конференцията. Да се оправят работите без оръдия, за да се оправи работата. Сега е лошо. Ще му напишем на Чембърлейн всяка дума да има само един смисъл. Всяко нещо има технически (физически), органически и разумен смисъл. Сега е век на ликвидация на миналите методи. Къде отидоха великият Вавилон, великият Рим, Сирия? Къде отиде великата Индия? Ние предвиждахме нещата.

С хитруване не може. Справедливост трябва, защото и за Англия няма да бъде добре. Тя иска да отдели Италия, но ако се съединят Русия и Германия. Трябва да се работи за едно сближение на европейските народи.

Може да се изпрати и „Льо метър парл“ и „Ла ви пур ла тур“ за Чембърлейн. Румъните и сърбите не трябва да се поддават на изкушение като по-рано, искаха да завладеят Македония и то не е справедливо. Не може заекът да иска всички зайци да станат и мечката да иска всички мечки да станат...

Ценността на нещата седи във формата, направата, съдържанието и ценността, която съдържа — носи ли материална ценност със себе си, тя дава ценност на нещата.

Русите са твърди, значи имат светлина. Европейските народи трябва да се обединят, ако искат да бъдат силни. Полша и Унгария вървят по съвета на Италия. Чехословакия имаше пакт с Франция и Русия, но я изложиха, та стана жертва. Англия създаде противокомунистически блок — Германия, Италия и Япония, но ще има лош резултат. Ако бяха изпълнили 14-те точки на Уилсъна, работата нямаше да стигне дотам. Чехите са много материалисти. Германците дадоха един урок. Всички ги е страх. Германците взеха фабриките и парите от евреите и „Шкода“. Да се не туря Русия на лош път. По-рано страда Русия. Сега е техен ред. Англичаните са разумни и трябва да донесат божие благословение. Някога пророците говориха и ние сега ще кажем: на Господа уповаваме и волята му ще вършим. Раздробение не трябва да става... Тия хора не разбират Божиите закони, че и най-малкото добро, и най-малките престъпления си имат последствията. Злото си употребява методи, както и доброто? Доброто употребява най-лесни методи. В началото то с 1 кибритена клечка може да запали света. Черната ложа са хитри. Дават ни лъжливи съвети. Англия не трябва да се поддава на изкушения. Войната непременно ще избухне, но какво ще постигнат? Ние ще им кажем закона, пък тия, ако искат, да изпълняват. Войните се водят от духовния свят — физическият е само отражение — тъмнината и светлината се борят и резултатът се изразява долу.

Багрянов ми говори за своите си работи, а също за този, който той би искал да остави за заместник вместо себе си в задругите, които го бяха избрали на мястото на Банков, и тогава, понеже царят не искаше той да бъде, аз го извиках още тогава и той след кратък разговор се съгласи да остави настрана засега задругите поне видимо, за да не буди повече, отколкото трябва опасения.

Той ми говори за Даскалов полковника, но остана да говорим повече, а и сега нямаше условия, защото и Севов беше тук. Срецу Тошко е подета кампания да го махнат оттам, понеже им бърка на някои работи, за които Багрянов знае, но не ми каза нищо, от което разбирам, че и той е съгласен с това да си дойде тук той, за да не им бърка. Разправи ми за срещата с царя. Доволен е и самият той се е държал добре (защото аз исках от Багрянов да се държи като министър, а не като приятел) — да остави царят да регулира тия отношения.

Каза, че му говорил за баща си и че Багрянов казал, че ако дойде тук, ще имат един коронован тим за клюки и интриги. Изпратил го сърдечно. Пак обеща както винаги много леко да дойде и да назначаваме хората, които съм му дал. По тях ще го съдим... Изобщо в този човек има нещо хубаво, но и нещо неустановено, или по-право, това, което отвлича и старите партии — обещания щедри, а изпълнение... Докато говорихме с тях, дойде и един брат да каже, че утре сутринта учителят иска да говори с мене по някои работи.

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ — 19.ІІІ.1939 Г.

Каза ми между другото, че може би царят няма да иска да послужи с писмото на Чембърлейн, понеже е доста мнителен, та затова засега ще изпратим това по „радиото“. Казах му, че на никого не съм казал досега по този въпрос нищо. Той ми говори някои работи, нещо, от които съм записал.

Сега светът обръща внимание на актьорите, а на самото явление — не. Явлението е статическа работа. То е като бомба, пръска се — и няма вече какво да се плашим от нея повече. Следующата е важна вече. На бойното поле търсят откъде идат, за да се справят с батареите и ги накарат да млъкнат. Те сега се намират в едно трудно положение — края на века — ликвидация! Нови сили влизат в човечеството и то трябва да се откаже от своето минало. „Вехтия на дни видял“ — Данаил говори за това отпреди 2600 години. Ние сега сме по-близо до дните на Данаила. Те не са далеч.

IV рог това е Римската империя, а после са неща, които сега се живеят — желязо и кал — това е днешният бетон.

Сега за Добруджа (оставете пияният сам да падне). Не бързайте, за да не се създадат нещастия. Не са дошли народите до положението да си дават свобода. Ако чехите бяха дали на своите немци повече свобода, от тия в Райха нямаше да стават тия работи; да попаднат в това положение. Има една реална политика как ще постъпиш? Човек трябва да има мъдрост и сила да приложи (Англия). Фердинанд е лош съветник. Германия го тика. Той си свърши своята мисия. Днес като влюбени се занимават с дребнавости, чувствата и личните си интереси. Германия гледа от една страна, Англия от друга, Русия от трета и пр. Англичаните имат голямо подозрение към славяните, а то е пресилено и глупаво. Тя по-рано подигна Япония, та смаза Русия, но сега Япония

й е враг! Но англичаните са за реална политика. Русите по-рано туриха условия да й дадат Цариград. Англичаните й го дадоха, но на книга, а после от руската династия не остана нищо (за да не й искат изпълнение на договора). Същото желание да отиде в Цариград изяде и Фердинанд. Да нямаш сега граници със силен! От англосаксонците англичаните са по-добре, германците са по-долу и нямат хубаво бъдеще.

На 20. III. вечерта дойдоха Надя и Борис^[8] и ми казаха, че ме вика царят за 21-ви в 10 ч. сутринта при Евдокия. На другия ден отидох в 9 и 1/2 ч. при учителя и той ми говори:

Не може да се говори на народите, защото всички сега излизат от много гледища. Англия се плаши от Русия. Те се приготвяват, да зачитат добрия закон, да зачитат...^[9] Българският цар иска да му се помага, но той още нищо не е направил за ББ^[10]. Той досега е мислил само за себе си, за династията си, за България, но къде е бъдещето на България?

Нали румънците някога дойдоха да омиротворят България и си взеха Добруджа като пай адвокатски; Германия сега го взима в аванс, преди да е свършила работата си. Румъния дойде да омиротвори — това е Божията воля, но да взима — това е човешкото. А Германия беше обещала, че ще помогне на България, а си взима наградата за изпълнение на волята Божия, преди да я е изпълнила (значи да ни помогне е воля Божия, но тя предварително си взема хонорара). Чехия... Ще видите какво ще Ви говори. Трябва сега честна политика, никаква лъжа отвътре. Божиите закони действат сега в света, и то много бързо. Сега Германия иска да се отзема със заграбването, което Англия е направила няга. Ако Англия е направила нещо лошо, защо и Германия иска сега да го повтаря? И на това ли дължи Англия величието си?

Това не е изпълнение на волята Божия. Много внимателни трябва да бъдат, защото работите са сложни и добре вървят. Германия се старае, за да може да издържи обсадата.

Изслушай хубаво царя, то ще ти дойде какво да му кажеш. Те отстъпиха на Германия, а сега е по-лошо; Италия си устройва работата с Полша и Унгария, а англосаксонците вярват в юмрука.

Ако хората не постъпят божествено, може да имат лоши последици, защото сега има в света дуализъм, който е едно зло, но

само любовта е в състояние да го примири. От невидимия свят планът е добре скроен: Германия, Франция, Англия, Русия — всички са засегнати индивидуално и будят съзнанието в тях — ако не работят, ще изчезнат... с чехите германците направиха погрешка; не е хубаво това, което направиха. Има една тъмна фаза, която ще мине. Фердинанд води много тесногръда политика, изхождащ само от личната си политика, и иска целият свят да загине, но да я осъществи... лош гений — където стъпи, никой не прокопса.

После виждането с царя:

Пред Англия трябва да се настоява да си вземем Добруджа, защото иначе да се каже, че военните ще отидат с Германия, не може, докато не си поправим дефектите, да се пусне машината в работа. Румъните дойдоха някога да турят ред, а взеха Добруджа...

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 21.ІІІ.1939 Г.

От 10 часа сутринта до 12 без 15 на обед

Срещата стана точно в 10 часа сутринта в двореца на Евдокия. Тя ме чакаше при вътрешния вход, гдето държеше кучето, бялото от Чамкория, да не ме лае и му говореше, че съм му кръстникът, та да мълчи. То станало голямо. Докато говорехме вън още, пристигна царят и аз му казах, че това е кучето на Багрянов, и докато се той накани, пак му го взеха. Евдокия и царят се засмяха силно.

Когато влязохме и седнахме, царят ми каза: „Виках Ви да поговорим по три въпроса: външното положение, вътрешното положение, вътрешното положение и най-вътрешното в моя дом.“ И започна да ми говори както винаги добре обосновано и с хубави фрази, на които за мое съжаление аз не мога да запомня формите, а само смисъла. А той беше: след това поглъщане така бързо на Чехия той чувства безпокойствие, както преди 19 май, следствие, на което му предстои да вземе решение. Германците и англичаните ще употребят усилия и натиск или заплашвания? На мене лично не, но онзи ден Рендел, английският дипломат, разгневен при случката с чехите, е казал, изтървал се пред Груев: „Ние на германците големите не можем направим нищо, но ако се намесят по-малки да ги крепят да му мислят.“ Ганчев, генералът^[11], който е получил сега 60 000 марки от Германия и е курназ, е казал на..., че Кьосето не ми бил позволил да се видя с Хитлер, че бил германофоб, но скоро щяло да си иде...

Баща ми също, сестра ми донесе писмо — и той ми го показа, — а после й даде, иска да дохожда тук. Какво да правя? Като зная мегаломанията на повечето, мисълта, че са център на вселената, партизаните са се наострили и искат да минават в атака, военните искат да се воюва, а оръжие няма достатъчно. Стойчо, Луков и тути кванти с Цанков се също приготвяват да атакуват. Аз досега не съм се връзвал никъде, винаги се изплъзвах. На сватбата писмено ме вързаха и аз пак се измъкнах (за кръщаването на децата) и папата ме разбра и не се сърди. Ето при Гьоринг изисках си и аеропланите, дадох му брилянтен орден, но му казах: „Не съм нито с вас, нито против, ще бъда неутрален.“ Сега искат, сещам това, да ме притиснат. При това външно състояние е, когато немците не мислят нищо добро за мен, аз го сещам по техните хора, които приемам, и тоя напоследък барон Ваиси... (името забравих) не можеше да седи преди мене, а, струва ми се, шпионин е, донесъл пари — дошъл на разходка посред зима — и то в България, вместо в Италия... При това патриотарство, мегаломания и подкупи страх ме е, че няма да издържим. Англичаните искат да влезем в Съглашението както сме си, че после щели да видят. Германците ще искат, преди да дават оръжие, ние да се определим... Вие как схващате? — запита ме той.

Последните дни сме съсредоточени към Англия, понеже тя трябва да вземе решение, и то много важно, та тук не зная точно. Даже мислех да поискам нещо и Вашето съдействие, но изглежда, че ще мине и по радиото... „Той и Генчев ми викаше да пиша на Грийс, но аз му казах да ги не закачаме сега, когато хората си имат толкова свои главоболия, че може да ги ядосаме. Той глух, ама доловил нещо“ — каза царят. „Да — казвам — сега там е съсредоточено, защото може да тикне Русия по един крив път.“ Царят ми говори още за вътрешното положение, после за баща си, който настоява да дойде, после оттам се сети за Багрянов, който му казал, че тогава противната група ще си има коронован интригант. „Право е казал, не само интригант, но и център на заговор и тогава положението ще стане неудържимо. Вие трябва да пишете на баща си и да искате от него привидна помощ. Тук каквото трябва, Вие ще си го правите, а той да помага оттам. Времената са съдбоносни. В тоя смисъл той може да се впрегне да си седи поне там, ако не свърши някоя работа.“ — „Тогава помислете по това — каза ми царят — да видим какво можем да направим.“ След това той продължи

да ми говори за положението в някои подробности. Казах му, че не е толкова опасно положението, че хубаво стана, че ги понапекоха, защото иначе няма да се съгласят да отстъпят нищо, а сега пък има възможност, но трябва да се има търпение да не пометнем, вместо да родим. Трябва да се изчакат събитията, това е всичкото. Сега аз съм спокоен и деен, но това е винаги когато опасността е близо, аз знам себе си. Да видим и Кьосето, какво ще ни донесе утре... Трябва да се пазим от увлечение. Добруджа ще си я вземем, трябва моментът да се изчака, за да не остане горчив спомен. Нещата ще си дойдат и сами по себе си. Сега всичко върви с бърз темп, то няма нужда да го ускоряваме — достатъчно е, ако сме будни, да се възползуваме от сгодните условия. Той ми говори още подробности, които изпускам. Те засягаха баща му, който много се почувствувал оскърбен, че него, царят, го приели след делегацията на нашия цар... После това той мина на вътрешното, най-вътрешното положение — „Домът ми“. Няма мир, щом дойде тази жена, всичко обръща с главата надолу и той ми разправи колко хубаво е вървяло без нея, как децата са учили, как са се държали добре, а сега тя се мъчи да настрои сестрата срещу братчето и каквото направила със сестра му и брат му да ги раздели. Та лошо ли е на сестра ти сега, казвам му. Всяко зло за добро. Тя не може да влияе в такава степен, както тя мисли. Аз съм много загрижен. Изпратих я в Кричим, но да ти кажа много мисля какво да ѝ направя. Мисля даже до раздяла да се стигне, макар че сега не е време за тия работи. Едното дете е привързано към мен, другото е на държавата, а за нея няма нищо и тя се чете нещастна. Дано сега забременее пак, та да миряса. Мислех да кажа на Боната да ѝ говори за това лошо влияние (той ми разправи няколко случки). Казах му, че трябва малко да почака. Трябва да я остави да направи няколко неща, които не са хубави, и тогава той сам да ѝ ги посочи и да ѝ каже: „Ако това целиш, това не е благородно и то не отговаря на майката; ако искаш друго, а това постигаш — явно е, че това не са пътищата, които те водят към целта — смени ги!“ Царят се съгласи, че така ще е добре, и остави да опита и този метод, защото, казвам му: „Сега само ще се препирате за мнения и като има факти, те сами по себе си говорят и мъчно се оспорват.“ После се разделихме.

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ НА 22.ІІІ.1939 Г.

8 ч. сутринта

Брат ти е приготвил едно писмо до министъра. По-добре е да се изнесе принципното, да не личи засегнатата личност. По-мека форма. Искаме да изнесем факти. Истината трябва да носи свободата. Това, което се казва за Бялото братство. Светът не се състои само от България. Светът не е кюп да се боядисват хората, а светът е (целта му) в разумното съществуване да служим на Бога, на семейството, на народа, на себе си... Той като казва, че не е дъновист, и той става като тях. Те си турят имена.

Едновременно да изнесе истината и да не личи, че е засегнат, а като човек, още повече че сам не е чул, а е минало, му го е предал може и невярно от втора ръка.

Да се каже в света всички българи ли трябва да са? Всички френци ли трябва да са и пр. Всички българи не могат да бъдат, нито всички френци или англичани, но човеци могат да бъдат. Народите, френци, германци и пр., са органи на човечеството. Човеци можем да бъдем, ако сме българи, а не сме човеци, но сме непълно развити. Всеки народ обработва отделни черти на човечеството и един ден тия народи ще допринесат всичко в човечеството. Сега са човеци, а един ден ангели ще станат и своето частно име няма да носят.

С писмото не бързайте да го изпращате. Нека почака. Сега ще трябва да употребите силата на ума — светлината на ума, горещината на сърцето и силата на волята. Да станем силни в светлината. Трудно е да се образува в човека (добрия) навик. Дойде край извора и иска да пие веднага — нека почака.

Всички управления в нас страдат от неправилна външна политика. Ако не бяха тръгнали с Германия, глава ли щеше да ги заболи?

Сега се очертава фронтът на Америка, Русия, Франция, Англия.

Гьоринг руши това, което Хитлер е създал. Той живее на гърба на Хитлер.

23.III.1939 г. Дойде Недев, аз го извиках, за да говорим по положението. Той ми се оплака от парламента, че е заминал и че не може сега така да се работи. Трябва указът да е в джоба на Кьосето за разпусчането, та тогава ще бъдат по-опитомени. Кьосето е уговорило турците да не ни нападат в гърба, ако тръгнем за Добруджа, а англичаните във всичкото време са пречели в Анкара и са бутали турците да не отстъпват на нашето искане, а да влезнем така в

Съгласението. Германците искали сега да си поправят погрешната и да ни съдействуват. Било вече разсеяно мнението им за Кьосето, че Германия не искала да гарантира целостта на Румъния, а че Англия я гарантирала. Италия ни тикнала към Бялото море и пр. Казах му да направи нещо за вегетарианците, за въздържателите и за есперантистите. Обеща, а също и за някои дребни работи, които дали на Кьосето от Турция.

КЪМ СРЕЩАТА С ЦАРЯ

Сега си спомних, че като стана дума за Багрянов по повод на баща му на царя, запитах го с какво впечатление е останал от Багрянов. Той ми каза между другото: „Искаше да изтръгне от мене, че одобрявам това, което е направил досега.“ Казах му: „Ти си само сял. Почакай да прибереш плодовете, тогава ще говорим. Дадох ти доста пари, да видим как ще ги използваш. Нищо ти не отказаха, да видим как ще оправдаеш надеждите им!“

Царят вика на царицата „Щуро мечище“.

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ И ЦАРЯ НА 30.ІІІ.1939 Г.

С учителя — 8 и 30 ч.

Снощи дохожда Борис Стоянов да отида 9 и 20 сутринта в Евдокия. Отидох при учителя в 8 и 30 ч. Той ми говори между другото:

Сега се играе тънка политика. Българите чакат Добруджа от Румъния. Трябва да се резервира. Италия иска да се преосигури и ще ритне кросното. Лошо е сега с Румъния, но още по-лошо ще бъде с Германия съседка... Това е Фердинандовска политика. Той е едно шило. В Хитлеровите похвати има Фердинандовщина. Той има опитност, та може да даде съвет. Той вървеше слепешката подир Австрия и българите пострадаха за нищо и никакво покрай Австрия. Българите изгубиха Мидия — Енос, най-хубавото нещо. Чехите отстъпиха в 1938 година, направиха погрешка и не можаха вече да я поправят. Англия има едно органическо подозрение към Русия. Англичаните са виновни за падането на Руската империя. Ако русите не бяха искали Цариград, щяха още да са империя. Англия подозира славяните, но сега с германците е по-лошо. Сега тя чрез Югославия може да слезе на Средиземно море. Ако могат да се споразумеят като

културни хора, да отворят колониите си и да образуват един съюз на съединените народи. Сега привличат Полша, а Русия остават, за тил.

Изслушай го хубаво и виж какво ще ти каже.

Говорих му за инспекцията и работите на Тошко в Нови пазар.

Какъв ред ще туриш в безредието? Ще постъпвате; умно, за да не се образува реакция... Да не стане като онзи овчар, който вдигнал високо кошара, след като му измрели овцете. Сега турят закони, които няма къде да се приложат.

Колкото злото се увеличава, толкова и доброто се увеличава, тъй че няма защо да се безпокоиш. Във физическия свят така е — колкото се увеличава яденето, толкова се увеличават и тия, които го ядат. Изслушай го хубаво, политиката е една хазартна игра...

СРЕЩА С ЦАРЯ ПРИ ЕВДОКИЯ

От 9 и 1/2 до 11 и 1/2 на 30.III.1939 г.

Отидох 10 минути по-рано. Приказвах малко с Евдокия. Запитах я какви ѝ са впечатленията от Германия. Каза ми, че народът там е уморен и не ще война. До гуша му е стигнало всичко това, особено в по-малките градове и села. В големите градове има повече хора увлечени, но народът се бои от война. Приказвахме след това за книгата „Човекът неизвестният“ от Алекси Крейн. Вчера тъкмо ѝ я препоръчали, нейната гувернантка е чела нещо, и тя ми показва американския екземпляр, много хубаво издание. Докато говорехме, дойде и царят. Той се извини, че влезе без почукване. Евдокия го целуна по страната и си излезе веднага, а ние седнахме и започнахме разговора. (С княгинята говорихме още за Пирин, кучето, за Багрянов и пр.). Каза ми, че оставил децата сега като луди — и майката, и кучето, и дъщерята, и детето — всичките викат, скачат кривят се — лудница! Вие сте много строг. Оставете децата да си играят и пр...

Разговорът мина на предстоящото бламиране на Ганев. Царят беше ужасно разсърден на ролята на Багрянов и говори много срещу него. Слушах го около час и ми се струваше, че слушах Генчев да говори. Траях до известно време, а после не изтърпях и се нахвърлих със страшни думи и викане срещу него: Ганев е престъпникът. Вие знаете много добре това. Не може да го сравнявате с Багрянов. Той може да е лъгал, но престъпник не е. Защо Ганев отказва английската компания? За да даде на своите роднини; прави едно шосе по три

години — Самоковското — от единия край го прави, от другия се разваля... Той е мошеник, Вие знаете това, защо го защитавате и пр. и пр. Сега не ми се пише...

„Не е въпросът там — каза царят — а в това, че аз не мога да се съглася парламентът да дига и сваля министри.“ — „Това сте прави, но трябваше с време да се вземат мерки. Този човек не мирише отсега. За Багрянова Вие сте насъскан.“ — „Не е така — каза царят, — не съм насъскан“ — и ми говори, и ми говори пак дълго време разни непочтени работи, които е правил Багрянов. Разправията беше дълга и аз се счетох обиден заради Багрянов. Но царят ми каза: „Ще го видите. Той прави работи, които и пр...“ И пак започна да ми разправя интригите, някои от които знаех, че са верни, а други бяха измислени (както това, че Стоил Ст. го плашел, че ако уволни Багрянов, щял да бъде убит! Казах му направо, че това е лъжа и че ще го проверя — и проверих го същия ден и излезе лъжа). В тоя дух бе разправията ни, която ми остави много лошо впечатление, разстрои мене и него; той беше много ядосан. Казах му, че може да се предотврати това, че Ганев няма да падне сега, но после трябва да си върви. Остана да се срещна с Багрянов и да видя как седи работата. Той ми каза: „Натоварвам те да му кажеш, че искам да зная къде е: министър или опозиция? В последния случай аз може да го улесня...“ Приказвахме и хубави работи после, като се поуспокоихме от караницата. Каза ми, че от 6.XII. м.г. не пуши вече, и това много ме зарадва. Благодарих му за назначаването на Желязков за главен секретар на финансите. Приказвахме доста. Когато му виках, помня, че му казах и това: „Бъди справедлив, защото ще загинеш. Ти си цар и страна не може да бъдеш. На косъм висиш, не го късай ти сам и пр.“ И аз самия не помня точно какво беше, защото то избухна като бомба, понеже беше несправедлив спрямо Багрянов, и затова се сетих, че той по внушение на Генчев ме атакува за Багрянов, за да отслабне натискът на Ганев, но в това той не успя, а сам видя, че е неудържимо положението на Ганев. И на раздяла му казах пак същото: „Справедливост; без нея е невъзможно. Човекът може да е засегнат, но царят, трябва да има свръхчовешка справедливост.“ Той се съгласи с това и като си разпределихме кой какво има да прави — той с Къосето, аз с Багрянов, се разделихме. Разговорът беше разнообразен, но аз, сега два дена след като стана, не мога да си го спомня.

Вечерта царят прати Севов, види се, да провери състоянието и да ме попита какво ще кажа, ако за да се освободи Красновски, Луков отидел във Варшава (ясно беше, че ме заплашва деликатно с Недев, когото знаеше, че подпирам), а също за Калфов^[12] като нов кабинет? Казах му, че за Луков не е лошо, но за Калфов не е време, че може да бъде министър на външните работи, но не и председател. Че при тия условия смяна е опасна и по-добре е да си седи Къосето. Оставихме да се разправяме или да му пиша после. Чаках Багрянов, но той не дойде нея вечер. Севов седя докъде 12 през нощта. Казах да каже на Багрянов да се яви утре тук. На другия ден, 31.ІІІ., Багряна дойде. Той всичко отрича. Не бил виновен. Антуража си той не бил го създал — да не са избирали такива депутати и пр., и пр. Виждам го обаче, че е настроен и да се нахвърли върху царя; и нещо поразително — и двамата говореха един срещу други почти със същите думи, и онзи казваше, че искал да му помогне, а тоя само пречел и разрушава, и Багрянов приказва същото за царя. У чудо се видях. Но за мен беше ясно, че царят беше насъскан от Генчев или Сирко^[13], а може би и от още някои, а пък че Багрянов играе една кучешка роля, когато по сърце му подхожда вълчешката, и той едва се задържа и си крие ноктите... Тогава остана едно решение, на което настоявах, да стане едно обяснение писмено или устно. Багрянов се съгласи да стане такова в мое присъствие и царят да го обвинява, а той да каже мотивите на постъпките. Обаче на два-три пъти Багрянов се издаде, че той никому не би простил, нито пък би дал някому някакво обяснение, сега от немай-къде слуша и се подчинява... Тоя човек, ако утре има власт, не би се церемонил с никого... Виде ми се нещо нестабилно и неискрено, но аз му казах и на царя: „Аз съм доктор. Ще се боря да възтържествува доброто. Багряна се дави и най-лошият да е, аз няма да го оставя. Може да е грешник, но престъпник не е. Останах с впечатление, че и хитрува, да не кажа лъже; че има маниери на стар политик повече да купува, а по-малко да продава...“

Когато излизах от разговора с царя, Евдокия ме придружи до портата и ме запита какво беше това викане. Казах ѝ, че му сервираат разни вагабонти, които защитава, когато той трябва да е цар и да не взима страна, а да държи всеки да си получи заслуженото. Той има този навик, каза тя. Хубаво е, че разбрахте. Вчера Донка ми каза, че

Надя й казала, че царят й се оплакал, че съм му се карал, че вкъщи било лудница и на това отгоре и аз съм му се карал...

Вчера Белев^[14] ми каза, че в македонските кръгове се говорело, че Пеев бил убит, защото бил в конфликт с царя...^[15]

[1] Писано е нещо, което не мога да разбера. Говорихме около час и нещо и за царя, но не го писах. — Б.авт. ↑

[2] Цинцар-Маркович, министър на външните работи на Югославия. ↑

[3] Неофит, видински митрополит, председател на Светия Синод. ↑

[4] Павел Груев, секретар и началник на канцеларията на цар Борис III. ↑

[5] Петър Костов, приближен на цар Борис III. ↑

[6] Милан Стоядинович, министър-председател на Югославия (1935–1939). През 1937 г. подписал пакта за „вечно приятелство“ с България. ↑

[7] Мирон Кристя, румънски министър, пратеник на румънското правителство за разговори с цар Борис III и българското правителство. ↑

[8] Дъщерята и синът на ген. Алекси Стоянов. ↑

[9] Така е в оригинала. — Б.съст. ↑

[10] ББ — „Бялото братство“. — Б.съст. ↑

[11] Генерал Петър Ганчев, адютант на бившия цар Фердинанд I. ↑

[12] Христо Калфов, полковник, адютант на цар Борис III, министър на външните работи (1923–1926). ↑

[13] Сирку Станчев, майор, приближен на цар Борис III. ↑

[14] Александър Белев, ръководител на Комисарството по еврейските въпроси. ↑

[15] Става дума за убийството на началник-щаба на българската армия генерал Йордан Пеев. ↑

ВТОРА СРЕЩА С ЦАРЯ

*Срещата на 1.IV.1939 г. при Евдокия
от 9 и 30 до 11 и 1/4*

Преди да дойде царят, аз се срещнах с учителя, който ми каза някои неща:

Вътрешна политика се води. Едно тяло, за да се повдигне във въздуха, трябва или обемът да се увеличи (чрез разширение) или движението да се увеличи; *Колкото възгледите стават по-ограничени, толкова той пада надолу*, а там се намаляват благоприятните условия. Ако не бяха правила тия скандали на „Бялото братство“, щяха да имат сега Добруджа. Той не е изправил нещо, та седи на два стола. Ние няма какво да искаме от него — и без него можем да изправим нещата, работите, но все лошо, хора са. Повикали котката на гости — изплашили се мишките! Повикали лисицата на гости — уплашили се кокошките! Повикали са вълците — уплашили се овцете!

Изслушай го. Духовете имат лоши мисли. Ще се въздържаш. Ще гледаш за Бога ли правиш нещо? Ако не можеш да го търпиш, то защо? Ако се работи за славата Божия, за придобиване царството Божие и за изпълнение на волята Божия — добре. Който е работил против, това той си е винаги счупвал главата и изгубвал живота. Волята Божия е неизменна. Подкрепяли сме го, за да поправи нещо. С какво е показал, че служи на Бялото братство, а той нищо не е направил. Той ходи да се моли на Англия, Германия, а не на Бога? Ще трябва да си поговорите веднъж повечко. Различията произлизат от перспективите. Ще си смените нещата, видовете са разни, а реалностите — едно; и двата различни вида ще дадат едно. Гърбът и лицето на човека са различни, но човек е един. В невидимия свят гледат отвсякъде. Троеличието на Бога е една неразбрана работа — то значи, че Бог си има във всеки свят лице. Неразбрана идея е тя. В едноизмерното пространство между две точки може да се прокара една линия права. Между четири точки на едно двуизмерно пространство може да се прокара една плоскост. Които нямат двуизмерно пространство, нямат разширение, а които нямат триизмерно — нямат движение.

Трите перпендикуляра: на постъпката, на чувството, на мисълта.

След този разговор тръгнах с Андро за Евдокия. Преди да дойде царят, около десетина минути си поприказвахме с нея върху това, което става. Запитах я какви ѝ са впечатленията от Германия. Боят се от войната много. Омръзнало е на всички това напрежение. В поголемите градове се понася още, защото се инжектират, но в по-малките народът е настръхнал...

ПРОДЪЛЖЕНИЕ ОТ СРЕЩАТА С ЦАРЯ

1.IV.1939 г. Политика на царя

Казах ѝ за Ганев и за Багрянов. Тя ми каза: „Той се нахвърля много върху Багрянов, но не е прав. Пък и Багрянов е страхлив и неустойчив. — Казва — Съгласен съм с това, но Багрянов не е престъпник поне.“ Казах ѝ, че приятелите на царя, като Сирко и др., правят гешефти с неговото име, и тя се съгласи с това. В тоя дух приказвахме, като дойде царят, ръкува се с мен и после с Евдокия, която го целуна и после веднага си излезе.

Започнахме с това, че той ми даде отчета, който е правен нему за събитията, да го прочета, а в туй време да не седи празен, аз му дадох да чете факти срещу кмета Иванов, като му казах: „Ето още една миризлива работа. Недей остава да се развони повече и да не кажеш после, че не Ви е била известна.“ Докладът беше направен пристрастно в полза на Ганев, което аз оспорих. Той каза, че сведенията за Иванов ще ги даде на Кьосето. Тогава заговорихме за други работи. Той ми каза, че е мислил да смени Ганев. Генчев му препоръчал да бърза и да го смени с Кожухаров. Аз се засмях „От трън, та на глог — тоя е още по-голям мошеник!“ Царят се засмя. Не бързайте, казвам му. Имате доста време. Нека се обмисли по-спокойно и да се тури по-подходящ човек. Времената сега сами се менят доста бързо, за да не бързаме и ние. Политиката трябва да бъде обмислена и да знаете къде сте.

„Аз, Лулчев, в главни черти съм насочен. Може би в детайлите да съм колеблив, но главната линия я следвам внимателно и с постоянство. Аз народа си няма да предам. Нито Гьобелс^[1] ме купи със своите аероплани, нито англичаните ме убедиха със своите хвалби. Аз си останах на неутрална позиция, която защитавам и досега. На един германец, приятел на Гьоринг, аз казах: Не може да искате невъзможното от нас. Ние се бихме заедно с вас. Вас омаломощиха —

нас разгромиха. Вие това не може да забравите. Ние не искаме много — стига ни това, което вие ни отнехте в Берлинския договор. Поправете си погрешката. Ние не искаме да стигаме до Русия. Големите братя като съседи са опасни, така стана и вашият аншлус^[2]... Нас ни е достатъчно, ако се даде къде да турим излишъка от населението, което тормози вече вътрешния живот. Вие обещахте, а не направихте нищо. Ние ще чакаме, но вие знаете, че глас народен, глас Божи, ако потегли народът, аз не мога да се съпротивявам. Аз не мога да действувам, освен като българин. По-рано и на англичанина Де Корси казах, че ще бъда само българин, и това доста им се хареса. Те имат едно недоверие, което не ги е оставило още, че ние искаме Цариград, и затова не ни пуцат на морето на юг. На германеца казах, че те имат всичкия интерес ние да сме силни, защото, като не можем да се бием заедно с тях, няма да се бием и срещу тях, но поне можем да им бъдем полезни със задържане на всички други, които са около нас, защото тъй или инак те ще държат сметка за нас, ако сме силни. По моята преценка това, което стана в парламента, е началото на това притискане, което аз очаквах. Какво ти казах, Ганчев получи 60 000 марки и част от тях трябва да е дошла в София. Робев и други трябва да са получили насърчение. Затова и той се е похвалил, че Кьосето ще си иде. Това е опитът, който се прави. Багрянов е проводникът. Те мислят, че Кьосето ще крепи и като го махнат, аз ще отстъпя. От друга страна, и Интелижанс сървис работи чрез Григорча (Василев)^[3] да всее раздори и разслабване, като по-късно може да прибегне и към левите елементи. И ако може да вземе надмощие — добре, ако не — да останем слаби и разкъсани, та ако стане нужда, Англия да ни поднесе на парчета мезе на тия, които ще обедини срещу Германия. Тъй че, както виждаш, аз си давам, отчет. Моята мисъл следва своя път, аз не напуцам взетата посока. Задачата е сериозна и аз си давам отчет, отдалеч сецям нещата. Не ги виждам, но ги сецям. И както виждаш, мъча се да взема мерки.“ Царят говори всичко това, което аз в резюме предавам, много красноречиво. В това отношение той има дар да се обосновава и да подбира фразите. Аз не мога много да запомням и записвам само най-главното. Съжалявам, че не мога да предам хубавите му думи и основания. Той говори много повече подробности, които не мога си спомни. Започнахме разговор за Багрянов и му казах, че в много работи е прав, но няма защо да го правим враг, опасен е.

Той се съгласи с това. А също, че може да е грешник, но не и престъпник. „И това приемам“ — каза царят. Казах му, че как се съгласихме да последва едно обяснение. И на това се съгласи да стане, както той се изрази, под мое покровителство. Говори ми и за него, и за себе си. Той е скъперник и амбициозен. Непризнателен, аз нямам нищо, защото всяка година си ликвидирам докрай, каквото ми остане, го раздавам. После, когато пътувам, аз нищо не взимам от държавата. Аз си плащам за мене и хората си. Баща ми не правеше така. Той винаги вземаше от държавата. И сега получава повече от мене и пак каквото може, взима от друго място. Изобщо говори ми интимно за себе си покрай Багряна. Направи му анализа, че в него женското е, което го прави непостоянен и амбициозен, и фалшив. Тоя път царят беше явно друг. Беше се отлепил вече от Генчев и ми каза: „За три дена Генчев остаря. Той прилича на човек, който е разбрал, че любовницата му изневерява с друг.“ — „Далаверите, които може да се разкрият, го карат така да старее.“ — „По-рано аз му вярвах сто на сто, но сега само 25%“ — каза царят.

Приказвахме за тая инспекция, която започнаха по повод на Тошко. Той уж комунист, а Филов^[4] му изказва благодарност във вестниците. „Четохте ли?“ — запита ме царят. „Не“ — казвам, и не бях чел, но се зарадвах. Припомних му после, че беше връзвал възел да прави сестра Теофана учителка, и той обеща поне с нещичко да ѝ помогне.

На тръгване ми каза и за френската книга от учителя „Ла ви пур ла тур“, че е добре преведена. Евдокия ме изпрати до вратата вън и си поприказвахме пак за брат й. Като й казах, че сега е добре, и тя се зарадва.

После бях при учителя, но не писах каквото ми говори.

СРЕЩИ С ЦАРЯ НА 5.IV.1939 Г.

От 5 и 1/2 до 6 и 1/2 ч. в Стоянови

Понеже минаха доста дни оттогава, ще запиша само това, което си спомням, най-главното. Още от самото начало разговорът се почна така, че ми даде възможност да му продължа това, което някога бях засегнал — какъв да бъде царят, неговите качества, независимо от човешкото, което понякога може да страда или да бъде засегнато. Той трябва да бъде над всичко това и да не взима страна. Той ме слушаше

много внимателно, а след това ми се оплака от ишиаса в крака. Аз го хванах малко по-силно и той провика и подскочи. Но към съветите се отнесе много внимателно и почна да ги прилага веднага. След това минахме за децата и царицата накъсо и след това за главното, а то може да се резюмира:

1. Понеже Багрянов иска да си води кикиморите на имението и понеже предстои сина на Ганев, да не се помисли, че ще стават някакви пазарлъци около това да се срещнем тримата, след като се завърне и като стане смяната, на което, разбира се, нямаше какво да казвам.

2. Въпросът с Ганев, той мисли, че трябва да се смени, но с кого? Понеже знаех, че му е предлаган друг Ганев Антон^[5], казах му да не сменя един Ганю с друг, ами да види да тури някой честен инженер, който малко да приказва, малко и да краде, та да не става нужда да държи големи речи... Той ме запита познавам ли Спасов. Казах му, че не можа да ми изпрати почерка или портрета му, за да го видя. Казах му и за кмета Иванов, че се е хвалел, че докато е цар Борис, той няма да си иде, а в Коньовица в едно събрание викали: „Да си върви тогава и царят с кмета, щом е тъй!“

— Да — каза царят — казаха ми това.

— Ами какво чакате? Да се размирише утре пак като Ганевата работа ли? Ето, избори идат. Как ще се правят с такъв кмет.

— Ами аз дадох на Къосето данните, които ми дадохте.

— Да, но трябва и да се смени вече, Каблешков е почтен човек. Той ще даде други вид на общината.

— Да, той е почтен човек — каза царят.

— Пък ако не щете, не го туряйте, сложете някой друг, но почтен, махнете това парвеню, което не знае мярка на думите си.

— Като се откърти Ганев, мисля, и кметът по-лесно ще си иде — каза царят — той му е поддръжка. — И в тоя дух и т.н.

3-ият въпрос беше формулиран: Къосето заспа. Какво да го правя? Ами оставете човека малко свободен. Не може напрежението да бъде постоянно все едно и също. Работата ще го събуди. При това Къосето е деятелно и властолюбиво, но там има нещо трагично, че нито Вие му вярвате достатъчно, нито той на Вас.

— Да, това е вярно — съгласи се царят.

— Вие се дебнете един друг и еднакво очаквате изненади една от другия.

— Да, това е така — каза царят. — Аз не мога да бъда искрен, щом той не е.

— Да, но с мен сте много искрен.

— Да, Лулчев, защото и Вие ми говорите искрено и аз съм такъв. А те с мене не са и аз се резервирам.

Аз за себе си видях Генчевщината, която усложняваше всяко нещо и го омотаваше и размотаваше според случая, за да бъде той необходим, като правеше и най-простите работи сложни и забъркани, за да има нужда от него..., но това не казах на царя, но ще му го кажа при друг случай. Казах му, че ако той говори с министрите открито, поне с тия, в които има доверие, и им каже, че седи зад тях, да не висят във въздуха, те биха работили много повече. Той се съгласи с това и обеща за в бъдеще да стори нещо в това направление. Споменах му накрай за заявлението на 50 бедни евреи с нансенови паспорти.

— Щом е за сиромаси, дай го — взе го той от ръката ми — ще видя да направя нещичко за тия бедни хора. — В това отношение царят е много милостив. После му казах, като ме заговори за жена си:

— Защо не отделиш поне 1 час на месеца малко за себе си да се занимаваме и с нещо по-възвишено, отколкото тия политически попари. Във Вас има цели области на абстрактната област в мисълта, които не са засегнати. Защо да живеете все в кухнята, като има и библиотека — нека влезем и там.

— Право е, Лулчев, още повече аз съм не само в кухнята, ами и в кенефа.

— Е, аз не исках да го кажа.

— Да, зная си го аз това, ама като дойде за мене си нещо, аз все не мога да намеря време.

— Е, тогава ще ми подарите един час от своето време, пък аз ще го употребя пак за Вас, тъй че нищо няма да изгубите. Най-после аз не съм искал досега никакъв подарък от Вас. — Той почна да се смее.

— Това може, защото то ще си бъде време и подарък фактически за мене си. Това ще стане.

На това прекъснахме разговора и след пожелания взаимни се разделихме.

На 6. IV. дойде Недев вкъщи вечерта и между другото ми каза, че Къосето снощи бил доста замислен, но след като дошъл Груев и му говорил нещо, върнал се по-весел в Министерския съвет и казал „една закръпка ще направим“ и дал на Недев заявлението на евреите, той го препратил в полицията.

Ориентирах Недев и му казах да подпира Къосето да не хленчи, а да се държи като войник и буден, защото времената сега не са за спане. Да внимава за брат си, а също и на тия минирания, които идат от Стойчо, който действа много умело в поставяне на интриги и клинове, а за другото ще има кой да се справя. Той ми се похвали, че изборите станали хубави, без шум и оплаквания, а също ми каза за едно приключение, което са имали в дефилето към Самоков на връщане: автомобилът се блъснал леко в една канара, а докато търсели причината за това, се позабавили, а отгоре се свлекли грамадна канара и камъни тъкмо на онова място, гдето биха били, ако не бяха се спрели... Видяхме Бога! Говори ми и още други работи, от които се вижда разкапалостта в депутатите. Така например един депутат му телеграфирал, че протестира, че без негово съгласие е назначен чиновник!... Самозабрава... Търкаланов заплашвал в едно кафене, че царят щял да си прибере куфарчето скоро, изобщо непочтени хора, избрани от Ганчевщината и приобщени... към далаверите и касата на Народното събрание.

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 8.IV.1939 Г.

При Евдокия от 9 и 1/2 до 11 ч.

Заварих Евдокия да се разхожда на двора. Преди това бях при учителя, който ми говори върху събитията. Малко записах.

В света сега се развиват събития не само политически. Тези събития са резултат на нещо друго вътре в хората. Умни трябва да бъдат. Ще го изслушате. Не му давайте съвети, за да не го насърчавате излишно или обезсърчите излишно. Всички събития сега са много важни и хората трябва да са на мястото си. Пролет е сега, време за сеитба и ако се сее навреме, ще има и какво да се прибере в хамбара. Ако се не сее при изгодните условия, не е хубаво. Заекът преувеличава в гората, всяка шубрачка я прави на звяр, а в полето като гледа, става безгрижен, а тогава от небето орел го сграбва... Та той от нищо нещо

прави, а, от друга страна, става безгрижен, защото мисли, че всичко вижда...

Като отивахме към къщи, видяхме, че и Севов е дошъл. Повикахме го и той дойде, целува ръка на княгинята и започнахме разговор. Царят не беше дошъл. Но докато се разговаряхме на двора, той току се обади от прозореца:

— Ей, хора, и аз съм тук!

— Като италианец се е промъкнал — казвам на Евдокия и почнахме да се смеем. Като влязохме вътре, казах му същото и той се засмя и каза:

— Е, ами нали сме сватове! (алюзия за влиянието на Италия в Албания). — Но ми направи впечатление, че това не особено го безпокои, значи, че е добре информиран по въпроса. Видях колко е деликатен. Понеже аз си имам навик да сядам непоканен, щом седне той, а понякога и по-рано..., а сега Севов стоеше, той го покани на немски да си заеме мястото и той благодари и седна. Види се да се не сетя, че съм направил дебелацина в присъствието на други... Даде ми да чета похвалите на Мошанов пред сръбската преса, гдето, без да ще, уж е казал повече, отколкото е позволено. След туй ми каза, че имал писмо от Недялко Атанасов, и ми го подаде. Казах му, че той вчера е бил при мене и ми е казал за това и че съм му казал, че вместо да пише, по-добре е с дела да покажат, защото царят е много добре ориентиран, по-добре, отколкото всички предполагат, ами няма хора за работа.

Мина на въпроса, за който ни викал. Имал разговор с Кьосето. Бил много омъчен, загрижен и пр. работи, поради това, което става в парламента, и искал да го разпусна. Царят му казал, че засега няма още причини. Но ако те продължават да се държат така, по-после това може да стане. Кьосето скръцнал. После искал да тури вместо Сп. Ганев Антон Ганев. Не отваряйте тоя чувал, казвам, само оттам досега (трудовете войски) нямахте министриабли — не си отваряйте нова рудница, че и старите са доста!

— Това е, право — каза царят. — Досега оттам поне не съм имал закачки.

— Вземете някой прост инженер, който да знае, че дължи на Вас положението си. Да е честен и няма нужда да говори много. Нека остави на крадците да се оправдават. Генчев може да Ви служи за

барометър. Щом харесва някого, знайте, далавераджия е. Намира ли го балама, знайте, добър човек е!

— Да, той нас ни прави на балами — каза царят. — То е, защото той във всяко нещо туря и изгодата като резултат на една работа. Без изгодата всяка работа му се струва непълна. И нас смята за плиткоуми. — Царят започна да се смее. — Вярно е това. Той нас ни смята за балами...

Кьосето свика смяна, а не реконструкция. Представил се като огорчен и отпаднал и искал да разпусне парламента като неработоспособен. Царят му възразил, че така не може. Тоя парламент е гласувал бюджета и досега е правил малки въртели, които биха могли да се избегнат, ако се работеше по-тактично. Казал му: „Друг е въпросът, ако беше нещо направил тоя парламент. И ако нещо се оцапат, тогава въпросът е друг, но сега трябва да се прояви.“ Остана Кьосето да се размисли. Каза ми, че няма кого да тури. Тогава аз му казах да не отваря чувал нов, поне от тая страна нямаше кандидати. Севов го беше съветвал същото. Остана в понеделник да избере един, който да е само честен, но да махне тоя Ганю. Казах му, че се работи за бутане на кабинета на Кьосето, че Багрянов е в ръцете на Мушанов. Царят знаеше също това, което беше говорил именно на Кьосето, а също, че Търкаланов се е заканвал в „България“ на царя и пр. Съгласи се, че трябва да се закърпи с нов министър, а аз взех ангажимент да се отдръпнат всякакви интерпелации и днес и вчера говорих на Стоил, днес на Недялко Атанасов, а също и на Папазова^[6]. Сега трябва да приема Бастид. Тоя човек не ми харесва. Той сигур носи пари и Стайнов^[7] се залепи веднага при него. Опасен човек и той не ме обича. Като му заговорих за Кожухаров, че е лъгал от името на Кьосето, царят се засмя и каза: „Ами той излъгал Драганов^[8], че Ганев казал нещо в Министерския съвет, и той ми го казва, а аз му обърнах внимание, че от два дни Ганев е в провинцията, и той разбра, че Кожухаров го е метнал...“

Между другото царят каза, че е бил на черква, че се е видял със Стефан^[9], и рече, че бил много дебел, смее се, че си подпирал с кръста плащеницата да му не търка и главата — все шмекер... Описваше духовито шкембето му. Севов каза: „Тези хора, понеже не са от никого контролирани и не са задължени да работят, се грижат само за шкембетата си и са изгубили човешки образ...“

И той беше възмутен, че една родилка, албанската кралица, е трябвало да бяга.

Казах му, че това ще повреди много на италианците, защото всички жени ще се повдигнат насреща, ѝ той каза: „Това беше нещо гнусно.“

После ние отидохме със Севов на разходка. Остана Севов в понеделник да се справи със списъка на инженерите и му препоръча някого. Със Севов си приказвахме много работи. Той е умен. Между другото той каза: „Ако бяхме махнали Генчев, царят щеше все да мисли, че сме го лишили от една ръка, а сега постепенно ще го види колко пари струва и какви са му съветите.“ — „Има нещо по-страшно — казах му аз. — Като го магнахме, същите черти почна да проявява самият Багрянов и това ме уплаши, та почнах да искам да се върне Генчев, за да не се цапат две гърнета с помия, като може само едно...“

Царят отиде да приеме Бастид, ние отидохме да гледаме шосето на Ганев... с новия автомобил на Севов.

Сецам, че борбата е в пълно напрежение. Смяната на Ганев е поражение на ренегата Генчев, „Ганев“, Гунев и пр. Ил. Кожухаров се хвалил, че подир три дни ще е министър на вътрешните работи. Подплаших Стойчо, че парламентът може да си иде, а за Кожухаров, че е възможно някога, но не сега, прибързал е.

Във всеки случай и царят чака Багрянов да се видим накъде ще вървят работите. Нашият цар не е свикнал да заповядва, а българинът разбира само от заповед, ако го остави да си дава мнението, той се забравя и започва да бръцолови. Това е моето впечатление от всички ход на работите. Царят е за другата културна среда, която разбира от подтик, намек или да се досети, а то тук и като го буташ, то мига, лъже, хили се и пак си прави каквото си иска, независимо от обещанието и думите... трябва да го държиш като риба, че се изплъзват...

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ И С КНЯГИНЯ ЕВДОКИЯ НА 26.IV.1939 Г.

9 и 30 до 11 и 20

Среща с учителя — 7–8 ч.

Англия иска да привлече и Германия, и Русия — Хитлер има сега две идеи. Германия направи сега с Чехия същата погрешка, която направи по-рано с подводната война. Италия сега с Албания затваря

пътя на Германия за Средиземно море. Хитлер е човекът, който отблизо вижда нещата, но отдалеч — несъобразителен е доста.

Генчев е нарушил закона за божествената мъдрост, затуй е оглушал — свързали са го. Подтикът на Германия към Чехия и тая каша, това е Фердинандова работа. Щом привлече Англия, Русия, работите ще се уредят. Сега добре вървят работите. Настоящото е на Бога. Трябва да се стабилизира царят — доста е колеблив. Много дълго седи на плета (значи колебае се да прескочи или не). Интересно, че Евдокия ми каза същата мисъл с други думи: много мнения слуша, много се колебае. А какво има? Тоя му казва едно, други — друго. Да си вземе и той едно свое решение с оглед на тия съвети — и толкова!

Хитлер е съдебният пристав на настоящета — Бог съди света. Войната е последното средство. Дава се на хората изпитът. Да се види какви последствия има. Войната е резултатът на човешкия порядък, да се изчистят човешките глупости, а след това настава реакция да видят тия хора какво са правили. Германия е съдебен пристав, но се подкупи с Чехия. Бъдещите закони са на разумната свобода, гдето всеки индивид и народ ще зачете свободата на другия. Онзи народ, който разполага с това, той има средства да ограничи всеки народ. По-рано Англия беше изолирана, но сега излезе от това положение и сега Германия е изолирана. Германия сега се самозаблуждава. Най-умна политика имат англичаните. И те си имат...

Политиката в нас зависи отвън. От Рим, Берлин или Париж, Лондон.

Напролет цветята цъфтят, а се крият зиме. Да има правилно схващане. И от едните, и от другите да се ползуваме. Да не сме едностранчиви. Българите го опитваха и изгубиха и гащите си. Държаха с Австрия, после с Русия, после с Германия и родиха само подозренията на Англия, та да не се застъпи за излаза ни на Бяло море. Англия привлече Полша, за да държи моста между Германия и Русия, които можеха да се примирят, и тия да се намерят на тясно. Англия трябва да се държи приятелски с Русия, а тя има един страх.

... Евреите са много упорит народ.

Ще се пазите от течения, които не са наши — външни работи са те — мисли на Черната ложа, които са в голямо смущение и предават на верующите свои мисли песимистични. Те от 8000 години управляват света — трябва да слязат вече от власт. Сега се ликвидира

— политическа ликвидация на стари форми — сега от всичките стари видове управление ще се вземе най-хубавото за новото управление. Закони има много, ще се... *Сега Бог е, който иде и ще оправя света!* Който държи ръката, той ще управлява машината. На тръгване учителят ми даде за царя: *Умът, сърцето и волята са условия и възможности за постигане щастието на един народ, едно общество, един човек, един цар. Това е божие благо в света.*

След като ходих и се видях с Евдокия и му казах накъсо какво сме говорили. Той каза за Фердинанд: „Той ще развали всичката работа, ако дойде. Да работи отвън и като се получи всичко, тогава да дойде.“

Българите нарушиха божественния план — даваха им Мидия — Енос, а те не го взеха, защото германците им казаха, че това ще бъде само за 6 години, и те повярваха. Борис схваща интуитивно. Англия праща в Чехия Рънсиман^[10], но обърка работата, та Англия нещо като че подтикна Германия към тая посока. Вие ще казвате, че външната политика го налага, изисква. Ако не се съобразява, нищо няма да се постигне. Този дошъл или онзи, това няма значение, а външната политика. Да не се противодейства на Германия или съдейства на други, а да се държи разумна политика и че сега ако ни подкрепят, после ще може да сме им полезни — сега българи да бъдат!

Колебае се царят, затова му иде болка!

С ЕВДОКИЯ

Царят ѝ се обади по телефона от Карлово с много миньорен тон да ме пита: 1. За баща си какво да прави, понеже настоява и 2. Кракът, който го боли. Казах ѝ да му да каже, че кракът му е в главата — значи там е причината, а за другото ще видим какво ще трябва да се направи и ще му кажа допълнително, че е по-добре да се разходи из планината. Говорихме по много други работи. Тя разсъждава много умно и схваща нещата много лесно — проникателна. С нея може да се говори свободно, защото тя, както се изрази, не е жена за фабрикуване на поколения. Тя е по-скоро мъж в рокля. Говорихме и за Багрянов, и за царя. Тя мисли, че Багрянов трябва да се подкрепи, и видях, че тя е осведомена за иригацията, за която дойде вчера един еврейин да ми каже, че имат намерение да се свържат с Багрянов. Ней ѝ е още криво, че сме се карали в нейната къща — сефте сме направили! Но това е

женско да се вика и карате и двама така. Но другояче не може, казвам. Но колко безболезнено се разделих с Ганев, защото вече много мирише и той беше си разбрал това. Говорихме за Иванов и проекта на Невенка за даровити деца.

Приказвал съм и други път с княгинята, но сега имахме повече време. Седяхме на една пейка в градината. Когато миналата година се срещнахме, тя приличаше в движения и израз на Каравелова. Сега беше 20 години по-млада. Казах ѝ това и тя призна, че тука се е възродила наново в новата си къща. Приказвахме за царя. Тя го разбира много добре, но не знае как да му помогне. Призна, че сега е много по-добре и по-свободна, че се е опитвала да се противопостави на идването на баща си в България. „Но това е един бреш, който аз не мога да затворя, макар че се хвърлях няколко пъти на атака, и самият той ми заяви (Фердинанд), че най-после това не е моя работа, а на брат ми, и аз си мълкнах. Но ужасно тежък човек. Той от Вас го е страх, не зная защо, но страх го е много.“ — „Защото не е слушал и е изгубил всичко, а сега ще изгуби и останалото, ако не слуша. Да, вижте какво пише в това английско списание. То е малко еврейско, но все пак то го изкарва като немски агент, който им струва доста много и от когото те чакат да се прояви вече и оправдае похарченото...“ — „Ей, много живее този човек“ — каза княгинята, и аз потръпнах, защото тя говореше като чужд човек. Това съм забелязал в царя също, а също и в писмата на Фердинанд, някои от които по-рано преди 5–6 години бяха безобразни и пълни с ненавист...

Заприказвахме за магиите, с които той се занимава, а после минахме на растенията и аз ѝ обещах да ѝ дам някои книги да чете за магията. От тия думи разбрах колко ги е мъчил баща им. Тя намира, че народът е великолепен, търпелив, каквито не са другите, и че това е едно богатство и един късмет за царя. Говорихме и за кмета и ѝ казах някои работи за него, какво е говорил за нея и Кирил и пр. И тя знае някои работи, как той се опитвал да се оправдава с нея за тия спекули, които е правил, и пр. Приказвахме и върху характера на царя. Тя го схваща много добре и намира, че много мнения слуша и се колебае. Самата тя има характер на Клементина^[11]. Показах ѝ един проект, пратен от Невенка, за училища за способни бедни деца. Тя схвана веднага същността и каза: „Защо не, правихме институти за глухи, за сакати и недъгави, а това, с което ще се гордее България, защо да не

направим?“ Видях как веднага схвана същността. Умна и настойчива е. Казах ѝ, че е мъж в женско тяло. „Слава Богу“ — казва тя. Приказвахме още някои работи. Като казах на учителя, че съм дал този проект, той сбърчи вежди и остана много недоволен и аз тутакси му казах, че съм готов да си поправа погрешката, но изглежда, че му стана неприятно, че съм го забелязал, и се опита да ми каже, че няма нищо, но след няколко минути само аз усетих такава вътрешна буря и недомогване, когато по-рано ми беше пълно и весело, че едва се довлякох като отровен вкъщи. Сецах, че е погрешка, гдето предварително не му казах, а смесих човешкото с божественото, което и друг път се е случвало, и то все изкушения от тая страна за лични сметки... Но в момента аз си мислех за някои бедни деца, на които може да се помогне, а забравих, че това може да е работа на Невенка, но не и моя, че моята е за делото за божественото. И други път съм правил същата погрешка. Бог да ми е на помощ! Евдокия ми показа домакинството си, градината, в която беше садила лук червен, и чесън, но турила цели глави, понеже не знаела дали и те...

Ваше Величество,

От ред наблюдения върху съдбата на България от някое време се забелязват смущения, които идат от страна на Вашия баща. Желанието му да приобщи усилията си тук намират разни прояви.

Несъмнено за Вас, като Ваш баща, да е напълно естествено неговото присъствие в държавата. Но това ще бъде една голяма погрешка, срещу която бързаме да Ви предупредим.

Светът, а също и ние българите, се намираме пред една епоха, в която е възможно да се поправят погрешните на войната чрез мирни средства.

Мир не от страх, а мир като много по-мощно средство за творчество и градеж. Това е една възможност — още малка засега, но която за в бъдеще ще увеличава шансовете си. Колкото и малка — тя трябва да бъде разумно използвана. Не стане ли сега това, България ще изгуби благоприятните си условия за един срок за около 60

години. Това Ви се казва ясно и категорично, за да няма после одумвания с незнание. Вие сте свободни да постъпите както искате, но последствията могат да бъдат много неприятни. И Вашият баща имаше навремето си своите много добри съображения, но не се изпълниха.

Вярвам, че Вие ще постъпите по-разумно.

Вашият баща, гдето си е сега — той си е на мястото. Там той е полезен. Сегашните събития не благоприятствуват никак за неговото идване. България ще изгуби в такъв случай всичките си преимущества, които неутралитетът ѝ дава и обещава за в бъдеще.

За неговото идване може да стане въпрос само след като България реализира своите близки териториални задачи, сиреч след като се поправят погрешните от войните. Тогава и само тогава неговото идване в България ще увеличи радостта на хората и няма да предизвика съдбата.

Ние не желаем нито Вие, нито той да съжالياва за това, което може да настъпи. Ние Ви правим една услуга, като Ви представяме една действителност, която трябва да вземете в съображение, понеже нещата ще станат тъй, както са отредени, и ние не трябва да дохождаме в стълкновение с плановете на провидението, защото те си остават неизменни.

С почит: Люб. Лулчев

1.V.1939 г., София, Изгрева

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 5.V.1939 Г. ПРИ ЕВДОКИЯ

На 3-и през нощта ме събудиха към 11 часа с едно писмо от Евдокия, в което ми пишеше, че брат и се чувствувал отново лошо на баните и молеше за помощ, за да може да дойде за парада на 6-и. На 3-и си дошъл и на 5.V. в десет часа ме викаше. Отидох и преди да дойде той, поговорихме доста с Евдокия. Приказвахме за къщата ѝ, за градината, за цветята, за картините и ѝ обясних някои знаци по цветята, например — триъгълник. Приказвахме също и за брат ѝ и неговото състояние.

Също и за царицата, от която тя смята, че брат ѝ много тегли. Тя е здравомислеща и схваща нещата много добре.

Царят дойде след десетина минути, като влезе в двора през големите врати чак от двора. Беше облечен като генерал, пълен. Влезе с охкане, а аз го посрещнах със смях: „Свети Георги мъченик.“ — „Не, свети Борис мъченика“ — казва му Евдокия и веднага си излезе, а ние седнахме и започнахме разговора — започна да ми разправя за болестта си, за баните, които правил, и за мъките, които е преминал. А после и за караницата, която е изкарал с жена си. „Тя е бясна. Нарече ме луд и иска да съм се прегледал на лекар, защото не съм обичал децата и не съм се грижел за децата, когато бил ваксиниран Симеончо. Викала лекар от Варна, Дечев, и сега се чувствувала малко сконфузена. Проклето нещо — казва ми. — При това влезе и в стаичката на брат ми в Кричим и турила зъболекарските си принадлежности, само и само да може да ни скара. Проклето. Само за зло мисли!“ — и пр. в този дух. Казах му, че ще се справи, да има още време, че тя е барометърът на Италия тук, че трябва да я остави свободна, защото той я обича и мрази, и ревнува едновременно.

Царят се засмя и съгласи с това, но казва: „Какво да правя?“ — „Тури около нея хора и при това не спори с нея, кажи ѝ, че за детето тя трябва да се грижи само, а ти, когато стане на 21 години.“ И тогава му обясних, че за бъдещата култура децата няма да знаят бащите си, а само майките, както Исус Христос. „Така би било хубаво“ — съгласи се царят с първото — да се не препира с царицата за Симеончо. Вие имате силни семейни чувства и те Ви пречат много. Трябва малко да се освободите поне външно, а вътре пак си имайте тия чувства като подтик.

Разговорът вървеше на разни теми, но общо прескачаше от време на време пак към царицата и нейното желание да се оплаче вкъщи от него. Говорих му да не се меси в тая работа, понеже е поискал помощ. Да не се бърка фелдшерът там, където пипа професорът, защото само ще развали... Той се съгласи с това. Говорих по този въпрос, а също и по някои интимни работи, засягащи общия им живот. После ми помена, че Кьосето спи. По-добре сега, и без туй мнозина приказват и тичат. Но той може би е изтървал нещо, защото е говорил пред народници, с които играе на карти, че не е с Германия, и те са го предали сега; той иска да контраблъфира чрез Потьомкин^[12] и е казал

може би повече, отколкото трябва, и може да се получи нещо неочаквано, ако онзи го издаде. Няма нищо, сега всички държавници приказват това, което им изнася, и го сменят. След това той ме запита как да бъде утре на парада. Казах му, че за нас иде видно отлив, а за съседите — прилив, и ние трябва да бъдем много внимателни и с нищо да не провокираме, защото учителят на тръгване ми каза „С мир всичко, без мир — нищо!“ Че сме храбри — светът ни вече знае, че имаме да вземаме — и това светът ни признава, макар че още не ни дава, но утре и това ще дойде, защо да се безпокоим за това. Речите трябва да бъдат съдържани. Да имаме предвид, че България има да играе завидна роля в бъдеще и че ако преди 1000 години чрез богомилството даде подтик на всички народи в Европа, и сега това иде. Черната ложа иска да превърне тая енергия в материална, да се бием пак, както в миналото, но ние не трябва да се поддаваме на тая съблазън. За нас е отворено само нагоре — духовното — там ние сме силни. Те всички съседи са по-многочислени от нас и въпреки това се страхуват, защото се боят от духа, който е в нас. Това духовно тепърва има да се развива в нас, нашия народ. Аз не съм патриот и шовинист, това Ви го говоря като една бъдеща мисия на България, която никой не може да ни отнеме, но може да забави. Ненапразно учителят казва, че златният век е сега. Ето и Симеончо се роди, но да върви сега не по старите пътища, а по новите — духовното. Сега политиката на Кьосето с две думи: изчаква възможностите и използва моментите! Царят слушаше всичко това внимателно и с нещо се съгласяваше. България е освободена от Белия цар за специфична мисия и тя е напред. В нея ще вземете участие и Вие. Вашият живот тепърва ще се осмисли. На Вас много би Ви се помагало, ами нямате инсталация, която да поеме енергия. Кой Ви е крив, като се занимаваме само с обикновени работи. И Вашата болест е резултатът от стари ядове, които сега излизат. „Имам си ишиас и подагра.“ — „Е, това е Франция и Германия, заедно те ядат.“ Той почна да се смее. Пак се върнахме на семейни подробности за царицата, която много го ядосала и заплашила, че ще пише вкъщи. Казах му да не я — предизвиква, защото няма смисъл. Заговорихме тогава за Павел, който Емануил го предупредил, че е неискрен, а тоя път и царят разбрал, че те са си нещо плюли в устата с румънския, защото друг път Павел му се подигравал, а тоя път не — това обърнало внимание на царя. Разговорът минаваше на разни теми.

Генчев не може да прости на „моторизирания“ (Стойчо), загдето му измени за Шебека (Спас Ганев). „Генчев е като лупа — каза царят — наблизно се вижда добре, а надалеч не може.“ — „Той е питал Севов дали съм говорил за него нещо, но каквото имаше, аз си го казах навремето и в очите му.“

Говорих му да чете, защото ние му даваме най-малкото, без което не може, но него вече трябва да го направи. Разказах му и за жена ми, колко малко искам от нея, но тя пак не можа да се отърве, защото не послуша. Ето, на нея не можахте да помогнете, каза царят. Там причината беше друга. Бабалък ми беше разгонил „Бялото братство“ в Търново с Харлаков^[13] и поради това от рода му нищо не остана — там беше причината. За Вас тия причини няма и ако слушате, работите ще се оправят. Тепърва Ви иде разумният живот. Няма какво да се мислите вече остарял (защото той ми казваше, че е вече стар).

Търпение и вяра — това като основа. На тръгване го помолих за една вдовица на подофицер да го направят фелдфебел, защото му се полага по закон, а също му дадох сведения за докторите Недков и Даскалов — прочети си ги — доста болни са съсипани. Знайте го с време и не ги защитавайте. На раздяла той си взе сбогом и си отнесе погледа настрана и към земята.

— Тъй сбогом се не взима. Гледайте ме в очите, за да вземете сила. Тя от земята няма да Ви дойде 22.^[14]

— Ама ще мога ли да издържа утре за парада? — питаше ме той, като гледахме из прозореца силния вятър, който се изви.

— Разбира се — казвам му 22.

— Довиждане още веднъж, но тоя път вече той ме гледаше в очите и като мина в другата стая, почна да пее и свири после. Изглежда, че кракът го болеше, но вероятно бе доста преувеличил поради англичаните (театър) и германците (инженери, които бяха дошли... и той трябваше да ги приема...)

СРЕЩИ С ЦАРЯ НА 10.V.1939 Г. В СИТНЯКОВО

от 3 до 6 часа следобед и в Овнарско на 11.V. с.г. в присъствието и на Багрянов

Среща в Ситняково

Още с пристигането ми в Чамкория дойде на обяд с кон Свилен да се осведоми кога съм дошъл и колко ще стоя. На другия ден дойде пак да ми каже, че ще дойде на сутринта Марко да ме вземе следобяд с отомобила. Това беше новата кола на царя, току-що пристигнала от Швейцария, малка, но много силна. В Ситняково, преди двореца да стигнем, ме чакаше царят и Кирил. След здрависването Кирил се отдели, а ние тръгнахме нагоре (той питаше мене къде да идем, но аз му казах да се качим по-нагоре някъде). Носех фотография (тя беше на Кирил, той беше я дал на Стоянов Борис, а аз бях я взел от него временно).

По пътя, тъй като го спрях да го фотографирам, извиках и Кирил, а след това само двама излязохме нагоре. Започна да ми говори за крака си, а после разговорът мина върху царицата и се задържа доста на тая интимна тема. След това разговорът мина на неговата среща с Потьомкин, за когото ми говори надълго, като го описа като човек, а също и разговора, който е бил крайно интересен по съдържание и по маниера на воденето, в който царят е трябвало да бъде много внимателен.

В главни черти този разговор е минал върху претенциите на България, като Потьомкин ни е обвинил, че и сега сме максималисти и пречим на общото разбирателство на Балканите. При това той отначало се е опитал да каже, че положението е много важно и за династията, и за народа, което царят е отбил, като е казал, че династията на Балканите е от малко значение, но добруването на един народ е нещо съществено и трябва да се направи нещо за него, че ние сме доста търпеливи и ще чакаме, но няма да се откажем от това, което си е наше — това е било реплика на въпроса, че сме искали чужди земи. Но това, което сме изгубили на война, не го искаме, казал царят. То е късмет. Но това, което ни взеха без война румъните, ние си искаме. А на юг ние не сме дали нищо на гърците, за да търсим от тях, ние дадохме на Съглашението тия земи, гдето полковник Шарпи^[15] управляваше с българска администрация, която един ден без никакъв повод от наша страна изпъдиха и предадоха на гърците — ние от тях и тяхна земя не щем. В тоя дух е ставал разговорът. Личните му впечатления са, че е добър партньор, нещо обилно има в него, но и на дъното нещо неопределено тъмно.

Така, разговаряйки, ние вървахме. Из пътя няколко пъти го спирах и фотографирах. Разговорът минаваше на разни теми. Така стигнахме горе на канарата, гдето е историческата пейка, гдето баща му е решавал с министрите да обяви независимостта. Направих му и там снимки. Започна да говори за крака си и за царицата, а след това за баща си. Чете ми недовършения проект за отговор на баща си да не идва в България, акъл да му прати и моето писмо, което бях му пратил, като беше в Карловските бани. Чете ми и някои други рапорти на Стаменов^[16], в които се пишеше какво е казал Стефан владиката за своите минали и бъдещи срещи с държавници, и прочие. Някои бяха чудати. След това му четох една беседа. Новият в живота. От естествения ред на нещата. Накрая ми се разписа с обещание и пожелание за нов живот. Почнахме бавно да слизаме. Разговорът се въртеше около политическите водачи и бъдещата работа. Аз му настоявах да се даде държавна програма, на която да посветят живота си всички министри и чиновници, и депутати. Сега хората търсят къде да се подслонят и затова правят поклонение на Стойчо и др., а тогава ще знаят едно знаме, и другите ще станат излишни. При това и на техните партизани ще се намери подходяща работа, за да се не озлобяват — може да се направи един държавен съвет и пр., гдето и те да приказват и им се плаща нещо. България не е толкова голяма, за да се пренебрегват силите, които могат с полза да работят. Трябва да се напрегнат всички национални енергии на работа на всеки на своето място. Има място и за Луков, и за Кимона, и за Стойчо, но злото да не възглавява, а и дяволът да се впрегне да оре, казва учителят. Царят каза, че върху това ще се помисли и ще види какво може да се направи. После говорихме къде да се срещнем на сутринта, казах му в Овнарско. Там да дойде Багрянов да видим и неговата работа. „Какво да го питам?“ — каза царят. „Ще му искаш отчет за постъпките и ще го насочиш занапред какво да прави, ако иска да работи.“ Решихме на сутринта да дойде автомобилът в девет и половина да ме вземе и там да се срещнем. После отидохме до автомобила, който чакаше, качи се и царят и тръгнахме за Чамкория, после до една пътека царят слезе да замине пешком направо до двореца Чамкория, а мен ме отведе Марко до вилата. На другия ден, 11.V., дойде на уреченото време и тръгнахме при много хубаво време за Овнарско. Царят заминал вече за там. По пътя, като минахме вече Говедарци и навлязохме в гората, на едно

място, поляна, видях автомобила на Севов и Багрянов бил вътре, бяха се спрели и чакаха да мина аз. Защо? — не разбрах. В Овнарско ме чакаше царят и Кирил. След пет минути пристигна и Багрянов със Севов. Поразходихме се и си поговорихме няколко минути на разни теми — общи и незначителни — след което царят извика мене и Багрянов да влезем в кабинета му, за да видим и тая работа. Когато влизахме, Кирил, който остана вън, ми направи знак с юмрук да го понатупаме...

(В Ситняково говорихме и дали Кьосето да ходи в Берлин и му казах да чакат новия германски представител и да се ориентират, че тогава.)

Като влязохме в кабинетчето му и спалня едновременно, също като моята барака и почти толкова голяма стая, той седна на писалището си, Багрянов срещу него, а аз от страна към царя и се приготвих да слушам.

2. — По негово желание — каза царят, като посочи мене — и с твое съгласие стана тая среща, за да може да се разяснят някои работи, които станаха.

— Да — каза Багрянов — ние бяхме приятели, но много неща се случиха и като придодоха някои води, донесоха и затлачиха много работи. — Тогава царят започна много обективно, съдържано и с достойнство да му говори с един спокоен тон, в който обаче можеше да се долови не само огорчение, но дори обезнадеждаване. Точно не мога да го възпроизведа, но отделни пасажи, доколкото ги запомних:

— Ти искаше да станеш министър. Аз на това се възпротивих, като ти казах, че трябва да дойдеш отдолу. Слава Богу, с помощта ми или без нея, както и да е, ти стана депутат, после и министър. Имаше обаче много работи, които аз не бях съгласен, и аз си казах мнението по тях. Дали то стигна до тебе или не, не зная, но ти нищо не измени от това, което правеше.

— Нищо не е стигнало до мене — каза Багрянов. — Тогава аз се намесих.

— А не ти ли казах, че царят не харесва антуража ти от депутати, а ти ми каза, че не си крив, ти не си ги избирал такива — да му мисли, който ги е избирал, ти такива ги намиращ, с такива работиш.

— А, да, Ваше Величество, каза ми това, но аз какво да правя... те сами идат, после такива са те, но какво да ги правя. Аз нямам

никаква група..., изобщо... — лъжеше очевидно Багрянов. 22.

— Ти знаеш по-добре това. Защо не се събраха по-отбрани хора около, а само най-компрометираните? Мислиш ли това, как се отразява?

Багрянов пак почна да мънка и после с един апломб заяви, че те искат да се качат на неговия гръб, както искали и политиците, но не успели и затова сега го ругаели; че той няма да позволи никому това, и пр. Аз му забелязах, че Найденов вече успя да стане председател на ветеринарите. Че по неговия гръб се качват, като се ползват от авторитета на царя, и че ако това, което той прави, не беше Багрянов, а някой друг, царят пет пари нямаше да дава, но понеже сега сенките на тия хора прехвърлят главата на Багрянова и падат върху царя, той трябва да мисли повече. Не може с такава тайфа да се насажда нищо ново.

— Да, той добре ти каза — рече царят — мене ми беше неловко да ти го говоря, но той ти го каза, ако беше други, не бих се намесвал, но сега така не може. Ние сме вече на позиция и трябва да приемем отговорностите.

— Ама моето мнение е било винаги и затова съм се борил да отговаряме ние, а Вие да не носите никаква отговорност, а да Ви пазим.

— Това беше опозиция, на която седях по-рано, но не и сега. Демагогия, та ти си ме учил, но сега вече не ѝ е времето. Ние няма да живеем, колкото сме живели. Едно време умовете ни бяха в мъдите. Сега трябва да ги употребим за работа. Аз съм решил да не правя инжекции като едно време в краката, та да се сеца главата. Сега и аз, и ти сме вече на първа линия и ще си понесем отговорностите. Аз съм решил животът, който ми е останал, да го жертвувам за доброто на тоя народ и ще искам и ти да си на тая позиция.

— Добре бе, Ваше Величество. Съгласен съм напълно.

— Съгласен си, но трябва да работиш за това. — Тука царят му напомни, че той е работил на своя глава, без да се допита до него за речите си. Аз се обадох, че на мене те бяха четени.

— И слава Богу, че поне на Вас ги е чел. Когато се говори за някаква завеса в Народното събрание, аз чаках, че някой ще се обади, а то Недялко и Рашко^[17] си гугукаха, а забравиха кого щяха да убиват, та Неделковица дохожда да ми обади, та едва го отървах.

— И много интриги правят, Ваше Величество.

— Ами ти не си вчерашен. Помниш ли когато Муравиев^[18] и Омарчевски бяха ми пратили опозицията в двореца, че уж съм я викал, а аз ги оставих да чакат и отидох в Крварника при Стамболийски и те като дойдоха да интригуват и ме намериха там, глътнаха си езиците.

— И ти така прави с Кьосето. Твоят и неговият антураж нека си враждуват, но ти го предупреждавай. Нали аз казах на Луков в присъствието на Кьосето, че техните братя им вредят, и тогава Луков скочи, как да сравнявам аз брат му Аспарух с Петър Кьосето, когато техният род е дал трима генерали и пр.

После в разговора му каза:

— Помниш ли, когато Калфов искаше да те коли и аз трябваше лично да дохождам в Делиормана да покажа, че това не може да става, когато ти (Багрянов) искаше да ставаш румънин.

— Ами със старите партизани как да се отървем. Те сега като разбраха, че няма да им стана мост, ще ме погнат — каза Багрянов.

Аз се намесих и му казах, че сега той има власт, подкрепата на царя и пари — няма защо да прави никому концесии. Обаче работата трябва да има единно ръководство от царя, а той иска да изпълни това, което е негова работа, като избира хората, защото царят не може да работи с какви да са хора — те ще компрометират и най-добрите идеи. Няма какво да бързате.

— Ваше Величество, аз ще моля да разбиеете недоверието на Кьосето, там да ми помогнете. Аз не искам мястото му, но той има това превратно мнение.

— Това царят ще направи, но и ти спри антуража си да пуца мухи и слухове по тоя въпрос. — Два-три пъти Багрянов се опита нещо да възразява на царя, това, което той му отговаряше и което аз дадох само слабо и недобре екипирано, а той му отговори:

— Не възразявай, защото това, което сега ти говоря, то не ти е ясно, а после ще ти стане ясно. Виждаш ли го него — посочи мене царят. — Колко пъти ми е говорил работи, които в момента не разбирах, понякога роптаех и избягвах да го срещна, а после се уверявах — събитията тъй се нареждаха, че известни думи ставаха ясни. И тогава това, което ти казах, предупрежденият струва двама, се случва. Предупреден, аз посрещах по-добре нещата. Та и тебе те предупреждавам. Сега нито възразявай, а чакай да ти станат ясни.

— Ами и сега ми са ясни — започна Багрянов.

— Ти си мислиш, после ще видиш, че нещата не са така, както ти мислиш, но се вслушвай в това, което те предупреждавам.

В резюме разговорът се свежда към следните точки: по искането на Багрянов — да се дава ход на старите (партизани); да си избира антуража сам; ще промени държанието си и пр...

Като излязохме навън, царят и аз се разхождахме и говорихме върху говореното, а Багрянов остана с Кирил и Севов. И на царя бе му направило впечатление, че е готов да лъже (така, когато царят го запита „Помниш ли, като ти се карах на Карловските бани?“, отрече категорично да си спомня подобно нещо, а после няколко минути само почна да си спомня най-подробно всяко възражение, което е направил, а също като каза, че не е предупреждаван, а само аз два пъти лично го предупреждавах за антуража му...). Все пак аз настоявах той да бъде подкрепян, докато грешките му не станат повече от добрите му дела (между другото царят му каза още да види да оправи пътя за Черната скала, където царят беше ходил, а също да прегледа там горското училище, което е вече довършено почти, а за отопление не са още мислили и като ги запитал царят, нещо смъкнали...). Във време на разговора, който стана, царят също го заприказва за това, което е направил, и Багрянов с един апломб започна да говори за законите си, но царят му каза, че жито е това, което е прибрано на хамбара, а не е още на нивата, защото Багрянов искаше царят непременно да му хареса законите, а той му каза, че вече по тоя въпрос му е говорил, и тогава каза горното.

На обед, който стана и който беше много по-разкошен, отколкото когато бивахме само двамата, и на който аз го закачих, но аз го закачих, че ние обикновено си ядем боб, той каза, че сега за крака не може... От разговорите, които станаха, важно беше, че той посъветва Багрянов да иде да посети Италия и да види тамошното земеделие, което е много разумно устроено при много по-лоша земя и условия. Багрянов обеща. Багрянов разправяше за това, как видял един лудо каран автомобил и се спрял да го изчака, а се оказало, че е варненският владика, кара без калимавка и вътре бил пълен с жени. Тогава и царят каза как идвал Стефан, отчаян от колегите си, да му се оплаква, които били все болни от трипер. Смяхме се доста. Следобед ме взе царят настрана и по-далеч в гората и ми заприказва за царицата пак и какво

да направи. Аз му казах най-напред да се види с Кьосето и да го предупреди за тая среща с Багрянов, за да не я вземе в такова направление, каквато тя няма. Той обеща. След това му говорих и за царицата, защото той не му се отиваше при нея. В общи думи този доста дълъг разговор: и ти я обичаш, и тя те обича, но се ревнувате и двамата. Тя иска като майка си да владее. А той не е като бабалък си — той ми каза, че бабалък му всеки ден е правел на жена си малки букетчета, които тя хвърляла, и викал като вдетинен „мама“, почти идиотски.

Казах му, че тя не може да мисли с понятия, а само с представи и затова той трябва нагледно да ѝ покаже, че е зает, когато го викат постоянно пред нея и пр., после тя се безпокои, защото мисли, че като не е при нея, той е с други жени, и той трябва да направи всичко да има възможност да види тя, че това не е така. Царят всичко това призна и обеща да го направи, колкото може, за да поуспокои, като му обещах, че тя ще измени характера си и пр. След това ние се върнахме при другите и като поприказвахме, царят пожела да тръгна напред да отворя път — ми пришепна той, когато Багрянов искаше да ме вземе в своя автомобил. Сбогувахме се с царя и Кирил, а също със Севов и Багрянов и след туй си тръгнах. За получас бях вече в Чамкория. След малко пристигна и Багрянов и ме взема да отидем да прегледаме пътя за Черната скала, а после видяхме и горското училище, след което се прибрах. След два дена дойде Герджиков, генерал областен, и ме откара в неделя вечер в София. През туй време царят бе се срещал с антиподите, за един ден бе видял Мушанов, Гунев и Лъжи Петков... Метод на царете да се ориентира механически... Други неща може би пропуснах, защото го пиша чак сега — 21.V., почти след 10 дена...

[1] Йозеф Паул Гьобелс, министър на просветата и пропагандата на Германия (1933–1945). ↑

[2] Става дума за насилственото присъединяване на Австрия от Германия през март 1938 г. ↑

[3] Григор Василев, политически и държавен деец, деец на БРСДП (ш.с.), на Демократическата партия и на Демократическия сговор, член на Петорната, министър на земеделието (1930–1931). ↑

[4] Проф. Богдан Филов, политически и държавен деец, министър на народното просвещение (1938–1940) и министър-

председател (1940–1943), регент. ↑

[5] Генерал Антон Ганев, военен деец. ↑

[6] Папазов от Габрово. ↑

[7] Проф. Петко Стайнов, юрист, политически и държавен деец, министър на железниците (1926–1928) и на външните работи (1944–1946), депутат. ↑

[8] Първан Драганов, политически и държавен деец, дипломат, флигеладютант на цар Борис III, пълномощен министър в Австрия (1936–1938), Германия (1938–1942), Италия (1942–1944), министър на външните работи (1944). ↑

[9] Стефан, софийски митрополит (от 1922) и български екзарх (1945–1948). ↑

[10] Стивън Рънсиман, английски историк, византолог. ↑

[11] Клементина, княгиня Орлеанска, майка на цар Фердинанд I.

↑

[12] Потьомкин, помощник-комисар на външните работи на СССР. ↑

[13] Вероятно става дума за кап. Харлаков. ↑

[14] Не е ясно какво означава числото 22, както и 2, в края на това изречение, а така също и на други места. ↑

[15] Генерал Ш. Шарпи, главнокомандуващ съюзническите войски на изток в края на Първата световна война, управлявал администрацията на Западна Тракия от името на съюзниците до предаването ѝ на Гърция. ↑

[16] Иван Стаменов, пълномощен министър в СССР (1940–1941).

↑

[17] Рашко Маджаров, политически и държавен деец, министър на земеделието (1918), на правосъдието (1924) и на железниците, пощите, телеграфите (1928–1930). ↑

[18] Константин Муравиев, политически и държавен деец, журналист, деец на БЗНС, министър и министър-председател (2–8 септември 1944). ↑

9 часът сутринта

Като говорих, че ме вика на среща Кирил, той ми каза:

Врагове един с други не примирявай. Ще им кажеш, че за да им се помогне, и те трябва да направят нещо. Един милионер се разболял, повикали Муди.

— Помоли се за мен!

— Няма какво да подложа под краката си, за да коленича пред Бога.

— Обещай нещо, за да има — му казал Муди. — Ти трябва да знаеш, че в тях са духовете, те уж са разделени, но целта им е една и съща. *Ще те оберат и ще си делят печалбата...*

След това ми разправи приказката за крадеца на едни пари, когато учител един ги изпитал, като казал, че ще тури един петел в тъмно и щом го поглади крадецът, той ще изкукурига. Но той не изкукуригал, но после, като си вдигнали всички ръцете, само на крадеца били чисти, другите били черни, защото петелът бил нацапан със сажди...

Изискват се много условия, за да се помогне.

Кирил и Евдокия вървят по бащина си линия, а Надежда^[1] и царят по майчина. Човек обикновено е недоволен от себе си, та и те от баща си...

Каза ми да видя да се разрешат събранията във Варна на братята. Казах, че ще ги запитам какво са сторили и след туй и аз ще сторя нужното.

От 11 до 12 и 20 ч.

С писмо от Надя Кирил, князът, искаше среща. Повод беше животът на Багаров^[2], който се залибил с жената на брата си и вършел глупости, вследствие, на което синовете му, или по-право децата му, искали да избягат от къщи и да си отдръпнат своите гаранции в търговията, което щяло да се отзове лошо за търговската му къща в Париж. Той самият ги посъветвал да чакат, докато се насити и клекне, понеже е стар — не повече от година. Казах му, че причините за

подобна близост могат да бъдат от различно естество и начините на действие са различни, но в момента не мога да се произнеса; че ми са потребни дата на раждане и портрет и на двамата, за да кажа нещо по-положително. После минахме на някои въпроси. Той ме запита как ми се е сторила речта на царя.

— Не я чух, но я четох. Хубава е. И самият този факт да се прославя науката сега, когато другите прославят топовете и избиванията, е сам по себе си много добър... — Запита ме тогава трябва ли да се допуснат манифестации.

— Разбира се, само че канализирани.

— Ама Кьосето е против.

— Не е много умен, че върху какво ще базира утре своите дипломатически претенции, ако няма народни движения?

— Но един французин казал: знаете ги тези работи (манифестациите), те ставаха у нас при Блум...^[3]

— Та какво от това? Недейте забравя, че има нещо по-опасно от това — то е да кажат, че царят не се интересува от това, което иска народът, и спира неговите възжелания. Изобщо сега, когато на историческата сцена се подвизават Мусолини и Хитлер, троновете не са устойчиви и само една голяма справедливост може да ги крепи. Без провокации, но и без овчедушие и излишна сервилност. Трябва да се следва разумна политика, в която негодниците да се отстраняват. Няма защо да се държи едно парче умирисано месо, което може да вмирише цялата стая. Защо се държи още кметът Иванов? Той тъй безобразно хазайничи в града вече 5 години. Каква нужда има царят от подобни хора? Бях му казал да тури генерал Каблешков. Той искаше да тури пак техник, но техниците са тесногръди. София не е само пътища. И използват специалността си само за далавери... При това и Вие трябва да работите и помагате на своя брат. Вие не сте малък вече. При това, както виждате, има различни условия на живот; поменах му за царицата и неговата стая в двореца, взета от нея за зъболекарски принадлежности... Той се зачерви и смънка нещо, но личеше си, че му е неприятно... Бях Ви дал книга една; не зная дали я четете? Пак смънка, от което разбрах, че не я е чел. Тя беше по тайната философия на Индия. В тоя дух му говорих, но той, като се държеше видимо внимателно, виждах как думите ми се плъзгаха като по намазана със зехтин кожа вода...

След обяд дойде Севов да говорим върху някои работи. Главно Працилов му говорил, че Севов се бил обявявал пред царя срещу Недев, понеже отстъпал на депутатите.

— Аз казах това на Недев, защото искам да не прави грешки — казах аз.

— А, тъй ли, пък аз помислих да не е интрига от друго място, защото Къосето е говорил на царя да се разпусне камарата и да се правят нови избори, но не Недев да ги прави. И царят му казал: „Така ме преряза, като чух това! (за Недев).“ Ясно е, че е напомпан.

Казах да каже на царя, че това ще бъде най-голямата глупост. Много от тия депутати са катили и мястото им е в затвора, а не в парламента, но да се разпусне камарата трябва да има условия и причини, които сега не са налице! И какво му е крив Недев? После в интереса на кого е това разпусчане? Всичко трябва предварително да се подготви. Без една държавна програма няма смисъл смяната. Тая промяна трябва да се осмисли и политически. Севов ми каза, че и царят е бил на това мнение и не се е съгласил. Между другото, каза ми, че на мястото на княгиня Евдокия, което е купено от инженер Стоянов и след това препродадено не по всичките закони и правила, сега издават от общината нова скица, съвсем друга и не съдят Кеповича Стоянов, а направо нея и ѝ предлагат решителна клетва.

— Защото това не е община, а бардак — казвам му. — Нека пак държи такива кметове.

— Не съм казал още на царя, сега го проучвам.

— Непременно го кажи. Ако така постъпват с княгинята, какво остава до по-простите хора. Утре остава и царицата...

Кирил ми каза между другото, че Фердинанд е мирясал — има писмо-телеграма. Другите подробности не са толкова важни.

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ И ЦАРЯ НА 14.VI.1939 Г.

С учителя от 7–8 часа сутринта

Да следва неутралитета. Те си уреждат своите работи и сега всичките народи си показват зъбите. Сега ще се даде урокът на всички държави. Мъстовъздаяние иде на всички държави. Адама изпъдиха вън от рая. Атлантите отидоха под водата, египтяните не останаха. Евреите не възприеха християнството и ги гонят и ако християните не приемат; възприемат братството, и те ще пропаднат. Християнските народи ще

преминат през пресяване. Това са години на голямо изпитание. Войната няма да закъснее 2–3 години, ще дойде пресяване на германците. Сега гледат своите лични интереси. Те не знаят, че класическата музика се създаде във времето на Наполеон като противодействие на ония размирици. В човека има нещо упорито и своенравно, а хората искат да се облагороди това. Адам не беше господар на яденето, атлантите — на чувствата си, египтяните — на своята воля, евреите — на своята невяра към Бога, като разпуснатата жена, идопоклонство на този и онзи; християнството трябваше да се освободи от користолюбието на евреите. Сега свещениците, като им не вървят работите, както те искат, няма да намерят погрешните си в неспазване на божии закони, а ще намерят, че вината е тук, в Изгрева... *Царят трябва да се самоопредели вътре в себе си, след 2–3 години ще бъде безпредметно*, сега трябва да го направи. Генерали са се събрали на консулт — накъде и какво да правят...

Да не си турят мисълта, че ще придобият нещо. С чужди съвети изгубиха и туй, което имаха, щото и без да искат, пак в края на краищата ще се получи, но ще бъде безпредметно. По-добре е сега Румъния да граничи с Германия, отколкото ние. Сега румънците имат да опъват каиша, не ние. Българите не са добре осведомени. Сега Чехия и Моравия заместват България в страданията, *защото България се намира в своя Златен век, но в бъдеще ще се отплаща на тия държави?*

Този 20-и век е за реставрирането, възстановяването на божественото право в света. Ще бъдат пресети държавите и всички държави Бог ще ги смири и ще навлезем в новата епоха. За добрите хора този век е най-добрият, а за лошите — най-лошият! — по-лош не е имало!

Защо се е скрил къртът под земята? При най-лошите условия са го гонили отвсякъде и сега те са минали, но той пак се крие там. И хората сега, народите, почнаха под земята да се крият. Ужасно е положението.

Ще му прочетеш от учителя Благи 61–63 страница. Трябва да види ще остане ли нещо за нас или няма да остане от многото обещания. Ще минем в божественото, то е красиво навсякъде. Тия хора нямат мярка за правота — държат на правота от страх. Страхът им помага за егоизма.

От 9 и 30 до 12 и 40 на 14.VI.1939 г. в Стоянови

Обект на разговора бяха: рапортите на пълномощните министри от Рим: Поменов^[4] за разговора му с граф Чано^[5] и неговото настояване България да се определи към Оста и да отиде царят пак към Рим по причина на сватбата; поменал, че нашата войска е малко въоръжена, но ще ѝ бъде дадено оръжие от Германия и че сега я делят само 200 км от Охрид до България и щели да минат през „свои“ земи и пр.

Рапортът на Т. Христова^[6] от Ангора, в който рапортуваше за срещата си с Гафенко^[7] румънски, който го подсетил и на когото той казал, че балканско споразумение без Добруджа е немислимо, на което Гафенко отговорил с отказ.

Рапортът на Драганов Пръвчо от Берлин, в който се описва разговорът му със сръбския пълномощен министър в Берлин по повод на посещението на Павел там, между другото пишеше за трите разочарования на Хитлер според един негов приближен: в Англия, в религията и в Полша. По тоя повод царят ми каза:

— Това е вярно. Като говорих с него, видях това, което виждах някога в някои земеделци, които ме търпяха и уж обичаха, а не можеха да ми простят, че съм по-учен от тях, и скърцаха със зъби. Та и Хитлер, когато му говорех, че Англия отначало е можела да губи война, но в края винаги ги е печелила. Това ни учи историята. Той се съгласяваше с това, а после избухнеше и казваше, че той няма намерение никога да воюва с нея, и тупаше с юмрук: „Моята авиация ще разгроми Лондона в един час и пр.“ Същото и за религията — тоя човек иска да воюва срещу духовното с механически средства — то е все едно да иска да реже въздух с нож, но той, изглежда, това не може да схване, като че ли има нещо, което му пречи за това. А колкото се отнася до Полша, вярно е, че той наложи на Германия пакта с нея в 1934 година и че прусите не мразят поляците, защото ги считат недостойни, но ги презират.

Чете след това някои писма. Изобщо е недоволен от Драганов, който не взима никакво активно участие, а пише като кореспондент. Решихме него да преместим в Рим, белградския в Рим, Шишманов^[8] в Белград и тогава ме заговори за мъжа на жената на Кьосето, който

беше в Тирана, и сега иска да му намери място. Казах му да остави този човек, понеже е срамота това, което става, да дава зестра на мъжа на жена си, дипломатически постове... Царят ще каже, че лично го не иска вече, па ако ще, нека се сърди мадам Кьосе...

КЪМ СРЕЩАТА С ЦАРЯ НА 14.VI.1939 Г.

Събитията са скоротечни, но не и скоропреходни (в смисъл че ще траят дълги години) и тия, които трябва да бдят, изчакват случките и ще използват възможностите.

Царят ми чете още писмото на Стоянчев^[9] и Данаил Крапчев^[10]. И двамата разискваха македонската кауза. Стоянчев искаше да се пуснат затворените македонци, а Крапчев пишеше срещу Кьосето, което било казало, че се отказва от Македония, и др., а то всъщност го е казал Стойчо Мошанов и го е приписал на Кьосето и Кьосето го опровергал във вестниците. За македонците си е...^[11]

Говори ми за Петко Пенчев^[12], който той нарече креатура на баща си, който после подтикнал Паница^[13] да убие Борис Сарафов^[14], приятел на баща му.

После той, Фердинанд, го теслимил на Малинов^[15], но и там направил същото, на 19-и арестувал Мошанов и пр. Той е един опасен човек. Винаги преди събития той шава. Има една каолинова мина и все нея ходи да продава... И сега ходил в Белград за това уж, а се срещал с Евтич^[16], със Стоядинович, с много хора, между другото и с помощника на Цинцар Маркович, името забравих, и след това отива и казва на пълномощния министър Попов в Белград^[17], че говорил с тоя министър, че му казал, че те трябва да дадат пример, като жертвуват Цариброд, и уж той казал, че това е право и че те ще го сторят. И като подвежда Попова така, тоя се запасва и отива от свое име при същия с желание да прави политика и му казва това те, че те трябва да отстъпят Цариброд. Тогава онзи помощник-министър се разфучава и казва: „Вие, българите, нямате насита, не знаете какво искате. Ние напролет ви запазихме да не погинете, а сега вие искате от нас граници от 1913 г. и пр.“ Изложил се страшно и бил руган. А Петко Пенчев разправя и тук това, че е говорил с министъра, но казва, че той му отговорил, че сме лакоми, и същото като на министър Попов, а изглежда, че

съзнателно е подвел онзи да направи онзи гаф и да се изложи. Много лош човек...

След това ми каза, че Кьосето не се чувствувал сигурен да отиде в Германия, мисли да прати Божилов да измоли оръжие, на което се съгласих, като му обърнах внимание сведенията си да не взима от Пръвчо Драганов, защото ще бъде повторение само на неговите сведения, а сам да се добере до нещичко, на което царят се съгласи. След туй ме пита дали да отиде на сватба в Италия, на което му казах, че е по-добре да отговори, че царицата ще иде, а той само ако има възможност. Пита ме също дали да приеме един голям орден маджарски, който му дават. Казах му да се направи изследване. Запита ме също за празника на Симеончо, за това, което ще трябва да се говори. Казах му, че ние ще успеем само при неутралитет. Четох му това, което беше ми дал учителят, и той го разбра. Дадох му и фотографиите от Ситняково и той ги хареса. За речта, която има да каже, казах му тия два основни пункта, които може да вмъкне като основни: че събитията са бързотечни, но не са бързопреходни те, че ще траят дълго време и следователно ние трябва да изчакаваме случаите и да използваме възможностите! Че има кой да бди, и трябва със спокойствие да дочакаме времето за реализиране... Той го хареса.

Говори ми за приема на фон Рихтхофен^[18]. Как, като му свършила официалната страна, казал на немски:

„Този медал «пур лйо мерит» го нося заслужено. Ние се сражавахме заедно и страдахме заедно. Вашата банка завлече нашата, ние мълчахме. Ние търпяхме несгоди и ви помагахме колкото можахме, вие ни захвърлихте като парцали сега и сте отлично разположени към Петро и към Сърбия, с която воювахте. Защо? Мислите ли, че по тоя начин се печелят приятели? Хитлер е честен човек и аз вярвам на неговата войнишка дума, но около него има хора, които другояче мислят. Защо ни спряха оръжието? Ние може да не бъдем с вас, но поне против вас не сме, а тия, които сега облагодетелствувате, тия бяха против вас.“

В тоя смисъл му говорил и много ми хареса, само че аз не мога да запомням текстуално и затова сега не мога си спомни точно думите му, които са били силно красиви. След това каза царят: „кампанията срещу мене тук в София постихна“. Но той остана с отворена уста, още повече като му казах, че го помня отпреди повече от 20 години, когато се срещнали пръв път той с руси коси, а сега побелял, а царят — окелавял... По тоя повод ми разправи как е взел тоз „пур лйо мерит“, който сега имат само Гьоринг, Браушвиц и още 3–4 човека в Германия. Когато Макензен^[19] се карал с Тошев^[20] във вагона и щели да се бият, княз Борис не искал да преведе това, което Макензен искал, като му казал от свое име, че не може да стане гробокопач на своето отечество, че полуразбита армия не може да върви напред, че трябва да дойде една германска дивизия (21-ва), за да се промени положението. Тогава Макензен се съгласил, дошла дивизията и след това разбили противника и можли австрийците да минат Карпатите, да се вземе Букурещ и пр. По тоя повод Макензен сам представил княза Борис за „пур лйо мерит“. Кайзерът телеграфирал и честитил на Фердинанд това, а той побеснял и веднага чрез Стоянов му телефонираше да се яви на 1 юни в София... Пътувах и ден, и нощ и като дойдох, тикна си ръката да му целувам и вика „Как смееш?“ — идеше ми да хвърля ордена си в краката му. — Аз заради него, понеже беше ревнив, не влязох в един град с войските, все стигна до града и се върна, а той... Каза ми да чакам да ме повикат и чак след два дни арест ме повика и тогава се обяснихме, че не съм виновен нищо. Но из носа ми излезе тоя орден, но го подчертах на германеца, че съм си го заслужил...

Приказвахме за Генчев, който ме помоли да го приема, понеже бил много отпаднал, понеже той го гълчал много, понеже Генчев му уволнил личния слуга и понеже Вие тъкмо ми бяхте говорили да не оставам като по рано с Бърова^[21] да назначава министри, сега го поставих на мястото му и сега се лекува с дестилирана вода при Димков, та ако може, помогни му и ти душевно, виж му ръката.

Казах му, че и Беби Чумакова идва при мен, и той се зарадва, че пак ме потърсила. Но каза той:

— Царицата ѝ иска обещание, че няма да идва при Вас, забелязвам и аз в Беби промяна.

— Тя ще Ви търси и Вие може да ѝ помогнете.

Говорихме за същите с и му казах, че това...^[22], че цяла Европа е въоръжена до зъбите, беше нещо хубаво и смислено. То ще даде плодове после. Изобщо в този ден ние се видяхме и засегнахме въпроси на едно мнение. Сега ми хареса. По-спокоен е.

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 30.VI.1939 Г. В СТОЯНОВИ

От 10 часа до 12 без 10

Предния ден идват вкъщи Севов и Багрянов, с когото говорихме по поведението на Стойчо Мошанов, който му казал, че се скарал с Къосето, защото искал да ходи в Лондон, когато Къосето е щял да ходи в Берлин, а също и по някои работи за самия Багрянов и неговите срещи с Кожухаров и Търкаланов. След това отидохме до Доспей да видим пътя за Рила, там валеше дъжд и Багрянов се разправя със селяните, а след това ходихме и в Самоков, за да поръча направата на пътя в горската инспекция. В туй време идвал Андро да ме търси, че ме викал царят за 7 часа, а аз се върнах в 8. Днес ходих и разговорът беше върху тия въпроси:

Съществено: че като получил в Бургас писмото ми, пратил само царицата в Италия. И неговото впечатление е същото, което съм му писал, и той извади писмото.

— Нося го със себе си — каза ми. Каза ми също какво говорил с министър Франк^[23]. Той, царят, казал:

„Ние с вас се бихме и страдахме. Много съм благодарен на фюрера за картата му, в която България е зачертана като неутрална, но ако мислите съвсем да я зачеркнете, ще сбъркате. Вие сега правите мили очи на тия, които воюваха с вас, за петрола им, но бъдещето ще покаже значението на България. За вас, което беше Чехословашко за другата страна, ще бъде България. Но изгубите ли я, вашата ос ще бъде пречупена през средата. Вие имате сметка да имате една силна неутрална България в средата на полуострова, какъвто и ход да вземат събитията и пр...“

В тоя дух и много по-логично и красноречиво царят е развил тая тема. В резултат след няколко дни само повикват Кьосето на визита. Но тогава пък Мошанов се явява със своето желание да върви в Лондон и по тоя начин да дезавуира Кьосето и да хвърли сянка върху намеренията на царя. Кьосето се съпротивил, но Мошанов не искал да слуша. Генчев му казал да повика Мошанов, него ще послуша.

— Да — казвам — ще Ви послуша, но ще иска голяма зестра за послушанието си. По-добре и Вие да се не мешате. Нека Генчев го посъветва от свое име да стори това, което трябва. Вие стойте настрана, защото каквото и да направите, той ще го използва не за доброто на България, а за свое лично добро. Нямам нищо против Стойчо. Нека след месец иде и той и *който хване рибата, него ще признаем за рибар*. Но сега да отива, когато може да помислят, че Вие играете двойствена политика, няма смисъл. Ще Ви нарекат Ипокрит и в Берлин, и в Лондон, а от това ще страдат само интересите на България. Царят се съгласи с това. После говорихме по-надълго за Де Корси — информатор на Интелижанс сървис, с който Мошанов е влязъл във връзка, и писмото му, че той малко може сега да стори с България в Англия. Царят го описа доста подробно като характер. След това ми говори за железницата в Бургас, впечатленията си от народа, от който е доволен, и особено от жените (каза ми буквално: „Колкото за това за правата на жените, колко пъти на тоя фотъйл не съм бил съгласен с това, което ми говореше, а сега виждам, че те са най-дейните, импулсивните и пр. от народа...“) Приказвахме за положението изобщо, за кмета Иванов, за когото той ми каза, че преди три дена е казал на Кьосето за Янков и за др.

Бях му занесъл увеличени фотографии, които той хареса много. Каза ми, че ще ходи на наводнението в Севлиево. Също, че на 28-и през нощта в бурята един гръм ударил крилото на двореца, гдето спи царицата, и звънците почнали сами да звънят, но не сторил нищо, попаднал в гръмоотвода... Царицата беше мъка на тръгване — уплашена беше. Говорихме и някои други работи, които в момента не мога да си спомня.

Царят се чудеше, че въпреки това, което са говорили с Багрянов след нашата среща, той го викал пак да му докладва за горите, последният пак се срещал с Търкаланов, Мушанов, Кожухаров... Изобщо говореше с голяма горчивина по тоя въпрос. Чудеше се как

може така леко да се отнася с тия работи. „Грешката е в нас — казвам му — като го знаем какъв е, не трябва да го оставяме без надзор, защото ето, като му казахте да отиде за пътя, веднага (отиде) и се разпореди.“

— Да, той работи, но докато се стои на главата му. Женски тип е той и пр.

— Да — казвам — но е поне сто пъти по-добър от Мушанов.

— Разбира се — каза царят.

Поговорихме още на тая тема.

КУРОРТ НА РИЛА ОТ 6.VII.1939 Г. ДО 4. VIII. С.Г.

Към края на юли дойде на гости Багрянов със Стоил Стефанов. Стоя няколко часа, говорихме по въпросите за камарата и мобилизацията, после го заведох при учителя, където говорихме около два часа, а след това той си отпътува.

След два дена дойде Андро с д-р Екимов, но преди това ми писа, че Недев е пратил укази за смяната на д-р Радков с Боев, но са били върнати и той се тревожеше. Като дойде, разбрахме, че и след това, след два дни той дойде с Недев за малко да се видим.^[24] Пръв път Недев видя учителя при огнище на лагера, където и се запознаха. После Недев дойде при мене в палатката, гдето се преоблече и ме тури в течение на срещата, която е имал с царя и разговорите. Поменал му е царят, че срещата с мен като с умен човек и пр. След като се навечеряхме, заведох го при учителя, гдето седя около половин час, след което, макар че беше късно, си тръгна назад за София, защото имаха Министерски съвет, а също на другия ден откриване на линията Якоруда и пр. След като го изпратих, това беше петък, в събота и неделя ходих по разходки и не ходих на беседа. Във вторник сутринта учителят казал, че иска след гимнастиките да ме види. Отидох и той ми каза (в) 8 часа да ида. Отидох и той ми заговори защо съм изменил държанието си и че въпросът бил за по-големия стол, който дал на Недев, а по-малкия на мене, но този стол бил слаб и пр. Мене ми се видя чудно, че за такъв дребнав може да ме мисли и му казах направо:

— И през ум ми не е минало, Вие знаете, че аз винаги сядам на земята до краката Ви, тъй че и дума не може да става за стол. Друга е причината. Аз от 10 години винаги когато идвам на Рила, идвам като на заколение. В 10 години 15 зъба сам съм си извадил. Ето и сега преди

два-три дена си извадих пак. Преживявам крайни напрежения. Обхващат ме състояния на колективно съзнание. Чувствувам много души, които по никакъв начин не искат да те приемат като учител и с които трябва да се боря в себе си. Българският народ Ви не ще за свой учител — там е всичкото.

Той ме слушаше изненадан, но пак ми каза:

— Но това, което казах, като беше министърът тука, не беше хубаво, то беше от Черната ложа. Защо казахте, че ако искам да му говоря нещо, да ни оставите. Аз няма какво да му говоря.

— Защото погледнах на него не като министър — за мене министър е говедарин, но като човек, като душа, на която Вие като учител може да имате нещо да кажете, на която среща аз да съм излишен.

— Аз и ако му кажа, ще му кажа пред свидетел. Тъй че това беше мисъл на тъмните сили.

— Може, но аз в душата си бях чист, като не исках да ставам проводник на нищо лошо, а не исках да заставам между учителя и една душа.

Разговорът мина после на по-конкретна база. Той харесва Недев, но намира, че няма духовна база и че сега слушат всички, но че те си имат предвид техни планове. С този може да работите. Трябва да избирате мотивни темпераменти — продълговато лице, за да може да работи. Царят пада към творческите типове, мисли, че може много да направи, но по чувства е активен, обещава много, а не свършва, отлага. Царят не постоянствува, а насилва после възможностите по една наследствена линия. Да измени начина на действие, да се освободи от наследствените черти. Любовта не е била туряна като основа на човешкия живот досега. Досега са употребявани двата метода: знанието и силата. Но това е външната страна. Искали са да бъдат свободни и силни, а от това се ражда насилието и робството, а голямото знание създаде лъжата в света — нямат светлината.

И сега искат по същия начин със силата и знанието да решат въпросите, а не работят с любов и не са в съгласие с божествения ред на нещата и понеже не са приложили любовта, образуват огън. Любовта да се приложи като основа на живота. Тогава животът ще даде знанието, светлината като резултат естествен, но любовта трябва да се приложи като основа. Ако се гради здание без основа, какъв ще

бъде резултатът? Всичките неща в света, съградени без любов, ще се разрушат. Природата руши. Защо? Защото хората не турят божествената основа. И Христос казва: „Къща, построена на пясък, пада, а на канара остава.“ Недев не изхожда от любовта. Ще Ви слуша, докато идеите му са в унисон.

Злото и доброто са в едно дърво — две противни движения в природата, но няма антагонизъм, в своя си път те са едно цяло. Злото в растенията е в корените, а доброто е в клоните. Злото отива към центъра на Земята, а доброто към центъра на Слънцето. Злото в нас се образува, човешкият егоизъм е корените на злото. Побеждавай злото чрез доброто. Доброто туря злото на работа. Активен по чувства да търси противоположни чувства с мекота. Светът е без основа. Без любов нищо не може да се почне... Царят да тури Стефана под наблюдение. Има нещо ново в съзнанието, но светът има нещо, което е по-силно, което обединява, и ще се наложи царят да приложи възпитателните методи. Не толерантност, а да се приложи волята Божия! Инак тя пак ще се приложи, но по-добре е и той да вземе участие в това приложение — по-добре е за него! Трябва да се приложи паневритмията в основните училища до Евера, а останалите упражнения — в прогимназията. Няма да ги чакаме. За доброто на един народ, за всички просветени хора туй се изисква.

След като ми говори това, аз останах с една тъмна струя в душата си, защото от това разбрах колко дребнав ме мисли — за едно седалище стол да имам претенция, и то на гост!... След обета, както си четях, при крака ми, левия, в палатката внезапно видях една пепелянка. Понеже бях бос, сепнах се и скочих, но много се разсърдих в себе си и извиках: „Дявол да те вземе, само ти липсваше тук.“ — Не успя да ме ухапе, но аз я заклах с един трион с голям яд, а после ме беше срам самия мен за тая необяснима за самия мен злоба.

На другия ден дойде Христо Ловджията да ми каже да се срещнем с царя в Овнарско.

На 3. VIII. сутринта ние с Юрдан бяхме на уреченото място под Вада, чухме шум от автомобил, но го нямаше. Пратих Юрдан напред, а аз полегнах. По едно време чувам:

„Мечтаеш ли?“ — И видях царят да се приближава. Станах, отидохме настрана и седнахме да говорим. Почерпих го с една топла водица. После пи още една. Имах и една круша от учителя —

разделихме я заедно и започна разговорът. Най-първо с царицата и нейните отношения с децата. После за едно писмо, което майка ѝ е пратила за една тяхна роднина, луда, на която уж цар Фердинанд продал скъпоценностите и спрял пенсията. Той ми разправи подробно как седи работата, че причината не е баща му, и пр. и че по този повод той е накарал царицата да даде отговор и че тя е послушала. Също, че царицата се кара на детето, защо не яде бързо. Казах му, че учителят казва, че който яде бързо, бързо умира.

Разказа ми за съня си, че два пъти сънувал, че все една змия иска да го ухапе — единия път змията била синя, но сè не могла да го ухапе — отървал се, втория път имало и друг човек при него. Като му казах за моята змия, той започна да ми разправя за нея около половин час подробности — как се казва и отровата ѝ. „Чудна работа, гледай как сме свързани — аз я сънувах, а вие я убихте!“

Каза ми впечатленията си с осветяване на линията, когато можах да го чуя, говори с радиото и той призна, че е бил по-спокоен, но ми каза, че Кьосето е дезертирал, като чул, че депутатът Голев ще говори — избягал, та да бъде по-внимателен. Заговори ми за отношенията на Стойчо и ме запита какво да прави. По този въпрос говорихме дълго. Даде ми някои данни да чета, а също и за катастрофата с железниците, а после говорихме за мобилизацията, за турците и царят каза, че са съобщили в Лондон и Париж, че ако ги нападнат, ще се бранят. Ако беше се видял със Стойчо и най-тайно, пак нямаше да остане тайно и германците, които имат шпиони, нямаше да пуснат пак оръжието в България.

— Но сега той иска да се видим.

— Няма да бързаш. Щом е викал Костова, прати го, но да внимава, нищо да не се ангажира, само да слуша.

Оплака ми се, че Кьосето говорил против камарата и с това усложнявал работата.

— Този парламент изцяло работи добре — казах аз — и който откаже това, ще каже лъжа, но поотделно в състава му има много покварено и трябва да се избира доброто от лошото.

— Да, но кога и как? — каза царят.

— Предварително държавна програма, а после да се търси сгоден случай, без да се провокира.

На тая тема говорихме доста. Аз се обещах да кажа на Кьосето чрез Статев^[25] да престане с провокациите си (вчера 8.VIII. му казах това, защото Кьосето сам бе поръчал да дойде). Стойчо със своето отиване в Лондон внесе много смущения и в нас, и в другите. Казах му странично да му предаде, че това, макар да е една нетактичност, да гледа да я превърне в добро за държавата.

— Но как да се открие камарата?

— Има време и дотогава да се мисли, ако не избухне война.

— Не се бойте. Нови избори може да станат.

Тогава и стана дума и за Недев, че е идвал при мене горе на Рила.

— Да — казах му — идва за малко.

Той намери, че и Недев е малко наивен, защото не послушал съвета му да ангажира Министерския съвет с назначаването на Боев, а съм поел риска, и сега много се говорело и за мене и пр. Казах му, че Недев ни най-малко не е наивен, но в някои случаи се прави на такъв, защото не намира за умно (да) спори с глупави хора или за глупави работи, които времето в късо време ще докаже как седят. Той е много привързан и изпълнителен.

— Това видях и аз — каза царят.

— На него смело може да се облегнете. Той няма да излъже надеждите Ви. При това и учителят каза, че той е най-почтен и деен.

— А, тъй ли каза? — и ме накара да му повторя пак какво е казал учителят. Казах му да пусне указите за Радков и Боев.

— Но аз не исках да пада върху Вас, мене и Недев тая работа, ако ни атакуват, да бъде поне за нещо по-голямо, а нали знаете Батенберг го изгониха, загдето не даде медал на Бендерев...^[26]

— Не бойте се — казах му — докато те са големи страхливци, те могат да ухапят само из за угла, а при това и Боев заслужава това място, което ще заеме. Против него са, защото няма да им позволи да си разиграват конете, както е било досега.

Заговорихме на тая тема. В туй време, като говорехме за камарата и Кьосето, мина един поп на кон. Царят, понеже бяхме близо до пътя, си наведе главата, докато мине, като четеше някакви молитви и плюеше и се буташе по мъдите, а аз се смеех и му казах:

— Не се бойте, те като духове са изгубили силата си и не могат да направят нищо лошо.

— А?!

— Да — казвам му — те трябваше да правят добро, но изгубиха знанието си, та сега и лошото не може да направят.

Минахме отново на разговора си. Чете ми доклади някои вътрешни, в които имаше доста тревога. Евреите закупували храна и пр. за идващите войни, но това няма да им се удаде и те няма да жертвуват толкова работи за една дреболия... Разговорът вървеше безсистемно към края. Често се връщахме на някои теми и ги разяснявахме. Личеше си, че Стойчо му е причинил много безпокойство. Започна да ме пита какво да прави и с Генчев, който се е заловил да ме спасява. Той е много лошо настроен (разбира се, срещу мен) и прави много работи, от които няма нужда.

— И по-рано Ви казах, че с Генчев съм готов да си разделя хапката, при това и на мен е услужвал, но като дойде за мнения, и той не мисли като мене и аз като него — тъй че сме квит. Но няма защо да бъдем врагове за това. Той трябва да бъде лишен от възможност за известно време да се меси в политиката от Ваше име, докато му станат известни работи ясни. После той и сам ще проумее колко ненавременни са били някои работи. Приказвахме и за Стефан владиката. Той се надяваше да се облегне на мен, за да победи тия, младите владици, каза царят, но аз не можах в тоя случай да му бъда много полезен. Оплака ми се от Калфов; английският посланик Рендел идвал и го питал няма ли да ходи някъде. Царят му казал, че при тия политически условия засега не мисли никъде да ходи, защото го е страх, че може някой да подхлъзне народа му и да станат нежелателни работи, а тоя народ е вече плащал достатъчно в миналото. Рендел останал недоволен и му казал още някои работи. Царят му възразил, че ако бяха уредили зимъс работата с Добруджа, сега нещата щяха да бъдат други.

— И тоя крал не е много умен — каза ми царят.

— Влезте в положението му — казах му аз. — Вие видяхте зор, но и неговото не беше малко. Пъдиха го веднъж, а сега, където тръгне, вика и престолонаследника, защото го е страх да не го намери наново възцарен.

— Вярно — каза царят — все със себе си го взима.

— Хубаво направихте, че го посрещнахте на гарата с почести. Това беше да им се покажете ние сме лоялни.

— Да, и аз мисля същото — каза царят.

— При това не забравяйте, че той схваща добре нашата кауза, не може да ни даде нищо, защото ще се обадят и маджарите, а при това неговото лошо лично положение — гонен веднъж, скаран с брат си, обича майка си и оная еврейка около него...

— Да — каза царят — вярно, че положението му е лошо.

— Ами че ние за една могила дервишка сме готови да правим война, колко повече пък той ако почне да раздава земята, ще го изпъдят.

Между другото предаде ми това, което Рендел е говорил с Калфов, и запитал Рендел царя:

„Какво има този човек с Вас, та така говори?“ 2.

„Знаете, той ми беше адютант — казал царят. — Имаше недоволство за един медал, който баща ми не беше му дал от 20 години, но аз го извиках, примирихме се, дадох му ордена, разцелувахме се даже и го смятам, че сме приятели.“ Лицето на Рендел изобрази омерзение, каза ми царят. Стар интригант, добави царят в отговор на опита ми да кажа нещо добро за Калфов.

Юрдан, който беше на пост, извести, че идват двама, и царят стана и отиде нагоре по пътеката. Мина Кирчев с едно селянче и замина нагоре; разбрах, че отива при мене. Царят се върна.

— Тоя беше или генерал, или професор.

— Кирчев — казвам.

— Кайзера значи — смее се той.

Продължихме разговора. Към 11 часа се разделихме. Върнах се в лагера и говорих на учителя това, което бях запомнил.

Царят ми каза, че сега царицата била много настроена срещу мен (вероятно от Генчев) и че искала да ме срещне да ми наговори, казах, че и това ще стане и че той мисли по-лесно ще се оправи. Царят призна, че сега е по-добре и че Надя сега е при нея.^[27]

На следния ден, 4.VIII., си прибрах багажа и се приготвих да си отивам. Учителят ме издебна на молитвения връх (аз мислех да му се не обаждам). И ми каза да гледам на 12-и т.м. да се върна, защото истинският събор тогава щял да стане, а после в града ще бъде само „така“. Казах му, че може и да остана.

— Не, идете и после пак елате.

Казах, че ще видя. Вчера получих едно писмо, в което виждам неговия пръст. На Папазов казал: „И Вие ли ще избягате като Лулчев?“

5.VIII.1939 г., от учителя: Среца на 30.VII.1939 с царя, 10 ч. вечерта. Да възприемеш и предадеш правилно Божията любов — това е основният закон. Царят е активен в чувствата, но надеждата му е слаба. По женска линия върви. Умът трябва да дойде на помощ.

На 8-и т.м. през нощта дойде Севов и ме събуди, царят го пратил да ме види къде съм, защото пращал писмо горе със срещата на Костов със Стойчо, а мене ме нямало. Говорихме до късно през нощта за Стойчо, за Генчев, който се много ожесточил срещу мен, за Кьосето, бъдещите промени, за парламента и пр.

Утре, 11-и, ако е рекъл Бог, може да отида на Рила. Не искам да оскърбявам учителя, макар че всичко ми е отгоре вече, и ако може, бих се забутал някъде, да не чуя, да не видя политика или „дъновизъм“, и двете ми стигнаха до гуша...

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ НА РИЛА

на 11.VIII.1939 г. на 13-и с.м.

Понеже учителят ми беше казал да ида на Рила на 12-и, то на 11-и с.м. в 9 часа сутринта аз бях. Той известно време се прави, че не ме вижда, както си му е навикът, когато не е доволен от някого, а после дойде и ми каза между другото, че съм направил грешка, че съм вземал радиото от царя (разбира се, защото не му го дадох да бъде в него, за да бляят и се чудят овцете, ами го запазих да свири в палатката ми), че не трябвало да вземам и дрехите, които той ми давал, и пр. Мисля си, много късно ми казваш, след като прехвърля колата. Има смисъл да се каже на човек, преди да е глътнал нещо, което мисли за храна, а то излязло отрова, а не когато почне да рита, тогава да му кажеш, че не трябваше... Това си мисля, като ми говори, но нищо му не казвам, защото аз се сега чувствавам като гостенин, когото са поканили и той няма право на нищо, на свобода. Каза ми да отида привечер. Аз ходих, но понеже видях, че имаше други, па и защото не чувствавах нужда, не отидох. Преди да тръгна за Рила, вечерта дойде Борис със сестрите си да ми каже Надя, че когато идвал Севов при мен, имало на шосето трима детективи и царят пратил да ми кажат, че да се предпазвам. Казах, че това не ме интересува и че ако трябва, може да изчезна и за една година да не се вестявам, че не разбирам тия страхове, че не съм по-малко достоен от всеки, с когото се среща и официално, и че ако иска да няма детективи, да види кой ги е пратил, пък нека да ги

изпрати в Малко Търново и тогава всички ще си легнат на дирниците...

На 13-и след гимнастиката учителят дойде при мене и каза да ме видел следобед към 3 часа. После обед прати да ми кажат, че ще отиват на екскурзия, та след това. Като се върнаха, каза на Стоянчо да ми каже да ида. Там говорихме около 2 часа. Явно бе, че той едно мисли, а друго говори, и ми даде една голяма ябълка, която извика протеста на Олга, на която също бе дал по-малка. Гледахме новата палатка, която му бяха донесли френците. Панаирът си е голям и мястото доста замърсено... Има и непознати хора, някои съмнителни... Каза ми, че докато ме нямало, идвали да им искат такси и от две общини и че не можели да ни дадат това място за 99 години, та да го благоустроим. Казах, че ще проуча този въпрос. Другото, което ми говори, отчасти записах, но лично за мене имаше малко.

Сегашният политически живот е резултат на миналото и то не може да се лекува, както те мислят. Англия искаше чрез Чехословакия да вмъкне Русия да ги... Поляците имаха пакт с германците за ненападение, а сега Англия има друга политика (и тика поляците). Германия и Италия искат да изтръгнат нещо от Англия. Англичаните ще преградят пътя към Средиземно море (?), с Франция англичаните играят шахмат — далновидни са! Царят има от какво да го е страх. Само че той се бои от това, от което не трябва да се бои, и не се бои от това, от което трябва да се бои. Докато човек не се освободи от своето минало, той не може да се ползува от своето сегашно...! Той смята, че сега се унижава, но той отдавна се е унижил! Има свят, в който и да иска човек да направи лошо, не може, но в по-нисши може да се прояви. И в нисшите светове се вижда какво се крие в него.

Черната ложа не е вчерашна. Тя изучава всичките слабости на човешката раса. Но Всемирното бяло братство ще се справи с нея. В политическия живот двете ложи се борят. Черната ложа не знае, не разбира устройството на нервната система, не знае къде...

Тук дойде един френец, Олга и един брат бръснар, който знае френски, и започнаха да се занимават с палатката и осветлението и после учителят ни даде ябълки, а, па като си отидоха те, разговорът някак не вървеше и аз скоро си отидох, а на другия ден в 4 часа се измъкнах и си дойдох тук...

Минах пешком Сапарево, Дупница и с дебели дрехи (изтървахме автомобила!), та се малко поуморих, но сега, слава Богу, си починах и съм добре, по-добре, отколкото бях, като се върнах от Рила първия път. Бог да помага на всички, че и на мен.

Ваше Величество,

Благодаря от сърце за радиото, чрез което имах възможност на планината да държа връзка със света долу и да чуя между другото и две Ваши хубави речи — при откриване Юнашкия събор и тая при отваряне линията Якоруда — Белица.

Тъй като приключвам засега курортния сезон, връщам радиото. Акумулаторът и батерията смених с нови — старите закъсаха.

С искрен поздрав: Любомир Лулчев

П.П. Синият цвят е духовен цвят — това за синята змия, която бяхте сънували.

София, 19. VIII. 1939 г., Изгрева

30.VIII.1939 г., 8 ч. сутринта. Учителя

Реакцията на английската политика е в Русия, защото иска да я дели. Англия има козове. Тя ще привлече Италия и ще остави Русия и Германия. Русите имат да разрешават въпроси на изток. Царят много се колебае. Сцеплението между авторитарните държави, народите не е достатъчно. С взимането на Чехия Хитлер изгуби моралното в постъпките си. Всички искат доброто, но искат да си изграждат своите работи, да си вървят по своя път, но така не може да им се помага. Всяка държава си има своите интереси.

На 25-и т.м. ходихме с Багрянов на Витоша за един ден и приказвахме по много въпроси. Главно върху бъдещата камара. Той има доста добри мисли за бъдещето, като иска друга камара. Остана да оформим въпросите.

На 25-28-и бях в провинцията.

На 30-и се видях с царя във Враня от 5 до 7 и 10 ч. сутринта. Преди това беше ми изпратил на 24-и рапортите от Русия за депутатите, в които имаше много смешни работи, които те са правили

(Георги Марков дъщеря си натъкмил, други шаяци продавали, други викали „Да живее Сталин!“ и пили, яли и пр.), и рапорт имаше от Лондон, който явно беше подшушнат от Англия да сме се разберели с Турция, на което се противопоставих, освен да стане комшийски, защото и посредникът ще иска нещо за себе си.

На 29-и т.м. вечерта ми донесе други секретни писма от Берлин, Лондон, Париж, Белград, Анкара и пр.

Някои от тях съдържаха напразни тревоги, които и отбих. Оръжието беше се загубило из Сърбия, а също и въпросът за 100-тых веhti аероплани, които идеха и не пристигаха.

Царят беше доста смутен и мислеше, че войната ще избухне, а ние нямаме нищо. Казах му да се не безпокои, че и другите около нас не са по-добре. Той ми каза, че се смущавал от поведението на Англия, и ми каза за разговора, който току-що имал с Рендел, английския посланик, във Враня 2.

— Приех го тука, за да помислят, че Англия прави натиск полуофициално.

Разговорът е траял дълго, но царят е бил великолепен в защитата си на каузата на България. Той ми предаде дословно разговора и репликите — той има феноменална памет! За голямо мое съжаление аз не мога много да запомням и ще го предам откъслечно и като се сетя. Преди това говорехме за него, за Русия, Англия, Германия, изобщо за положението, като му показах да види как се мести центърът на съпротивлението и как постепенно народите се опитомяват чрез колективното съзнание и как се възпитават от всичко. Питаше ме по някои положения, които му бяха неясни. Не можеше да разбере защо Мусолини се е свил някак. Рендел му казал:

— Не съм се срещал с никого. В отпуск бях само. Радвам се само, че положението сега е такова, че мнението в Англия за България се подобрява.

— Но аз не мога да разбера по кои причини то се е влошило, когато България си стои на все същите позиции. И с какво ние сме заслужили английските вестници да насъскват Турция да си поправя границите за наша сметка.

— Ама тя пази своите интереси!

— Нейните интереси са на Дарданелите и тя би трябвало да укрепява Мидия — Енос, а не тия граници, като че ли Радко

Димитриев^[28] е възкръснал и ще атакува отново. А Додеканеза се намира срещу Смирна, а не при Одрин.

— Но те имат предвид и Италия, която може да дойде през Тракия. Но тогава те трябва да укрепят Марица.

— Там са гръцките войски.

— Но вие знаете те колко струват.

— Да, но английската флота ще ги подкрепи.

— Не зная досега някоя флота да е спечелила позиции на сухо, па даже и най-голяма да е. Едно време вие се обявихте против нас, защото сме запалили пожара. Сега сте против нас, защото искаме да бъдем ние неутрални! Съветвате ни да се разбираме наново с Турция. Какво има да се разбираме? Помежду ни има пакт за вечно приятелство. От тях нищо не искаме, нито те от нас. И двама сме бити от вас (Рендел трепва), да, от вас англичаните. Сега няма какво повече да делим. Вие знаете моето мнение. Моите симпатии са към Англия, но аз зная и Германия и имам стопански връзки. Вие знаете, че миналата година ви съветвах да се разберете с Германия. На вас говорих за Германия и нейните качества, а на германците — за вас и даже отидох дотам да им говоря, че сте готови за война, когато вие не бяхте.

— Да, това знаем и сме Ви благодарни.

— Чаках да се разберете с Германия, а то Русия се разбра... Ние, малките държави, чакахме да видим в днешни времена пример от големите, как вие разрешавате въпросите. За голямо съжаление аз съм в недоумение от това, което става, и особено от поведението на Англия към нас. Англичанският народ са... (тук той прави една прекрасна характеристика на Англия и английската империя). Ние може да се възхищаваме, но не може малките да ѝ подражаваме. (Прави характеристика и на германците.) Англичаните бавно се вдигат, но като почнат нещо, не оставят, докато го не унищожат. Германците са по-глести, тромави като личности, но като цяло са дейни, послушни и пр. Бъдещето е във вашето разбиране. Защо да се унищожавате взаимно. Това ви говорих миналата година. Сега какво е крив моят народ, че не иска да се намеси на страната, където отидоха тия, които го ограбиха? При това ние заявихме най-платонически за нашите искания, без да правим повече въпрос. Не ви ли съветвах по-рано да натиснете Румъния, за да ни даде Добруджа. Това беше много по-лесно

по-рано. Сега е по-трудно. Може би това ще бъде по-лесно после, но ние нищо не сме направили, за да смутим мира. Ние, които страдахме достатъчно във войните, искаме сега да бъдем неутрални и чакаме вие големите да се разберете и да ни помогнете да уредим и ние нашите работи.

В тоя дух царят е говорил хубаво и логично аргументирано. Радвах се, че е можал така да отстои каузата на България. После говорихме върху други въпроси. Оплака ми се от царицата, че станала причина детето да плаче поради въпроса, кога да чете молитвата и коя. Казах му да остави детето свободно. Говорих му и върху него самия да се не колебае вътрешно, че разбирам защо скита по манастири и черкви, но да остави това колебание. Външно нека се държи както иска, но да знае, че докато има контакт с божественото, ще има и резултати. После му заговорих вече и за назначаванията на д-р. Боев и алармата, че е дъновист, че трябва да тури край на този начин на борение с честните хора. Посочих му преписката за Працилов и анонимните доноси, въз основа на които е уволнен, и че е време, когато му говорят за дъновисти, да пита нас, ние ще му кажем кой какъв е. Ще дойде време, че ще целуват земята, по която сме ходили.

— Ние не искаме от Вас помощ или закрила, но справедливо отнасяне с нещата, защото после пак Вие ще страдате от тия несправедливости.

— Зная това — каза той. — Сега и ти ме наоножда.

— А, пардон — казах му, смеящ се — с подобни работи не се занимавам. Говоря за това, от което утре може да страдаш. Има неща, които трябва да се променят. Докога ще държиш това старопиталище около тебе? Защо не ги смениш с по-млади и дейни хора?

Той обеща и започна да ми говори за оръжието, че от месец било изпратено и никой не се загрижил да го потърси и сърбите го забутали. Хитлер отказал да даде подводниците засега, а когато благоволил.

— Аз лакей ли съм му? Ние трябва да приберем каквото може, но министрите спят. Дойдох тук, разтърсих ги и работата тръгна. Но Кьосето спи.

— А Вие какво искате да прави, да танцува ли сега. Стига да знае да мълчи — и то е добро. Сега трябва да се мълчи и чака. Кой каза, че спи Генчев, пращах и за вагоните и за други работи да му каже, а той въздъхвал и му казвал, че с тая камара не може да работи и пр.

— И Вие вярвате на Генчев, след като толкова пъти Ви лъга? Още повече че той сега е с Луков. Да, това се уверих, като му казах, че се отложи конгресът на Нюрнберг и Луков остана, а той побърза да каже, че пак щял да отиде. Той мене не може да ме излъже, но затова пък Ви настройва срещу хората. Знаете ли с каква тайфа сте заобиколени и Вие, както Хитлер, Сталин и др. Те и мен биха изяли, но добре че разбраха, че не искам местата им или пари.

— Да, това е така — каза царят. — Ами какво да правя?

— Трябва да внимавате, защото ни предстоят социални борби. Сега, когато Русия се вдига отново на хоризонта, ние не можем да останем с тия колективни договори, които предполагат интегрално консумиране на производството, което го няма, и това ще докара до улични конфликти. Трябва да се дойде до участието на работниците в печалбите, което прокарах още в 1918 година в инженерната работилница и което има отлични резултати. Вижте и Шумелов и му внушете тая идея, инак конфликтите ще дойдат до един опасен момент. Царят обеща да го види и говори. (За Генчев ми каза, че правел някакви апартаменти, с какви пари не знаел, и че забелязвал нещо, което не му харесвало в очите му, но и му казал, но той отказвал. Не ми вдъхва доверие, но го търпя заради това, че не е добре с жена ми, тя не може да го търпи...)

Запита ме след това какво да прави с Народното събрание. Казах му, че по тоя въпрос ще си помислим, нека да мине 5 септември. Запита ме: „Багрянов какво прави?“ Казах му, че тия дни съм бил с него на Витоша и че сега ми прави впечатление, че е по-реален политик, отколкото по-рано. Че е вече по-улегнал. Царят искаше да знае как да процедира с камарата, кога да я разпусне и дали да чака, след като ѝ дойде време да се събира, или по-рано, или пък да се търси някой друг предлог или начин. Казах му, че поотделно мнозина от хората в парламента са кандидати за затвора... Контев, Гето Кръстев е взел 50 000 рушвет на месарите, Тракаланов 30 000 лв. на други и пр. Но че парламентът като цяло е работел добре и не може да бъде в нищо упрекнат, и като така трябва да се действа справедливо, защото основата на държавата е справедливостта, и може да имаме лош резултат, ако не постъпим справедливо. След това ме пита кога да отиде при запасните мобилизирани. Казах му да отиде по-после, и то тихо, да не носи вид на демонстрация или че се е случило нещо,

защото сега във всичко се преувеличава и може да вземе тревожни размери. (Сега съобщиха, че Германия присъединява Данциг, може би ще има интервенция за спиране войната. Не ми се иска да вярвам, че светът ще обезумее наново, макар че Англия като че ли иска да се справи с някои въпроси. Дано и ние не ѝ попаднем в челюстите!)

Говорихме за радиото, което ми беше дал и което му върнах; после пита ме за моторизирания мошеник — Робев или Стойчо, не разбрах добре — и не му отговорих нищо, прескочих на други въпроси. Изобщо разговорът мина сравнително гладко и макар че доста горчиви работи му казах, но той се отнесе със смирение, като си призна греховете, още повече че видя колко много се зарадвах от репликите, които тъй сполучливо е направил на Рендел. Дано Бог пази и помага на него и България в тия мъчни времена.

[1] Надежда, княгиня, сестра на цар Борис III. ↑

[2] Велизар Багаров, депутат, индустриалец. ↑

[3] Леон Блум, френски политически деец, лидер на Социалистическата партия, министър-председател (1936–1938, 1946–1947). ↑

[4] Светослав Поменов, дипломат, пълномощен министър в Италия (1934–1940) и Германия (1931–1935), ръководил българската делегация на преговорите в Крайова. ↑

[5] Галеацо Чано, граф, министър на външните работи на Италия след 1936 г. ↑

[6] Тодор Христов, пълномощен министър в Германия (1935–1936), Турция (1936–1940), СССР (1940). ↑

[7] Грегор Гафенко, румънски дипломат, външен министър (1938–1940). ↑

[8] Д-р Димитър Шишманов, пълномощен министър в Турция (1935–1940), главен секретар на Министерството на външните работи (1940–1943), министър на външните работи (1943–1944). ↑

[9] Любомир Стоенчев, полковник, войвода на Върховния македоно-одрински комитет (1902–1906), командир на 9-а велешка дружина в Македоно-Одринското опълчение през Балканската война и командир на 28-и пехотен стрелски полк и дружинен командир от 64-и пехотен македонски полк. ↑

[10] Данаил Крапчев, журналист, директор на в. „Зора“ (1919–1944). ↑

[11] Изречението е недовършено и в оригинала. — Б.съст. ↑

[12] Петко Пенчев, журналист, деец на Демократическата партия, член на ЦК на ВМОРО. ↑

[13] Тодор Паница, деец на левицата във ВМОРО, войвода. Изпълнил смъртната присъда над Борис Сарафов и Иван Гарванов, които били осъдени на смърт от ръководителите на „Серската група“. ↑

[14] Борис Сарафов, деец на Македоно-Одринското легално и революционно движение, председател на ВМОК и член на Главния щаб на Илинденско-Преображенското въстание в Битолско, задграничен представител на ВМОРО в София, офицер. ↑

[15] Александър Малинов, политически и държавен деец, водач на Демократическата партия, министър-председател (1908–1911, 1918, 1931). ↑

[16] Евтич, югославски министър. ↑

[17] Иван Попов, дипломат, управляващ посолството в Унгария (1933–1936), пълномощен министър в Чехословакия (1936–1937), Югославия (1937–1940), Румъния (1944–1945), министър на външните работи (1940–1942). ↑

[18] Херберт-Фрайхер фон Рихтхофен, германски пълномощен министър в България. ↑

[19] Август фон Макензен, германски генерал, фелдмаршал, командващ австро-унгарските войски в Галиция (1915), военните действия срещу Сърбия (края на 1915) и в Румъния (1916). ↑

[20] Андрей Тошев, политически и държавен деец, дипломат, министър-председател (1935), търговски агент в Битоля (1903–1905), Черна гора (1905), Гърция (1906), Сърбия (1908) и пълномощен министър в Сърбия (1909–1913), Турция (1913–1915), Швейцария (1915–1919), Австрия (1919–1920). ↑

[21] Димитър Бъров, юрист, основател и пръв ректор на Висшето търговско училище в Свищов, председател на БЗК банка, министър на търговията, промишлеността и труда (1937–1938). ↑

[22] Непопълнен в оригинала текст. — Б.съст. ↑

[23] Ханс Франк, държавен министър, председател на Академията за немско право, генерал-губернатор на окупираната от хитлеристите Полша. ↑

[24] Така е в оригинала. — Б.съст. ↑

[25] Христо Статев, член на Демократическия сговор, министър на земеделието (1931), депутат. ↑

[26] Атанас Бендерев, военен деец, генерал-лейтенант, участвувал в детронирането на княз Александър Батенберг и емигрирал в Русия. ↑

[27] За отношението на царица Йоанна към Л. Лулчев виж в нейните „Спомени“, София, 1991, с.104. ↑

[28] Радко Димитриев, военен деец, генерал от пехотата, пълномощен министър в Русия (1913–1914). През Балканската война 1912–1913 г. командува 3-а армия, която спечелва сраженията при Лозенград, и Люлебургаз — Бунархисар. ↑

На 2 септември 1939 г. вечерта дойде Недев и седя около 2 часа. Говорихме върху много работи, които засягаха неговото министерство и бъдеще. Казах му да приготви списъка на провинените депутати рушветчии, в случай че стане нужда да се разтури камарата. Приказвахме и по някои други работи и за срещата му с царя.

На 3. IX. 1939 г. отидохме с Багрянов в Чамкория, където разгледахме също въпросите за бъдещето. С него дойдохме до съгласие върху важните въпроси за бъдещето.

На 4-и отидохме на Гранчар и до обяд се върнахме. Там тоже продължихме разговорите в присъствие и участие на Стоил Стефанов, който е много енергичен и здраво разбира, макар малко земеделски, нещата.

На другия ден дойде от името на Кьосето Христо Статев да ми каже как мисли той за бъдещето. Кьосето бил съгласен в общи черти на това, което бях казал да му кажат, но за Багрянов не бил съгласен, а за Недев бил. Казах му, че за Багрянов аз съм взел гаранцията пред царя, ако я приема и той, то тогава няма какво да говорим излишно. При тия условия Статев каза, че и дума не може да става за опозиция, и после доде да ми каже, че се приема. За разпуцане на камарата ми повтори, че трябва да се внимава, защото парламентът изцяло е работил добре, а само отделните му членове не са много сваят и заслужават друго място, а не парламента.

На 6-и дойде Недялко Атанасов, който искаше да купи нещо, особено го интересуваше да знае какви са намеренията на царя за бъдещата съдба на парламента, на което аз на правому казах, че не зная. Тогава ме запита какво аз мисля. Казах му също, че няма да му го кажа, но едно зная, че Стойчо си е изгубил вътрешното равновесие и ако не се вземе в ръка, може да направи много пакост и на себе си, и на приятелите си в парламента. Не се процедира така. Един парламентарист има други начин да придобие онова, което му е потребно от министър-председателя. След това минахме на други разговор и той ми каза, че писал някога на Стоядинович да не правят атентати в България. Тогава бил Цинцар Маркович, който не обича България. Тогава Цинцар Маркович викал Недялко и го питал какво иска да каже с това. След месец станала историята с Дамян Велчев...

На 7-и дойде братовчедът на Стойчо, нашият брат Ганчо Генчев, инженерът, и мен каза, че Стойчо иска да ме види, и да определя къде да се видим. Казах му, че може и при мене, може и на друго място, предоставям нему — къде му е по-удобно.

На 8 септември се видяхме в Стойчови, между 9 и 11 без 20. Той започна с това, че ми благодари, че съм дошъл, че и по-рано е чувал отзиви мои за него, които за съжаление не говорели много в негова полза, но че той търсел случая да се срещне, и пр. Във всеки случай не беше банален, напротив, имаше едно външно смирение. Вътрешно беше задръстен и кипеше, външно се владееше и искаше да бъде коректен. Мен ми се струваше, че имам пред себе си едно палаво дете, което е решило на всяка цена да ме метне, оставих го да говори около половин час, да си направи една изповед лична, която бе необходима, за да се образува един мост. Когато започна да навлиза в по-близките събития. По-рано ми разправя за живота си като партиен секретар, трудов директор и после министър, станал уж, без да се надява и очаква, а аз щях да му кажа „Зная как станяхте, след като предадохте Крум Колев^[1]“, защото това още навремето си беше ми казал царят, но хайде, рекох, да не го стягам още от началото толкова тясно. Но по-после вече започнах да го коригирам и на разговорите му с Къосето и пр., после други министри и той се доста стресна, като видя, че моите информации са от първа ръка, даже един път, когато отказа, че е спряно оръжието за него от Германия и ми посочи писмото на Драганов, на когото аз му казах направо, че не вярвам много.

— Но Даскалов ли Ви каза? Той Ви е излъгал.

— Не, царят ми каза — казах на Стойчо.

— Е, може да са го подвели.

— Може — казвам аз малко усмихнат, като виждам как това го изненадва и смущава.

Разговорът бе разнообразен, той искаше да се оправдае. Казах му, че е загазил до гуша и че съм дошъл на помощ, защото от подобни отношения между парламент и правителство никой не може да спечели, освен враговете на България, че интриги и изопачавания има, но те може да бъдат обезвредени и ако не премахнати, поне обезсилени. Той се зарадва и благодари. Каза между другото, че не е вече масон и не е вярно, че е ходил при масоните в Лондон.

— Аз сам принадлежа към Великото всемирно бяло братство и ние сме помагали на масоните — казах му аз — и не сте спечелили, като сте се отказали.

— Мене не ме е страх, а защото не мога да бъда 100% масон, затова се отказах. — И, разбира се, лъжеше. Излъга и други работи, без да забележи даже, но аз, който внимавах добре, не го пресичах, защото смятах за излишно. Главен обект беше, разбира се, той и неговото ходене в Лондон и Кьосето.

— Аз, аз, аз, аз — колко искаш!!! От 5 месеца не съм виждал царя.

— Та каква нужда има да го виждате, ако вървите в същия път, както твърдите.

— Все пак има много интриги натрупани. Но и Вие малко правите, за да се премахнат.

Разговорът минава на много теми, между другото и на миналата криза. Няколко пъти го атакувах за Недев, защо е искал смяната му. Той кръшкаше и се осекваше и ме запита мен, казах му просто защото не е искал да смени Казанлиев, който пък, докато е там, Стойчо няма да види парламент. Той скочи и почна да доказва, че това не е така, но самото му скачане доказваше противното на думите му. Между другото той каза, че Кьосето се доверявал на Буров^[2], че му се клел, че на 28 октомври няма да се яви пред камарата, че Чембърлейн благодарил на царя, но че английският двор не гледал с добро око на царя, и пр., а Буров се изповядал на други, а този на Стойчо, по неговите думи извикан бе или отишъл веднага при Цанков и му казал да се надява много, че Буров щял да дойде сега на власт и пр. интриги...

Не записвам разговора целия, защото то беше едно мятане от тема на тема, от „аз, аз, аз“ и желание да се оправдае, че той не е в нищо виновен. Закачих го, че сега и в Русия щял да ходи.

— А, да, днес получих официална покана 2.

— А аз, па и улицата знаеше още преди 6 дена, че Вие сте се срещали с Прасолов заедно с Георги Марков и сте я нагласили тая работа.

— А, не, той дойде в Народното събрание.

— Това са подробности... Но сега аз искам да бъда на чисто. Извиках Севов и питам какво да правя?

На тръгване пак ми държа реч, като ми благодари, че съм го изслушал и че сега му олекнало, увери ме пак, че ми е говорил истината. Казах му:

— Аз имам и други начини да проверявам истината.

— Зная, г. Лулчев, но аз Ви говорих самата истина.

Казах му:

— Ако сте говорили истината, то си е за Ваша полза, ако ли не е истина, то е за Ваша сметка...

На 9. IX. н.г. писах на царя кратка записка, с която за избягване интриги му съобщавах, че съм се видял със Стойчо и че срещата беше доста интересна. Вечерта дойде Севов към 9 часа и половина и ме откара в двореца, където ме чакаше царят (канцеларията в крилото откъм „Московска“ — и по-рано там се събирахме, когато Генчев и Багрянов искаха да се изменя и октроира нова конституция). Понеже от 30-и м.м. не бяхме се виждали — преди войната — той ми заговори за нея.

— Видяхте, моите предвиждания за септември излязоха верни. Аз още миналата година, като видях Гьоринг, казах това, защото аз усетих в него това, което имаше старият, преди да отвори войната, и казах на нашите: „До догодина ще имаме по това време война, ами поне дано бъдем въоръжени.“ А то ето, дойде войната, а нашето оръжие за нещастие се разхожда в 80 вагона още в Югославия. А днес щях да полудея. Четете да видите какви са тия рапорти. Като дойде Вашето писмо със свиждане с „моторизирания“ (Стойчо), и без туй исках да Ви видя, реших веднага да сторя това. Светна ми. Чувствах една офанзива.

— Да, имаше я и затова реших да я омекотя.

— Много хубаво сте сторили.

Аз се много зарадвах, защото сега той не може да разправя, че съм се виждал с неотговорни фактори, когато той самият ги търси. Разправих на царя по-главните точки, на нещо се смеехме, друго той ми разправя за неговите, на Стойчо, обичаи и пози и кога коя поза отговаря на най-лъжливото му състояние... Ами сега какво да правим с тая покана? Тя е уйдурдисана, но... Казах му да се хвърли мост между Стойчо и Кьосето. Да не се големят толкова. Моментите са такива, че той не трябва да има неприятели. Кьосето трябва да бъде по-тактичен. Той, царят, да го извика, Стойчо сега ще слуша, нека си

поговорят малко като държавници, а ако Къосето не ще, да ми прати царят хабер, аз мога го склони, като застане царят да държи едно поведение такова, че Стойчо да го е страх, че ще се разпусне камарата, а Къосето — че ще има смяна на кабинета, а какво ще си прави, да си знае само той.

Царят прие това и каза, че ще вика Къосето на другия ден, неделя сутрин, а следобед ще върне поканата чрез Севов на Стойчо и ще го посъветва да се срещне с Къосето и да уредят въпросите помежду си. Извикахме и Севов и той се съгласи на това. После аз четох рапортите от балканските столици, в които се казваше (Атина), че поради неатакуемостта на Зигфрид щели да насилят България и другите балкански държави да атакуват Германия отгук..., от Белград имаше и устни доклади, че сърбите сега се развилнели, че ни разтакават оръжието, че военните държали вече властта, че на игрите германците са били освиркани и са се принудили да напуснат игрите и да си заминат от Белград, че изобщо не сме много добре. На тая тема говорихме доста и към 11 и 40 мин. през нощта си отидох. Докара ме Севов, а пък той тръгна при семейството си, което беше в Баня Костенец. Вчера не дойде Севов, значи Къосето е добре. На Стойчо пратих негов приятел да му каже сега да слуша, ако иска да се оправят работите му, и той казал, че ще изпълни всичко, ще слуша, а вътре бил и министър Кожухаров... Като говорихме със Стойчо и ми казваше как гледал на връщане на гарата:

— Навярно да видите Кожухаров 2.

— Оставете го — скочи той — той е готов баща си да продаде само на власт да е — и днес пак заедно... Стойчо!

С царя говорихме и за отиване и връзка с Русия, но го оставихме за по-късно, защото в момента времето беше много напреднало. Докладите за самата София бяха доста пресилени и му казах, че всичко не е така лошо, но че трябва да се бди и организира, защото времето е малко и моментите важни. Казах му, че Багрянов е по-добре, и той сам се съгласи, че му е харесал. Каза ми, че Божилов много му се хвалил със секретаря си Желязков, и на царя му беше драго това, аз се зарадвах. Същото потвърди и Севов, че на него му казал.

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ НА 19.IX.1939 Г.

3 часът след пладне

Учителят беше казал да отида в 3 часа след пладне днес и аз отидох. Съобщи ми, че ще е хубаво да отидем тия дни на Мусала, на което аз се съгласих с радост, защото аслъ ми се ходеше. После почнахме политически разговори по събитията, които отчасти записах.

Трябва да се направи нещо за тая война, това беше смисълът, а думите: една война ще бъде във вреда на всички държави, а най-много на самата Англия. Може да се предотврати (тия последици). На първо време работите може да се обърнат. Това е само приготвление. Към 1940–1941 година работите ще се усложнят от социални борби. Те мислят чрез войната да ликвидират със социалните въпроси, а то ще разрушат устоите на цивилизацията. Да се даде на Англия съвет непременно да се поправят погрешните от 1914 година. В света има една божествена, международна справедливост, която да се отнася еднакво към големи и малки народи. Има един механичен закон: една малка погрешка да донесе големи последици. Малко съпротивление да донесе вреди. Движението идеално трябва да става без съпротивление. Предупреждават ги, че няма да остане народ без изпитания. Какво ще донесе една победа? Какво се ползува човекът, ако цял свят спечели, а изгуби живота си? Които правят войната, трябва да знаят, че два отлива или два прилива един след други в едно денонощие не стават. В отливите война не се прави, защото се губи, а се преговаря по мирен начин. В 1914 година Съглашението победи. Сега е в отлив.

Може да се напише едно писмо от царя на Англия, в смисъл че без война е добре за всички европейски народи и още повече за Англия, която има тая мъдрост и опитност да я тури в услуга на човечеството. В миналата война тоже им казах да не влизат във войната, а като влязоха, да прекратят 6 месеца по-рано, но те не послушаха и изгубиха. Един дълг е това да им кажем, пък ако не послушат, ще си носят последствията. Ние не искаме да се оправя светът, а да се поправят допуснатите грешки. Да не станат причина да се дойде до голямата война(?). Тогава Англия ще изгуби колониите си. Япония ще се усили, Китай — също (това за Китай не схванах хубаво). Англия има неестествен страх от Русия. Русите няма какво да търсят в Индия — те си имат такова обширно царство, но Япония ще вземе надмощие в Индийския океан, после и на русите няма да бъде, добре. Белите ще изгубят силата си и(?) уважението. Белите са... умни народи и те трябва да се споразумеят за благо на всички бели народи. Аз му

казах, че царят може да напише на англичаните, а също и на Хитлер, че белгийският крал направи възвание за мир шумно пред всички по радиото, а той може да го направи по-тайно с полза. Че може да се позове на своите опитности от миналото на баща му. Учителят се съгласи на това, като ми обърна внимание, че не всяка форма се приема еднакво. „Ценностите на един метал не са във външната му лъскавост отвън, а във вътрешното, което е същността наметала.“ Дали ще направят красива или грозна фотография на един човек, това има малко значение за самия човек, той не става от това по-хубав или по-грозен — какъвто е, такъв си остава. Англия върви сега по фалшива посока на привидна справедливост. Те някога разделиха България на Северна и Южна, защо? Те после пак се съединиха. Загнездила се е Черната ложа и в Англия, и в Германия — всякъде с особени похвати и разбърква умовете — в Англия по един начин, в Германия по други... Много хора около Хитлера крият истината от него.

Ето сега излиза и Русия. Умно трябва отсега да се води с работничеството. Царят да постъпи тъй, че нещата да си дойдат по естествения път.

Царят може да пише на Англия така:

Англия трябва да предотврати войната, по който и да е начин, защото в даден момент тя не е нито за благо на човечеството, нито за полза на Англия. Да се измени политическият ход на събитията, да се поправят погрешките на миналото (1914 г.), да се изпълни Уилсъновата програма — последното може да се не пише. Можеш да кажеш да се внесе общочовешка справедливост, като се поправят погрешните на миналото. А може да се пише и на Хитлер (аз казвах, а учителят одобряваше) да използва разумно момента, защото по-нататък развитието на войната (военните действия) няма да донесе на Германия тия блага, които чака... Англия жертвува чехите, Полша, за да се стълкновят Русия и Германия; Австрия, за да дойде Германия до Италия... политика (и сметки). Може да се даде на Хитлер съвет да използва момента да даде политически свободи на чехите и с това да повдигне реномето си пред целия свят, за да се разбере, че той не иска да потъпква правата на народите.

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ НА 21.IX.1939 Г.

9 часът сутринта

Извика ме учителят и ме запита как са станали изстъпленията върху евреите. Казах му, като му казах също и за мерките, които е взел Недев, като е пратил провокаторите да чупят камъни. Каза ми след това учителят (предварително му прочетох това, което ми беше говорил миналия път):

Засега не го казвайте на царя. Има и друг път. Той е много колеблив и мисли повече за своите си интереси, отколкото за другите. Недев дойде на Рила в мъгляво време и много бързаше — неговата работа не е много сигурна. Царят го е страх да не му устроят някой кюляф. И сърбите го подозират, че е немски агент, казали са това на наши музиканти, като са минавали през Белград. Казали им също, че знаят и крамолите, и раздорите в дома му. Царят няма никаква опора и лавира, за да се нагажда. Защото, виж, трябва да се види по чий почин гониха по-рано и избиваха комунистите — на Германия или Англия? По чий почин ставаше това? Баща му по-рано слушаше само Австрия. Тая политика на германците сега е на баща му. Идеалите на Хитлер и амбициите са на Фердинанд — внесе се бацилна зараза, като отиде там, Германия пощръкля! Работите добре вървят. Мост да има, както правят англичаните, човек за министър отляво (работнически среди). Искаха да потиснат комунистите, но не можаха да ги потиснат — те взимат от богатите и дават на бедните.

Учителят извади една Библия и ми прочете 44 стих от II глава от Данаил, като ми каза, че кал и желязо е бетонът в сегашно време — като е видял краката и пръстите... Правото за всички е новата идея. Тука под думата слънце се разбира светската власт, държавниците; месечината — религиозните системи, а звездите — учените хора като потънат, тогава ще дойде, ще се яви знанието на човешкия син. Значи, като се изтощят светските, религиозните и учените хора, тогава ще се яви на сцената божественото. 1939 год. се започна с едно... подпушване, което, ако не се канализира, ще донесе лошо за всички народи. Подпушване е това, всички са подпушени, като се отпуснат всички, да му мислят. Чудя се от чисто човешко гледище как англичаните не подготвиха Полша и не дадоха план за воюване, а я оставиха да бъде разгромена? Може би искаха да стълкновят Русия с Германия, като дойдат едни до други в съприкосновение и да се сбият Големи, а се самоизлъгаха. Хитлер е съдебният пристав. Казват, че единият му адютант е убит. Русите дойдоха на румънските граници и

ще си теглят новата граница направо до морето. Румънците излязоха много егоисти. Те бяха съдебен пристав, но се съблазниха. Така каза съдията в разказа. Ранил ловец сърна. В Индия било. Тя бягала и скочила в една лодка. Лодкаринът казал, че това било баща му, и не я дал. Дали се в съд. Англичанинът съдия отсъдил — да вземе той сърната...

Недев си е отворил много фронтове. По поляшки воюва. Трябва да концентрира войските си. Не трябва да провокира, а да отложва. Има други, които не мислят така и имат друго гледище. Какъв план има той? На какво се надява? Аз казах:

— Иска доброто на народа. Но понеже народът е слаб, а тия, които гони, са силни, той няма поддръжка...

Англия иска мир при известни ней условия, а и на Германия при нейните си условия.

Русия се намира при благоприятни условия — яде каймака, а на Германия дава киселото мляко, както в анекдота за двамата чорбаджийски синове, от които по-големият бил по-малкия и ядел каймака, а после, като се разболял малкият, почнал да го яде, като казал „Стига на брат ми и киселото мляко“. Та и Русия сега е същото. Германия и Англия мислят, че славяните са тор за тях, и аслъ през 1938 година загина Чехия, през 1939 година Полша... Но сега влезе на сцената и Русия, като по-голям батю да пази малките. Сега малките републики Естония, Летония и пр. ще влезнат в Русия и по-добре ще им бъде.

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ НА 5.X.1939 Г.

3 1/2 до 4 и половина след обед

Ходих да му занеса някои купени работи и други и между другото той ми каза:

Има нещо ниско в английската политика. Минаха от мъдростта в егоизъм. Биха се и русите по-рано, те англичаните взеха големите кокали, а на Русия, която беше тяхна съюзница, взеха и от земите й... Сега регулират храната навсякъде и с това се регулират и енергиите, защото сега всякъде ядат много и мислят, че могат да правят каквото искат. Ако белите изгубят своята власт, ще дойдат жълтите и ще се върнем назад... Но не иде нещо хубаво... От много ядене хората

пощуряват. Но германците са наистина в лошо положение. Изглежда, че никои още не са готови за войната.

Някои събития я ускориха, но дано с малкото да мине. Нашите са много глупави... Хитлер не устоя на думата си. Германците биха направили много пакост, ако биха могли (затуй са ограничени), жестоки са... Молотов^[3] е най-творческият, но мяза на Литвинов^[4], по разбира, ексекутивен тип. Като Бог помага, така е. Молотов е умен държавник... Дадоха на Германия, взеха си тяхното. В славяните има една естествена справедливост, а в англичаните, понеже се чувствуват силни, една естествена несправедливост.

Българите ще видят сега, че и без да се бият, може да получат нещо... И депутатите навреме отидоха в Русия, провидението. Англичаните имат голямо подозрение — разкъсаха България поради свои лични интереси — Санстефанска и после на Северна и Южна, — за, да не би да станем руска губерния и затворим Черно море. А то Санстефанска България щеше да бъде в услуга на Англия, но те не можаха да предвиждат. Те от Русия няма какво да се плашат... С тая война Хитлер нищо не спечели. Англичаните не искат да предизвикват сега Русия. Англия трябва да поправи погрешната си по един разумен път. Много работи ще се поправят и в България. Ако не направят мир, ще разрушат всички градове и каква култура ще... покажат(?)... Сега отгоре трябва да им наложат мир (защото нямат съзнание), отдолу — чувствува се, че основа няма. Вършат своеволия. Сега казват, че в Русия ще изгубиш външната свобода, а в Германия — вътрешната. Но в германския народ има много славянска кръв (която ще го облагороди). Светът сега има двама съдебни пристави (германски и руски), да ни дадат Добруджа.

СРЕЩА С ЦАРЯ ПРИ ЕВДОКИЯ НА 7.X.1939 Г.

От 7 до 8 ч. и половина вечерта

Разговорът се води върху следните по-главни теми. (Не бяхме се виждали доста отдавна, а това беше повече настройка към бъдещето, което той не бързаше да разкрива, защото може би знаеше, че не ще съм съгласен. При това, понеже стана войната, а аз казвах, че няма да стане, той се смята вече по-добър пророк, пък аз използвам това положение да се подръпвам по-навътре в себе си, което ми е необходимо, защото твърде силно бях се свързал с него вътрешно.) Той

започна с думите, че предчувствията го не лъжат и че сега го издувало отвътре... После започна да ми говори за осветляването на линията Казанлък, което му послужи още веднъж да подчертае неутралитета; после ми говори за външното положение, турците били опасни, сърбите — перфидни, спрели ни барута, пуесли само 100 картечници от 2000 под предлог, че другите са не с наш калибър и че Германия искала да прави склад на оръжие в нас..., че от сто чешки вехти аероплана допуснала едва десет тия дни... Че ако Русия гарантирала статуквото на Балкана, ние сме оставали много назад, и пр.

Казах му, че сега повече от всякога е нужно търпение да се изчакват събитията със спокойствие. Сърбите сега се сговарят вътре — ще бъдат резки с нас вън, но ние трябва като една жена, която вижда мъжа й, че иска и търси предлог да се кара, да бъдем разумни. Да не губим за Добруджа България! Казаха сме с мир — с мир! Тия въпроси, когато и да се турят, все ще дойдат до зелената маса. Ако турците сключат договора с Москва, хубаво е да се оттеглят техните и нашите войски от границите. В такъв случай да иде царят да види войниците долу, че много се оплакват от лоша храна и отношения, а също може да подчертае и той добрите отношения.

— Аз вече говорих на Боснев (главния лекар) за това — каза царят.

— Трябва и по-строги наказания за тия лекари, и то да види народът, защото, ако е недоволен, утре как ще го викаш на избори?

— Да, и аз за това мисля — каза царят.

Каза ми за писмото, което му е писал английският цар и в което му казвал, че положението на България е трудно, но ако другите спазват неутралитета ни, че и те ще го спазват, че си спомня с удоволствие разговорите и усилията, които царят е положил за разбиране с Германия и които усилия останали на вятъра, и че те ще продължат до крайна победа. Царят му отговорил също, че е благодарен, че кралят при толкова грижи много се е сетил, че ще пазим неутралитет, и той, като си спомня хубавите разговори, които са имали, моли Бога да даде възможност да се реализират ония хубави идеали за човечност и прогрес, като се свърши по-скоро тази война... А на практика казал, че колкото по-скоро свърши войната, колкото по-малко строшено има, толкова по-добре, защото след тия разрухи ще дойдат социалните борби и ще погребат всичко след себе си — може би

Англия най-последно, но все пак... Казах му, че трябва да се обърне внимание на вътрешната политика (той беше ми пратил нещо, което Мошанов му дал в Баня Карловска), вследствие на явяването на Русия на хоризонта работническите маси набъбват, трябва социална политика, че Кожухаров го не бива за такъв министър, може да обърне внимание на Папазов от Габрово (каза, че го не знае, а аз му го описах и му казах да обърне внимание на него). Той каза, че с комунистите бил наясно, за което му възразих, че тия резки позиции може да се смекчат и че в Русия трябва да иде за преговори някой свестен човек, за да се разберем навреме. Поговорихме малко за камарата, посъветвах го да не стане промяната под натиска на камарата, а с време, да се попълнят със свестни министри, а ако може, да се разпуснат войниците запасните — да се направят нови избори. Той се съгласи, като остави за втори път да продължим. Мина на въпроса за царицата, като започна да се оплаква, че внасяла разединение, че детето не искало да прилича на майка си (княгинята), и пр. Казах му, че тя го обича и затова се толкова интересува; като си тури човек капитал в някоя банка, интересува се от съдбата и пр. Казах чу, че тя го е направила по-решителен и по-храбър.

— Защото съм по-отчаян.

— Враговете Ви не знаят това.

— Сега и къщата ми се отще...

— Няма нищо и пр... — в тая насока, около десетина минути.

Дадох му да чете в братството и една беседа на френски (малкия и големия брат), излязла в Париж.

Други подробности не мога си спомни или не са за записване (за Стойчо, Багрянов).

После, като си отиде царят, приказвахме с Кирил и Евдокия. Те ми се чудеха, че съм още оптимист. Казах им, че за мен злото е пасаж, а доброто постоянно. И двамата се съгласиха, че трябва социална политика, но няма кой да я води, че много кметове сега бездействуват и пр., но че било добре това, гдето спекулантите ги пратили да чукат чакъл. Много искаха да знаят какво има да става и в разговор ме изпратиха чак до външните врата. Бог да ги пази! Направи ми впечатление колко бързо схваща същината Евдокия, има остър ум, който веднага отделя същественото от несъщественото...

После, като излязох, чакаше ме Андро и веднага почна голяма буря и трясък, но с краткотраен дъжд. Отидох при учителя, на когото му казах разговора, но не записах това, което ми говори, защото не ми се пишеше. На излизане той ми даде книжка, написана от някого, в която се казваше какво той е казал за войната (защото аз му намекнах, че чувствавам царя разколебан), че му казах, че няма да има война, а то има. Тая книжка преписана прилагам към настоящото.

В началото е казал (януари 1939): Ако управляващите на великите сили излязат умни, тази година войната ще се избегне; през май с.г. Войната е вече неизбежна, в началото на август ще се сбият. Няма да се надвият, ще почнат и ще се оставят...

ПРОПУСНАТО ОТ СРЕЩАТА С ЦАРЯ НА 7.X.1939 Г.

Между другото казах му да не жертвува България за Добруджа, защото видя какво става с Полша — решил е с мир да я получи, нека чака.

Кьосето е добро, защото знае да мълчи; да се говори сега е много опасно, особено да говори глупав човек, каквито са повечето от претендиращите у нас държавници и които просто са болни да дават изявления, като смятат, че това значи да управляваш...

— Вас с Кьосето после ще ви разберат. Вие направихте неща, които после ще се оценят.

Царят ме гледаше заинтересуван. „Ами най-напред вечните пактове“, и то с тия народи, с които бяхме най-много воювали. Може би те нямат това съдържание, но като идея, като минат години, това ще остане като един подем на миротворци, които са изпреварили времето си. После помисли за правата на жените — половината народ. Вие му дадохте възможност да взема участие в политическия живот. Прибавете при това, че днес не се избиват по софийските улици, както по-рано, и Вие ще имате основа на една политика и положение, което може да изпълни цял живот от гордост.

— Така е, но сега нали не ни ценят — каза царят.

— Няма смисъл сега да Ви ценят, сега трябва да работите и без да Ви ценят. Трябва да Ви разберат най-напред, че после да Ви ценят, а сега всеки държавник от себе си не може да види нищо друго... егоизмо... Толкова повече сега има нужда да сте будни на поста си.

Учителят в началото на годината каза:

Ако управляващите на великите сили излязат разумни, тази година войната ще се избегне.

През м. май каза:

Войната е вече неизбежна!

В началото на м. август каза:

Ще се сбият като малки деца. Няма да се надвият, но ще оставят и след това пак ще почнат.^[5]

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 13.X.1938 Г.

От 9 и половина вечерта до 11 и половина в Двореца в София

Дойде да ме вземе Севов. На вратата на двореца ме чакаше принц Кирил, а царят ме чакаше в коридора. Веднага седнахме на съвещание заедно със Севов и Кирил. Разговорът се води главно на три теми:

Четоха се рапортите на Антонов от Москва^[6] и на Драганов от Берлин.

Разговорът на царя с гибралтарския владика.

3. Мерките за и против камарата.

По първия въпрос:

Накратко положението е такова. Молотов е обещал на българските депутати „всичко, от което България има нужда“ — това го потвърждава и Антонов. Започват се ред преговори. Четоха ми документите — десетина телеграми. В това число и на Драганов от Берлин, където са се отнесли за съвет при Рибентроп за поведението ни с Русия, дали има смисъл да се сключва пакт за приятелство или за ненападение и пр. Рибентроп^[7] се отдумал, че за България не е говорил, но после излиза, че е говорил, след три дни дава съвет да се сключи пакт, за каквото можем, и че на България исканията ще се имат предвид.

На Антонов дават наставления да разбере какво прави Сарачоглу^[8] там и с оглед на това да действа, а до това време, за да не стои празен, пращат полковник Бойдев^[9] да сключи въздухоплавателен пакт за цивилна авиация, както искат русите, само

че царят отклонява вместо Бургас, както те искат, за да не стане морска база, да бъде през София. В туй време, докато Бойдев води тия преговори с Деканозов^[10] (много глупаво и нетактично), той иска да се види с Молотов, при това си издава спатиите, като казва, че ще чака Сарачоглу, на което Молотов му казва, че няма да туря отношенията на България и Русия в зависимост от Турция и пр. и най-послед след протакания и овъртания, а навярно и шетания на тукашни партизани до руската легация, Деканозов отказва всякаква предварителна работа, докато не се подпише един пакт за ненападение, и едва не изгонил Бойдев, който си тръгнал веднага...

Заприлича ми на онзи разказ от Чехов, гдето един паднал във водата, а те почват да го лекуват за удавено и всеки казва цяр. Той отначало си говори, а като почнаха да го разтриват, да му правят дишане и пр., най-послед свършва благополучно. Та и неговата работа толкова глупава — при такова разположение на русите — тоя резултат. Просто идиотщина! Решихме Антонов да пази леглото два-три дни и да се отзове веднага; да се дочака Бойдев, за да се има непосредствени впечатления; да се вика Прасолов от Кьосето и да му се каже, каквото има да му се казва, и по този начин да се дезавуира Антонов и да има причини да се прибере. Неговите рапорти на места са глупави, например той пише „Сега, когато Англия и Франция ни мразят, едничката ни опора е Русия“, което, разбира се, не е вярно, па и да е вярно, не трябва така да се казва... Изобщо дивотия. Остана да се не бърза толкова, защото сега времето тече бързо и носи изненади. Царят ми каза, че докато бил на Сара Гьол, мислил да се образува един балкански блок за неутралитет и като получил и прочел тия телеграми, много се ядосал, говорили с Кьосето, но не знаел какво да реши и затова поискал да се види с мене. Казах му, че това може да трае няколко дена, още повече че Русия сега се разправя с Финландия, но какво да се прави с нашите „болшевици“, Бойдев и др., които са поопасни и не знаят какво да правят и говорят и на които аз отдавам тази смяна на настроение в Русия, на тия интриги, които те безогледно правят... Бог да пази България, си мислех, докато говорехме на тая тема.

Царят ми разправи за срещата си с гибралтарския владика. „Само че аз бях владика, а не той“ — каза ми и ми разправи в поглавни черти разговора, който са имали. Траял е около два и половина

часа и той е избягал почти накрая. Главните тези — владиката: „Англия накрая непременно ще победи.“

Царят: „Тия борби ще превърнат хората на зверове, особено като им разрушат градовете, и ще дойде социалната революция. Може би Англия последна, но и тя ще пострада. Методът хирургически не е прав, защото вместо един цирей излезе други, още по-голям — Русия! Не може да се накарат народите да умират за един умрял — Полша! Това простият народ не го разбира и ще има отзвук.“

Владиката казал: „Хайде, да речем, че пред Вас е Чембърлейн, но на Вас като на поп мога да се изповядам и да кажа истината, тъй както я разбирам“ — и му натрил здравата нос за недоверието, което те имат към България.

„Аз съм цар, който се възцарих, когато топовете на революцията гърмяха пред София, и зная какво значи да имаш недоволен народ от нещо. Колкото по-скоро се тури край на войната, толкова по-добре, иначе ще дойдат социални смущения и пр.“

На тая тема царят е продължил и което ми прави много добро впечатление, че той в доводите си е силен и прав в защита на неутралитета и правата на България. После минахме с малко думи на вътрешното положение. Казах му: дали ще разпуска камарата преди или след свикването, и то е въпрос на тактика и преди всичко на демобилизация, но трябва да се има план и хора за прокаране на тоя план. Но и тоя път оставихме да разгледаме въпроса други път, защото вече беше късно и той беше измъчен. Севов ми каза снощи, че на другия ден му се похвалил, че спал една нощ спокойно (царят).

Вчера, 16.X., бях с Багрянов и Стоил в Чамкория, прегледахме неговите законопроекти и говорихме за политиката вътрешна и външна. Останахме съгласни върху: неутралитет строг, за да се запазим по възможност по-дълго настрана от огъня, мерки за подобрене [на] положението на народа, икономически преди всичко и после други.

Остава да се вземат мерки и за търговията, която е стигнала да обира малките сметки за себе си, нещо, което може да се избегне.

Вътрешната политика да се прокара с честни хора. Недоволен е от Кьосето, защото им губи много времето в Министерския съвет с празни работи.

Снощи дойде Севов под поканата сигур на Багрянов и дойде уж да си поговорим, но целта му беше друга. Той искаше да ме подготви да стане промяната преди камарата, защото аз съм бил дал тоя съвет, а той не бил съгласен преди, но сега вече разбирал, че така ще е по-добре, защото новото министерство щяло да разпусне камарата и ще иска да прави избори, както някога в старо време ставаше. Казах му, че всичко е добре, ако добре се изманипулира. Трябва всичко да стане с най-малко сътресение — тогава ще е от полза за държавата. При това му казах, че не мога да се съглася да се сменя вътрешният министър точно преди избори, както досега е ставало; в продължение на пет години сменени 8 министри на вътрешните работи. При това му заявих най-категорично и абсолютно (което просто го преряза, това видях), че по никой начин няма да се съглася да се смени Недев.

— Не, той нека си остане в кабинета, но не ограничавай царя.

— Аз ще си кажа как мисля, а той нека си прави, както иска! Недев исках да го правя отначало на железниците, но сега, след като се показва на мястото си, безсмислено е да го махаме оттам, където работи добре, за да туряме други. И казвам ти, за да бъдем на чисто, няма да се съглася и с Траянов^[11], който е крал, нито със Сотир Янев^[12], който е правил далавери с тютюн в Прага; Недев нека се смени с някой, който е по-добър, може, но с по-лош няма смисъл! Той увърта много за свободата на царя, но аз си останах непреклонен и той каза, че му идеело да се направи на болен. Видях, че си е нагласил планове за Млада Българийка... все министериабли, като че ли на България може да се служи само от министерските места... гадинки...

При учителя бях на 15.X. сутринта от 8–9 часа и му казах разговора с царя. Той ми говори:

Царят, когато го е страх или закъснява, прави погрешки и не върви в унисон с премъдростта Божия. Русите възприеха една активна политика. Англичаните изхождат от своите лични интереси, а трябва да изхождат от божествените интереси. Германците правят сега като англичаните. Русия е по-честна — държи си думата. Те са дошли до реалното, че с война не се постига, но с преговори. Разумно всичко да се прави. Иде нещо. Божествена сила. Божествена. Провидението е турило сега злото, а доброто отвътре, защото инак лошите хора ще реагират, а то иде доброто под лоша маска. Сега царят трябва да слуша... пак ще я харесва. Ако бяха слушали... Всички искат да се

налагат, да, насилието нищо не допринася. Хубавите работи искат да се опитват. Латвийците, които пътуваха, оттук нататък не са изгубили нищо и навсякъде са ги посрещали добре, но не е така било с другите пътници, видели божествената ръка над себе си. Сега е потребно човек да носи бога в душата си и да му служи и светът, който ще дойде, той ще спаси хората. Мусолини, Хитлер, Сталин — те са един човек. Сталин е физическият юмрук, Хитлер минава за честен, Сталин за справедлив, а Мусолини за умен. От невидимия свят ръководят Русия, тя е на опасен път. Иде нещо страшно. Когато нещо може да се избегне, се казва, а когато не може, не се казва (предсказва), като не може да се коригира. Сега остава по-важното — да се въздействува върху умовете на хората. Хитлер е сега натясно — Русия е в гърба му. В Берлин разделиха Санстефанска България, а те попречиха и сега ще си понесат и наказанието. *Никой човек не трябва да коригира божия план!* Англия постъпи с Русия лошо, като, след като воюваха заедно, нищо не й дадоха, но й оставиха болшевизма в наследство, като й взеха земи, държаха личния егоизъм. Англия създаде Япония, но тя е по-опасна от Русия, защото последната не е гладна за земи, тя има достатъчно, а Япония няма. Царят има много погрешки, които трябва да изправи. Има някои неща божествени, които трябва да се изправят... Англичаните да се не свързват с Япония. Русия може да им бъде в полза. Отиващата^[13] година беше лоша — сега има един шанс за поправка. Ако грешният се поправи в последния ден, му се зачита, а и праведният, ако падне в последния ден — пада! Ако англичаните турят своето по-горе от човешкото, ще изгубят. Хитлер сега прилага английска политика. И той като тях постъпва, германците вървят по пътя на англичаните. Русия освободи германците да имат свобода на действие. Светските хора са сега по-безопасни от духовните, защото те ще ти ограничат само физическата свобода, а духовните — и физическата, и духовната.

[1] Крум Колев, полковник, началник на Военното училище в София, член на Военния съюз. ↑

[2] Атанас Буров, политически и държавен деец, министър на търговията (1913, 1919–1920), на външните работи (1926–1931), банкиер. ↑

[3] Вячеслав Михайлович Молотов, съветски дипломат, председател на Съвета на народните комисари (1930–1941) и народен комисар по външните работи (1939–1949 и 1953–1956). ↑

[4] Максим Максимович Литвинов, съветски дипломат, народен комисар по външните работи (1930–1939) и представител на СССР в ОН (1934–1938). ↑

[5] Лулчев е отбелязал след текста: „Не е написано от мен.“. — Б.съст. ↑

[6] Никола Антонов, дипломат, пълномощен министър в Турция (1933–1935), СССР (1936–1940), Швеция (1940–1943), Турция (1945–1946), постоянен представител на България в ОН — 1934. ↑

[7] Йоахим фон Рибентроп, министър на външните работи на Германия след 1938 г. ↑

[8] Шюкрю Сарачоглу, турски държавник и дипломат, министър на външните работи (1938–1941), министър-председател след 1942. ↑

[9] Генерал Васил Бойдев, военен деец, командувач V армия през Втората световна война, комендант на Скопие, участвувал в българо-германските преговори. ↑

[10] Деказонов, посланик на СССР в Германия. ↑

[11] Петър Траянов, пълномощен министър в Полша и Латвия (1936–1939) ↑

[12] Сотир Янев, депутат, председател на комисията по външните работи в НС. ↑

[13] В оригинала е „идущата“. — Б.съст. ↑

От 5 до 7 и половина часа след обед

Царят беше с Кирил, аз със Севов. Те бяха отишли по-рано, но аз малко закъснях. Те бяха спрели по-нагоре и ни чакали от три и половина. Веднага започнахме разговора, разхождащи се. Отначало бяхме двама, Кирил и Севов вървяха отзад, после към връхчето бяхме заедно, след това аз се отделих с царя и около час говорихме пак отделно, после той ги извика и след това те тръгнаха по един път, ние по други, тъй като не искахме да се знае за тази среща.

Най-напред той започна да ми разправя за впечатленията на Бойдев, който се е върнал от Русия. Те са, че имат отлична авиация, но че другите им войски не са толкова отлични; че има един дух на стремеж, но никакво зачитане на деца към бащи или по-стари на помлади и обратното, изобщо диво, стремящо се. В театъра представлението отлично, публиката животинска, яде, пие, мачкоти се и пр. От туй, което и той потвърждава, Антонов е бил невъзможен. Русите се опитали да плашат турчина с Бойдев, но не хванало място. Сарачоглу се държал твърдо. Нашите депутати са се държали безобразно и са станали по-болшевици от самите болшевици. Изобщо известията са, че там е проиграна една позиция, и аз му обърнах внимание, че сега, когато турците са отказали на русите, Бургас ще им стане още по-необходим и трябва да се внимава много (подробностите от Бойдевите донесения не пиша, защото те са в оня дух, в който бяха и по-раншните донесения). Това ни накара да минем на вътрешната политика. Той каза, че е извикал Къосето и че си говорили и той му дал доводи, че е по-добре да се разпусне камарата преди, отколкото да се свика и да почне интриги и да се очертаят групите на Русия, Германия и Англия и с това да покажем, че не сме единни пред света, което ще е излишно, и при това ще насърчи всяка групировка. При по-нататъшния разговор той ми даде да разбера, че Къосето ще си даде оставката и ще тури Божилов, като направи нов кабинет, който да разпусне камарата. Тогава го оттеглих малко настрана и започнах да му говоря, че той сам е провъзгласил неутралитет лично, а не само правителството и че този неутралитет трябва да се пази. Ако ли е решил да го промени, то е друг въпрос, но трябва да държи сметка за впечатлението и последиците.

Божилов е известен като прононсиран германофил. Кьосето може още да си остане до един-два месеца, сега е всичко да се спечели време, докато се очертае конюнктурата на събитията, това време е скъпо и трябва да се спечели. Казах му тогава и за Недев, че не трябва да го сменя. Той е честен човек и при тия смутни времена той трябва да го остави на тоя пост, защото може да се случат много работи при тая постоянна смяна на вътрешните министри, още повече че ние сме в морето, а не в пристанище и колкото по-малко ремонт се прави, толкова по-добре. В пет години са сменени осем министри на вътрешните работи — това е било във вреда на управлението, защото една камарила се разправяла с най-важните работи; докато министърът се окопити, тия чиновници са нареждали, както си искат (сега подозирам, че Севов си върти своята листа). Говорих му много и за лошите условия на живот, които сега стават още по-мъчно поносими, нужда от справедливост и социална програма, която да засегне широките слоеве; че големите експортъори обират малките производители; че това внася безпокойствие и недоволство в масата, и пр. Той ми каза дословно:

— Лулчев, 21 години как се мъча на тоя пост, ако не бях така лошо семейно, след това, което ми каза Бойдев, бих се застрелял, но сега от инат ще живея. Няма да оставя една глутица да изяде народа! Ще се борим!

— Да — казах му — и грехота е да го оставите. Тоя народ, който утре ще Ви трябва за войници или за избори, или за едното и за другото, заслужава повече грижи! Бог е с нас и ние трябва да сторим всичко, за да не бъде волята на тъмните сили. Нито Вие, нито аз искаме нещо за нас лично — искаме доброто на тоя народ. За това добро стои и Бог, и той го иска, и то ще стане. Ние трябва сами да сме твърди на позициите си. — В тоя дух му говорих и аз, и той около час, и остана да се процедира така: в четвъртък, 19-и, вика преди пладне Кьосето и той си дава оставката, след пладне вика Стойчо Мошанов, Цанков, другия Мушанов, Калфов, на другия ден Кимона и прочие по ред. За Кимон аз настоявах.

— Но той ще ме пита за амнистията.

— Ще му кажете, ако Вие сте на мое място, какво бихте сторили? Да каже, пък ако има нещо умно, ще му кажете, че един ден може би ще има тая възможност, да му дадете алузия, че може да го повикате

по-после... В момента повече подробности не мога си спомни. Остана в събота да се срещнем пак навярно в Чамкория и да просеем впечатленията и в неделя Кьосето да направи новия кабинет и да се разпусне камарата. Бог да ни е на помощ! Царят имаше впечатление, че мен много ме следели, та затова да се криело много. Това е работа не зная на кой, но от мене да мине. Вчера аз прекарах на Витоша, а Андро вкъщи. А те са казали на своите хора и те ще решат и знаят това, което ще става. Аз исках да съм лоялен. Жал ще бъде, ако царят изтърве Недев и го замени с някое мекере, което после ще домъкне разни пуцове в камарата, та да се чудим какво да ги правим, и глупостите им може да съборят и самата държава. Бог да пази! Върнах се със Севов през Божурище. Там, гдето се срещнахме, беше голяма поляна в предпланините на Стара планина и се виждаше Ком, в подножието, на който ме раниха някога, а също минах и край къщата, гдето убиха Тела^[1]... Живот!... Минало. Дано в бъдещето сме добре и ние, и България...

Преди да се срещна с царя, на 17-и се срещнах с учителя, за да му разправа за срещата си, която имах на 15-и и 16-и октомври с Багрянов в Чамкория, и учителят между другото ми каза тези мисли:

Законите са водители до свободата. Гдето хората не са господари (на себе си?), турят закона да ги довежда до свободата.

Колкото повече закони има в една страна, толкова повече престъпници има; колкото по-малко закони има, толкова по-културна е страната. Мойсей беше написал закони за всичко... А евреите бяха жестоки — за събиране дърва в събота убиваха човека, а планинците ги минаваха с диканя...

Едно странно съвпадение: аз съм роден на 19 октомври (нов стил 1-ви ноември). На 19 октомври е умрял Свети Иван Рилски, а и царят има псевдоним Рилски...

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 22.X.1939 Г. ВЪВ ВРАНЯ

От 8 и 15 сутринта до 13 и 20 ч.

Разговорът почна между мен и него само докато ми разправи срещата си с 16 държавници, те какво са му казали и той какво е говорил и отговарял. Това трая близо около два и половина часа. След туй извикахме Кирил и му каза царят да доведат Багрянов, който чакал някъде по шосето за Симеоновския лицей; царят искаше той пред мен

да говори, за да не може да кръшка после, а след това останахме пак само двамата, говорихме около половин час, след туй дойде Кирил, а след туй се присъедини и Севов, който се завърна, беше закарал Багрянов и четиримата завършихме конференцията към 1 и 20. Разговорите на 16-тых, колкото и каквото можа да си спомня, ще оставя за после да запиша. Багрянов беше повикан да даде мнение за положението, което той направи доста сполучливо и ни хареса, а след това теглихме заключенията. Всичките бяха признали, че неутралитетът е добър, но трябва да бъде пълен или искрен и пр. От вътрешната политика не бяха се оплаквали, освен някои, които бяха поменали за „свободата на словото“ и на които царят беше посочил белите колони на „Ле Там“. От разговорите, които имахме с Багрянов, той даде идеята да се разшири консултацията, като се запита народът по този начин камарата трябва ли да си иде. Неудобното според него е, че Кьосето е разгласил, че не ще тая камара още отпреди три месеца, и сега ще кажат, че това се прави за негова прищявка и че по-добре е да бъде други начело и да се разпусне камарата и се направят нови избори. Възразах му, че тая камара не прави чест на българския народ, който я познава повече като обирачи, и не може да се мисли, че някой ще заплаче за нея, особено след като грижливо се подбере всичко свястно в нея и му се даде път в новата камара. Царят каза, че е най-добре да има нов председател, но ако няма такъв, то ще бъде Кьосето. Питаше го царят кой ще организира изборите, като няма сега вестници, и кой ще подкупи той — посочи той на „Зора“, „Утро“ и „Заря“, които беше чел и те седяха на канапето до него. Севов каза, че то е лесна работа, и оставиха този въпрос, а после и Багрянов си отиде и остана да приказваме за подреждане на листата. Съгласихме се да останат на местата си Кьосето, Недев, Божилов, Филов, Даскалов и Багрянов, а да влязат нови: Габровски^[2] — правосъдието, Загорев^[3] — търговията и Василев^[4] — благоустройството, и Димитър Илиев, на когото царят после ми изпрати портрета и днес дойде Надя да вземе анализа. Първите трима бяха препоръчани от Севов. Не казах нищо, защото се чувствавах много уморен, и гледах да се приключи работата. Остана да вика Кьосето неофициално, след това и официално, след което да се свърши и с камарата, докато още не са усетили Стойчо и сие какво им иде на главата. Говорихме, ако Кьосето случайно сметне да стане председател Калфов. Също Кьосето да смени

дипломатическия апарат, като даде на Калфов, Стойчо и др. някои дипломатически постове — ставаше дума за Буров — Париж, аз поменах Кимона за Москва, Стойчо за Париж или Рим, а Калфов като познат — за Рим и пр...

Царят правеше сметка, че се е разправял досега 23 часа и когато Багрянов му каза, че не изглежда уморен, той каза:

— Защото по-рано се измарях, че и отговарях за греховете на другите — защо не съм се справил с лудориите на Стамболийски..., с лекомислието на Мушанов, с Щуротиите на... забравих, с кръволочествата на Цанков..., а сега си отговарях за това, което съм правил и което знаех защо съм го правил. Затова съм сега по-малко съсипан.

Когато се видяхме, еднакво аз му казах, че сега трябва да се премери, за да види колко е налегнал от мъдростите, които е набрал от разговорите, а след това му дадох да прочетем една глава от книгата „Ла вий пур ла тут-панс“ (тая глава), която царят чете гласно и казваше:

„Така е, така е.“

— Това да ни бъде за камертон — казах аз, като свърши; наистина до края вървахме добре без сблъскване в тия пет часа разговор.

Когато вече смятах, че отговорихме това, което можеше да се отговори, казах му, ако има някои промени, нека се обади, което той обеща да стори непременно, като ми разправи, че не иска да ме пусне по тоя път и врата, понеже през тях някога влизал Тодор Александров^[5]... Мислех си и аз и той, горкият, колко компромиси е трябвало да направи, докато се отърве и запази трона си досега... Бог да му помага и пази... Разговорите бяха интересни и разнообразни, но аз съм още уморен; не зная поради що и не мога да си спомня подробности. При това и нощес се събудих в 2 и половина часа с чувство, че някъде се прави заговор и нещо нечисто и опасно и срещу държавата, а също и за мен... Такова нещо отдавна не бях преживявал...

Чаках днес да дойде известие за кабинета; досега, докато пиша, още няма. Колкото за разговорите с държавниците, те бяха много интересни, още повече че царят имитираше някои, и то поразително в говора и маниерите. В това отношение той има поразителен талант —

и памет, разбира се, необикновена. При записването ще пиша това, което си спомня, и то не ще бъде много, но все пак е по-добро от нищо. А има неща, които би трябвало да останат да ги знаят и другите, пък и поколенията, защото в интимните си разговори нашите държавници се отплесват много и говорят работи, които на друго място и време не могат да се чуят, например, когато Н. Мушанов признава, че се е срещал 5 часа с Дамян Велчев и той плакал, че не е военен министър, че го изиграл Кимон (а то царят посочил Пенчо Златев^[6]).

Сега (26.X.) ще си запиша, доколкото си спомням това, което е останало в главата ми от онова, което ми разправи царят за политическите мъже. Реда, по който ги е приемал, разбира се, го забравих и ще ги пиша, както си ги спомням поне по най-важното, което на мен ми е направило впечатление. Мошанов Ст. за себе си не е говорил, поддържал е Къосето, но царят ми каза, че той казал на Георги Марков да говори за него. Окото му е било пак раздвоено. Бил е хитър и внимателен. Хвалел Къосето, за да разбере противното, царят не се поддадал на тая уловка и го оставил в неведение. Ал. Цанков е бил тоя път по-човечен и ненапомпан, каза царят, че не е имал време да го напомним. Говорил е против парламента, не изобщо, а срещу някои похвати. Чувствувал се е донякъде виновен за неговия скандал там, където щеше да „вдига завесата“, но царят се е отнесъл внимателно с него. Всички държавници без изключение са препоръчали неутралитет, и то честно да се пази, като някои от тях — Гичев^[7], Буров и др., са искали да бъде с отговорни лица, за да се пази и не изтощава царят и пр., стара песен — да се намесят те... Никола Мушанов е бил доста претенциозен, но не и умен. Говорил е, че трябва ново правителство, което да се възглавява от него (това не е казал, но е дал да се разбере, че той има най-много връзки и друг не може). Между другото е казал, че Дамян („Виждате ли, Лулчев!“ — удари се царят в челото), Дамян стоял при него пет часа и му се оплаквал, че чакал да бъде военен министър, а те турили Пенчо Златев.

— То беше моя работа — каза царят — която аз сторих по вдъхновение, като посочих на Кимона Пенчо — виж каква съдба...

Гичев е бил много язвителен и е оставил впечатление на голям егоист. Той, каза ми, че работи със своя баджанак Вергил^[8], който е по-сърдечен човек. Най-озлобен и дребнав е бил Стоян Костурков^[9]. Той просто се задушавал от злоба и е стигнал дотам, че да каже: ако бил

по-млад, щял да хване гората с чета да се бори за народните свободи на печата и пр. Царят му показал вестник, там с бели полета от цензурата, той не искал просто да разбере. Във всеки случай царя му е говорил доста меко и го е поутошил.

Кимон е бил сдържан и коректен повече от други път и царят го е изслушал внимателно, за което и аз лично го бях помолил. После царят му обяснил някои работи, които той не е знаел, например разговора с Потьомкин, който обвинил царя в максимализъм, а той му казал:

„Ако бяхме максималисти, щяхме да искаме Санстефанска България и пр.“

Царят имитираше Кимона точно и тъй съвършено, че аз, който съм срещал Кимона много (по-рано), ми се струваше, че слушам Кимона лично.

Кимон държал цяла реч за осъдените. Царят му казал:

— Аз едва ги спасих от Вашите собствени закони — даже въпреки тях! Аз Ви казах да оставят една вратичка, Вие не искахте, а видяхте колко скоро попаднахте под тяхната тежест, добре че ги не изпълнихме, иначе те нямаше да бъдат живи.

— То е Ваше добро.

— Ни най-малко — възразил царят — не съм мислил за мое добро, а съм мислил за доброто първо на държавата, после на народа ни и най-после и за тях самите...

С Недялко Атанасов са говорили повече и ми каза, че му е разправил как в Търново ги е отървал Недев да има второ Дупариново^[10] изчезване, как Неделковица е дохождала и пр. Аз му казах как предния ден Недялко дохожда и как аз му казах, че него няма да го викат, и как той полусърдит си отиде... Царят се смя, това направих, защото исках и да отбия мисълта, че съм го наговорил нещо, което, разбира се, щеше само да подбие стойността на Недялко.

Пастухов също беше говорил, но беше оставил впечатление на теснота.

Михаил Маджаров^[11] си е запазил ума, също и Тошев, който с един крак е в гроба. Казал му хубави съвети за Русия и неутралитета. Маджаров е говорил около час и половина, един анализ много добър. Царят ми каза дословно почти целия разговор и след това впечатлението си:

— Стайнов е само тялото, Маджаров е умът. И Кимон оттам взима, и владиците — също! Лулчев, това е тъмният център на България!

Славейко Василев^[12] е говорил средна хубост, но дал съвет да се обърне внимание на социалната политика, за която и аз му бях говорил. После пресяхме резултатите и те бяха: Кимон, държавник, който може да работи, Гичев, способен, ако не беше толкова егоист, но все пак положителен за работа, Стойчо също, но да отиде в дипломацията, Калфов — също, даже говорихме да замести евентуално Кьосето, ако почне много да рита, Пастухов може да работи още, Недялко също е удобен даже и за дипломатическа служба, приятелска, в Сърбия или Турция, Буров празен, но за Франция може да бъде; другите може да се смятат вече като изостанали, ненормални донякъде (Смилов^[13]), крайно дребнав и (Петров Георги^[14]), стари по възраст и пр. Значи от 16 човека годни бяха 5–6 и той е съгласен да се турят на работа, което остана да уговори с Кьосето. Изобщо е съгласен с принципа, че всичко годно трябва да се впрегне в тоя мъчен момент там, където ще бъде най-полезно.

Имах намерение да запиша повече разговорите, които той почти дословно с репликите ми говори, но нямам тая памет. Пък и не се сещам нещо изключително, макар че са били разнообразни и някои от тях доста язвителни.

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 18.XI.1939 Г. ВЪВ ВРАНЯ

От 9 до 11 и половина часа

Още на 15 т.м. дойде Севов, че го пратил царят, който беше в Кричим, да ме пита какво да прави с Кьосето, който искал да отлага изборите и да управлява без камара. Това ми се видя много глупаво. Казах му да каже, че най-напред те нямат право да отменяват указа; после, когато се взе това решение, условията бяха по-лоши, отколкото сега, когато и Турция, и ние разпускаме част от запасните. Изглежда, че те са се скарали за мандати и понеже не могат да си ги нагласят, защото всеки тегли огъня към своята пита, затова сега искат без камара. Това забелязах и в Недев, който беше преди два дни при мен. Наивните вземат мнението на разни чиновници за това на народа.

— А пък — казах му — даже да мисли и народът така, правителството не може да увисне във въздуха, защото утре тогава може да си иде заедно с царя — 11 души са само!

Правителството, което се къса от народ, е изгубено! Три години съм пял на царя, докато докарахме камарата! Казах на Севов, че искам да видя царя да поговорим върху социалната политика, докато не стане късно. На 18-и отидох.

Царят ми говори за своята обиколка на войниците, от която беше много доволен, защото се лъсна дирникът на тия, които много претендираха, а са се отчуждили от войска и народ. Разправи ми няколко случая с офицери, които не са знаели даже къде им е дружината, лошото състояние на запасните войници, особено работници и бедни селяни, които са били лошо настроени. Той говорил с тях, влизал по английски между редовете. (Това е установено в Англия, пък и аз си казах „те са умни хора, чакай да го направя“ — и видях това, което се бяха опитали да го прикрият...). Резултат от това е, че са се разкрили доста недостатъци, видяхме се, че не сме готови, че има много още да се работи.

Десетина офицери пратил без всякакъв висш съвет по домовете си. После заговорихме и за Кьосето и за неговите колебания. След доста говорене и на тая тема, като не остана ненамесена и Наталия, в която кухня имало чучур (казваше Севов — подкуп значи). После извикахме и Севов и му каза царят какво решил сме — да се срещне Кьосето с мене да си поговориме, да се разберем с Буров или с царя ще върви, после да го вика и иска от него депутати, които са негови, а тия, които са за държавна програма... и да му каже, че ако пие от много места вода, ще го заболи коремът. Нако не ще да слуша, да си иде. Севов каза, като го запита царят как да устроим свиждането с Кьосето, да се види, той, царят, по-рано, после аз, още повече че Кьосето го е страх от Лулчев и няма да иска да се види. Аз казах на царя, че той е домакинът и че е негова работа да нареди това, както намери за добре. Остана да вика и дошлия от Белград Попов, за да не го плаши Кьосето с външни обстановки. Говорих му преди това за социалната политика, която не е много хубава, защото правителството, освен че нищо само не доставя, но и което доставят търговците, и него им взима и го разпределя произволно. А при това и Народната банка е турила нови данъци върху всяка доставка, без всякакво основание взима за себе си

проценти, без да си е мръднала пръста за нещо. Фабрики вече се затварят поради липса на материали. Иде зима. Работниците са на улицата. Ще се правят избори, а може да излязат и на улицата от глад... Произволи и подкупи на всяка крачка. Казах му да тури и Боев за директор. Каза, че ще го види и тогава. Останах с впечатление, че между мен и царя има сянка някаква, но аз и не се помъчих да я разсейвам, защото това е опитна интрига. На тръгване го запитах той ли е искал Андро да отиде в Германия да се грижи за работниците, които Багрянов изпрати на закление. Каза ми, че това не е негова идея, но той я е одобрил, понеже искал да се помогне на тия нещастни хора, които пишели писма нему и на сестра му, а Андро бил енергично и лудо момче, та щял да уреди тая работа, понеже ги използвали и после изхвърляли, а като нямало какво да правят, гладували. Аз разбрах, че това е работа да се махне Андро и да остана сам, и Недев също, та да ни ударят по-лесно. Да се смъкне омразното Кьосе и да дойде техният приятел... Докато съм бил при царя, Багрянов ме търсил и кандардисвал Андро да се смъкне Кьосето, защото налагал хора, които не са за депутати, и пр. Вечерта дойде при мене да ме попита да си даде ли оставката. Казах му, че не е време, че Кьосето ще кандиса или ще си върви. После дойде и Христо Статев, за когото бяха казали, че е изпратен от Кьосето в Плевен и Шумен да избира депутати, а той се закле в децата си, че не е мърдал от София!

Останах отвратен от всичката тая работа и ми се бяга на някъде; да не чуя вече и за цар, и за министри, и за подобни нужди политически..., омръзнаха ми и ме отвратиха. Догнуся ме. Мислех да отида в неизвестност, та да не може да ме види никой от тях. Разбрах, че съм оставил божественото за човешкото, и ми се поиска да се отърся от това завинаги.

И ако можа, ще го сторя не от егоизъм, а защото мисля, че това не е моя работа. Това е увлечение от моя страна. Бог да ми помага да изляза от тая каша веднъж завинаги. После се върнах и говорих с учителя. Част от гореказаното записах.

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ НА 18.XI.1939 Г. СЛЕД СРЕЩАТА С ЦАРЯ

Записах само част от това, което ми говори (към 12 часа, обед).

Те гледат външните причини, а не где е изворът на причините... На Недев прозорливост му липсва. Енергичен, но в дребните работи,

големите не може. Най-големите спекуланти не хващат, а дребните. Справедливост трябва. Не са турили и предупреждение да има. Всеки може да те изнудва, както ти не си и предполагал. Сивите плъхове в корабите, като искали да ги унищожат със студ в кораба, променили цвета си — станали бели! За всички закони да има една комисия, която да следи как се изпълняват, за да бъде полезен законът... Злато да бъдем, а не позлатени ни иска светът.

Да се напише една книга за българите, в която да се опише, първо, какви са отрицателните черти на човека, отличителните черти на добрия и най-отличителните черти на лошия българин. Да се каже, че силният човек всичко носи, а слабият иска само леки работи — по 1 кг захар — по-големи не може. Англия и Русия страдат от една и съща погрешка. Англичаните спрямо слабите са жестоки, а спрямо силните — меки. А пък славянинът обича много да се хвали, като направи едно добро — на нас. Ние ви освободихме! Щом Англия направи една погрешка, Русия почна да дрънка саби, че ще върви в Индия... Англичаните подтикнаха Япония и дойде Мукден. А то в славяните няма опасност, а в Бога от откровението — това са англосаксонците — едни други се бият. Голям шпионаж и големи подкупи има в България. Шпионажът не може да се спре — той е спасителната клапа на казана — без него ще се спуска казанът. За в бъдеще да се не мешате в избора на хората за министри; царят ще си избере хората, а ние ще му кажем кой за какво е годен, каква работа да работи. Тая работа не е лесна. Черната ложа е още силна, не е сдала властта. Разхлабена е, но не е победена. В Германия на шпионите им режат краката. Но при тия условия може и без да е шпионин, да отрежат краката на човек. Когато в обществената дойдоха да ме гледат какъв тип престъпник съм, като ме измерваха, то те бяха сами престъпници... Престъпник престъпника разбира, и праведният — праведника. Търсят силни хора, но кой е силен? Който е умен, добър, умен и справедлив — това са силните хора! При възпалението на една буза отвън имаме горещина, но вътре е студ. И тогава чрез вода и компрес се изпъди студът отвътре. Има и електрически студ, когато изтича електричество, тогава температурата не е ниска, а се чувства студ. Гдето се образува електрическо поле, има студ, а където се образува магнитно поле, се чувства топлинка. Електричеството й е скържаво, не дава, то събира, а магнетизмът дава; едното е движение от центъра към периферията,

другото обратно — поле на движение. Не обича — електричество; обича — магнетизъм. Не може да ходи — вързан е в краката и ръцете. И като го освободя, ще тръгне. Научил се да пие, а ще го отучи, като отиде на нивата да работи, и ще се отучи. В природата ще ти дадат един недъг, за да го изправиш и добиеш силата. Един пил 25 години, а после като чел Евангелието, отишъл в кръчмата, взел вино и чаша вода. Пил водата, а гледал виното.

Добрият човек е по-силен от лошия. Но злото не е естествено. Виж един крадец колко трябва да мисли, да наблюдава, а за доброто колко е по-лесно, не се изисква никакви наблюдения, пазения и пр. На невидимия свят трябва праведници, проводници, работници на земята.

СРЕЩИ

На 30.XI.1939 г. бях отишъл на Витоша и там в хижата ме извикаха да отида. Намерих Багрянов, Стоил и Севов. Бяха ми казали да повикам Недев, но аз бях им казал, че вероятността да дойде е малка и наистина той не дойде. Говорихме около час и половина. Важните въпроси бяха за кандидатстването на Ганев, против когото беше Багрянов, и какво трябва да се прави вечерта, когато ще заседават. Той си каза съображенията и ме пита да ги каже предварително на Къосето или да ги долага направо. Казах му, че по-добре е насаме и след това да бъде общо. Приказва ми и Севов против Къосето, че трябва да си върви, и Багрянов мислеше, че няма място в тоя кабинет, и пр.

Казах, че не е сега време да се сменя правителството, че изборите трябва да се направят, а после ще видим какво ще бъде. Севов беше много блед и ми се виждаше покрусен, говореше за заминаване нанякъде в Германия и пр. Казах му, че ще се минат и тия работи, и после ще говорим.

На 1. XII. Багрянов дойде в дома със Стоил Стефанов и стоя около 4 часа. Каза ми какво е станало в Министерския съвет за Ганев и как Къосето въпреки мнението на 9 министри пак настоял за Ганев. Къосето изплю вече камъчето, каза ми, а то е, че и Багрянов не бил министър и него трябвало да не се допуска да става депутат и че искал някои, които били по-енергични и пр. Каза, че не знае какво да прави, и затова е дошъл да видим какво да реагира. Казах му направо, че да си

даде оставката не е разумно, защото, първо, не е време и при това се и чака, за да го окепазят, като му пратят човек за следствие да видят къде е изхарчил милионите, които му се отпуснаха. Това го доста стресна и той каза, че ще се опита да направи това, което ще го посъветвам, но какво да прави, когато сега днес Недев заминава в Тетевен да избира Ив. Петров^[15]. Казах му, че той човек го зная от зет си, който беше в Тетевен, че не е добър и че ще видя да се срещна по въпроса с Недев, като се върне. Каза ми, че Кьосето го искал.

— Ще видим — казах му аз.

Тогава ме пита има ли смисъл да отива по конференции сега по градовете. Казах му да отива, но да се пази да не поменува нищо политическо, защото и без това има вой против него, и говорихме за подробностите.

На 4. XII. дойде вечерта Недев и стоя около 3–4 часа. Говорихме по обиколката му; каза ми как стои въпросът в разните места с кандидатите и ми каза откровено, че ще бъде хубаво да кажа за някои на Кьосето аз, тъй като и аз го съветвах той да не влиза в конфликт с него, а аз да уредя работата. (Между другото на планината Севов ми каза, че царят му казал, че поменал на Кьосето за среща с мен, а той категорично отказал — с това започна и искаше да ме настрои против него, но аз му казах, че графата „лични“ е последна в моята книга.)

На другите въпроси се дадоха задоволителни отговори от страна на Недев и той е настроен доста добре и смята, че ще издържи до края добре.

По разговора, който ми предаде Багрянов, поисках подробности и Недев ми ги предаде другояче. Видях, че имаше голяма доза субективност в предаването на Багрянов. Може би понеже беше засегнат и без да иска, подсилваше някои страни от тоя разговор, за да звучат както му се иска нему. Остана да каже на Кьосето за Ив. Петров, за Дуров^[16] и Серафим Георгиев^[17]. Към 11 часа си отидоха Андро и Тошко, който беше дошъл, за да предаде какво са говорили със Севов, който го извикал и който настоявал аз да съм се не месел за Куртев в Нови пазар, защото Сл. Василев и Кожухаров Тодор^[18] и Цанков книга щели да издават против мене. Ако изнесат истината какво им казал Тошко, а ако не е истина, то няма да се отнася до брат ми.

Питал го дали Недев ще го изпраща в Нови пазар и дали му е дал писмо. Той му казал, че не му е дал, тогава той, Севов, му казал да иска писмо от министъра. „Аз началника си не мога да уча“ — му казва Тошко.

Въпросът е бил да се въздействува на Тошко да не ходи, а също и на мен да се посвия малко, но аз по-рано казах на Стоил по същия въпрос както ми говори, а сега го повторих на Недев.

Не ме е срам от съветите, които съм давал. В България има мир, хората се не убиват, жените имат права и тия, които искаха да бесят, не обесиха, а при Цанков 23 000 българи паднаха убити... Сега братството не е тъй малко и слабо, за да искат да ни съсипят. Слабия огън вятърът го гаси, но силния го само раздухва.

На 5. XII. сутринта към 8 часа дойде Христо Статев да ми каже, че Къосето сам поискал да отида да се видим в 4 часа следобед. На уреченото време отидохме в тях на булеварда. Обувах си за пръв път галоши тая година и влязох в салона му с тях. Той ни чакаше на вратата и ме забеляза и аз го наблюдавах, но доста умее да се владее. Говорихме повече от два и половина часа по най-различни въпроси. Понеже бях изучавал портрета му, то сега ми беше известен; ъгълът на лицето му е доста добър, но цветът сочи на голямо окисление (много киселини, съдържани огорчения), доста силна и добре прикривана амбиция, която не е в много възвишено поле, но съдържание има, спекулира с държавни идеали, но същината на идеалите е сведена в нишо поле.

Без да е партизанин и дребнав наглед, той беше дълбоко... Започна да се извинява, че не той не е искал да ме види, но не сме се разбрали. Царят наистина му казал, че той чакал аз да го потърся и аз като не съм се обадил, и пр. на тая тема. Аз го слушах, после започна разговора, който имаше няколко главни точки, които аз сега ще отбележа не в същия ред, както се водеха, а както си ги спомням. Първо за пакта със Сърбия, че е сключен със Стоядинович, а не със Сърбия. Той поясни, че е отишъл, говорил със Стоядинович, но той не го е насърчил, а после е говорил с Павел и после обяда, когато той мислил, че нищо няма да излезе, той отишъл насаме със Стоядинович (Павел), а после го извикал и него и му казал, че ще бъде. Вторият въпрос беше, че е издал нашите спатии на турците и те са играли с тях в Румъния. Той не отрече отчасти, че това е така, и ми разправи

подробно как е говорил с турския министър Сарачоглу, като е минавал през България, и му е казал нашите претенции, които не бяха тайни, и той обещал да се опита да стори нещо, но румънците не се съгласили и когато той отишъл в Анкара, после всичко уж било много добре, но се намесили англичаните и пр.; това той разправи с най-големи подробности. После му казах, че се носи слух, че е комарджия, че отнема време на министрите в заседание, като го няма никъде по 5-6-9 часа.

Той отрече да е комарджия, а за времето обвини и тях, че му го отнемали. Казах му за Ганев мнението си, а също го предупредих да се не връщат в камарата Дуров, Серафим Георгиев и Иван Петров, които са отречени хора. За тях нищо се не каза. Разговорът мина на много други теми. Оставих му две книги от учителя. Стори ми се уморен човек и огорчен, във всеки случай по държавник, отколкото партизанин. Разговорът беше интересен, но не го записвам, че нямам време. Имаше и много въпроси, например, загдето беше казал на Красновски, че му е натрапен кабинетът.

На 6. XII. дойде Надя да ми каже вечерта за среща с царя. Откара ме Севов. Срещата трая от 7 до 9 и половина. По пътя Севов ме попита дали са дошли за телефон. Казах му, че ми искат близо 6000 лв., които аз нямам, и ще се откажа.

— Няма да се отказваш. Парите ще се намерят — каза той.

Янков излъгал министъра си, че ще трябва 20–30 000 лв. Той му казал, че да го направи и после да докладва! Казах му, че ще видя, но днес (8. XII.) дойде Стоил Стефанов и ми донесе от Багрянов заем от 6000 лв. за телефона. (Поръчах го.) Във Враня ме посрещна Кирил; царят беше при децата. Дойде после и ми се извини, закъснял 5 минути. Колко е по-учтив, макар че е цар, от мнозина други. Въпросът, как той го нарече, е домашен, за който ме е викал. Прочете ми едно писмо на момичето, което придружава царицата в Италия и което аз по-рано го бях лекувал — царят го беше пращал. Царят ми каза, че тя искала трето дете, но той казал да пита баща си, после той се съгласил да отиде в Мюнхен да я чоплят (израз на царя) при същия професор. С нея отишло само това момиче, което именно пишеше. Царицата е била много нервна, естествено състояние в такова време и операция и е говорила много работи и тая го пишеше, като мислеше, че прави услуга на царя. Най-лошото беше особено една фраза, която много

ядосваше царя. Според това писмо царицата щяла да има менструация към 15 т.м. и щяла да дойде към 13-и в София и каза, че пет дена нямала да пусне царя да излиза от стаята ѝ, а ако той имал работа, тогава брат му щял да го замести... Това беше такава гнусота, че царят се чувствуваше отровен съвсем. Казах му, че това не е нищо, че по Стария завет и това е ставало, че може да го е приказвала от нямане какво да каже или пък изопачено е предадено, че тя ще се поправи, но трябва време и пр. Проклетата е и това си е. Но духовникът ѝ тук умря, зъболекарят ѝ Джераси, който я почиташе и обичаше, и той, виж как погина...

— Ами сега какво да правя? Тя ще ме изсмуче, като дойде. Тя е луда.

— Няма нищо — казвам му. — Тя не знае, че Вие знаете намеренията ѝ. Напишете едно писмо на бабалъка си, той Ви обича. Пишете му, че се намирате на един кръстопът. Опасности отвред. Бъдеще неизвестно. Какво той ще Ви посъветва като по-опитен. Телефонирайте на жена си да чака това писмо и да го предаде лично на баща си и тя да донесе отговора. Понеже тя няма да знае, че Вие знаете намеренията ѝ, иначе ще си дойде по-рано. То това ще я забави два-три дни и когато дойде след 15-и, положението ѝ ще бъде друго.

Царят се съгласи на това. После минахме на него самия и аз му говорих за гимнастиките и режима, който трябваше да поддържа, да бъде здрав, като спазва някои окултни правила и гимнастики. Той обеща, че ще ги прави, защото, казвам му, макар че си три пъти доктор (закачах го с новата му докторска титла), тия работи слабо ги разбирате. После минахме на политиката, казах му, че съм се видял с Къосето и какво сме говорили. За някои работи ми се смя, като му казах, че съм го нарекъл в очите комарджия. Опасяваше се, че като съм казал, че ще го замести, щеше Божилов да не почне да го яде... Приказвахме по тая среща почти час. След туй пак почнах да му говоря за социалната политика, за работниците, които ги изхвърлят на улицата, а иде зима и избори, за банката, която е загазила в германски води.

— Разбирате ли нещо от финанси?

— Хич ме не бива — каза той откровено.

— И мен ме не биваше, но сега уча. Викайте някой, който разбира, но трябва да се тури ред, нека Ви упъти. Сега тъй трябва

система в държавата, обединение на управлението.

— Това е работа на министър-председателя — каза царят.

— Тъй е, но като го не прави той, други. Вие ще трябва да го направите! Аз може да Ви помогна в случая.

— Добре, Лулчев.

Казах му, че ще му дам някои образци, по които той да настои да върви работата. Той с радост се съгласи. Много се безпокоеше за това, което става с Финландия, и като се свърши, дали няма да тръгнат към нас... Казах му, че това щеше да стане с нас, ами отиде на север.

— И аз имах това чувство, че щяхме да имаме правителство в Бургас на Кимона срещу това в София...

— Да пази Бог — казвам му — нека върви на север това. Може би след Финландия ще им мине и на русите малко охотата.

Приказвахме за Луков, за Лаврентиев, а за Лойд, който и на него направил тъмно впечатление... Човек, дошъл да купува...

Безпокои се много и за децата, по-голямото е малко болно.

— Но все пак къщата е тиха, а дойде ли тя, всичко ще се обърне наопако. Девет години как сме женени, а не мога още да свикна с нея — казва ми той и разговорът почва пак на тая тема. Изобщо беше много разнообразен. Но Кирил ме пита със загриженост как го намирам, че много нервен бил и не можел да си намери място (пък то, види се, от писмото е, което и нему не може да каже)!

Измъчва се много царят. Пък и другите се измъчват не от работа, а от препятствията, които един другиму си правят. О, адът е тук, виждам го с очите си. Личните цели, себични чувства, егоизъм, лъжа — ето кое го прави. Всеки прави паяжини за други и преди всичко сам се оплита в тях!!!

Колко съм благодарен на Бога, че ни е дал светлинна да виждам поне, ако не и да вървя по правия път... Не ми се иска да записвам тия интриги и дреболии, за да не издребнея и аз самият. Мъченици на себе си и на времето си. Дано Бог на всички помогне да прогледнат и да заживеят в нов живот. Амин!

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 9.XII.

От 8 и 20 до 10 и 10 сутринта в Стоянови

Разговорът почна още преди да сме влезли в стаята, защото той каза на Надя да дойде в 12 часа да представели новата учителка на

децата и ме накара да пипна главата му, че горяла от огън. Пипнах го, като го благослових да има в главата му мир и светлина! След това вече разговорът продължи по тоя повод — за царицата, за идването на сестра му Надежда, за омразата на царицата към Кока (Евдокия) и прочие семейни работи, за които аз му давах обяснения, че царицата не е лоша, но господарят ѝ е тоя, който иска да разделя. Любовта съединява, а другият е, който иска да разделя, че той не трябва, освен с любов да подхранва, ако не иска да засилва лошото и пр.

Това продължава доста време, защото се свърза с други обяснения и аз го утешавах с подходящи думи да не се поддава на тия временни работи, като му казах, че за себе си аз мисля, че ако това е последният ми ден от живота, то няма да обръщам внимание на дребнолите. Посъветвах го, понеже е мъчно време вече и моите сили са ограничени, да се срещне с учителя, който може да му бъде полезен в много работи. Каза, че ще си помисли, и започнахме наново пак за царицата. После вече минахме на новите предложения на русите. Понеже снощи идва Багрянов вкъщи, той беше ме осведомил за тях и аз му казах, че това е за вътрешно употребление и трябва много да се внимава, защото, казвам му аз, те с първите предложения бяха направили погрешка и сега искат да я поправят, защото на народа се каза, че вярно е, че русите дават баница, но искат да се сбием с комшиите. А народът ще стои без баница, но да има мир. Та те сега с тия предложения казват, че те не искали да се бием, а само да ни покровителствуват, че криво сме ги разбрали и, пр. (Вчера по обед Севов ми донесе оригиналния текст да го прочета изцяло.) Казах на царя да не бързат с отговора. Най-напред да видят дали и него ще издадат на партизаните си тук в нас и по тоя начин ще се разбере ясно какво искат, защото казаха, че Хитлер възразил на Молотов, че те са влезли в Румъния, но поканени, а те не са поканени в България... Та да не правим, макар косвена, покана, с която ще се оправдават... После пак ще им се отговори, защото тяхното възражение ни дава нови по-благоприятни позиции. После това вече му заговорих, че докато стават тия работи, трябва да се обърне внимание и да се подобри положението на народа, селяните и му разправих за магариите на разни комисии в Плевенско, Пловдивско и пр.

— Вярно, Лулчев — каза ми той — и аз го видях, докато бях сега във Варна, и затова повиках военния министър, за да поправи тия

работи; на една 70 000 армия турили обоз 1/2 милион! Казах да ги спрат и даже върнат.

— Добре де, това сте направили, а не дойде ли Ви наум да потърсите кой е направил тия глупави нареждания? Че той и утре ще ги направи пак! Тук не е въпросът за отмъщение, ами за махане на подобни донкихотовци от такива отговорни места. Те ще предизвикат утре катастрофа! Те обезверяват народа, съсипват вярата и добитъка му и по тоя начин ще го направят негоден за моментите, когато ще има нужда от него. Пратете ги такива по домовете им и пр. — Говорих му на тая тема доста дълго. Питам го дали знае, че скривалищата са на границата и са пълни с вода и че за нищо са негодни, а се похарчиха милиарди за тях. Няма ли отговорни в тая страна?

— Прав си, Лулчев — каза ми той — и аз мисля много за това, но какво да правя?

— Какво да правиш ли? По-решително трябва да се пипа! Първо направи външната търговия държавна, да престанат негодуванията срещу вълците, а също и да се поправят работите, защото сега Германия повиши своята марка, понижи нашия лев, повиши своите стоки, засега за тютюна дава с 5 лева по-долна цена, значи бие ни с 4 точки понижение все. Това не може. Държавата трябва да тури база на външната търговия и да я качи, съответно нашите стоки според техните при постоянна стойност на марката, а за вътрешната търговия за местните произведения да се определи максималната печалба, не както е сега; и при неиздържане да се конфискува предприятието и стоката, а не като сега. А който открие укритото или неправилно взетото, да взема 1/4 от стойността. — Доста дълго му говорих по тоя повод. Той каза, че е съгласен и че ще говори на министрите, но аз съм искал нещо, което той нямал, защото той можел да говори като Малинов, но не можел да реже като Савов.

— Добре де, като не можете Вие, ще турим други.

— Да, с манталитета на Генчев или Луков, или Дамян Велчев, но после къде ще спрат, не се знае.

— Не Ви трябва от мечка ремичка, поне засега. Работете с тия хора, само им кажете ясно да почитат народа, да го не мъчат и обират без нужда, да го не съсипват, че е грехота, и утре, ако той се озлоби и скочи отгоре ни, да знаем, че ние сме криви за това...

— Какво да правя? Ще се разбягат министрите. Най-първо заекът (Багрянов) ще избяга, после Митаков^[19], а Божилов един милион пъти ще избяга.

— Абе, като избягат, други ще турим, хайде де, няма да останем без министри! Който остане, той ще работи свършено. Но да скръстим ръце и да чакаме да ни изловят без гащи, е срамота и грехота. Тоя народ заслужава повече грижи за него и няма защо да дойдат работниците прости да се учат на главите ни да бръснат, когато и Вие разбирате какво и как трябва да се прави! Повече не може така. Всички на местата си и на работа. Това ще искате от министрите, а те от всеки чиновник — почит към народа, зачитане на имота, времето и здравето му, да не го разкарват и мъчат без нужда — там виждам аз престъпното, на което трябва да се тури край. Разчистете кметството заедно с кмета, гражданската деморализация с цялото й глупаво котило, защото те не разбират, а само объркват работата. На всичко това (което аз говорих много пространно и красноречиво) той се съгласи и обеща да вика министрите и да им чете каквото трябва. Не е въпросът за преследване, на когото и да е, а да се избягнат такива крайно зловредни по своето влияние работи както станалите при мобилизацията и пр. Обеща няколко пъти, че това ще стори колкото може непременно. Тогава му заговорих да пише писмо на английския крал да го помоли да се сключи мир, за да се не унищожава цивилизацията, богатствата на хората, че парите може да се употребяват за подобрене на бита на хората, за да се избегне социалната революция, че по-добре е с отстъпки да се запази животът, хората, че най-после всички сме християни и пр. А също и на Хитлер да пише, че Германия няма смисъл да се бие повече, защото никой не се съмнява в мощта й, и ще трябва сили за новия ред и пр.

— Да — каза царят — аз мисля върху това. Вие и по-рано ми бяхте казали.

— Но ето, Коледа иде. Ако може да сторите нещичко и Бог да Ви благослови, защото ще отървете живота на хиляди. Пък най-после ще имате една хубава позиция утре да им кажете, че ги поканихте към мир, а те не щяха и изгубиха много, защото държавите единично няма да решават, а пък ще трябва общо и пр. — Той обеща, че ще стори и това...

Като се върнах при учителя, който ми говори доста дълго, но аз записах само нещичко (повече от час и половина).

Едно време и Наполеон беше подпомогнат да реформира Европа, а щом взе да си прави династия и пр., отиде на Света Елена. И с Хитлер ще стане същото, ако не издържи. Англия беше обещала да направи справедливи промени и се помагаше, но сега като не издържа, търпи тези бедствия... Сега в Русия е личният егоистичен егоизъм. Господ като не е на земята, няма го и на небето; в Германия — колективният личен егоизъм. Новото в света е божественото — да даде съответните блага на органите за благо на целия организъм. Нали е казано, че като дойде Христос, всички ще го видят. и сега да им кажем една тайна, тия, които са го разпънали някога, тия ще го видят сега (защото те са тук). Германската политика е модернизирано еврейство... Евреите... Христос, като мислеха, че ще работи за тях... Царят, като пише, нека каже, че каквото му е казано, е станало — и сега ще бъде същото. Божествената правда е много строга. Ето какво стана и с този (Кирчо). Той не плати на тия, които нападнаха Изгрева — да се бие по задницата може!

Казах му, че аз не дадох тогава. Учителят каза:

— Баща, който е пощадил сина си, не употребява пръчката — той ще яде боя, това е закон. Христа го не пощадиха, а го пратиха, за да влиза в положението на хората. Войната е такова наказание. Един божествен език — хора ранени, осакатени, неразбрали божествения (език) закон, най-голямо безобразие е това, а те говорят за отечеството, дават им кръстове и пр. и все за народа, а то е за забогатявания. Разправяха как в царска Русия един търговец подарил 100 000 одеяла за войниците, а после пак му ги дали обратно — изкрали ги. Коруption...

Не може ли в нас да се въведат инспектори на честността, за да се проверява колко се изпълняват законите, да се инспектират чиновниците, за да се взимат мерки... Сега трябва практически умствени деятели, да държат сказки и проповеди, религиозни — от какво може да произлезе благо на един народ — светът ще се поправи с най-прости средства на сложните лостове. Животът учи: маймуните си правят живи мостове, за да минат реката. Кой ги е учил? Сега машината е сложна — да се опрости и ще действа добре с по-малко загуба на енергия — не е в сложността, а да се предава по-добре

енергията. Хората на земята се заблуждават, обличат се с богатства, пари, говеда, а като дойде смъртта, колко малко остава от всичко това! — то е скритото, на което може да се разчита — ще остане семката, която може да възстановява. Сега Багрянов, който е Венерин тип, търси пътя на най-малката съпротива, но той нищо не прави да го намери, а иска да бъде пътят на най-силните съпротивления — най-лекият.

Всяко семе расте, само да знаеш де да му турнеш семето навреме.

Между другото, като се разправяхме с царя и аз му казах да преведе полковник Борис Димитров от Плевен, че му е верен офицер, и той казваше „Да“, но разбирах, че само ми приказва, а дали ще го направи, му казах:

— Ама мнозина казват, че Вие повече почитате и внимавате на тия, които Ви лаят и псуват, а към истинските си приятели не искате и да знаете.

— Нали знаеш, Лулчев — каза ми той — с нестабилните барути трябва човек да внимава, за да не стане взрив.

— О, да, разбира се, но помислете, че с това може да насърчите и други да станат нестабилни...

— Да, не вярвам... приятелите са си приятели.

— Горко на приятелите тогава...

[1] Става дума за съпругата му. През 20-те години името на Л. Лулчев е замесено в един от шумните и загадъчни софийски процеси, когато по най-жесток начин е убита съпругата му Гела Лулчева, която била фина софийска дама и преподавателка по пиано. Тя е убита от ученичката си Малина и нейната майка Стойна Тимева, за да ограбят скъпоценните ѝ бижута. Убийците са разкрити, осъдени на смърт, но скоро помилвани. Върху Л. Лулчев остава да тегне сянката на съмнението, тъй като е известно, че той предсказва години преди убийството на съпругата си, че тя ще умре от насилствена смърт. След смъртта на съпругата си той се отдава в служене на „Бялото братство“, като живее скромно и в уединение в Софийския квартал „Изгрева“. ↑

[2] Петър Габровски, министър на железниците, пощите и телеграфите (1939–1940), министър на вътрешните работи (1940–1942, 1942–1943). ↑

[3] Славчо Загоров, министър на търговията, промишлеността и труда (1939–1940, 1940–1942), депутат. ↑

[4] Димитър Василев, министър на обществените сгради, пътищата и благоустройството (1939–1940, 1940–1942, 1942–1943, 1943–1944). ↑

[5] Тодор Александров, виден деец на Македоно-Одринското освободително движение, войвода, член на ЦК на ВМРО (1910–1924). ↑

[6] Генерал Пенчо Златев, деец на Военния съюз, министър-председател (1935), министър на войната (1934–1935, 1935). ↑

[7] Димитър Гичев, политически и държавен деец, ръководител на БЗНС — Вrabча 1, министър на земеделието (1931–1932) и на търговията, промишлеността и труда (1932–1934), министър без портфейл (2 септември — 9 септември 1944). ↑

[8] Вергил Димов, деец на БЗНС, секретар на БЗНС — Вrabча 1 (1931–1932), министър на благоустройството (1932–1934), на вътрешните работи и временно управляващ Министерството на железниците, пощите и телеграфите (2 септември — 9 септември 1944). ↑

[9] Стоян Костурков, обществено-политически и държавен деец, ръководител на Радикалната партия, министър на просветата (1918–1919, 1945–1946), на железниците (1931–1934), учител. ↑

[10] Спас Дупаринов, деец на БЗНС, юрист, депутат, редактор на в. „Земеделско знаме“, министър на правосъдието (1923). ↑

[11] Михаил Маджаров, обществено-политически и държавен деец, публицист, министър на финансите в Източна Румелия и на войната (1919), на външните работи (1919–1920), деец по Съединението, член на Народняшката партия, депутат, член на БАН. ↑

[12] Славейко Василев, политически и държавен деец, министър на благоустройството (1926–1930, 1944), депутат, полковник, един от ръководителите на Военния съюз и Съюза на запасните офицери. ↑

[13] Боян Смилов, политически и държавен деец, министър на правосъдието (1923), на търговията (1931), деец на Националлибералната партия, депутат. ↑

[14] Георги Петров, политически и държавен деец, министър на търговията (1931–1932). ↑

[15] Иван Петров, депутат от Ябланица. ↑

[16] Д-р Дуров, депутат. ↑

[17] Серафим Георгиев, депутат, секретар на Съюза на обществените служители. ↑

[18] Тодор Кожухаров, политически и държавен деец, журналист, деец на Демократическия сговор, министър на съобщенията (1935), търговията (1936), депутат. ↑

[19] Васил Митаков, юрист, министър на правосъдието (1939–1942). ↑

СРЕЩИ

На 16.XII.1939 година се срещнахме с Багрянов и ходихме по негова покана в селото Брезе, Софийско. Край селото загазихме и отидохме пешком в село, а после автомобилът изгази и можахме да си тръгнем към 8 часа и към 10 часа вечерта си бяхм вкъщи. По пътя приказвахме за клюките по изборите и той ми разправи как в Бургас, като бил се заинтересувал за Тополовград, гдето щеше да се избира Спас Ганев, и като видял, че му казали, че телефонът е развален, той пратил секретаря си и разбрал, че са натъкмили Спас Ганев да излезе сам кандидат, когато бяха обещали, че там няма да има правителствен кандидат. Така беше казал Недев и на мене. Разправи ми за конференциите си на разните места, които е имал, и как са се държали селяните. Тук в село той се държа много демагогски, но селяните са свикнали с това. Той им даде 500 лв. за бедните ученици, те на изпращане му дадоха заек и други подаръци. Ясно е, че той говори, за да го каже, и ако не го направи веднага, после вече и не се сеца какво е казал. Аз се правя, че му вярвам, защото искам да се поправи, но всеки човек си има по нещо, което куца, както има и нещо, в което той надминава другите.

С Невенка, която е учителка там, едва се видяхме и само няколко думи можах да разменя. Багрянов ми събщи, че няма да отива в Шуменско, а на другия ден още се измъкна от София... Господ да му е на помощ!

На 18.XII.1939 година вечерта дойде Недев. Той започна да ми дава много данни срещу Багрянов, а същевременно ми потвърди, че наистина Кьосето е заплашвал с подаване на оставка или с отиване да иска от царя отлагане на изборите.

Тогава аз му наговорих доста тежки думи, като му казах, че Багрянов е сторил хубаво, защото и той лично ми обеща, че в Тополовград няма да има правителствен кандидат. После, че Кьосето играе. Царят беше казал, че той може да напакости на Божилов. Че сега виждаме, изпраща го в Русия, за да няма кой да го замести. Севов го няма в България и той мисли, че ще хване царя на тясно, но това няма да бъде. Династия на Кьосеивановци няма да се прави. Щом той не може да се откаже от своите приятели, Дуров и сие, Гето Кръстев и др., то тогава ще си иде вкъщи при жена си. Багрянов е демагог, но

поне ходи при селяните и им помага, а тоя, който седи в канцеларията си 4 години? Така не може повече. Което е хубаво, добре, което не е, то е друг въпрос... Недев се почувствува доста засегнат, но го понесе геройски и това ми хареса много. Искаше да бъде лоялен. Но видях, че почти му призля, и на излизане си поиска една чаша вода. Домъчня ми за него.

Среща с царя на 19. XII. от 7 до 9 и половина часа вечерта във Враня. Идва преди това Статев и нему казах, че ако Кьосето сега се кани да играе на разпускане на камарата, няма да успее и изборите няма да ги отложат, а като се постави тапа на Стойчо, така ще се постави и на Кьосето. Той отиде да се среща с него, за да види как седи работата, тъй като те са били в Пловдив и не знае как стоят тука нещата.

Царят беше по-добре от по-рано. Каза ми, че ме викал, защото Кьосето се кани според моя речник, каза той, да пръдне в ръцете ми.

— Пращах — казва — Груев, при него, върна се смазан.

Казал му, че той не иска да служи за трамплин на Багрянов да се качи на неговото място и че ако искал, да го турел направо и пр. Пратил след това Генчев и неговото впечатление е, че Кьосето е изтърбушен и иска да прави трикове, макар че едва държи... Този трик е отпреди две години, стар е вече. Тогава му казах какво съм казал на Недев и той намери, че това е добре. Затова, горкият, той стоеше като че бе ударен, като че бе глътнал шомпол, нито се кръстеше, каза царят. Ами и аз казах на Кьосето още преди един месец да говори една реч по радиото за изборите и досега не го направи. Той си има своите планове. Като му казах за Багрянов, каза ми, че и той същото изтъкнал, че може да е демагог, но работи. Аз настоях да се направи всичко, за да са Багрянов с Кьосето, като всеки си гледа работата. Помолих за това царя и той ми обеща да стори това, но ме предупреди, че по-рано всичката атака против мене е била от хората на Багрянов, затова да се пазя, че може да ме изядат. Тъй че това примиряване ще се опитат да го направят пак, ако излезе. Запитах го и за Спас Ганев. Каза ми, че ще е по-хубаво, за да има кой да респектира Багрянов в парламента. Говорихме за характера на Кьосето и на Багрянов. И Севов му казал да се не бърза с Багрянов. Казах му и аз, че по-добре е сега да дойде някой друг да довърши изборите, ако не ще Кьосето, но да не се отлагат, защото после ще станат условията по-лоши. Не може да

управляват като диктатори, защото ще бъдат пометени. И в Германия има Райхстаг, в Русия — събрание, в Италия — снопове, и тук трябва да има нещо такова... Царят се съгласи, че това не може, и реши да настои пред Кьосеиванов. Дълго говорихме за царицата и за неговия гост. Чете ми писмо пак от онова момиче, което бях лекувал и което придружава царицата. Каза ми, че писал на бабалъка си, че Кьосето му помогнало да напише писмото, но сега, утре като се връща, какво да прави, като му е все като враг... По тоя повод го посъветвах да се види с учителя, но той отказа под предлог, че така ще бъде по-силен, че обича мистичното и пр. Започнахме на по-интимна тема и аз му говорих някои работи за него и за бъдещата му работа. Той слуша, но от време на време го виждам как си го държи неговата мисъл. Той иска и на Бога, и на Мамона да служи, но...

Разправи ми за един свой приятел, гост, който беше сега тук и който е копиле на Кобургите (по думите на царя той бил от руската линия на Долгоруките и не зная още кои и понеже бил последен), влюбвал се в момчета, перверзен бил, та ми разправи неговата история как бягал с едно момче в Аржентина, но жена му казала, че ще го чака, и го чакала... и той след три месеца се върнал обратно и се поправил и пр.

— Но моята, моята какво да я правя? Тегне на всички. Като дойде, още ще разбърка къщата и ще внесе безпокойство. Какво да правя, какво да правя?

Пак му казах да се види с учителя. Пак отказа. Беше много отчаян и ми каза, че някой ден ще си пръсне черепа, за да си остави трупа само на нея... Подобни работи и аз изживявах някога, та го разбирам, и доста му говорих, като му казах да остави тия глупости, че тая задача меще^[1] баща му и като не се реши с него сега, ще я дорешава с жена си. Тогава той ми разправи как, като бил на 19 години, се опитал да се самоубие. Той имал като възпитател (това не помня, дали беше точно възпитател, а и името забравих) един швейцарец.

— От него имам всичките тези либерални разбирания. Баща ми го много мразеше. И сега, като се научи, че ходя при него, много го е яд и прави магии... Тоя човек си държал дневник, аз не знаех това. И каквото му съм се оплаквал за мъчнотиите с баща ми, той ги писал. Куртоклиев или кой други не зная, но казал това на баща ми. И когато

швейцарецът отишъл в отпуска, Куртоклиев^[2] по заповед на баща ми отваря бюрото му и взема дневника. Аз бях в Царска. Вика ме баща ми, уж любезен, ама окото му святка. Сещам се, че ще има нещо. Отивам в кабинета, там беше и един французин (на когото тоже забравих името; сега може би ще го попитам допълнително и ще си го запиша). — Той гледа на масата дневника. Започват да му го четат от 8 часа вечерта до 2 часа след полунощ. Онзи човек искал нещо да прескача, но царят не давал и настоявал всичко да се чете. — Инквизиция, каквато правеше Боян Начев със своите жертви — казва царят сега — зная го, защото го изпитах... Като си отидох долу, аз имах същото чувство като сега, желание да му оставя само трупа си и вдигнах револвера и го опрях до челото си... Револверът не хвана, даде засечка.

— Защото е трябвало да живееш — казвам му — но и двамата бяхме развълнувани... горкичкият...

Каза ми царят, че още в Будапеща е казано от журналист, че на 26 декември ще има преврат в България от офицери за доброто на царя.

— Зная аз това добро — каза царят... — Нали — казва — говорихме, че Лойд^[3] е тъмен човек, ето ходи в Румъния, отиде си и почнаха пожари, в Сърбия убийства и пожари, ами тука какво ще излезе? Проверих това, което ми писахте за английската легация, и излезе вярно, че имат хора, които са участвували в Испания...

— Значи и тука готвят нещо такова — казвам му (пък си мисля, че те взеха Лукова не току-така с 15 000 лв. месечно, но не го казах на царя...).

Говорихме за Недеви, той се отзова много хубаво. Казах му също интригата, която е разправяна, че престолонаследникът е глухоням, и как Казанлиев се е клел, че го е виждал и говорил с него и как народът викал „ура“. Приказвахме по този повод за Казанлиев и му казах, че той е човек, на когото може да се даде път, и царят потвърди това, че заслужава и че ще бъде хубаво да се вдигне той вместо други, понеже той е добре с народа, без да е така корумпиран, и че е помагал на бедните, като е купувал нещичко от свои пари, и че прави хубави жестове. Това и царят констатира. Изобщо беше съгласен. Само му се стори, че мъчно ще съгласува усилията на Къосето и Багрянов, но обеща и този опит за доброто на България да се опита да направи.

— Да се опитаме — казвам му — пък ако не щат, нека всеки си носи последствията!

— Вие само се пазете, че по-рано щяха да Ви изядат и излизаше все от Багрянови хора. Не излизайте много начело. (Спомних си, че Стоил ме плашеше, че Цанков с Кожухаров Тодор щели да издават книга за мен и щели да пращат Тошев като провокатор — той иска да се видим, но аз бях вече отказал. Цанков разправял, че съм се виждал с Кимона, а то беше преди 5 години, и че сега щели да опишат модерния Распутин^[4]. Щели да нападнат и братството. Казах му, че ме правиха вече убиец, то това не ми се вижда толкова тежко. При това и за братството не е страшно. То мина това време. Когато огънят е слаб, вятърът го гаси, но когато е силен, само го разпалва... Минаха тия времена, когато можеха да ни плашат, сега ще ми направят само реклама. „Ами тогава да кажа да не я издават“ — каза наивно Стоил... Това не казах на царя.)

Приказвахме и за дипломатическите промени, като питах защо Антонов го не уволниха след тоя гаф в Москва.

— Кьосето не ще — каза ми царят.

Приказвахме и за уволнените офицери и пр. Доста интересни работи, но не ми се пишат. С впечатление съм, че царят си има план, който не искаше да ми разкрие изцяло, пък и аз отбягвах, за, да не би да го издаде някой, а той да помисли, че съм аз. Изобщо всеки ден разбирам, че българската политика и нужник са почти едно и също и много съжالياвам, че се намесих или намесиха. При Стамболийски щях да платя с главата си, пък сега да видим какво ще ме огрее...

Сега, 21. XII., дойде Андро и ми каза, че Кьосето си подало оставката точно както бях казал на Недев и царя, че ще му погоди, като изпраща днес Божилов да няма конституция. Ама де да видим какво ще го изиграт.

Изборите и оставката на Кьосеиванов преди това.

ОТ УЧИТЕЛЯ ПРЕДИ ОТИВАНЕ НА 19.XII.1939 Г.

Има работи за цялото и работи за частта — последното е болезнено. А ако сега акордира интересите на частта с цялото, тогава е здравословно.

Ще видите царят на какво мнение е?

Сега едни стават с Англия, други с Германия, с Франция, с Русия, а трябва да са с България — български — с всички да бъдем приятели, но и вътрешна политика да има. Германците най-първо

победиха, а после ги победиха. Ние такива „герои“ не трябва да бъдем. Изборите да се направят, Русия има събрание, Германия — Райхстаг, Италия, Англия — всички имат един отдушник — комин трябва! Какъв да е, но трябва.

На 23.XII.1939 година дойде Багрянов, та ме взе, и отидохме на Витоша да говорим. Казах му какво сме се разправяли с Недев на 18 т.м. за него и карбите^[5] поради това, че той отиде да участва в изборите. Той към 11 часа отиде на Министерски съвет, а аз останах във Витоша. Вечерта към 11 часа дойде неочаквано Генчев (интересно, че тоя човек не беше дохождал повече от година. Беше ми подарил едни ръкавици от Лондон и аз бях си казал, че докато го не видя пак, няма да ги туря. По вътрешен път ми казаха да ги приготвя за събота, но не отидох с тях на екскурзия, а ги оставих да ида на сутринта на беседа — и той вечерта дойде. Това казах на царя тази сутрин и то му направи впечатление, защото после сам запита Генчев: „Каза ли ти какво се е случило с ръкавиците?“) Генчев влиза и ми казва:

— На, чети, виж кой е предател! Генчев ли е предател, или някой други?

— Никога не съм те наричал предател — реагирах аз. — Че си дебела глава, съм казвал, но предател никога.

— Чети и виж — подаде ми той един голям плик.

От него извадих... оставката на Кьосето. Това ме много възмути. Утре имаме избори, а той си дава оставката тая вечер, след като изпрати Божилов на гарата с... Изпратил я със секретаря си на дежурния офицер! Генчев беше много възмутен:

— Това е предател, заслужава да му удари човек два шамара. Кажй какво да правим? Царят ме праща да го взема сега и да го вода във Враня? Ти какво ще кажеш?

— Ами, като иска, заведи му го, но аз мисля, че царят не трябва да се поддава на тая игра, защото аз го предупредих, че Кьосето ще иска да го изнудва...

Той трябва да бъде арестуван. Толкова хора съсипаха за него. Да го видите. И аз предупредих още на 6-и царя, щом го видях, че трябва да си върви, защото е изтощен и се намира под странични влияния. Казвай какво да се прави? Аз написах едно писмо на царя да не отлага изборите. Кьосето да си понесе последиците от своята постъпка. Към 12 и половина Генчев ми се обади по телефона, че утре (за днес

24.XII.) царят ме вика сутринта към 7 и 1/4 да го чакам на пътя. В 7 и 1/2 бях във Враня, Кирил чакаше в преддверието. Царят — вътре и беше нетърпелив.

— Видя ли, Лулчев, че Кьосето ни пръдна!

— Много хубаво, че стана така — казах му аз — че инак как щеше да се справиш с него? Сега кучето само вкара вълка в кошарата. Най-първо осигурете изборите. Желанието на Кьосето е те да не станат. Това не трябва да се допуска. Имате ли тук телефон? (Ние бяхме в един кабинет.)

— Оттатък е — каза царят.

— Извикайте веднага Недев и му кажете да слуша само Вашите заповеди и да си прави изборите, като че нищо не е станало.

Царят отиде на телефона и скоро се върна и ми каза, че не го намерил Недев, но изпратил Генчев да го търси, понеже му казали, че излязъл, и да му предаде това.

— Не може да е излязъл! Потърсете го чрез телефонната централа — казах на Кирил и той отиде и скоро се върна да каже, че Недев е на телефона, и отиде и царят да му каже. След малко се върна и ми каза, че е наредил, и Недев казал, че нищо не знае, но че работата си върви.

— Като ти чуе гласа, той другояче ще работи.

— Тая работа се нареди вече, апаратът ще върви — каза царят, — а аз му казах да чака оттук нареждане.

— Това се свърши. Сега по-нататък какво да правим?

— С тази си постъпка Кьосето си затри всичко положително. Той показва, че за него личната политика е по-важна от принципната. Той е сега в ръцете Ви и Вие ще се отнесете с всичката строгост към него, както към дезертър пред лицето на противника.

— Но кого да турим да го замества?

— За днес нека фактически го замества Недев, комуто и съгласно устава сте възложили да прави изборите. Да му се попречи да се намеси или да ги спре. Но тия 4 „Ваше Величество“ в писмото му показват, че той иска да изнисува^[6], но не да прави война и си мисли да Ви иска само изхвърлянето на Багрянов. Ето защо трябваше да ги викате по-рано, както Ви бях казал, и тогава нямаше да се стигне дотук.

— Не успях, Лулчев.

— Нищо, сега е още по-добре. Сегашната позиция на Кьосето е изгубена и той пика на бъдещето си. Сега остана да се и използва умело.

— Кой да го замести?

— За Багрянов е още рано. Мисля, че не трябва да оставите да изгори Багрянов за искането на Кьосето. Вие трябва да имате контакт с народа, Кьосето го няма. Багрянов и Казанлиев са хора, които трябва да се държат за тази цел. Трябва да се намери такава връзка и с работниците, защото времената, които идат, ще бъдат тежки не само за нас, но и за всички. Трябва да се вземат мерки. — 2.

— Кой ли е дал тоя съвет на Кьосето?

— Още преди шест дена аз казах на Недев, че на Кьосето спатиите ги знаем и че той ще иска, щом изпрати Божилов, да иде да притиска царя. Казах на Статев същото и той отрече това и отиде в Пловдив, защото 100% било лъжа, че Кьосето искал отлагане на избори.

— Значи не е Статев тогава — извикаха в един глас Кирил и царят.

— Ами кой ще му е дал тоя акъл?

— Много вероятно е да се следва една инструкция, дадена отвътре от византийските влъхви Буров и сие.

— Тогава да туря за председател Даскалов, а пък за вънкашните работи или Шишманов, или белградския.

— По-добре белградския — казах — понеже най-важното е да сме добре със сърбите.

За Калфов говорихме също, но царят се боеше да не вземе някое становище крайно веднага и с това да попречи. Аз му казах, че ще имам грижата, докато му дойде после времето, да поработя с него да се поопитоми, да не е и така остър и бърз, а да се разширочи в схващанията си, т.е. да вижда доброто и в двата лагера, там, където го има. Но аз пак настоях да се извика Кьосето и да се направи последен опит да се разберат с Багрянов и ако не може, да си върви вкъщи.

— Той с тази оставка тъй те улесни, както и да беше искал, не можеше да го направиш. Ще го викаш и ще бъдеш „баро“, с пълна сила ще го обвиниш, че никой не е правил нещо подобно на това, което той прави, да бяга в лицето на противника.

— И право е — забеляза царят — имали сме само един подобен случай, когато, като умре майка ми, и Греков^[7] си даде оставката, но това сега е повече от всичко допустимо.

— Разбирам да беше го направил това Багрянов, да, но той...

Царят почна да се смее силно и извика Кирил и му казва:

— Слушай какво казва Лулчев и това е много да го направи Багрянов (Сър Джон, го нарече царят), казва, че разбира. Да, за него право, това е естествено — потвърди царят и Кирил — и не бих му се сърдил, но на този господин, след като го поддържахме толкова време, сега така да направи...

— Вие ще му говорите и за депутатите, които искаха да се избират и за които аз лично му казах и после повторих и на Недев.

— Аз самият повиках Божилов и го заредих здравата, казах му — и царят ми повтори целия разговор, в който той е казал на Божилов какво не иска да прави Кьосето и което Божилов обещал да му каже — но както виждаш — казва царят — Кьосето си прави пак неговото.

— Толкова по-добре, че е дал материал да го обвините. Аз казах и на Недев, че всеки крадец поздравява приставо, защото го е страх от него, но Кьосето се подкупва с това внимание и мисли, че то му е необходимо и че без него не може. Защо му е Дуров разбойник, и Иван Петров, и Гето Кръстев.

— Разбира се, аз не дадох на Ляпчев да го избере — каза царят — а той сега иска да го избере...

— Вие ще го нападнете силно, но ще бъдете весел, да разбере той, че пет пари не давате за неговата оставка. Аз казах и на Недев да се опомни и да знае, че е министър на България и на царя си, а не на Кьосеиванов и че нямаме намерение да се основава нова династия. Ще бъдете решителен, Кьосето е проиграло всичките си карти и сега, когато мисли, че Ви държи, то е в ръцете Ви и нека си реши съдбата само. Ако слуша и поеме ръката на мира и работа с Багрянов, добре, ако не, да си върви вкъщи — никаква друга легация.

— О, разбира се — каза царят — след тая оставка...

Дойде Генчев и доложи, че се е срещнал с Недев и му е предал заповед как да се държи и слуша тука, после ходил в радиото да види позива и заговори, че изборите ще имат насилия, че Недев си бил турил и бабалъка си даже.

— Ама, казват, Ваше Величество, че Вие сте казали.

— Ах, не е вярно, Лулчев. Мадам Каравелова^[8], като ѝ бях на имен ден, ме залови за него и започна да ми говори. Може да ѝ е бил някога любовник, та искаше да го прекара. Казах ѝ, мадам, то не е моя работа!

— А тя е казала, че Вие сте казали „много добре“, нека си избере.

— Ами, казал съм, нищо подобно. Тя сигурно си го е имала някога Грозданчо, някога и сега е решила да му се отплати в стари спомени и той разправи какво му е говорил Аджелето (Стоянович^[9]), как тя искала да го съблазни и не успяла... къде са правили тия работи — на стълбата на Каравеловата библиотека...

Говорихме докъде 9 и 40 минути, като се взе решение да се види Кьосето след пладне. „Гамите му ще спаднат много, като разбере, че сте взели командата от ръцете му — казвам — и ще го атакувате здраво. След това ще имате 5–6 дена за уреждане. Смел, защото работите се развиват добре. Тоя път поради царицата.“ Във всеки случай той остана окуражен, защото видя сгодното си положение, което Кьосето с тая необмислена оставка му даде в ръцете.

Сега, 25.XII., ми се обади Багрянов, че го вика царят и после щял да дойде. През нощта още казах на Недев за оставката на Кьосето, а той смънка, че знаел, ставало дума в Министерския съвет, а излъга сутринта царя, че нямало нищо и нищо не знаел. Това ми прави впечатление, но, разбира се, не казах нищо на царя. Ще си говоря един ден и по тоя въпрос, като му дойде времето. Сега всичко се развива и върви, та затова ще изчакаме събитията. Здраве да е.

Ваше величество,

Изпращам: една английска книга, която, ако обичате, прегледайте, когато имате повечко време, и после ми я върнете. Тя съдържа някои сведения за учителите; няколко резюмета от последните лекции и беседи на учителя. Турете си ги в джоба и когато Ви остане малко свободно време, прочетете нещичко от тях. Макар твърде къси и непълни, те, ако се четат внимателно, събуждат мисълта на човека, а това е твърде полезно; скромен дар от сърце, който също моля да приемете — новата ми книга „Вечният

извор“, излязла тия дни без мое знание — сюрприз приятен и за мен самия. Вътре има приказки, но не за деца. Отделете няколко минути да я разлистите, когато нямате друга работа.

Само разумният инженер, може да направи и разумна конструкция.

Здрав дух ще твори и здраво тяло.

Повдигайте мислите си над дребнавостите на всекидневието. По-малко деформирано и по-точно се вижда това всекидневие, като се гледа по-отвисочко.

При него трябва да се слиза да се работи и помага, но човек трябва да си има като кораб свое пристанище.

Душата си отдъхва в простора на духа.

Съзнателно дръжте в ума си светли мисли; в сърцето — висши чувства и благородните постъпки ще дойдат като резултат.

Сега повече отвсякога ще е потребно да бъдете силни, за да издържите. Силата иде от волята, а волята се крепи на духа и любовта.

Както една коза не може да роди агне, а ражда пак козле, така и насилието не може да роди друго, освен насилие пак.

Напразно чакат ония, които се надяват, че с насилието ще „оправят“ света. Само любовта е в състояние да отвори очите на хората, за да видят достатъчно ясно, че светът е оправен и че безредието в него се внася само от безлюдието на самите хора...

Знанието на недостатъците на хората, на техните простъпки не е никакво знание. Злото не е знание. То е миналото.

Доброто е, което твори новото, защото излиза от Бога.

Злото само повтаря нещата.

„Земята ще остане само за добрите хора. Лошите хора ще отпаднат и ще се изтощат. Засега лошите хора управляват земята. Но това е до време. Било е време, когато животните са я владели и управлявали. Сега я управлява

човекът-животно. Но иде време и дошло е, когато «кротките ще наследят земята и ще я управляват» (от «Учителят говори»).“

Искате ли да станете силни — служете на Бога!

От все сърце пожелавам в идните дни да бъдете радостни и доволни!

На домочадието Ви пожелавам живот и здраве.

С най-искрен поздрав:

Любомир Лулчев

25.XII.1939 г., София, Изгрева

Разговори с Де Корси, французина Сенотро и важен съвет.

СРЕЩИ С УЧИТЕЛЯ

29.XII.1939 г. Кьосето е слабо в устоите на чувствата. Волев е. Английска политика води. Тикна Англия. Финландският народ. В Турция земетресение; в Америка... в Италия пожар в папата. Провидението туря прегради. Страданията на финландците, силният студ се дължи на земетресенията — освобождава се електричество. От невидимия свят предупреждават тоя свят. Има една велика политика, висша политика в света — турят хората на работа. Естествено е да се пласират излишъците на България (за Русия).

3.I.1940, 12 часът. Христос беше навремето си за равините и еврейските учени престъпник, а сега е боготворен от 5000 милиона хора. И сега е така (със самия учител), за сегашните той е престъпник, а за бъдещите той ще бъде почитан.

СРЕЩА

15.I.1940 г., 10 часът сутринта. Английската политика насъсква финландците. И след като изчезнаха Полша, Чехия, кой ще има доверие в нея? Политическият живот не може да се оправи. Една бомба като се пръсне, какво можеш да поправяш — гледай само подалеч да си и по-як заслон да имаш. В битието има закони, които не дават да се удари един народ два пъти, както няма и два прилива един след други. Русия даде повече от два милиона жертви за идеи и сега няма да се позволи, за да се дадат повече. Искаха да намесят и Турция,

но дойде земетръсът. Ако безверниците правят грешки, верующите по-малко ли ги правят? В Германия се заражда нещо хубаво. Краят на века сега е културата и си отива, ами да си иде по-леко. Божествените идеи идат и ще се наложат по необходимост. Духовниците не са в състояние да направят добро — колкото вълкът може да направи добро на една овца, да ѝ направи операция. Два прилива в природата не могат да дойдат едни след други. Някога гониха богомилите и сега искат да гонят пак, но това не може. Сега трябва да платят за погрешните на миналото. Религията е една византийска дреха, има молитва: „Пази ни, Господи, от византийските лукавщини.“ Как се предава закон Божи? История на нещо, което е станало някога между евреите, но какво отношение може да има със сегашния живот? Преди две хиляди години Христос беше грешник за еврейските първенци, а сега е праведник за милиони — след 2000 години и аз ще бъда праведник, сега съм измамник. Колкото еврейските равини бяха прави за Христа, толкова и сегашните духовници са прави за мене. Нека си дойдат последствията...

СРЕЩА С ЦАРЯ ВЪВ ВРАНЯ НА 15.1.1940 Г.

От 6 и половина до 9 вечерта

Повод за тая среща бе поведението на Кьосето. На няколко пъти стана отменяне на едни кандидати с други, и то въпреки Министерския съвет и даже желанието на царя, като Кьосето вероятно под влияние на Спас Ганев и брат си лично ги беше отменил, по тоя повод беше наложил престъпници като Иван Петров, самия Ганев (за последния аз ходатайствувах Багрянов да отстъпи и Стоил ходи да нареди работата), Кръстю Гетов, Серафим Георгиев, Дени Костов^[10] и отречени хора. В това държане на Кьосето за два дена да се сменя в противоположни работи дава възможност на опасни прецеденти, още повече че е съвсем изморен и може да стане проводник на опасни работи, макар че самият не е никак лош човек, но от много места го изнудват. Севов казал на царя, че искам да го видя, след като бяхме говорили с него. Посрещна ме лично царят и ми вика със смях:

— Влизайте с галошите, както при Кьосето.

И аз се вмъкнах наистина с шушоните вътре в салона и там се съблякох и събух, като си хвърлих палтото на един стол. После се поздравихме за Новата година, че не бяхме се виждали, а след това

седнахме и аз го закачих за срещите му откак не бяхме се виждали, да ми говори за срещата си с Де Корси. Накъсо впечатленията и разговора:

— Изглежда, че е дошъл да продължи делото на лорд Лойд, който не успя тук, а в Сърбия и Румъния има успех. — Разговорът е бил главно върху поведението на България и сближението с Русия. Трябвало да се направи блок. — Но — казва му царят — този блок вече може да се яви като опасност за някого или да бъде предизвикана изкуствено и тогава ще бъде лошо. Но защо сключвате договори и с Русия.

— Ами и вие флиртувахте три месеца с нея и какво да правя аз, ако вие пригответе само флирта на Русия? Аз ли съм виновен?

— Не, Англия никога не е мислила сериозно за това — казва Де Корси.

— Как не е мислила, когато 15 дена преди разрива мина тук Потьомкин и той сам ми говори за бъдещите възможности на новия англо-руски договор.

— Това не знаех — казал той. — А Вие сега какво искате. Ние имаме добри отношения с всички съседи. Не искаме да се караме с никого.

— По-тесни отношения.

— Но какви? С турците имаме съглашение още от 1925 година, оттеглихме си войските, ето сега при тая беднотия, която имаме в нас, ние за нашите бедни сме отпуснали 2 милиона лева, колко повече с гърците сме добре, със сърбите — също. С румънците, ако ни бяха дали Добруджа миналата година, сега щяхме да сме приятели, да им помагаме. И сега няма да ги нападнем, но от аспирациите си не можем да се откажем. Аз не съм излизал много време навън. Вие сте по-правилно ориентиран, моля да ми кажете дали ще се свърши войната скоро?

— Няма тия изгледи засега.

— Е, виждате, ние трябва да се готвим, за да може да издържим. Но аз ви казвам, че ако се не вземат мерки да се спре войната, преди да се е проляла кръв, ще загине европейската цивилизация. Ще настане хаос и всички държави ще пропаднат. Народите няма да изтратят, Де Корси.

— Ами ако Русия дойде да вземе Бесарабия, вие какво ще правите?

— Какво можем да правим, това ще зависи от времето, но ние искаме да си останем неутрални и да получим по мирен начин това, което ни се пада.

— Вие трябва да бъдете строго неутрални, инак ще бъде много лошо за вас.

— Изобщо — казва царят — беше страх от Русия, желание да ме склони за блок и заплашване с боже наказание, ако не послушаме Англия... Казах му, че политиката, която следваме, се одобрява от целия народ.

— Да, сега вашият народ е по-добре.

Опитал се да му говори за Стойчо, но царят отклонил разговора, че това е вътрешна политика. После ми разправи много подробно и за Меменджиолу, турчина, и за Де Корси ми говори много краснорчиво, но аз не мога да запомня разговорите и възраженията, но ми направи впечатление, че царят е отбивал много майсторски всички опити да го притиснат. За турчина ми каза, че гледа с английски очила, но имало една разлика — те не искали да има блок. Това зарадвало царя, защото той му казал, че е опасно като се ритат атовете, да не пострадат магаретата. После турчинът казал, че те не искат да воюват. Събудил се е един страх като в старите турци от Москва, каза ми царят. Турчинът настоявал, понеже сме се сблизили с московците, да не би да се виждало лошо, та сега да се публикува и едно друго комюнике, че и с турците сме добре.

— Съгласих се — каза царят — само не и с това, че ще защитаваме неутралитета си, както те искаха. После дойде сенаторът френец (името му забравих). — Той бил много войнствен и казал, че няма да мине без кръв, че Франция ще удари и пр. Царят и на него говорил доста, но той си останал със своето си мнение, че Германия трябва да се удари. И той не можел да каже кога ще се свърши, скоро или по-бавно войната. И той искал да сме строг неутралитет, блок. След това царят ми разправи за генералите, с които се е срещал, българските, и от които не беше никак доволен. Разправи ми и за себе си и че се чувствава крайно изтощен, и заприказвахме за Кьосето. По едно време му казвам:

— Няма да се сърдите, но мисля, че ако имаше един идеен човек, Вие би трябвало да му отстъпите да носи тая тежест, но на човек, когото не знаете къде утре ще бъде — не може.

— Да, знаеш ли, че от десетина дена и аз мисля буквално същото, Лулчев — ми каза царят изненадан.

— Когато един народ дава това доверие с по толкова хиляди гласове, то е като кога плащах много пари за едно представление и ако това представление не струва, ще счупи главата на актьорите.

Той се съгласи. След това говорихме, по-право аз му говорих за двете Българи, едната парфюмирана, другата, окъсана, е с ръце като копита и звероподобна, изоставена на грижите на една паразитна интелигенция. Трябва представители на земеделци, на работници да влязат в състава на камарата. Казах му, че трябва да се привърши с Къосето. И той ми каза, че е съгласен, но как да се манипулира. Приказва ми за себе си, какво е правил тоя ден, какво е мислил, че е много изтощен, че няма сили, че акумулаторите му са празни вече и пр.

Аз му казах, че всеки ден си носи своите задачи и решения и нека сега не решава това, което не може да реши. Как да процедираме? Извика и Севов и той ми каза, че Къосето, като е стопил и премахнал всички около себе си, сега е премахнал, изсмукал и самия цар. Каза, че Генчев е обвиняван, че е взел 6 милиона лева от Спас Ганев и затова сега го поддържал и пр. Остана да премисли как да се направи и докажем на царя утре сутринта. След това към 9 и половина вечерта отидохме в Недев, нямаше го. Почакахме го и му казахме, че утре сутринта ще се види с царя и ще видя какво трябва да прави. През нощта много мислих и на сутринта се видяхме със Севов и ми казах плана си и той каза, че е мислил същото: по повод на терора и телеграмите царят да извика Недев и да го пита за това-онова и кой не искал Гето Серафимов и пр. Той да поеме всичко върху себе си, а после да заяви пред съвета, че не може да решава сам, а че е поел ангажимент тия хора да не се избират, тогава всички да си кажат мнението, което Къосето или ще приеме, или ще трябва да си отиде. Това стана с царя, говори обаче Недев, сглупи и вместо да каже съвета, каза го лично на Къосето, и сега тая вечер Къосето си върши каквото си иска. Сега (18-и) говорих с Недев в Пловдив и той каза, че било скандал, но не може нищо да стори. Царят, горкият, е много ядосан и сигурно ще иска да се отърве от Къосето и от Недев, и от Багряна...

Бог да ни е на помощ, защото все пристигат руси и англичани и купуват, а понеже царят им се противи, ще се мъчат да му сторят нещо, и то пак чрез българи. Бог да пази България и нас покрай нея...

СРЕЩИ С УЧИТЕЛЯ И ЦАРЯ

на 27.I.1940 г.

По повод на срещата ми с царя на 27 януари от 8 до 10 и 1/2 ч. се родиха много нови мисли в мене самия за бъдещото ми поведение и по тоя повод приказвах с учителя, понеже исках да се оттегля от политическата дейност като работа, която не ми подхожда и в която губя много сили и вътрешно напрежение, без да има някой полза от това. По тоя повод учителят ми каза:

Когато туриш един човек не на мястото му, и той ще направи зло, без да иска. Злото като работи, е един слуга, подир, когото трябва да туриш двама надзиратели, за да го следят — конвой! А доброто работи само — без конвой! Духовете на тъмнината не могат да виждат далеч, добрите духове виждат надалеч! Растението не може да мисли, защото главата му е в земята. Австрия едно време разсипа балканското споразумение, защото не разбираше — съсипа и себе си. А сега си служи с други. Друго направление трябва да вземе Англия. Бъдещето е в културата на славяните — те ще обновят света! Англосаксонците са на върха. Повече в това направление не може. Бащата се отказа от силата си (като пораснат децата), за да не увлече — славяните са така, та вземат предпазни мерки. На Германия по-рано повреди подводната война, а сега на Англия — блокадата. Има възможността да се отложи войната... при тия състояния... отлаганията ще има възможност да се отсрочат плащанията и да се даде кредит. Денят Господен е ден ликвидационен на страдание...

Всички са се объркали. На Англия да се даде един малък свят, добър, да се ориентират. Те във Финландия защищават своите интереси, за да бие русите да не излязат на океана, но те напразно се страхуват от русите. Сега хората искат Господ, който е строил света, те да му го вземат от ръцете, че не стига това, ами да изпълнява това, което те искат... (Горното ми е говорено на 29.I.)

[1] Така е в оригинала. — Б.сът. ↑

[2] Никола Куртоклиев, възпитател на княз Борис, офицер. ↑

[3] Лорд Лойд, председател на Британския културен съвет. ↑

[4] Григорий Распутин, фаворит на руското императорско семейство, който се намесвал активно в политическия живот на Русия.

↑

[5] Така е в оригинала. — Б.съст. ↑

[6] Така е в оригинала. — Б.съст. ↑

[7] Димитър Греков, политически и държавен деец, един от лидерите на Консервативната партия и на Народно либералната партия, министър на правосъдието (1879, 1879–1880, 1882–1883, 1891–1892), на вътрешните работи (1879), на външните работи (1890–1894, 1899) и министър-председател (1899), член на БКД. ↑

[8] Екатерина Каравелова, общественичка, съпруга на Петко Каравелов, участва в работата на Международната женска лига за мир и свобода и др., публицист и преводач. ↑

[9] Иван Стоянович (Аджелето), обществен и държавен деец, участник в съединисткото движение в Източна Румелия и член на БТЦРК, секретар на Дирекцията на правосъдието в Източна Румелия, дипломат. ↑

[10] Професор Дончо Костов, учен генетик, професор в Софийския университет. ↑

Говорихме върху няколко въпроса. Посрещна ме Кирил, който намираще, че Германия лошо прави — разбрах, вятърът не е за Германия. Казах на царя, че поради това пращаха тук Де Корен, Лойд и гибралтарския владика, но понеже не можеха да го кандардисат и да се справят с него, то може да се споразумеят с други на негова сметка да се отърват от него. Казах му също, че след Белград време е да се отърве от Кьосето. Ако има нещо хубаво — да иде да си почива, ако няма, да се замести с други. Остана да говорим това след 4–5. II., когато се видят резултатите. Той ми разправи за двамата англичани, аташето по печата, който му е приятел, и военното, с когото са тоже познати и който се опитвал да го плаши, и на когото той е казал, че е по-добре било да се получи Добруджа с благословието на Запада, отколкото с това на Изток, но понеже са закъснели, то да се не сърдят на тия, които са се родили от руско-турски войни, че сега гледа пак към Русия. Изобщо хубаво им е говорил, но го забравих, защото го записвам след няколко дена. Той намира, че съм отровен от въздуха на София, и ме посъветва да изляза във някъде, че съм си дошъл без бинокъла. И аз му казах от самото начало, че съм дошъл да приказваме по човешки, а не за изследване. Казах му също, че съм излязъл от границите си, понеже трябваше да се задоволя с това да гледам портрети и почерци и да определям характери, а той сам да си ги прави, ако иска говедари или министри, негова работа. Мене после ми беше дотегнало с тия интриги, които правиха, а също и това, което погоди Кьосето на Недев с избирането на Гето Кръстев, а също и с това, че Недев не можа да разбере и да постави Кьосето на мястото му. Когато царят му каза за Министерския съвет и пред другарите си да каже какво му е казал царят, той за по-добро отишъл при Кьосето и тоя му изигра както трябва играта и после му хвърли кривите дърва на него... Бог да им е на помощ, но мене ме догнаха от толкова интриги и никаквици и ми се иска да се махна нанякъде поне за известно време... Гнусота страшна, невъобразима е това, което наричат политически, живот... Бог да пази България! Преди два дена, на 31-ви, царят беше пратил един доклад, писан за него, явно тенденциозен. Казах му да кажат „мерси“ и че мнението съм си казал по въпроса. Идат много хора и никой нищо не знае. Хора на Кьосето разправят, че ще излезе Недев

и Багрянов... Едно разбрах: че само Бог е пазил България досега!... Такъв егоизъм и слепота, рядко съм мислил, че има, а то всеки държавник бил образец на това. Отвратих се. Бог да ми помогне да съвладее себе си и да си почна пак това, което трябва да се работи. И нужник да е, все пак някой трябва да стисне нос и да го чисти...

Сили да ми даде Господ само и разум, за да мога да изпълня волята Божия както трябва за негова слава и общо добро. Амин!

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ И ЦАРЯ

4.II.1940 година, преди да тръгна за Варна. Учителят казал на Андро да не отивам, но той не ми каза и когато приказвах с него, аз не знаех, че желанието му е да не ходя никъде.

Теоретически не се учи. От погрешките ще опитате нещо, което другаде не сте могли да (научите) опитате. Грешките се допускат, защото сме свободни. Доброто е от Бога, а страданието е от нас.

1874? (6)^[1] Англия се отклони, като се свърза с България; с една погрешка тя разпокъса Санстефанска България и поддържаше Турция. Страданието на България се дължи на Англия; чрез Турция тя искаше да заплаши Русия сега. Ако беше оставила Санстефанска България, нямаше да има... щеше да изпълни божественото. В 1914 година България искаше да тръгне с Англия, но тя я изпратиха със съюза, за да има бариера между Русия и Цариград — не си поправиха погрешната и сега няма да бъдат победители. Първата заповед е — свободата на всички народи и има Божи промисъл, което не може да се измени. Те (англичаните) станаха причина за болшевизма и да паднат 2 милиона руси жертва. Английската политика е на кръстопът и трябва да се изправи. Еврейският народ бе избран народ, но като не послуша... Англия трябва да даде хода на християнството и сега се намира в големи противоречия. Ако беше създавала с България, щеше да има благословия. Англия насъсква славяните (чехи, Полша и др.).

На 4-и тръгнах, на 5-и бяхме с Андро във Варна, беше пролет, много хубаво и на 6-и се върнах в София. На 11-и ме вика царят, а преди това ми изпрати по Сегов писмото на Багаров, с което псуваше Багрянов и Недев, и писмото на Багрянов, с което си казва мнението за положението. Виждах се с Багрянов на 10-и и с Недев на 11-и вечерта тук у дома.

От 8 и половина до 10 и половина сутринта

Във Враня валеше силен сняг и духаше силен вятър.

Занесох му като подарък една диаграма в рамка на всички бюджети от Освобождението на България до 1938 година. Гледахме я доста време и той ми разправи за при кой финансов министър отговаря кривата. После седнахме и започнахме разговора. Запитах го какво му е впечатлението от Белград. Каза ми за срещата си с турчина Сараджоглу. Много са галантни, учтиви и това не ми харесва. Каза, че говорил на Кьосето, и нямало какво да ме отегчава, но като му казах, че имам време и искам да чуя по-подробно, той ми каза, че като отивал в Белград, запитал Кьосето колко българи имало в Добруджа и той му казал 200 000, а после като запитал Гафенко, той му казал 150 000, но като настоял, той му казал, че може да са 200 000, та от това вадел заключение, че можело нещо да се постигне, но маджарите били виновни и те искали и пр.

— Прави турчинът пезевенлък, но дали за това няма да хвъркне Дервишката могила? — каза ми царят загрижен.

— Ами видяхте ли и Метаксас^[2] какви ги приказвал вчера? — запитах го аз.

— Да — каза той — това иде още по-дебело да подчертае, че нещата са съвсем несигурни. А прочетете какво прави румънският крал — среща се с най-върлия си противник.

Царят го прочете на глас. Тогава му казах:

— Какво има да чакате от такива несигурни правителства и хора? Не е ли по-добре да минете на друга линия? Нашето положение не е по силата на един балкански пакт, а на европейски. Имаме щастливия случай, че и двете воюващи страни са съгласни върху това, че ние трябва да сме неутрални. Това е милост Божия за нас. Сега остава, като имате предвид, че Германия се бори против тия договори, а Англия и Франция обещаха нов ред, по-справедливо е да оставите балканската политика и да кажете, че когато се решават другите европейски въпроси, тогава ще се пращат и нашите, защото нашите съседни и да искат да ги решат, не зависят само от тях. По тоя начин нашият въпрос ще се вдигне до европейска значимост. Ще кажем, че сме докрай неутрални, да са спокойни и да почне вътрешно

заздравяване и организиране стопанско и военно. Къосето да си иде и да дойде нов човек с нов курс. Кой да го замести, Божилов? Сега, понеже ще бъдем с всички добре, турете „Филов“, та кой как иска да бъде „англофилов“ и „германофилов“... — Царят почна да се смее. „Това не ми е дошло на ума, но това, което ми говорите, ще го мисля и ще видя как да го направя. Но с Къосето как да процедирам?“

— Вчера дохожда Статев да ме моли от името на Къосето да Ви моля да го освободите вече. Казах му, че дъновистите съвети не дават вече... Ще му кажете да си почине, защото той пак може да трябва, но повече размествания не правете, защото е опасно, нека се конструира и събрание, камарата, тогава, ако искате, сменяте другите, но по-рано не си отваряйте две работи изведнъж. — Казах му защо Багаров е против Багрянов — за увеличение на цените на розовото масло, поради което той, Багаров, изгубил от капариране 900 000 лв., и Сирко Станчев, поради искане от Багрянов на минимални цени за гроздето, под които да не може да се купува.

— Да предизвикам ли чрез оставка излизането на Къосето.

— Защо? По-добре си му кажете да иде да си почине...

После ми говори за военните — генерал Ангелов, за Михов^[3], за варненския владика, който идвал при него и който той мисли, че е боледувал от сифилис, и пр. Каза ми за друг гост, на който името не ми каза, който е приказвал против Стефан владиката, против дъновистите, че уж царят една вечер идвал и се кръстил в лагера на дъновистите. Смях се от сърце.

— Не се кръщаваме. Аз самия от 20 години не мога да стана дъновист, Вас лесно Ви направиха.

— Стойчова работа е това, той мисли, че като масоните и Вие се кръщавате 2.

— Че и масоните се посвещават, не се кръщават.

Царят ми каза:

— Е, хубаво, по-рано ме правеха пияница, развратник, педераст, после, като се ожених и нямах деца, триперлия, сифилистик, импотентен, после пък какво не още, сега дъновист, но после пак какво ще има след това, луд?

Ваше Величество,

Изпращам Ви книгата „Благословение“, която току-що излезе. Моля да ме извините, ако нещо в нея не Ви хареса — намеренията ми са били най-красиви с искрено желание да бъде полезен.

Прилагам още две брошури, които смятам, че могат да Ви бъдат много полезни за бъдеще. Бих молил да прочетете „Новият ден“, а от другата — страниците 115–120 (даже ако сте ги чели вече, хубаво е да си ги припомните, защото може би някои мисли ще ми дадат добра подкрепа в близко бъдеще).

Прилагам и две резюмета, от които, мисля, ще може да почерпите нещичко, ако си сторите труда да хвърлите поглед върху тях.

От хубавите цветя — хубав мед!

С почит: Люб. Лулчев

11.III.1940 г., София, Изгрева

СРЕЩИ С УЧИТЕЛЯ

На 24. III. 1940, 4 ч. след пладне по негово лично повикване и в двата случая.

I.

Ще трябва да кажете на царя, че тая година 1940 е критическа. Вероятно е и полит... да се усили.^[4] Да бъде добре осведомен. Англия направи погрешки още в 1878 година в Санстефанска България, като направи една погрешка, че се намеси в едно божествено дело (програма) в 1918 год. туриха...; в 1914 год. подшушнаха, че ще бъдат благодарни, ако отидем с Германия... Справедливост трябва, Англия трябва да поправи своите погрешки, иначе не пише добре за нея.

Трябва да се каже това на царя по околел път и да внуши това. Ако може на Англия, на английския крал да даде съвет. Ще му кажеш:

„На Баща Ви даваха съвети, не послушаха, видя сетнините — та и те да сключат мир, защото чрез война няма да спечелят. Да използват... с Русия — инак най-богатият — Англия — ще плаща в края на краищата.“

Можеш да му покажеш писмото на Драганов... Божественото начало за... самообразованието на децата (паневритмията и

приложението ѝ). Всичко това са законите в природата и трябва да се приемат без разлика, откъдето и да идат...

Сега политиката на Англия се обърна срещу нея самата. Северните държави дадоха добър пример, Турция сега само...

Ще му кажеш: „Правите една сграда, не туряйте гнили дъски. Ние сме за здравите греди... Приятелство с всички народи. Но тя (той?) няма да примирява, но да даде добър съвет, той може да го даде и знае как. Всичките мъчнотии ще се преодолеят с волята (помощта) Божия!“

СРЕЩА НА 26.ІІІ.

11 часът предобед

Трябва да му кажете, че за него тая година е критическа. Тая година има писано да придобие нещо. Много умен трябва да бъде, за да спечели. Той ще трябва по околен път да разбере, ако в Англия са готови да послушат един съвет, да не го подозират, че е шпионин — странично да даде съвет. Всички сега говорят за това, което не е сега — хитра политика. Солени ще им излязат сега 14-тех точки на Уилсъна^[5]. Продадоха кръвта на падналите за 125 милиарда контрибуция. Сега невидимият свят ще им тури контрибуция и за руската и германската кръв. Сега е борбата между двете ложи. Адептите на източните народи, те разцепват, те подтикват към война европейците, внушават им да имат стълкновение на интересите, да се омаломощават европейските народи. Внушават на Англия опасността от Русия, която е напразна. Сега Англия насъскваше Германия против Русия, но Хитлер преодоле... Сега дърпат Мусолини. Сега са на тясно. Подкупите играят. Трябва да се въздействува. Англичаните са досетливи — когато бяха арестували Ганди и го затвориха, казах им да го пуснат и го пуснаха веднага. Те имат нужда от съветници. Ганди прилага Толстоя, воюване без пушки — умират, без да се бият.^[6] Когато добър човек умира, той е като бомба — влиза в лошите хора — само тях засяга. В християнството така се създадоха мъченици.

Сега е критическа година за царя — не да се плаши, а да бъде разумен. Създадени са много противоречия, които мъчно може да се предвидят и избягнат. Избиването на комунистите в България беше английска политика. Разделението на Санстефанска България,

детронирането на Александра, изпъждането на Фердинанда беше все английска работа. Англичаните не можеха да дадат по-добър съветник на Хитлер от Фердинанд — сега той държи с Германия, а син му с Англия...

Ужасен е политическият живот — най-низките престъпления са там — с един обед или закуска може да те принесат жертва на боговете...

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 5.IV.1940 Г. ВЪВ ВРАНИЯ

От 8 до 10 без 1/4 предобед

Пред един вой срещу дъновистките, организиран от запасните офицери, политици и подкрепян от Севов, който искаше да вземе цялата власт в ръце около царя, около един и половина месец не ме приемаше (от 11.II.). Поотдъгнах си от интриги и от отрови и можах да дойда на себе си, защото беше нещо страшно. Интригите се плетяха и летяха по всички посоки. Легенди се носеха, преувеличени съзнателно. Четяха на планината книгата ми и търсеха под вол теле...

Както и да е, засега това мина поне временно и царят преодоля тая треска и пак ме повика, и тоя път някак по-официално. Разговорът се води върху няколко въпроса: той ми описа приема и разговорите си с депутатите в двореца при тронното слово и че тия церемонии внесли малко успокоение в англичаните. Казах му, че учителят ми е казал, че сега тая година за него е критична, че трябва да внимава, може да придобие нещо, ако е внимателен. Да туря здрави, а не гнили греди. Да пише на англичаните, че е по-добре за тях, ако разрешат въпросите на зелената маса, защото ще станат големи разрушения и пак по-богатият ще плаща както винаги... Той ми каза, че същото е говорил на Рендел при тръгването сега и че на масата му е писмо до Грейс, което ще занесе Момчилов и което е в същата смисъл. Каза ми, че Момчилов е импрегниран в англофилство и „без да ще, ми издаде, каза царят, че жена му е ходила със сифилистичен мъж“ (искаше да каже, че му издал тайни, без да иска), а именно че bankerите и фабрикантите не искали войната, защото се опасяват от финансов крах и взимане надмощие от работниците; войната я искат тия, които са между колониите и държавата майка и Интелижанс сървис, които влияят на слабия цар мимо правителството и по тоя начин има раздвояване на властта, което вече е опасно. Говорихме и за тукашните англичани, за офанзивата им

тук и пр. Той ми говори за срещата си със Сакаров, която траяла 3 часа и която аз схващам като кокетирание с левите за всеки случай. Аз го насърчих в тая посока, понеже и те са българи (говорихме и за Дюкмеджиев^[7] и Захариев^[8]). Странно, че и Сакаров се е обявил срещу мене като дъновист, на което царят възразил, че той, самият Сакаров, е бил близък с чичо ми, който пък е давал сведения за глупостите на широките... Подозирам, че Севов го е курдисал, за да си постигне целта, която лично не е можал (същият тия дни беше курдисал смяната на Тошко, брат ми, но като се обърна вятърът, започнаха да говорят за повишение вместо за уволнение)... Аз се правя на балама, защото зная, че има един Бог, който всекиго ще постави на неговото място според безкористието и делата му... После аз си говорих по някои въпроси, по които бях донесъл и книжа и ги дадох на царя. Едно изложение за нашето финансово положение, което сега е много лошо поради високия курс на марката, която всеки момент може да изгърми. От това, което ми каза, разбрах, че той знае това, ами правим евала на германците, за да вземем оръжие, а те са ни залостили с 2 милиарда, които имат да дават и нищо не дават, а и с други 4 милиарда марки, които може да станат утре нищо...

Дадох му също сведения за един хитър трик на Божилов, който уж за производителите, а всъщност подари 50 милиона на захарните фабрики, за които отрече да влиза в управителния съвет; на другия ден всички вестници известиха, че е *преизбран* там... след подаръка... Друго, му обърнах внимание срещу опрощавания на 480 милиона, с които се облагодетелствуват разни „наши“, вчера опрощаваха милиард — на селяните взимат котли и черги, а на тия господа, прочетох му факти, се опрощават със стотици хиляди и даже милиони — как са им ги давали, ако не е имало него насреща... Четвъртият въпрос беше за задължителната ваксинация от 1 април, за което му поисках да се отмени веднага, защото ще съсипят с тия инжекции народа. Дадох му литература и му посочих факти, някои от които той лично знае. За говедата дават премия и заплащат умрелите при инжекции, ами хората как ще ги заплащат? Нека стане факултативно. Обеща да стори това. (Интересно съвпадение, откак се отделих от него, се юрнаха такива закони за данъци, за мобилизации, за насилия върху човека — по-рано ги въздържахме тия работи.) Между другото му казах за това, което беше казал Сакаров на Сирко Станчев и на което присъствувал брат

ми. Когато Сирко излъгал нещо за Казанлиев и брат ми казал (това на приема в двореца), че това е лъжа, Сирко се отметнал веднага и почнал да твърди и обвинява Казанлиев за обратното, което е било факт, а думите на Казанлиев лъжливи — за престолонаследника Сакаров му казал: „Хайде, мълчи (на Сирко), тебе те е яд, че царят не ще да те види тебе, ами иска да види жена ти и детето си“ — и Сирко избягал. Това казах на царя и той каза „Ама така ли му казал“ и много се смя, но не възрази нищо, нито се смути, от което разбрах, че това е една истина, която той може би мислеше, че и аз отдавна зная... На два пъти започна да ми се оплаква от царицата, но аз не давах хода, като му казах, че сега вече ще дойдат още по-мъчни условия и само божественото може да ги изведе на прав път. Да го търси в себе си и да следва гласа му. Радвам се, че прекара дъновистката треска в спокойно време, че трябва да се вдигне над всички тия интриги, че може да не може да приемат учителя за учител, понеже още не са дозрели, но ако отречат законите, които той е донесъл, ще загинат. Те трябва да ги опитат. Като ги прилагат. Хорските мнения в тия бури нямат смисъл и да си не прави илюзии. Само божественото е, което може да го спаси — да го търси дълбоко в себе си вътре и да го следва! Обеща. Видя ми се позаякнал вътрешно. Но сега аз вътрешно не се прилепям както по-рано — сега му казвам и го оставям той да си решава задачите, а по-рано се впрягах аз и се много измъчвах. Сега, слава Богу, видях погрешните си и той самият ще върви по-добре. Бог да пази и помага!

СРЕЩИ С УЧИТЕЛЯ И ЦАРЯ

На 25.IV.1940 г.

С учителя в 7 и 30 сутринта

Ще му кажете на царя, че той трябва да бъде най-умният в Европа сега, ако иска да успее, иначе ще закъса. Да спазва природните закони, принципи и факти. Това е организираният свят — в хаоса другояче седят работите. Те сега се чудят и мислят, че ние всичко сме минирали, а то е божествено, което им пречатства. Хората не са фактори на живота, те са като пращинки. Не е мантията, която прави царя — мантията е последно нещо — парадната форма. Трябва да действа с вяра, за да не се поддаде. Всички сега в Европа са напечени и Англия също е на ръжен. Русите водят хубава политика. Царят трябва да оправдае доверието на невидимия свят. Не само да расте, да цъфти,

но да даде и добър плод. Ако вършат добре, всичко ще завърши добре. Трябва да се поопечат малко — ние знаем какво ще стане, няма да им кажем — нека се поопекат малко... Защото, ако спечели сега Германия, ще спечели насилието, ако спечели Англия, ще спечели лицемерието и лъжата — та кое да избере човек? Ще трябва да се подрязват — ще дойдат до уравновесяванията между двете, ще дойде и хубавото.

СРЕЩА С ЦАРЯ ВЪВ ВРАНИЯ НА 25.IV.1940 Г.

От 8 до 10 часа сутринта

Разговорът започна с това, че ние не сме се виждали отдавна и че хич го нямало, съвсем съсипан бил и пр. Разправи ми, че имали телеграми от Швейцария и от Америка, че Румъния стоварила войски на границата, както по-рано във време на войната. От проверката се оказало, че това е така и румъните не отказали. Тогава той свикал Филев, Габровски, Попов и Даскалов и започнали съвещание и искали да направят мобилизация. Попов искал да вика Мушанов, Цанков, Калфов и други бивши, за да се съвещава с тях. Аз не се стърпях и казах:

— Та това са бозаджии, а не министри, ако от толкова малко губят главата си. Това е срамота. Пред нас има Сърбия и румъните не са прегазени, те от какво се страхуват? Или това е само предлог на тия господата, които са всецяло в ръцете на спекулантите, да внасят само повече паника, за да си вършат далаверите. Това е престъпно. Вие трябва да не се поддавате на това. Вие трябва да бъдете човекът, който до последния момент трябва да запази най-голямо спокойствие. Ако има нещо опасно, ще Ви се каже. Но дотогава не се поддавайте на никакви такива влияния. И без туй се вършат доста глупости, които струват толкова скъпо на народа.

— Да, и аз имах това впечатление и затова се противопоставих на всичко това, още повече че сме пред Великден и ще внесем смут в народа. Тогава накарах ги да се откажат от тия първи намерения и решихме следното: първо, една окръжна нота, с която събщихме за положението ни с Румъния до великите сили; после поръчахме да се изпрати Шишманов до Кьосето в Италия да се срещне той с Мусолини и да пронюха нещо; после да се срещнат с Лаврентиев, който отива в Москва на доклад, и да го запитат как те мислят, без да издават картите си, какво мислят те, ще им бъде ли безразлично кой може утре да ни

прегази и пр. Към сърбите да се направят изявления, но да се не даваме всецяло в ръцете им, за да не станем разменна монета, с която те може да си послужат или към турците, или към германците (защото Попов искал да им обещае транзит оръжие от Турция, ако има нужда, и по този начин ние сами ще се дадем в ръцете им, ако обадят това на Германия, и пр.). Също да се направи едно малко частично стягане и повикване на нови войници на север — всичко това одобрих, като пак му повторих, че тия министри са играчка в ръцете на спекулантите, че те даже не си дават отчет за това, което в момента правят, и че затова той трябва да бъде буден и да държи къса юзда повече отвсякога досега. Той ми каза, че би искал да прави така, но бил останал повече отвсякога сам. Нямам хора, че почнал да мисли да не е станал луд — толкова му се виждат някои хора около него несериозни.

— Е, да видиш какво значи да стане човек умен — казвам — това е, като да стане връх самотен, да няма с кого да се разбере. Но това нека не те отчайва. Нима Христос не счетоха за луд. Я чети. Ако беше чел Щайнера, щеше да го знаеш, и му говорих по този повод доста, за да може да се поуспокои малко и да разбере, че той като овчар ще минава изпитанията си със стадото заедно.

Говори ми за жена си, за сестра си и за брат си, които сега, вместо да му помагат, са намерили да му правят въртели. Че и една стара симпатия го издала на мъжа си и то му дошло от невидело. Посмяхме се, но се поуспокои малко след разговора, който мина пак на държавна тема. Каза ми, че Рендел е обещал, но дали Англия ще удържи на декларацията си да зачита неутралитета ни, докато другите ни зачитат с...

Говорихме върху общото положение. Посъветвах го да държи потесен контакт с американския пратеник, който е интелигентен човек и при това не е заинтересуван и ще му даде добри сведения и съвети. Но казах му и това, което учителят е казал за него, и добавих, че той трябва да внимава много да се не поддава на това, което гони само своите странични лични интереси, и че трябва да предпочете да има несполука в своя личен живот и сполука в общото, отколкото обратното. Личната жертва ще се наложи, но заедно с това и ще има общо повдигане. Каза ми, че понеже говорил на Сакаров, че Мошанов Стойчо му писал едно писмо, в което се оправдавал, че той не е бил говорил срещу дъновистите и пр., царят обеща да ми го изпрати по

Надя да го прочета. Пак сведох разговора за големите спекулации, които се правят, както с боба и др., и му казах, че трябва да се стяга, инак ние ще се разнищим от главите. И той го вижда, но какво да прави, като всичко, на което посегне около него, е все гнило, и ми разправи за Груев и пр. и сега нямам с кого да узнава какво става около него. Карал се и с Генчев, нарекъл го мошеник и пр. Заговорихме за Румъния пак и той каза, че не знае къде е сега Карол.

— Където щяхте да бъдете Вие, ако бяхте обесили Дамяна — казах му аз.

— Да — каза той — щеше да бъде много лошо...

— Да, и аз не зная защо Вие тогава не послушахте да бяха го глобили само 200 лв. за нарушение на граничните правила и да бяхте го пуснали... А Вие почнахте да се борите с един циганин. Но от тая борба циганинът може само да се хвали, но Вие какво спечелихте?

— Нищо — каза царят... — И с тоя въпрос трябва да се ликвидира по някакъв начин. Да, че инак се създават мъченици — каза царят.

— Псевдомъченици — казах аз. — Пуснете ги при първия удобен случай... Това е съвсем празна работа, в която Ви ввлякоха „приятели“...

— Да — каза царят и се замисли.

После минахме на нови теми за него лично и неговите изживявания, а после върху Багрянов. Той ме запитва дали Багрянов по мой съвет е отговорил така, виждал ли съм го?

— Не — казах. — Отдавна не съм го виждал.

— Той и на Филов не е казал какво ще отговаря. Чуден човек. Защо се приравни с Иван Петров? Че аз, ако бях на негово място, щях да кажа само, че на въпроса ще получат осветлението при разглеждане на бюджета му, а сега той се приравнил с него. Други можеше да даде тия осветления...

Изобщо царят, изглежда, съжеляваше за тоя инцидент. Аз му казах, че това е организирана кампания на Кьосеивановщината и че както се отърва от главата, така трябва да се поставят на мястото и останалите от тайфата, ако иска да има ред и мир, но конкретно не говорих по тоя въпрос, защото е още рано — да си покажат и вече рогата, че после...

Дадох му и новата си книга „В светлината на учителя“. Той ме запита някак виновно и по детски:

— Има ли ме описан и тук?

Аз се засмях:

— А, не, тук не. Но имате ли нещо да се оплачете, жалби и претенции, за описаното в „Благословение“. Четохте ли го?

— Четоха ми го. Нямам какво да кажа за оплакване.

— И при колата?

— Да, и тоя случай хубаво е предаден, доволен съм, няма оплаквания. — И се засмя.

— Ами това Ви е най-хубавото качество, изнесено там, демократичността, да се грижите за всички, да слизате и се разбирате с всички, а тука сте изнесени, както сте си.

После разговорът мина върху детенцето, което беше срещнал случайно Симеончо, пожелахме си всичко хубаво и се разделихме.

Туй, което засяга личното, не го пиша, а част от разговора и позабравих, защото го записвам след 4 дни. Научих се, че Багрянов е отговорил под подтика на Севов, но дали последният му е казал, че царят го иска, това не съм проверил. Изобщо Севов играе странна роля в много случаи, но Господ да му е на помощ.

На 10.IV. н.г. царят беше пратил една шифрована телеграма до Париж, в която се казваше, че Михайлов^[9], който бил още в Полша, с нарочно лице пратил известие, че България е вече с Германия и предлага, като тя тръгне във война или още в мобилизацията, той да вдигне бунт в гърба с ВМРО и срещу това иска френците да се съгласят да се обяви независима Македония с българската част и гръцката, а от сръбската само Битоля да се вземе... Френците, които издават това на Балабанов^[10], казали му, че като несериозно нещо те се отказали.

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ НА 12.V.1940 Г.

7 и половина часът сутринта

Повика ме учителят и между другото ми говори следното:

Въпросът беше за един селянин от Кулско, ако се не лъжа, който беше пратил писмо до царя, че иска лично да му каже нещо, много важна тайна, която на други не иска да каже, като прилага разни

удостоверения, че е нормален, че има имот, че е благонадежден и пр., като казва, че ако не е важно неговото съобщение, да му вземат имота от 50 декара и да раздадат на бедните. Личи си, че е религиозен човек, някой, който е чел Библията и мечтае за пророчески дарувания.

Учителят каза:

Да се изслуша. Да се... човешкото на място и божественото на място. Където трябва, да се тури.

Тази война е война духотворна. Духовете на тъмницата и духовете на светлината си дават едно сражение. Спорът е, че светлите духове искат светлината да е за всички, а тъмнината да е отчасти за всички. А тъмните — че тъмнината е за всички, а светлината е отчасти за всички. Конкретно и двата лагера имат аргументи силни, само че не знаят, че тъмнината не може да работи без светлина. Всичката работа на тъмнината е да не пропусне светлината в някои области. А светлината иска да изгони тъмнината и студа и където и да бъдат тъмните сили, да излязат... Хитри са... шпиони имат. Всичко се туря в действие.

Заговорих, че царят вчера беше пратил да ме пита чрез Севов какво да правим с амнистията по повод на едно запитване в камарата. Учителят каза: „Право на бащата е да прощава и той трябва да види кога...“

Заговорих за благословения, която искат да конфискуват, и после минахме на други въпроси. Нашето духовенство трябва да внимава да види какво стана с църквата в Русия, в Германия. Хитлер постъпи с католиците католически и с евреите по еврейски — расовата борба, нали те се смятаха за избран народ... На това право най-добрите, най-справедливите на земята трябва да дойдат да управляват. Управляващите, които бият?... а сега иде пак Христос. И те? Те са раздвоени. Тя, войната, не зависи вече от хората. Народите не са свободни, както в миналото. Англия търси Франция за помощ, Германия — Русия. Всяко благо от Бога излиза, от най-чистия. Аз имам всичко и не се нуждая от нищо. Аз се радвам на божественото благо и желая те да се радват на него. И те ще познаят това — тоя, който внася мир в семейството, в обществото, в държавите, той ще дойде не от небето, а отвсякъде — и от ума, и от сърцето, и от душата, отвсякъде ще дойде Христос. Сега това е обсадата на Ерусалим. Тогава 60 000 евреи бяха разпънати на кръстове. Бог поругаем не бива.

Християнският свят трябва да изхвърли лъжата. Който народ изхвърли лъжата и тури справедливостта, той върви право, той е правоверен — справедливост, разумност и добрина да се турят като основа. Доброто е във физическия свят; справедливостта — в духовния свят и разумността — в божествения. Това е достъпно за ума им. Ако упражненията на паневритмията се турят, светът ще се оправи. Във физическия свят те нямат нещо по-съвършено от тях — ще турят музиката да им заповядва и ще почерпят божественото благо... А те сега казват — и ние може да измислим упражнения... 2. Не да измислим, а да внесем божия порядък във физическия свят — няма какво да измисляме... Зад онова, което съм казал, седи божествената истина. Зад светлината седи свещта, слънцето... светлината има потенциал светлината... Във всяка свобода (говорих му за величини с разни степени на свобода — математиката) бързината се увеличава, светлината в ума и силата на волята и топлината на сърцето. Нулата може да се увеличава сама и да се намалява сама (говорих му в теорията на познанието за определяне координатите на тангентната точка). Като се смали до крайния предел, идва до единица, която е мярка на всичко. Като се тури пред или след нула, показва увеличение или намаление, показва направление и дали се увеличава и намалява. Заговори ми за носа и неговите форми във връзка с горното: формите на носа показват какви са били принципите — при основата горе; законите — в средата и фактите — долу при ноздрите, които са действували. *Принципите освобождават, законите ограничават, а фактите принуждават!* Този и други много материал, който има, трябва да се разработи от Вас, да се отдели във всички науки патологичната страна — във всички науки и в политиката, и в религията има сега патологична страна и здравословна, има болезнени и здравословни състояния. В болезнените състояния има повече енергия, отколкото трябва, и не е организирана колкото го има — пресищане. Германците отвън ги стесняват, а те отвътре се разширяват. Трябва да се канализират те — англичаните се оказаха късогледни — те сами са версайлтови. Те тикнаха русите и германците в крив път. Англия трябва да изправи тия погрешки. Чем — стая — който носи нещо, а Чърчил — чърч — черква или хладнокръвие (тълкуване на името Чембърлейн). Царят не трябва да ходи на лов вече — случая с офицера Обрешков във Варна, който счупва крака на гургулица, а след

20 минути син му — неговия крак с ловджийска пушка — изстрел, без да иска...

Говори ми още много работи, но ми се свърши книгата, на която записвах, тя беше един лист, а понеже не го записах веднага, то сега не мога при преписването да си го спомня...

СРЕЩА С УЧИТЕЛЯ И ЦАРЯ НА 22.V.1940 Г.

С учителя 7 и 1/2 сутринта!

Съдбоносни времена преживява целият свят. Какво би попречило на Англия и Германия да се споразумеят, защото едните и другите искат да се бият до победа. Това е война не на хората, а на ложите — на духовете. Хората са крепостите, а духовете воюват. Ще изслушаш царя добре и ще видиш как действуват и духовете в нас. Да видят как неспазването на един закон на справедливост каква реакция дава. Германия в своя неуспех, поправиха погрешните си, а Англия е инфант, заспаха на успехите си. Сега трябва да бъдат много умни, иде нещо хубаво, но трябва да бъдем много умни. Казват, че имало брой от „Таймс“, когото конфискували... пишело, че на Балкана имало едно гнездо... Ако европейските народи така воюват, те ще се изтощят, ще изгубят... ще дадат ход на жълтата раса. И тогава Китай и Япония, примирени, може да изпратят 40–50 милиона войници — какво ще прави Европа тогава? Трябва умни хора да видят злото. Сега искат да... на Германия, но то не е човещина. Бялата раса сега е като евреите, които не приеха Христа, когато им донесе любовта. Англия е хитра. Българите да бъдат умни, защото Англия и Германия може да се споразумеят и тогава и други ще пострадат, но, разбира се, човещина трябва. Ако са по-умни, добре ще е. Умни да бъдат, да изчакат. Да не къса плода, преди да е узрял, нито пък като презрее. Германия, като свърши там работата си, ще се обърне насам и на Италия няма да бъде добре. Небивала по жестокост е тая война. Те са неизбежни работи, Англия го подозира (царя) и те не са готови да приемат това, което той ги съветва. Французите пострадват за нищо и тогава. Англия е гъвкава в политиката, но постъпиха глупаво, като не дадоха на Германия колонии да се заглавиква — направиха най-глупавото — нагриват котела, а няма отдушник, една неестествена метода, защото ще пръснат котела.

След връщането от разговора с царя:

Англия я предупредих, но те не вярваха (че няма да спечелят войната). Лошото е в неразбиране на работите, че може да дадат преднина на източните народи. Сега, както вървят работите, един други се уравнисяват. Русия има да.^[11] България колкото пъти е въввлечена във война, толкова пъти все са ѝ съдрали кожата. Комунистите ги гонеха, а сега имат нужда от тях — гониха ги и в Германия, и Италия, и тук, а сега имат нужда от тях. Русите. Днешната война се дължи на източни братства, които втигнаха европейските народи във война, за да отърват техните си народи от европейски гнет (окултни братства).

СРЕЩА С ЦАРЯ ВЪВ ВРАНЯ

От 8 и 1/2 до 10 и 3/4

Говорихме главно по три въпроса:

1. Сведения от чужбина — Цариград, Берлин, Италия и пр. за войските в Тракия; 2. за мерките, които са искали да вземат; 3. за искането на Даскалов да сменя началник-щаба Х. Петков^[12]; 4. за получени характеристики на министрите; 5. за разправиите между него, Евдокия и царицата.

1. Накъсо фактите: имал сведения от Механджиев, същия, който го предупредил някога за преврата, че турците трупат войски, за същото имаше и други донесения. Германското аташе донасяше противното, но това не можеше да се вземе в сериозно. Калабалъкът бил около 360 000 войска, от които около 170 000 бойна част. В Кричим се събрали Филев, Даскалов и Попов и царят да разсъдят какво да правят. Военният министър искал обща мобилизация — за три места ще капитулираме с пари, дрехи, ботуши и разложение, казвам на царя.

— Същото им казах и аз, че нашият човешки материал е добър, но не може да изтрайва без работа и останали да не се мобилизира, освен една дивизия.

Посъветвах го да отправят едно писмо до турците да ги запитат как стоят тия работи и защо са тия войски, понеже ми каза, че английският посланик от Анкара дохождал да го кандардисва да се обменят нашият и турски щабове, а царят му казал „И вие се боите от Русия и ако ние направим тая обмяна, ще роди подозрение в Русия и тя

ще засили пропагандата си тук у нас, а това не е и от ваша полза“ — на което той се съгласил, и понеже заплашвал, че тогава и турците нищо няма да ни казват...

— Но казват ли поне нещо? — запитах аз.

— Нищо подобно.

— Тогава Вие ги запитайте, че по странични сведения, които може да имат за цел да ни скарат, има донесения, че те са струпали много войници. Коя е причината? Или ще ни кажат истината, или ще излъжат, но ние загуби няма да имаме, само ще им покажем, че ги третираме като комшии.

Царят се съгласи да пробват. Казах му също да проверят всички материални складове, защото там е нещо невероятно гнило, а после дано останат да повикат хората при крайна необходимост.

— Да, там е сифилисът на нашата армия, наследство от русите — каза царят.

Напомних му за фалшивия гъон и подметките на ботуши, които опадаха на третия ден... На тая тема говорихме доста. Той каза, че ще извика военния министър за това (и наистина от вестниците видях, че на другия ден го вика веднага...) Драганов от Берлин даваше разни сведения за нашето положение и това на Германия. Казваше, че германците не са били весели от тия победи и пр. Каза ми царят, че и сърбите по-рано казали, че нямало сега като от 1915 година да ни оставят зад гърба си, а най-напред с нас ще се справят... Румънците оттеглили една дивизия по-назад и я пратили към маджарите. Така между другото ми прочете и от Поменов от Рим...

Между другото стана дума, че на раздяла при съвет генерал Даскалов останал при царя и му казал, че Хаджипетков, откак го направили генерал-лейтенант, се забравил много, почнал да критикува, да не одобрява това и онова и изобщо не можело да се меле брашно с него, не искал смяната. Попитах с кого мисли да го сменя. С Лукаш^[13], му казах, че смяна на началник-щаба не е засега за тия мътни времена, че по-добре е да се чака, защото такава смяна ще породви много съмнения в комшиите и за войската не ще е добре, че Лукаш е чех и не може и не трябва, още повече, като се знае съдбата на Чехия, няма защо да прикачваме нашата колесница към тяхната карма. Той се съгласи с това и каза, че и той тъй си мислел, но сега мислел за варненския Попов, който бил най-старшият, та да не можел и Петков

да протестира нещо, като щял да го махне и изпрати в Плевен. Имай предвид неговата амбиция и дебелията му глава — и на тая тема приказвахме доста. Още като бяхме в градината при царя, че после влязохме в кабинета му, той ми показа едно писмо, пратено от някого до Евдокия с характеристика на 52 министри след 19 май 1934 година. Остана после да ги чета. В него най-жестоко са се отнесли с най-честните хора Сапов и Недев..., а Габровски го хвалят и даже пророкуват, че щяло нещо да става с него... гениално... После той ми разправи надълго за разправиите, които е имал със сестра си и царицата, и как можал да ги предума да се помирят и да се разберат. Много ми хареса неговото търпение и такт, с които се е отнесъл към тоя въпрос. Разправи ми и за една роднина на жена му, която е черногорка и която видяла в Станимъка как народът го посрещнал спонтанно и му казала, че сега разбрала, като видяла с очите си как го обича народът и как той без всякаква стража се движи навсякъде, но това, разбира се, не можела да го каже на Джо (Джована^[14]), която знае само въздуха на вилата Савоя да диша и не може да разбира другите хора. За Даскалов бях му казал да го вика и да му каже, че е по-добре засега да не се карат, а да вземат принципно уж две становища всеки в една страна от воюващите, както правеха гърците, та във всеки случай печелят (защото и без туй те се карат, ами да не бъде на лична почва, ами да е уж на принципна... докато му дойде времето да си иде...)

Ваше Величество,

Изпращам:

1. Книжката за билките, която Ви обещах.
2. Едно писмо, което схваща посвоему нещата за завесата на проф. Цанков.
3. Характеристиките на министрите прочетох. По тях ще говорим лично. Нито похвалите, нито клеветите могат да прибавят или отнемат нещо от това, което той съществено има. Пигмеите от похвали не стават гиганти, нито великаните — джуджета от клеветите. Животът е, който проверява и дава истинската стойност на личностите и обществата. Принципите освобождават, законите задължават, а фактите принуждават.

4. В Момчилградско в някои села мъжкото население е било събирано и му било „внушавано“ да се носи по нашенски, жените да хвърлят яшмаците и пр. работи, на които сега никак не им е времето... (това от военни е право).

5. От Германия са дошли наставления в известни среди за едно представление „а ла Карол Румънски“ у нас — подробности устно.

6. Едно оригинално „окръжно“ за Филов.

7. Едно резюме, което щях да Ви изпратя за именния ден на Ваше Величество, но нямах подходящ куриер. И сега вярвам, ако го прочетете с внимание, ще намерите поне една мисъл, която да Ви допадне.

(Описанията на министрите прилагам също към настоящото.)

С искрена почит: Л. Лулчев

25.V.1940 г., София, Изгрева

Ако обичате същите неща.

[1] Така е в оригинала. — Б.съст. ↑

[2] Генерал Джон Метаксас, гръцки министър-председател. ↑

[3] Генерал Никола Михов, командоващ I армия, началник на Софийския гарнизон, военен министър (1942–1943), регент (1943–1944). ↑

[4] Тези бележки на Лулчев са били написани в оригинала нечетливо, което той е означил с многоточия и е отбелязал, че е „записано лошо, нечетливо“. — Б.съст. ↑

[5] Става дума за декларацията (14 точки) на американския президент Томас Удроу Уилсън за установяване на мир в света в края на Първата световна война. ↑

[6] Петър Дънов има предвид толстоизма като учение, проповядващо непротивене на злото с насилие. ↑

[7] Д-р Любен Дюкмеджиев, юрист, деец на БКП, депутат. ↑

[8] Никола Захариев, деец на БЗНС, министър на благоустройството и на съобщенията (1934–1935), на търговията (1942–1943), подпредседател на 25 НС. ↑

[9] Иван Михайлов, национал революционер, член на ЦК на ВМРО. След забраната на ВМРО от правителството на Кимон Георгиев през 1934 г. Иван Михайлов емигрира в Турция, а след това в Полша, където го заварва началото на Втората световна война. ↑

[10] Никола Балабанов, дипломат, пълномощен министър в Чехословакия (1938–1939), Франция (1939–1943), Турция (1943–1945).

↑

[11] Така е в оригинала. — Б.съст. ↑

[12] Генерал-лейтенант Хаджипетков, началник-щаб на българската армия. ↑

[13] Генерал Коста Лукаш, началник-щаб на българската армия. ↑

[14] Йоанна, българска царица, съпруга на цар Борис III. ↑

От 10 и половина до 12 и 1/2 сутринта

Доста отдавна не бяхме се виждали и сега си поговорихме така приятелски по разни въпроси без особена система на разговора. Най-напред той се интересуваше от Турция и Италия. След това говорихме общо за войната, че е по-добре, че се изтощават, ще станат по-миролюбиви. Казах му, че се направиха погрешки със съветската книга, скандал и с отиване на наши в Атина, тъкмо когато гърците изнудваха другите и си послужиха с нас, за да разпалят подозрението на сърбите, те почнали да гонят българите... Добре е сега да се каже, че са ни предлагали нещо и ние не сме се съгласили... Също му казах, че той има сега здрава позиция срещу англичаните, защото, каквото им беше казал той, и стана. Той ги предупреди приятелски, че германците са костелив орех... Приказвахме и за Кьосето, на когото дал една игла, та му станали две.

— Какво да го правя?

— Прати го по-далече от България, па разиграй и всичките легации, че вече спят и нищо не вършат.

Той обеща да ги разиграе малко. Приказвахме за Стойчо Луков и министрите. Пита ме за Багрянов. Казах му, че вчера, 12-и, бях с него на планината и че се е опомнил малко Кьосето, не може да ми прости, че съм предпочел Багрянов пред него. Озлобен е. Няма нищо, той не е толкова опасен, колкото Наталия. Да, той ми разправи как е казал Момчилов някои работи интимни.

Каза ми да пазя Багрянова сега да не прави нищо на чифлиците, за да не го подозрат в кражба, и пр. Говорих му и за Торбов и му обещах да му пратя наред за Торбов, за да види защо го мразят... Той поиска да му ги пратя и ме пита дали ли ми е Вера писмото на Фердинанд, с което иска да му се праща бензин и смокини и пр. за неговите папагали...

— Прилича на тях в носа — казвам му, а царят се пипа по своя и се смее.

Да не би да дойде тук с бензина... По-опасно е да го накарат германците и му разправих разговора на Станчов^[1] с Фердинанд, който му казал, че той сега е останал само цар на македонците. Разговорът мина на Румъния и му казах, че и той би бил така смаян,

ако беше направил два пъти досега мобилизация, както искаха... После разговорът му мина на домашна почва, на царицата и там остана доста дълго време. Разправи ми за някои работи за нея и аз му дадох някои съвети. Каза ми, че сега тя плачела доста поради влизането във войната. Някои подробности от интимния им живот ме накараха да му дам съвет да се държи по-независимо и не се вдребнява, да си я остави сама да си се наслаждава на своите прийоми и подозрения. Приказвахме за някои далавери, които сега стават, и го посъветвах да ги проучи и като вкара министрите, да им понатрие носа, за да могат да слушат, сега например искат да поръчат вълна за 100 милиона от Южна Америка, част на поръчка, а риска да носела държавата... ачик далавера. И през къде ще я внесат? През северния полюс? Когато Русия е толкова наблизно, но там далавери не могат да станат. Посъветвах го да държи с Русия, защото засега най-износно за държавата е там, и се смяхме на вица, че царят бил уж казал: „Аз съм с Англия, войската с Германия, а народът с Русия.“ Разговорът беше разнообразен, не, не, многозначителен и после много интимен в някои мнения, за да ги записвам. Казах му, че иде много важно време, и той, щом мисли, че са глупави министрите, лично трябва да следи, защото моментите са много опасни. Каза ми, че избягнал да срещне английския посланик в Москва, който минал оттук и искал да се срещне с него — било го страх, че ще направи интриги някакви.

— Щом не са го приели в Гърция и Румъния, нямаше защо и Вие да го приемате, той би се явил тогава като един мандатър на Балкана в Москва и можеше да направи интриги, от които никой не би прокопсал.

— Да, и аз затова не исках да го приема...

След като се върнах и учителят ме държа на разговор до 3 и половина часа и бях много изморен, та затова оставих вписването за днес, пък бях и малко настинал, та не ми беше добре, защото се къпех, като ме извикаха да вървя и ме духа вятър в автомобила, на когото едно стъкло беше отворено, и бързахме много, защото бях отложил виждането с половин час. Както и да е, приближават големи работи, а всички като че сме омотани и се занимаваме само с дреболии, а големците и с далавери и кражби и съвсем на дребно... Боже, пази България.

Ваше Величество,

1. Изпращам наредбите, които бях обещал. Моля да хвърлите един бегъл поглед върху тях. Тогава, вярвам, ще Ви стане ясно защо името на Торбов се споменува с ненавист от някои среди. В нас, който се опита да спазва и изпълни законите, става омразен. Въпросният е решителен и делови човек.

2. Нашето „обществено мнение“ влезе напоследък в една фаза, която носи излишни опасности, без да допринася някоя особена полза някому в нас. Неутралитетът почти изчезна и се замени с „филство“, което като реакция може да извика друго „филство“ и да се намерим неочаквано при два ясно очертани враждебни лагера. Последиците може да бъдат недобри за всички ни. Няма смисъл да се повтаря това, което стана в Румъния. Обществената сила не се формира или разформира с разпореждане. По-важно е да имаме свирачите налице — оркестърът винаги може да се състави и да свири хубаво, ако те са достатъчно опитни. Не е благоразумно да се очертава повече, отколкото ни се налага от необходимостта, симпатизирайки на едната или на другата страна — развързката на голямата война едва тепърва започва и няма смисъл да се прононсираме излишно. Нека Румъния и Турция ни служат за добри корективи.

3. На отношенията ни с Русия трябва да се даде подобаващата важност. Ще бъде много хубаво, ако той ход на съдбата се използва и се тури някой умен човек, който да заеме мястото на покойния дипломат. Русия ще има да се явява и за в бъдеще като арбитър на положението и ние повече от всички други балкански държави трябва да държим сметка за това.

4. Народи не пропадат. Неуспехите им са само повод да намерят погрешките, да ги поправят и вземат от живота това, което им се пада. Дотолкова, доколкото едно правителство се явява носител на народните идеали, дотолкова то е силно, независимо от формата на управлението. Но колкото повече свобода дава, толкова по-

широка и трайна е основата му. Време е, и то ще се разбере от всички, че най-добрата крепост, която брани една държава, е преди всичко любовта на поданиците към своето отечество и обичта и уважението на съседите едни към други. Не ще е лошо, ако това взаимно зачитане на съседите се подчертае, независимо от състоянието на военните лагери и победите на една или друга от страните. Колкото по-справедливи са нашите искания, толкова по-въздържани и коректни трябва да бъдем, ако искаме да успеем. Бързането и взимането на страна може да заплатим по-скъпо, отколкото очакваме. На България предстои една хубава придобивка, но ние сами не трябва със своето нетърпение да компрометираме естествения ход на нещата.

5. Много лошо психологически беше избран моментът да се алармира нашето общество — тъкмо когато на бойното поле се сключваше примирие — с това реквизиране на пистолети и бинокли без всякаква видима и обяснима причина. Ефектът е крайно отрицателен! Зловредни слухове, че се готви някакъв преврат от някакви си „млади“ сили, добива с това подхранване и извиква настръхване и дори в някои среди желание за своевременна реакция...

Моля Ви, не оставяйте хората, които малко разбират народната психика, да правят скъпи експерименти — разбирам скъпи поради лошите си последици... Няма защо да дублираме Румъния — техният крал е в такова жалко положение, че не би му завидял никой.

6. Положението на работния народ и частно на работничеството е лошо, независимо от големите речи, които се произнасят, и интервюта, които се дават и които звучат като подигравка в ушите на тия, които знаят истинското положение. Много се пише и говори, но съвсем малко се прави в действителност (не на книга — на книга у нас всичко по мед и масло върви...). Премного чиновнически се гледа на работничеството и с едно излишно подозрение. От това може да последва нещо лошо. Тия, които му дадат справедливост и човешко

отнасяне и зачитане, ще го вземат в ръцете си. Договорите сега се изпълняват само формално. Стават срамни работи. Беднотията преглъща и си праща надеждите... другаде. Вие знаете къде. Защо? Има още българи, които обичат народа си, и няма защо да се стори това малко, което би задоволило насъщните нужди. Моля Ви, помислете за това — крайно време е вече.

Имало е стълкновения. Потърсете безпристрастни информации. В подобни моменти и малките неща може да имат големи последствия.

Нашето идейно държавно становище е взето отдавна и няма нужда сега да се сменя или наклонява на друга страна. Неутралитетът е достатъчно силна позиция, винаги сгодна и за защита, и за атака.

Излишно подчертани симпатии (особено официално!) — от които утре може да стане нужда да се отстъпва — е само да се губи излишно престиж и средства и да се внася смут в народната душа било с прекомерни надежди, било като реакция на несбъднати такива.

И в единия, и в другия случай колкото по-тихо се посрещат и изпращат събитията, толкова по-малко ще се прахосват народният ентузиазъм и енергия, за да може да бъдат употребени в необходимия момент с най-голяма полза за цар и родина!

Прибързването в подобни исторически моменти може да бъде фатално, защото последиците от погрешните искат много време за поправка.

Това, което Ви пиша, Вие по-добре и от мене го знаете — припомням само с искрена молба да се стори нещичко. Мъчните пътища отначало стават после лесни. Лесните отначало стават трудни към края. Доброто трябва да регулира злото. Новото освобождава и дава повече живот и радост. Нека се пазим от изказвания, от никого неискани симпатии. Вашето справедливо и безпристрастно държане към всички лагери трябва да продължи.

Като моля Бога да Ви дава светъл ум, топло сърце и силен дух да схванете и изпълните неговата воля тук на

земята, оставам с най-искрени благопожелания за
домочадието Ви и Вас:

Л. Лулчев

23.VI.1910 г., София, Изгрева

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 30.VI.1940 Г. ВЪВ ВРАНЯ

От 9 до 11 и 1/2 преди обед

Още преди месец и нещо бях казал на царя, че за нас важните събития ще настъпят към 23 юни. На 23-и започна реквизицията на револвери и бинокли. Писах му веднага писмо, а на 24-и започна пак гражданска мобилизация срещу работничеството. Писах му, че това е погрешна политика. На 26-и започнаха руски работи в Бесарабия и той почна да ми праща телеграми и рапорти чрез Севов. Имаше едно уплашване и желание да се бърза. Задържах ги. Казах да искат сведения в Берлин. Да се срещнат с тукашните немски и италиански.

При влизането той ме нарече:

— Да се видиме и с тайния си съветник.

Аз започнах да се смея. Разправя ми какво е говорил с немца и какво е настоявал да ни подкрепят. От него е разбрал, че вероятно Карол от своето нагаждане към националсоциализма е докарал, ускорил идването на русите, които са видели в това едно желание да се препречи пътят на тяхното влияние към юг и са решили да свършат тая работа.

— Вие не изоставяте за тия, които вас изоставиха, румънците, заради вашите сметки и смърдлив петрол. Сега кокетирате с турците, както някога беше Фон дер Голц, сега е Папен^[2], а ние, които задържахме целия балкански блок да ви не удари през средата, за да ви не счупи оста, та можахте да си реализирате плановете, нас не ни зачитате за нищо. Но ако вие така карате, тука ще стане славянско море. Аз не мога да се боря с народа си и ако той вижда, че само други го подкрепя да остане признателен там (думата ми е за Русия).

И много още друго, което той ми каза и което е много хубаво, но аз не го помня в момента. Много хубави и главно правдиви доводи. Той му обещал да стори каквото може, но, казва ми, добил впечатление, че не е ориентиран. За италианеца Мажистрати казва, че още по-малко е бил ориентиран, че бил много се смалил и напласен от

Англия и че сега е в понижено състояние. От разговора, който за мое съжаление не мога да си спомня дословно (царят го цитира фраза по фраза — много помни!), той разбрал, че не трябва да се надяваме на никаква помощ от Италия, че турците може да ни нападнат, но те не могат да сторят нищо и пр., и това било дипломат на моя бабалък! Дано ги набият малко, та да си наведе носа и моята!

Спомних му, че те започнаха войната с това, че в 12 ч. и 10 м. събориха моста помежду тях и Франция, да не нахълтали френците..., те, които щяха да водят светкавичната война... Четохме рапортите на Драганов от Берлин, които казваха, че германците се били съгласили да се води преговори за Бесарабия, а русите ги повели по руски с ултиматум и те били много лошо настроени, някои виждали ръката на Англия, някои искали да се примирят с нея, Англия, а да ударят на Русия, дори сега, като нямало Франция, да се биели и на два фронта... Казах му, че тия сведения Първанчо ги е събирал по кафенетата, че такива дивотии никой отговорен човек не може да говори, и остана да му искат допълнителни сведения и разяснения кои са тези среди, от които той черпи. Казах му също, че от всичките тези отношения неговото спокойствие се тълкува, като че ли ние имаме нещо свързано с Русия, и това не ще е лошо, ако се пусне в клюкарниците, за да бъде занесено в Турция, за да си наляга парцалите, макар че тях и без туй ги е страх и ако трупат войски, то е да се пазят, а не да нападнат. Искаше да се съберат след пладне министрите на войната, външните работи, вътрешните и председателят Филов да разискват. Искаше да се прави мобилизация на една дивизия. Казах му, че не ще е лошо, но да не се крие, а да се каже ясно какво се мобилизира, а не да се оставят слуховете да циркулират. Говорих му за необходимото да се махне тая паплач, която обира народа, и да се чака да сторят други това, което и той може да направи сам. Той ми каза, че това не може, че знае всичко, но няма сили в себе си и пр.

— Вие видяхте как свърши Батенберг, Вашият баща също, няма защо да повтаряте техните погрешки. Баща Ви затвори Стамболийски тъкмо тогава, когато Русия се приближава на 200 км от границите ни? Защо се предизвиква тоя народ? За да направи правителства в Бургас ли, след 4–5 дена да дойде и в София? Кой ще защитава тоя строй? Тези мухлясали мозъци или прогнили и скапани хора, които гледат само своята полза без капка идеализъм. Властта трябва да бъде

капелмайстор, да оперира с обществените течения, а не да ги създава. Тази псевдоинтелигенция, която само говори, но не е годна нищо да жертвува — тя, трябва да си иде и да дойде друг от самия народ и с неговите идеали. Сегашните са сибарити. Я погледнете къде направиха работническата болница, всред боклуците, и си създадоха удобства за себе си, а работниците са третираны като роби. Хората сега съсипват здраве, а не работят — безмилостни са в експлоатацията. Защо закрепостяват работниците, а са оставили господарите да вилнеят. Защо търговците, както и по-рано Ви казах, да взимат лъвския пай, когато това може да стори държавата, а те да бъдат само агенти, като тия на храноизноса? Защо ще чакате да дойдат други да направят това, което и ние сами можем?

— Това не мога. Аз ще си ида заедно с тях...

— Защо? Не си крал заедно с тях, та да си отиваш с тих. Тук трябва малко по-голяма решителност...

— Не, по-рано при Стамболийски падаха глави. При Цанков също, не, сега това не мога. Сега съм сам.

— Тъкмо по-добре, че сте сам, че няма да падат глави и пак работите ще станат хубаво. Говорих му, че селяните сега са по-доволни и задоволени благодарение на Багрянов, че ако той вземе и Министерството на труда, би могло да се постигне нещо по-добро за тоя народ. Той с това е съгласен, но по-далеч не отива, смята, че е свързан с това поколение на интелигенция и че не може друго да се стори, освен да изчака събитията. Настоях, че той трябва да се меси от време на време, за да не стават излишни опити за сметка на народа. Той тогава ми каза нещо странно:

— Ние сме място на нещо нетрайно. Гледай и това, което произвеждаме, ягоди, череша, домати — не траят, развалят се. Ябълките ни също не траят. Даже въглищата ни, единствените в света, сами се палят. Не сме нещо трайно.

Възразих му, че богомилите дадоха основа на новата епоха.

— Да, за квас ни бива, но тестото ни не струва.

Почнах да му се смея, че е намерил такива отрицателни аналогии и ги е нанизал на една връв... Ами и аз си мисля и се вглеждам. Говорих му за лошите обувки във войската, за далаверите в техните складове и щом не е ортак с тях, няма защо да ги търпи. Говорихме за Народното събрание, за Логофетов^[3], който е казал тия фрази, които

беше ми изпратил, и че ще е хубаво да се сменя бюрото, а също така, като се направи предложение, че в нас депутатите са избирани, а не прогласявани, да се изпратят прогласените да се избират наново.

Кьосето не искал да иде в Швейцария, а в Берлин искал да иде като пълномощен извънреден пратеник... Казах му да не върви по кефа им... Николаев, и той искал да става посланик някъде, понеже сега като председател на комисията искал да я събира (парламентарната). Казах му да не става играчка на такива типове в ръцете. Той тука за нищо го не бива, та там ще направи нещо...

Виждам изобщо безсилие и бездейност... Всеки си гледа личното, лесното... Боже, пази България!

Говорихме по много още въпроси (за мобилизацията и др.), но вчера ме прекъснаха при записването, а сега не мога да си спомня какво съм записал и какво не.

В резюме: защитата на каузата на царя пред Германия и Италия за Добруджа е отлична, много разумна и принципна. По вътрешната политика е нерешителен и изглежда, че се намира под влияние на Севов да прави преврат с млада България и ратниците, но той още не се решава. По външната политика ще стои на неутралитет, но искат да мобилизират, на което аз се съпротивлявам, защото ще се харчат напразно средства и рискува.

Той изглежда, че по-лесно би се доверил на Германия, отколкото на Русия, макар че и последните не са лошо разположени засега; мизериите, които им се направиха с открадването на книгата в Пловдив на изложбата и после с това шантаво държане към работниците... Но както и да е, ще има една пауза, която, ако се използва разумно, ще може да се поправят погрешните.

На тръгване, когато да се разделим, аз му казах:

— Прави ми впечатление, че Вие имате едно Мажино в главата си и държите само пасивни мисли. Вие ще мислите за победата като главна цел, а пък за защитата — като отделни епизоди от борбата за тая победа.

Царят се малко замисли и ми каза, като ми държеше ръката за сбогом:

— Това е права идея. Аз ще помисля върху това.

След като се върнах и бях при учителя, след това се чувствавах много изморен и въпреки че Багрянов ме потърси да се срещнем,

отказах му, защото бях някак вътрешно недоволен. Като че ли бях насилил нещо и бях развалил хармонията вътре в себе си. Слава Богу, после дойдох на себе си. Но изглежда, че около царя е един ад от интриги и той като някой змей в море от тях се извива на разни страни и търси опора някъде... Бог да му е на помощ, на него, па и на всички нас...

2.VII. 1940

Ваше Величество,

Вашето мъжествено, принципно и умело отстояване интересите на България пред представителите на Германия и Италия ще даде своите резултати. Взетото вече становище за неутралитет засега е най-добрата позиция. Нека всички се убедят, че ние не сме се отказали от това, което е наше, но мародери не сме!

Един погрешен ход можеше да тури огъня на Балканите!

С мобилизацията нека се манипулира умело, за да се не харчат излишни сили и средства. Има хора заинтересувани, които на всяка цена искат да правят повече шум (като мислят, че това е работа!).

На такива бъдете спирачка.

По вътрешната политика това, което Ви говорих, нека не Ви смущава. Засега ще последва една пауза, след която събитията ще Ви станат по-ясни и нещата ще си дойдат на своите места по един естествен път, без особени усилия. Тъй че и в това отношение Бог, който бди над България, ще Ви помогне. Работите ще станат много добре.

От сърце пожелавам да сте здрав, бодър и на поста ви, за доброто на всички.

С почит: Любомир Лулчев

1.VII.1940 г., София, Изгрева

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 31.VII.

От 8 до 10 без 10 в двореца Враня

Преди това говорих с учителя, който ми каза:

Той трябва да държи сметка не само за сегашните, но и за бъдещите фактори — за Русия. Англия тикаше Германия срещу славяните, но тя трябваше да ѝ даде колонии, за да си намери работа. Англия досега с оглед да владее Средиземното море е правила всички неправди. Сега иде сближението на европейските народи в един правилен социален строй — всеки син, дали е голям или малък, си иска своите права. Германия разкрива сега английски шпионаж. Русия в бъдеще ще бъде арбитърка. Англия няма смелостта да ревизира Версайския договор. Ликвидирането на нейната карма сега Англичаните играят ролята на някогашните финикийци, търговци, които дойдоха в стълкновение с римляните. Демокрациите останаха крайни материалисти; Хитлер и Мусолини — силите, които действуват за нещо по-духовно, но по-военен... мания да ги постигнат (?), а в болшевишката (култура?) има зачатък божественото начало. Русия сега иска човещина и работа; Германия — сила и труд, а Англия — пари и сила; божественото начало работи в съветите, но не в тая форма се изявява. Всичките царства се дискредитират и както е казано в пророчеството, слънцето (всичките политически форми) и луната (значи религията) ще потъмнеят и всички звезди (научни формации) ще изпаднат (значи всички видни хора ще изгубят своята видност) и син человечески (значи новото) ще се яви! Всички забележителни хора заедно ще паднат.

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 31.VII.

Чакаше ме на външната врата, защото бях закъснял няколко минути. Седнахме и започна веднага да ми говори за положението. Най-напред Чапрашиков и военният германски аташе говорили да отидат български министри в Германия. Царят казал, че няма нужда, да не стане както с унгарците. Тръгнал Жеков. Той се видял с него („Грухтя ми тука половин час“ — каза буквално царят). Казал му да иска това, което сам е подписал с германците някога, и ред подобни наставления.

След това дошла поканата от германците. Той казал на министрите:

„Ние бяхме съюзници и пропаднахме за Германия; никога не натяхвахме и каквото можахме, помагахме досега; искаме това, което

ни беше дадено от Берлинския договор и което и те самите като съюзници бяха ни дали. Нашето въздържане обезсили балканското споразумение, инак войната щеше да се развие тук и оста щеше да бъде ударена през средата и счупена и пр.“

След това ми чете доклада на Драганов лично до него, в който се описваше как е станала срещата и разговорите.

— Рибентроп е бил лошо настроен. Той не ме обича, защото той е парвеню дипломат, а аз съм от кариерата — каза царят. — Аз казах, че Англия ще воюва, а той твърдеше пред Хитлер, че няма да воюва; той, когато образува антисъветския блок от Италия, Япония, Германия, Маджарско и кани и мен и аз отказах категорично, а сега той се има като творец на руско-германското споразумение — сега му е неловко от мене и не ме обича.

Като му говорили министрите, той бил студен и даже те се отчаяли. Най-после поискали да видят Хитлер и той се съгласил. Хитлер ги посрещнал също много резервиран, Филов казал между другото следното:

„Земя, заета с меч, с меч трябва да се пази. По-добре е да се споразумеете.“

После поискал карта да види какви са ни претенциите и се зарадвал, че са скромни, като се оплакал от маджарите, които искали много и на които той по-рано бил арбитър, а сега го ругали, та сега не ще вече, на нас би могъл да бъде такъв. Ще трябва да се споразумеем с румънците, но ако ние водим преговори, те ще разтакат.

— Те искаха това, като искаха и други съседи да дадат нещо.

Тук прекъснах писането и сега след 10 дена не мога да си спомня какво беше. Зная, че Хитлер беше се съгласил да ни стане арбитър, но царят не даде да се каже това, за да не знаят, че съдията е с нас. Филов беше казал, че в такъв случай ще ги ругаят. Царят му казал, че е в интереса на работата да не знаят, че съдията е на нашата страна и че ще ги ругаят — държавникът трябва да носи — затова, е държавник. Другите подробности на разговора вече съм забравил.

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 19.VIII.1940 Г.

Дворец Враня от 5 до 8 и 10 следобед

От 13 до 19 август бяхме на Рила седем души, а после дойдоха още 40 с учителя. Върнахме се на 19-и в 1 часа, като тръгнахме в 2

часа през нощта от езерата. В 1 часа бях потърсен от Севов и след няколко минути се яви втори път да пита може ли в 5 и половина часа да се видим с царя. Като бях на Рила на 17.VIII., учителят прати Боян Боев да ме вика и след това говорихме от 2 часа и половина до 4 и половина следобед по много работи за положението и др. Между другото си записах някои мисли: Войната е насилия. Когато природата иска да подчини злото, употребява насилия, война, а когато иска да го тури на работа — туря доброто. Във войната силният побеждава, а в преговорите — умният. Принципиално да се постъпя. Англия ще понесе последиците.

Има две възможности — да имаш всичко, и красиви къщи, и много ядене и да не може да ядеш или да имаш малко, но да ядеш сладко.

Това е за възпитание. Когато човек отвънка се ограничава, злото отвътре се подчинява. Когато нещата се разширяват отвънка, доброто отвътре създава нещата. Да подариш агне на вълк добро ли е? Когато ограничиха Германия в 1918 година, англичаните развързаха ръцете на Япония. Японците организират злото в света, потисничеството. Китаецът ще те изненада като змия. Много е търпелив. Устойчив народ (Япония се заклеши с него).

Сега Русия крепи англичаните, защото води английска политика, а англичаните — руска. Германците ги стягат отвънка, за да се развива доброто вътре в тях. В руската революция се пожертвуваха 3 милиона души, който сега са проповедници на оня свят — те са връзката между духовния и физическия свят — а нито германци, нито англичани имат толкова посредници работници в невидимия свят. В Русия има и българи — Георги Димитров и др., който е секретар^[4]; българите, като слушат, ще придобият нещо с малки жертви. Гърците, като ги налегне Италия — ще отстъпят. Трябва, като се вземе Добруджа, да се направят помилвания на Дамян Велчев и др.

РАЗГОВОР С ЦАРЯ

Царят ме посрещна в градината на двореца отдалеч с висок поздрав. Личеше си, че е искал да ме види много, и веднага почна да ми говори за крака си, който много го болял напоследък.

— И Вие гълтахте Вашата аптека, нали? — закачих го аз. — Ще Ви оставя да се тъпчете с лекарства и да се мъчите, а когато се отчаете,

ще видите, че може да се излекува и по други начини. На тая тема говорихме, докато стигнахме и седнахме в салона, в който обикновено си говорехме. Тогава той, след като продължи да описва колко страдал от крака си, как Симеончо дошъл да го види и му донесъл цвете и как веднага след това избягал и не искал никого да види, и как на другия ден го поздравил на тръгване — всичко това впечатление на любящ баща, който се радва на сина си, в туй време са се развивали някои действия, които той ми разправи най-подробно, но ще запиша съкратено. Идвал един румънец, който искал да сондира. Казаха му, че по всичко друго може да говорим, но по териториите не, понеже това е въпрос, по който не може да става никакъв спор — границите от 1912 година. Той си отишъл. След това се явява предложението. Румънският министър на външните работи и нашият да се срещнат на Дунава да обменят мисли. Нашият министър казва, че ако ще се говори за територията, той няма да иде, понеже ние сме казали нашето и той там трябва да мълчи, а ако ще се говори за друго, той е съгласен и на драго сърце ще иде. Това се предава изопачено, че изобщо не се приема предложението, и румънците се докачат, това се донася от букурещкия наш пълномощен министър. Телеграфира му се да разясни, че отказът се отнася само до третиране на териториалните въпроси, понеже по тях сме казали последната си дума, а по други въпроси с радост ще приемем една среща. След това вече последва явяването на Филоти^[5] с една про мемория от 15 страници пред министъра на външните работи, а след туй и пред царя (той искал предварително да се срещне с царя, но понеже отсъствувал, се срещнал с министъра, от което царят се възползувал и се приготвил, защото действително бил на легло и можал да стане в събота и се върне да се видят). Още отначало, за да отбие интригата, че нарочно не се е явил и избягал, царят му казал, че бил в една малка почивка и не можел да дойде още същия ден, но че с удоволствие ще изслуша това, което неговият крал има да му каже. Той му прочел 15 страници, много хубаво написан текст и след това предал и личното желание на краля да се оставят Силистра, като дадени с договор и защото има шосе бетонно за Кюстенджа и Балчик заради сърцето на кралицата им, което те щели да направят свободно пристанище, и после си казал всичко, което имал да говори, царят го оставил да свърши и тогава почнал да възразява. Преди всичко му казал, че много добре разбира краля им, защото, ако има коронован

глава в света, който държи рекорд по мъчните положения, в което е сега техният крал, това е самият той, цар Борис, но положението е сега такова, че той не може да направи никаква отстъпка териториална. Ако бяха искали да се пазарят, те биха искали границите на Санстефанска България или тия, които румъните сами бяха подписали в 1918 година с нас и германците, до Кюстенджа, а ние си искаме това, което е било дадено от време минималното и за което дума не може да става. Друг беше въпросът, ако когато бях канен от краля ви в 1931 година, когато загатнах на... и не се чуха думите ми, когато ме каниха втори път и казах на Татареско и той не чу и когато ми казах, че през Дунава е замръзнал и не може да се именува (като са искали да го накарат да мине през Добруджа), но аз казах, че там ще мине, когато се уредят работите, а сега ще мине през тук и тогава не ме чуха и не ме разбраха. Тогава, ако бяхте направили жест, можеше да се отстъпва нещо, но сега, когато нашите права са признати от Англия, Германия, Русия и от вас самите, нямам възможност да отстъпя нещо, защото това ще се обърне на една стара гангрена, която ще влоши отношенията ни отново и с която ще си служат в нас и във вас трети сили, положението и по този начин няма да дойде този мир, който се чака и трябва да се установи между нас. Колкото за това, че румънският крал не влезе във Варна, и то заради Евксиноград, това той направи, защото той чувствуваше целия този поход като крайно несправедливо нещо, което той не понесе и умря на другата година, като при това той върна и войските си от Враждебна чак на Еркене. Ние не сме варвари и гробът ще се зачита. Колкото за това, че нашата граница морска ще стане повече от вашата, това е географското положение и това не може да служи за нещо, така както Германия и Русия са по-големи от Англия, а тя има по-големи морски граници от тях. После той е говорил за другите три-четири точки, за населението и пр., като е казал, че подробностите ще се уговорят от съответните министри. По всичко друго ние ще искаме да им покажем нашето разположение, защото искаме те да намерят своите верни приятели от тая страна на Дунава. Изобщо царят е говорил много хубаво, вдъхновено и отлично аргументирано, което, разбира се, аз не мога да репродуцирам тук, защото изобщо не мога да запомням текстуално. Похвалил е Филоти, като е казал, че и той, ако беше на негово място, щеше да защитава народа си и каузата; че той разбира много добре и краля и с радост би

сторил всичко да облекчи неговото положение, което той сам като държавен глава е преживял, та го знае много добре, но че няма тая възможност по главния въпрос, а по всичко друго е готов да стори това, че да няма изстъпления и да се зачетат правата на малцинствата и пр. Свършил е с красиво наредени и умни фрази на приятелство. „Филоти, който на два пъти се трогна и очите му се насълзиха, си отиде като попарен с вряло масло — каза царят. — Но аз бях искрен и той разбра това, че ми е невъзможно да отстъпя на личната молба на краля сега и да изменя на народа си и да оставим гангрениясали парчета да станат нови гнезда заразни гангрени...“ После минахме на вътрешни въпроси и между другото му казах да освободи Дамян Велчев и всички други от тоя род, да се отърве от тия и даже да го направи приятел. Един циганин да се бори с царя може да се хвали с това цял живот, но каква похвала е това за царя.

— И ако бяхме го обесили!! — каза си царят сам и направи един жест на свиване и смайване.

— Помните ли, като ме псувахте в малката стаица на дядо Келера, ей...

Започнахме за интимни работи, неговото собствено държане за ония погрешни, които са правени, разправиите и че това, което полека-лека да дойде и тогава пак мина разговорът за царицата, разправиите му с нея, казах му някои работи за самия него и за нея, като го накарах да я приеме като нещо, което го учи, защото фактически тя го направи много по-твърд и разумен, предпазлив и пр. Казах му, че в него има три съзнания, един италианец, който пламва веднага и иска да прояви всичко навън, после иде французинът, който иска да даде една изящна форма на проявеното и най-после вече се явява и българинът градинар, който си прави хубава сметчица и намира, че все е по-добро да си бъде човек по-скромен, по-свитичък — где знае утре какво ще стане... Той се смя сърдечно и вика...

— Много право е това. — По тия въпроси разговорът се продължи доста.

— Като не щете да учите от книга, ще учите от живи учители и Вашата змия е от най-отровните, но като се справите с нея пък, ще бъдете най-ученият.

После му обърнах внимание как едно време цели нощи е мислил, без да може да измисли нещо повече, и е имал погрешната идея, че

трябва да измисля и решава, когато то е решено, а от нас се иска само съвестно изпълнение. Тогава той си призна, че сега разбира, че не е сам, че има провидение, и му е значително леко.

— Ами Вие, като Ви изпълнява един добър слуга, не го ли дарявате и му се радвате.

— Разбира се, ами и Вие, ако изпълните това, което Бог иска от Вас за общо добро, той ще Ви даде такива добрини, които не сте и сънували.

— Дай Боже!

Другите подробности бяха в своя дух.

МНЕНИЯ И ИНФОРМАЦИИ

1. Неутралитетът ни трябва да се подчертае отново. При удобен случай да се изтъкне, че ние очакваме да получим Добруджа не поради приятелството ни с тая или оная силна в момента държава, а защото справедливостта, в името, на която ще градят нова Европа, и общото признание на Англия, Русия, Германия, Италия и Съединените щати ни дават и признават това право. Приемане на Добруджа само от ръцете на Германия е опасна позиция — облагодетелствуване на приятели — както това правеше по-рано Англия.

2. За бъдеще Русия ще играе първостепенна роля на арбитърка на Балкана, а не Германия.

Това да се има предвид от нашите политически ходове и обществени мероприятия.

3. Управляващите да се стараят да разбират нещата и последиците им. Поскъпяването на живота беше факт, който съществуваше и преди стачката на работниците, и нямаше защо да се чака да стане тя, да се обяви гражданска мобилизация и след това като качулка след дъжд да се дава увеличение на заплатите им и с това да им се дава повод да говорят, че това увеличение е само следствие от тяхната стачка, и да заблуждават наивните.

4. Комунизирането на пощенци, агрономи, железничари и учители е отчасти спряло, но те не са засегнати от предишната дейност в размери 30 до 50%, та дори и 80%.

5. Напоследък се спекулира между народа със слуха, че имало всички условия да ни бъде дадена цяла Добруджа от Русия. А също се

носят слухове и за някакви милиарди, които щели сме да плащаме (фиксира дори 7 милиарда като положителни...).

6. Видни германци се изказали интимно в едно семейство, че България ще се болшевизира, но не от работниците, а от неумелите ходове на управляващите.

7. С гражданската мобилизация ще е добре да се приключи — ликвидира някак. Това е един трън, забит в живо тяло, от което никой няма полза.

8. Интернирането на фабрикантите направи впечатление, но от мнозина работници то се смята като блъф — само прах в очите. Но на повечето от тях е произвело положително впечатление.

Увеличението на всички работнически надници, дадено от Министерския съвет с 15%, трябва да се последва от същото увеличение и за работниците от военните фабрики, защото скъпотията е еднаква за всички. Нека се не чака друго подканяне, за да се взимат решения, които се мислят целесъобразни в момента. Още по-добре ще е във военните фабрики, ако се възстанови старият правилник, който имаше сила от 1919 година до 1934 година, според който работниците участваха в печалбите и загубите на заведението. Това ги правеше много по-старателни и привързани към държавата.

Изобщо с воденето на работниците в държавата трябва да се обърне по-голямо внимание, защото то ще има съществено значение за бъдещето на страната. По този въпрос подробности лично.

10.^[6] Със закона за организирането на младежта нека не се бърза. При липса на ясно очертана държавна идея в управляващите среди (не за думи е въпросът, а за дела) по-добре ще е нещата да си останат в това положение, т.е. които искат да се организират в спорта — да се организират там, които искат в задруги — там, да им се остави свобода, защото всяко принуждение може да извика реакция или пък задължително вмъкване в нещо гнило, което може да зарази и останалото.

11. По военните порядки — мобилизираните (проверени сведения). Хляб, месо, олио и подвоз — крайно лоши. Много са заболели от стомах. Храната — по-често ориз с долнокачествено олио. Месото — биволско или развалени консерви. Има войници, които спаднали са по 10–14 кг от лошата храна и мнозина са заболели. И това още като сме при мирна обстановка и в България... Офицерските

столове са били отлично организирани. Даже, като в село Левка, офицерите са дали пари да се отвори лавка за войниците, продавали са им кашкавала по 80 лв. кг и печалбите отивали за подобрене на офицерския стол...

Церът му?

Днес, когато се говори за единомислие, единност и единение между народ и интелигенция и пр., и пр., офицерът да бъде задължен при мобилизация да се храни заедно с частта си от същото ядене — тогава сигурно и яденето ще се подобри, защото и контролът ще стане по-ефикасен. За готвачи, хлебари (набедените — повече интелигентни хора, които да отърват копането отиват колари и пр.) да се устроят предварително неколкодневни курсове.

12. При удобен случай не е лошо да се помилват и върнат по домовете си всички интернирани работници и др. Също и затворените, за които вече говорихме.

13. В мината „Перник“ стават доста нередни работи, в които не би било лошо да се надникне. Там има прекомерно охранени хора, които продължават да се охранват за сметка на другите.

14. На язовира над Самоков също стават някои доста нередовни работи, които един ден може да имат за резултат събаряне и отвлечен Самоков, па и София...

Но това, което е симптоматично — когато се опитали да бракуват известен недобър материал, германските инженери се обърнали с протест и ругатни.

„Как? Днес, когато Германия дава Добруджа на България, вие ще ни саботирате... (това е проверено — думите са точни — нека се има предвид!...).“

15. Предава се като положително, че по книгите на Гранитоид съществували две пера от по 5 000 000 лв., едното дадено на Гунев, другото на Божилов. Когато в Министерския съвет тия дни е било поискано да се отваря една държавна фабрика за цимент, който според правителствените калкулации щял да струва на държавата около 600 лв. само вместо 1440, които сега плащат на Гранитоид, Божилов скочил като ужилен: „Нали си имаме фабрика, защо ни е друга? Ако е скъп циментът, може да се намали акцизът“ (а той е 80 лв. на тон...). Наистина защо ни е като „ние“ си имаме фабрика, а че държавата по тоя начин се ограбва със стотици милиони — нищо...

16. Да се помисли и стори нещо да се тури ръка от страна на държавата върху свръхпечалбите; още повече че те отиват не в ръцете на производителите, а на посредниците!

Ваше Величество,

Приложени при настоящото Ви изпращам някои мнения, информации и молби, които, вярвам, ще имате търпението да прочетете и сторите нужното.

От сърце пожелавам да Ви дари Бог здраве, сили и разум, да устоите до край на поста си буден и бодър за общо добруване!

С почит: Люб. Лулчев

28.VIII.1940 г., София, Изгрева

[1] Д-р Димитър Станчов, дипломат, близък до дворцовите среди, министър на външните работи (1906–1908) и на съобщенията (1907), дипломатически агент в Румъния (1894), Австро-Унгария (1895), Русия (1896), Великобритания (1908), Франция (1908), Белгия (1910), Италия (1915), Великобритания (1920), Белгия (1921), Холандия (1922–1924). ↑

[2] Фон дер Голц и Франц фон Папен, германски пълномощни министри в Турция. ↑

[3] Никола Логофетов, председател на 25 ОНС. ↑

[4] Георги Димитров, политически и държавен деец, ръководител на БКП и генерален секретар на Коминтерна, министър-председател (1946–1947, 1947–1949). ↑

[5] Евгени Филоти, румънски пълномощен министър в България (1939–1941). ↑

[6] Точка 9 е пропусната от Лулчев. — Б.съст. ↑

МОЛБА

1. При решаване на въпроса за морските техници Вие помогнахте твърде много да вземе той благоприятен за тях край. Те това няма да забравят никога, още повече че този въпрос беше разтакан няколко години без всякакъв резултат. По този случай техният председател капитан първи ранг Добрев е молил няколко пъти Гр. да Ви пита, за да Ви поднесе благодарностите на тия хора лично. Досега не го е огряло. Ако нямате нищо изключително против — не можете ли да зарадвате тоя стар офицер и неговите техници с няколко минути Ваше лично внимание?

2. По-рано бяхте възложили на генерал Бойдев да стори нещичко за радиоизобретателя Георги Бончев. Той наистина изиска предавателя му, прибран в полицията, и Бончев, като си пожертвува дори някои дрехи, можа да набави счупените и повредените лампи на предавателя. По нареждането на генерал Бойдев той направи опит за предаване с тоя апарат, за да се констатира неговата възможност и работа. Тя е била изследвана добре: с една обикновена приемателна антена тоя предавател с мощност от 50 вата е бил по всички краища на България, и то много по-ясно от Радио София с неговите 100 000 вата! Нещо повече, има писмо, че е чут и от българския параход край остров Тасос!

Резултат: Радио София счупва бараката на тоя нещастник, взима му предавателя, завежда ново дело срещу него. Обясненията му, че това е опит с разрешение на полицията и генерал Бойдев, не му помогнали нищо... Моля, сторете нещичко в случая. Например може да се заповяда да се върне предавателят отново на Бончев, който, като го поправи, да го подари на флотата, тъй като той самият желае това в знак на признателност — той е сирак, възпитаник на същата флота. Самият него нека го приберат на някаква съответна на знанията му работа в Божурище. Ако и това не може да стане по някоя причина, подарете му на това бедно и нещастно момче един паспорт да се пръждоса в Германия, може би там съдбата ще бъде по-милостива към него. На другите места даровитостта се подтиква отвсякъде, в нас живи ги изядаме... Бъдете добър да сторите нещичко за това даровито момче.

3. Моля помилването на Димитър Николов Нечев, агроном, понастоящем в Бургаския областен затвор от 4.VII. н.г., осъден на три месеца затвор, загдето не искал да положи клетва като свидетел по едно дело (по идейни разбирания, или по-право неразбирания...) За същия Ви говорих устно.

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 5.IX.1940 Г.

От 8 и половина до 10 и половина часа в двореца Враня

Срещата стана веднага, понеже пристигнахме едновременно. Още от вратата, където беше дошъл да ме посрещне, той започна веднага да ми говори както обикновено.

Разговорът се свеждаше към няколко теми: преговорите в Крайова, за министрите и някои мерки относно празнуването, царицата и др.

Той ми прочете телеграмите и доразправи хода на преговорите до момента. Накъсо, от всичко разбрах (а това ми стана още по-ясно и от разговора, който следобед имах и с Багрянов), че работата е вървяла по следната схема: царят е дал наставления на министрите, но те не са правили това, което им е казано, а са го изменяли на своя глава, при това Филов и Попов са давали вид, че вършат всичко, което иска царят, и затова не е имало нужда другите да го знаят. Царят е мислил, че решенията са общи на Министерския съвет, и е бил учуден на това тяхно поведение, а само когато са загазвали и трябвало да сложат отговорности, тогава те са го докладвали общо в Министерския съвет. И когато са се затегнали преговорите, тези господа глупци, които мислят с краката си навярно, решили да се обяви мобилизация и да се нахълта в Добруджа..., но в 16 юни, едва са били задържани от царя, който, за да ги вразуми, ги е накарал да телеграфират това в Рим и Берлин, за да видят ефекта, па тогава да го направят.

Но и от двете страни са ги поляли с гореща вода и те като мокри кокошки са клекнали. Все същото късогледство и безпринципност! Десет години да говориш за мир и в последния момент да плюеш на всичко. Дураци пълни!

Казах му, щом не са могли да запазят позициите си, поне няма защо сега да се джамбазят за дреболии, защото е срамота, трябва вече да се приключва. Станахме смешни с нашите протакания. Трудният

въпрос на Унгария се реши, а нашият, лесният, се протака и краят му се не вижда...

— Такива гумени глави где ги намери?

Каза ми, че получил много ругатни и писма, с които го кълнели и го заплашвали; че румънците били много учтиви и пр. Казах му да се приключва колкото може по-скоро, да се остави непременно една врата отворена, за да може да си предявим нашите претенции. Тогава минахме и на въпроса за армията, която сега е време при пробната мобилизация да се види кои са офицери и кои джамбази с народната чест и последните да се отправят в домовете си — срамота е да се държат негодници и хайдутни в армията. Той ми каза, че е говорил по повод на писмото, което му бях пратил преди няколко дена, с генерал Даскалов, но него го било страх да не се хвърлело петно на армията, та затова да се не вдигало шум около тия мръсотии, както беше и с аферата с гъона. Казах му, че мръсотиите вътре не могат да правят чест никому, още повече на една родна армия, която няма ни най-малко нужда от мошеници и джамбази... Той ми каза, че добре разбира всичко това, но няма хора. Тогава му казах защо той отлага вече три години прилагането на плана, който му искам: той, дигизиран, да тръгнем заедно из някои села и сам да чуе с ушите си как мисли народът? Защо не стори нещо да се прекрати тая срамна робия на народа, като гражданската мобилизация, да се закрепостяват работниците да работят на чорбаджиите?

— Вие знаете, че народът е завистлив, защо да не се иземат и национализират фабрики и пр., тогава народът, като знае, че работи за държавата, ще бъде друго. Вие трябва да се облегнете на селяните и работниците и да поставите всички тия кождери на местата им.

— Нямам хора.

— Хора имате, но Вие търсите големи фирми, а те са свързани и с големи далавери — всеки от тях носи подире си верига разбойници, които са му помагали да дойде на тоя пост и на които трябва да се отплаща с помощта на държавата... От Вас се иска един кураж да турите десет честни и почетни хора, па макар с малки фирми; честни — да не крадат и почетни — да те слушат, каквото обещаят да го правят. Три дена ще трябва да издържите напора на критиката, но след това по работата им всеки ще види, че носът Ви се е поправил и че работата си е намерила майстора си...

— Не мога, Лулчев, аз съм меланж между две епохи и не мога да работя така коренно. Това иска сили, а аз съм вече съсипан. Аз съм уж началник на гарата, а трябва да тичам да местя стрелките... Ето сега щяха да се сблъскат треновете, ако не бях аз, но това не мога повече да издържам. Трябва да тупам тъпана до обед, за да върви управлението на държавата следобед; аз също съм се обърнал на всичко. И с калпак, и с цилиндър, и с цървули, и с туристически обуца и шпори върху тях; пояс и фрак и всичко това едновременно...

Почнах да се смея.

— Да кажете така да Ви нарисуват, тогава няма нужда да Ви се пише история... Като видят тая картина, ще разберат...

— Не мога повече, нямам хора, нямам сили. Останал съм с един сополив Груев. Няма до кого да се допитам за нищо... Не мога вече...

— Като не можете, ще дойде някой, който може. Една държава и народ не може да се спре. И без петли ще съмне, но трябва да се направи нещо...

— Чувствувам, че тая Добруджа ще ми бъде гробница. Ще повлече Карол крак и аз подпре му.

Това малодушие ме възмути.

— Ама това е срамота — казах — Вас Ви поднесоха на тепсия Добруджа и Вие пак сте недоволен. Ама то е грехота вече! Ами ако бяхте се били, бяха паднали стотици хиляди, ако сега свиквахте коронни съвети, като Карол Румънски, тогава?

— Благодарен съм, Лулчев, на Бога, така е, но и мен е тежко — няма кой да ми помага. Не мога повече да издържам. Нали видя как мислят, правят.

Тогава му заговорих за Божилов и Габровски, че и двамата не са си на мястото. Че единият е кабинетен, не знае как да работи със сърцата на хората, както Недев и Казанлиев, може да не са умни хора и Недев го доказва, като изтърва това, което му дадохте в ръката, но въпреки това те са хора, които разбират хората. А Божилов има връзка с първокласни мошеници и той за финансите сега е същото, което беше в политиката Къосето. Той ми каза, че последният се е съгласил да отиде в Швейцария... Продължих разговора за Божилов. Па и за другите, които сега най-малко подхождат. Разбрах, че той се блазни от мисълта да има Къосето със своята европейска култура и Луков с неговия церемониал... Заговорих му, че ще трябва да се направи

манифест, с който да се благодари на Румъния и на всички останали държави, които са ни съчувствували. Изтъкнах му, че трябва да се използва това положение да се подчертае, както когато падна Кьосето, че ние вземаме нова насока в политиката. Тогава от балкански ние казахме, че нашият въпрос не е балкански, а европейски и ще чакаме разрешението му от Европа, както и става вече, но понеже това положение може да стане опасно при други условия, които утре може да се променят, то да се качим още една крачка по-високо. Да кажем, че ние приемаме Добруджа в името на новата справедливост, която ще претворява утре Европа, а не от тая или оная държава, като на всички, които в името на тая по-висша справедливост са ни дали подкрепа. Тая позиция е необходима, за да не дойде утре Англия да ни вземе това, което Германия ни е дала... Той се замисли върху това... Казах му да избере форма и начин. Няма защо да се безпокои и да мисли, че ще му се смеят за церемониала — подобно нещо няма прецедент и няма следователно установения церемониал. Както и да го направи, така ще бъде. (В тоя момент говори Филов, че Добруджа е вече наша — 7.IX., 4 часа.) Казах му да извика всички бивши мъже държавни и да ги натовари да бдят, защото въпросът е, че всички трябва да вземат участие, защото той ми каза, че се е боял, че ще се омаскарим с това пред другите народи и ще се окепазим... Затова да натоварят всички с тая работа да представим държавата; като трябва да бъде щедър и даде много дрънкалки, а на затворените свобода, както бяхме вече говорили. Той обеща, че ще стори това. Ще види как да го направи, да не стане някой, като му казах, че и по-малко ще го лаят, като и те вземат участие във всичко. Казах му, че трябва после да помислим и за това, което трябва да става, защото парите и хлябът трябва да се вземат в честни ръце, защото е срамота в България да гладуват хора, да си недоаядат...

— Разберете, че всичко е набъбнало много между офицери и македонци, има, голямо негодувание.

— Да, армията боледува. Аз зная, че тя не може да се излекува изведнъж от своето старо положение, но какво да правя. Това, което ми е по силите, правя, но повече не мога... Хора, нямам, хора...

— Като ги потърсите както трябва... тоя народ не е само от негодници и мошеници. Има и честни, и достойни хора... Трябва да им се помогне да си отидат на местата. Това.

Тогава започна да ми говори и за своята пепелянка, която сега не стигало другото, но му правела много въртели... На тая тема пак си поговорихме. Каза ми, че кракът му го много мъчи.

— Разбира се — казвам му — като се тъпчете с разни лекарства — и пред мене гълташе нещо. — Вие оставете това, ами вземете за десет дни да ядете само диня, като не пиете никак вода, за да се пречистите, и тогава ще стане едно възобновяване.

— Да, това е отлично и ще го направя — каза той. — И това е близко до ума — и започна да си съобразява гласно, че наистина щото да стане пречистване. Казах му, че нека се издума пред мене и да си каже каквото има или да го изпсува, но като ги свика след малко Филев и Попов да държи ясен език и решително. Значи да употреби днес за информация и ориентиране из всички страни (смени се правителството в Румъния), а после да действа бързо и решително, като не правят въпроси за дреболии, щом като са изтървали важното (но непременно да си оставят една врата за предявяване на претенции, и то с арбитър, пък тогава ще видим кой на кого ще има да дава). Вчера говорихме и с Багрянов, че ако се вземе по-рано и се засее, Добруджа дава три милиарда лева жетва. После минахме с царя по някои второстепенни въпроси.

Една констатация трябва да се има предвид сега: общо понижение на нивото материално и морално поради войната. Това е в целия свят, това е и в нас. Другото, което също така трябва да се отбележи като основно положение, то е неуравновесените идеологии, които се борят за надмощие в света: болшевизъм и националсоциализъм, либерализъм, демокрация. Понеже още никое не е взело надмощие, всяко „филство“ е още опасно. Трябва да се пазим от това. Ние имаме всичката свобода и възможност да се отдадем на стопанско разширение и организиране и военно подготвяне.

Като пишех това, след два дена дойде и известието за подписването в 3 часа и 20 минути на договора между България и Румъния за Добруджа. Имаше крясък и още повече ще има. Слава Богу, докрай да не окепазим хубавата идея за мирна придобивка с някоя байганьовщина, Бог да ни пази! Стана най-после това, което им се каза, че България ще си вземе Добруджа по мирен начин, без война! Някога се смееха и подиграваха — сега вече дано повярват, че за Бога е всичко възможно! Бог да ни пази и помага!

Ваше Величество,

Днес е денят на Любовта, Вярата и Надеждата — заедно с Мъдростта (София). По тоя повод Ви изпращам подарък — няколко мъдри изречения, които моля да прочетете.

„Аз, Господ, те призовах в правда и ще те взема за ръка и ще те пазя, и ще те поставя завет на людете, светлина на езичниците.“

„С краката си ученикът ще отиде при доброто, с ръцете си ще го направи, а с устата си ще го каже. И трите свята трябва да вземат участие в доброто: езическият, ангелският и божественият.“

Главата на ученика трябва да е винаги изправена, а не наведена. Когато тя е наведена, лесно се възприемат отрицателните мисли и настроения. А когато е изправена, той се свързва със слънчевите енергии и положителното в живота.

За нас слънцето е израз на колективна дейност на същества разумни. Като работят и мислят, те изпращат светлината на целия свят. Ние наричаме тази светлина слънчева. Чрез червения цвят те изпращат живот на земята; чрез портокаловия носят индивидуализъм в съществата; чрез жълтия пращат интелигентност; от зеления — подтик за растене; чрез синия — вяра и надежда; чрез виолетовия те внасят във всички живи същества сила да се борят с мъчнотиите и да ги преодоляват.

И тъй чрез мозъка си човек определя изобщо отношенията си към природата; чрез дробовете си той уравновесява тия отношения, а чрез стомаха той ги реализира.

Да вярва човек в Бога, това значи да не се съмнява никога. Истинската вяра изключва всякакво съмнение.

Човек е дошъл на земята да се учи, да прави опити, за да се приспособи към божествения свят.

Колкото и да философствува, в края на краищата човек трябва да изпълни волята Божия.

Никой човек не може да забогатее, докато Божието благословение не е с него.

Смъртта е неизбежен процес, но важно е как умира човек — със съзнание или без съзнание за това, което става с него. Който е работил с любов и прилагал закона на доброто, той умира съзнателно, като продължава да живее след смъртта си.

В природата морал няма — хармония има!

„Злото е неизбежен спътник на доброто.“

Подпис: Люб. Лулчев

Помнете, че колкото повече учите, колкото повече Ви се говори, толкова повече се изисква от Вас.

Само човек, който има ум, може да осъществи любовта като сила.

Докато любовта не влезе в света, той няма да се преобрази.

Злото е силно само затова, защото хората го обичат. Обичта към злото му придава сила. Злото черпи сила от любовта. Въпреки това обаче *стремежът към доброто никога не може да спре!*

Злото е пътят към смъртта. Доброто е първата връзка с живота. Няма по-велик акт от този да направиш едно добро, защото по този начин ти предизвикваш Бог да се прояви чрез тебе в своята любов, мъдрост и истина!

Преписах ги от разни места, както се паднаха, като ги нарекох за Вас.

От сърце пожелавам да Ви принесат полза.

30.IX.1940 г.

Ваше Величество,

Изпращам Ви някои сведения, които мисля, че ще Ви бъдат полезни. Вашият натиск зарадва мнозина граждани, защото на пазара се появи олио, макар в ограничено количество, а в халите излезе цяла рудница прясно масло... Трябва обаче система в тая работа. Всеки користник разчита на облагите, които ще му даде престъплението. Ако тия облаги се вземат заедно и с това, което е имал

преди, то престъплението ще изгуби смисъл и ще намалее съвсем. Моля, подтикнете работата в тая насока, защото положението в населението се влошава, без да има достатъчно обективни причини за това.

2. Вашият манифест (между многото безкрайно много речи, заповеди и пр.) си остана образец поддържаност, значение и смисъл! Всяка дума бе премерена и на мястото си, това отбелязаха всички среди (на някои им прилоша от хубавината му!). Позоваването на Бога — на това вечно и непреходно — беше отлично! То опомни мнозина, които се кланят на днешните богове, като забравят вчерашните, а не знаят утрешните...

3. Позволявам си да напомня някои неща, за които имам причини.

Неутралитет! Нека се помни, че това, което Германия и Англия си позволяват, не е позволено и за България! Водете политика на светлина, в която няма да почувствувате някакво вътрешно раздвоение!! Имате ли го, стоп! Това е съдбата, която Ви предпазва.

4. Грешките на Англия създадоха Хитлер и Мусолини, но и поправянето им ще обърне течението на друга страна. Но ако новите победители направят същите погрешки, ще имат и последици! Добре да се обмислят нещата и да се не бърза, защото кръстопътят, на който сме, има много пътища, които не са еднакво безопасни...

5. Четем по вестниците, че английският крал спохождал сега народа си из скривалищата... Мисля, че няма нужда да паднат бомби, за да тръгнете да го спохождате и Вие, за да чуете това, от което страда. Извинете, че Ви пиша това, но знайте, че Вашият народ страда сега от несгоди, 90% от които може да се премахнат и следователно са излишни! Няма кой да се застъпи за бедните хора. Бог и Вие тука на земята сте като баща, влезте в ролята си, бъдете строг и взискателен, обирниците, джамбазите с народната чест и благополучие са страхливи и ще се приберат в дупките си, щом усетят дебелия край.

При това трябва да се помисли за една система, която ще поощрява доброто и ще му дава път и насърчение.

6. Психическото положение във военните среди сочи, че имат автономни центрове. Между подофицерите особено се работи на социална база, също и между по-младите офицери. Има нещо, на което трябва да се обърне внимание. Прилагам Ви някои писма, които моля да прочетете внимателно. Хубаво е да се използва сегашното положение, да се отстранят негодните материали и методи, да не загазим утре по-лошо. Нека това го сметнем като „пробно“.

7. Моля, сторете нещичко за това, което ми обещахте по-рано и което е припомнено в молбите отделно (помилванията).

Досега всичко, слава Богу, върви добре. Моля Бога да Ви дарява с мъдрост и сили да изтраете и с любов към тоя народ, за да успеете да дадете отпор на всички тъмни сили за обща радост. Бог да Ви пази.

Люб. Лулчев

30.IX.1940 г., София, Изгрева

ТЪРГОВСКИ ИНФОРМАЦИИ

1. Въпреки строгите наредби да се декларират наличните количества вълна и до днес не са декларирани 600 тона вълна, находяща се в складовете на Сливен и Габрово — АД Христо Райков.

2. Даденото напоследък повишение на платовете, уж произведени след 1 август 1940 година, няма никакво основание, както и даденото повишение на трикотажа и вълните.

Това може да се докаже от всеки незаинтересуван ревизор.

3. Фирмите АД Стойчев — Габрово и АД Иван П. Кирчев са отказали да продават прежда, въпреки че са имали, както са казали на приятели, но чакали повишение. Това може да се хване от полицията.

4. Калкулацията на плата за военните доставки (наряди военни). Натрупани са много печалби, защото доскоро не е имало контрол на сместа за необходимия артикул.

Ето една проверена сметка:

ЗА НАТУРАЛЕН ШАЯК

80% вълна x 138 лв.	110,40	слага се не чиста, а възобновена вълна, която е много по-евтина
20% възобновена вълна x 40 лв.	8	
	118,40	
Броя 10		
1 кг смес	128,40	
1,100 гр. за един метър плат	141,24 лв.	
Използуеми отпадъци	— 5 лв.	Използуемите отпадъци са не 5 лв., а струват към 20 лв., за изработването на 1 метър плат не отиват 50 лв., защото на работниците са платени по 30 лв.
	136,23	
Работа	50	
	186,24	
10% печалба	18,62	
	204,86	
2% данъци	4 лв.	
Всичко	208,95	

Тъй че калкулацията е направена значително по-висока — и това на всеки метър плат хвърля хиляди и милиони.

Това, ако искате да покажете, че се интересувате от доставките им, знаете шмекериите — това са сведения верни, проверени от вътрешни хора, които ги оспорват, ще лъжат!

Ваше Величество,

1. По сигурни сведения новият посланик на Югославия в Москва не е никак разположен към нас. Преди месец и нещо същият беше посрещнал Недялко Атанасов с думите: Ще се бием ли пак? Бил близък много с военните.

В Москва ще трябва да иде човек, който да може да парира неговите ходове.

2. На много места реколтата ни е компрометирана от градушки, наводнения и пр. Никак не ще е излишно, ако се вземат навреме мерки да не се изнесе повече, отколкото трябва (защото има и неофициални канали, през които, изглежда, ще изтече бобът и олиото...). Алчните търгаши трябва в тия времена да се третират като национални врагове и да се приложи конфискуване на имотите им, на такива типове кесията е най-чувствителното място на съзнанието им...

3. Езикът на правителствените комюникета за стачките бе правен с един маниер, който си имаше място преди 20 години, но сега, когато се смятат за държавни строители... При това имаше и наивни несъобразности — обявяват решението на Министерския съвет, току-що взето, и казват, че целият народ го одобрявал, като изпускат предвид, че всички едва сега го узнават...

Слава Богу, че дойдоха известията от Москва за осемдневна работна седмица навреме — това подействува като студен душ на много глави... Но все пак колкото по-скоро се мине на нормални отношения и главно справедливи — толкова по-добре (справедливи не да се разбира някак отвлечено, а да се третират и двете страни според закона и еднакво, защото има станали нехубави работи между работници и полиция, които може да радват само враговете на България). Прилагам Ви едно писмо на човек, натоварен от мен да провери. Полицията изглежда, че не смята работниците за българи... В Пловдив също са били бити работници. Ако стачките наистина са били малки (според изявленията на министъра), тогава защо се

прави тая мобилизация — то е да се стреля с топ по муха. Добавката в писмото вдига малко завесата на работите в общината. И там докога ще търпите станалия вече пословичен кмет?

4. Ако обичате, сторете нещо да се проверят навреме и внезапно военните материални складове, докато е време. Да не става нужда утре да се реквизират обуца и дрехи.

5. Радио София е погнало наново Георги Бончев (ул. „Чаталджа“ 6) за предаването, което той направи с разрешение на генерал Бойдев — завели са наново дело (справка № 5555, Паркета София). Грехота е вече да се отнасят така с това даровито момче дармоедците на Радио София, които, сами бездарници, не позволяват на никого да знае повече от тях.

6. Прилагам Ви една бележка, дадена ми от верен информатор, който е видял с очите си писаното. Може да го проверите неофициално (защото официално ще прикрият всичко — мошениците в България сега са синджир марка — подкрепят се). Просто се чудят вече хората накъде ще стигнем с такива отношения.

Много моля да ме извините, че смуцавам почивката Ви, но мисля, че огънят трябва да се ограничава, докато не е взел размери на пожар.

Прилагам три писма.

С почит: Люб. Лулчев

27.IV. 1940 г.^[1], София, Изгрева

ИНФОРМАЦИИ

1. Притворени към настоящото пращам две писма. Моля да ги прочетете, макар че са малко дължки. Те ще Ви кажат достатъчно. Грешки има, и то големи. Не е въпросът да ги обсъждаме, а да благодарим на Бога, че има време и възможност да вземем мерки и да ги поправим. Недейте оставя това така, защото после ще стане лошо.

2. Прилагам Ви две калкулации, които са проверени и верни, за да знаете къде и как се лъже държавата и тия от държавата, които искат да се лъжат... Дайте работа на Пантев^[2] — той е способен, нека се постараете и резултатът ще бъде отличен.

Има и още някои работи, но се боя, че ще стана отегчителен.

Пращам Ви и една друга бележка, която говори сама за себе си.

30.IX.1940 г.

МОЛБИ

1. Обещахте ми да наредите отварянето на VI клас в Лъджене. Решение за това има от административния съвет на Министерството на просветата от 15. VII. 1939 година, одобрено от министър Филов, но непереведено в изпълнение и досега по причини, които Ви казах — да се не увреди на Пещера, която е на 20 км от Пазарджик, а Лъджене на 48!

На 30.VII.1939 година на гара Света Петка това е излагано и на Вас лично от делегацията и Филов там още обещава, че това ще стане за учебната 1940 година.

Най-после, струва ми се, династията на Кьосеивановците още не управлява България. Още повече това е онеправдаване на тия хора, които от своя страна са се задължили пред министъра писмено, ако им се даде VI клас (а не цяла гимназия!) да отворят: а) пансион за външни ученици; б) да дадат собствена нова великолепна сграда с уредени кабинети; в) финансова издръжка на учителите, ако министерството няма кредит; г) над 120 ученика за VI клас. В случай че няма учители, да се командироваат учителите на Пазарджишката гимназия, където две паралелки са само ученици от Лъджене! Освен това от същото село там се учат 44 души от VII клас и 33 и за VIII клас! До Вас са подавани досега по този повод седем (7) молби-изложения на въпроса, но навярно не са се и мернали пред очите Ви. Молбата е справедлива — не е за кръчма, а за светлина на един край, сторете си труда да кажете две думи и ще стане.

2. Бях Ви молил за помилването на агронома Димитър Нечев. Бяхте ми обещава да сторите това и много ме зарадвахте с Вашата готовност да помогнете на един млад човек. Той вече излезе поради излежаването на наказанието си. Моля да имате това предвид.

3. Пак си позволявам да се обърна с молба за онзи нещастен изобретател на „черния“ предавател. Апаратът му е още задържан от Радио София, както Ви писах и по-рано. Но сега му се случило и нещо ново. По случай Добруджа същият се разчувствувал и Ви писал едно писмо, в което си описвал хала и Ви молил в общата радост да го зарадвате и Вие, като му разрешите да си вземе обратно предавателя, да го поправи и предаде на флотата, чийто възпитаник е. Писмото е съдържано и учтиво (черновата ми донесе, та я четох). Резултатът неочакван, викат го в полицията и му заповядват да престане да се занимава вече с разни предаватели, че може да му се случи нещо много лошо и пр. Да сте разпоредили Вие това, не ми се вярва. Но ако наистина е невъзможно да се стори нещо за това нещастно момче-изобретател, извинете за безпокойството. Мен лично се струва, че то би свършило отлична работа, стига да му се даде една малка подкрепа. А сега го преследват като бясно куче и искат да се отказва тъкмо от това, което дава смисъл на живота му...

Колко труден е пътят в България на честните и способни хора!

Вие може би получавате много молби и Ви е дотегнало да се занимавате с тях.

Но все пак е хубаво да се молят на Вас, отколкото Вие некому. Когато имате разположение, сторете нещичко.

4. При помилванията, моля, не забравяйте тия, за които говорихме, които са в Централния затвор, а също и тия, които са интернирани в Рибарица.

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 18.X.1940 Г. В ГЕНЕРАЛ СТОЯНОВ

От 8 и 15 до 9 и 45 сутринта

Положението преди срещата фактически беше такава: (гледай отделен лист за това).

На 14 т. м. английският крал беше пратил писмо-телеграма, с което пише, че се радва за Добруджа, че си спомня словата за мир и че и Англия не е безусловно за статуквото, а за споразумения по мирен начин между народите, без насилие.

На 15-и германският Рихтхофен беше заявил на Попов да побърза да се наредим до Унгария, Румъния и Япония, за да не закъснеем, ако утре стане нужда да се водят преговори, на което Попов му беше отговорил, че е срамота и че той се обижда да го сравнят с

Румъния, влязла вчера, когато България страда от 20 години наедно с Германия и пр. Срок беше даден до 19-и, събота, за отговор. Аз им казах, че това се дължи на българско бутане на разни генерали и професори, които искат да стават министри, а не само на германците и че трябва да се види и Русия какво ще каже. Италианецът държеше исо на германеца. На 17-и дойде пратеник, специален куриер от Мусолини с писмо, в което се казваше, че той мисли до края на месеца да ликвидира с Гърция и че при това ще има условия България да се справи със старата и справедлива кауза за Бялото море. Като му съобщава това, той нищо не иска от него и да е свободен да постъпи тъй, както съвестта, дългът на цар и доброто на народа му го задължава. С това се показва, че между Германия и Италия няма единство, а това окуражи царя. На срещата говорихме по тия въпроси, които засегнаха армията, в която той ще прави промени, говорих му за Михов и др. и за скъпотията и спекулата. По външната политика се установихме: 1. Да пише писмо на Мусолини, с което да му благодари за добрината и за свободата, която той му оставя да си избере как да действа. Казах му да пише, че победите създават слава, но още по-добре е, ако може с мир да постигне резултатите, като запази ценния живот на италианците за бъдещето, когато ще се нарежда съдбата на света в новия ред. 2. Писмо на Хитлер, в което да му изтъкне, че повече от това ние няма какво да даваме и че взимане на страна ще ни лиши от много, без да допринесе нещо нито за нас, нито за Германия, и че напротив, по-добре е да можем да останем неутрални, за да послужим за посредници — писмото на английския крал. При това да му пише, че Германия достатъчно показва на света какво може, да направи и няма смисъл по-нататък да се отива в тая насока, че е по-добре да се запазят живите сили за организиране на света — бъдещето. Ако се продължи войната, може да се намесят и Съединените щати и др. и тогава ще бъде по-лошо и пр. в тоя дух. Казах му и повторих, че между Германия и Русия всичко не е гладко, и затова Германия предпочита да дойде в Румъния, вместо да нахлуе в Англия, че да запомни, че тук ще бъде Русия и че ако ние вземем страна, ще стане това, което казва в писмото си английският крал — ако не запазим неутралитета си, ще станем арена на битки...

3. В писмото си до английския крал да каже, че той си спомня също за словата за мир, които му е говорил някога, че с тоя мир той

държи още и би желал да го види между големите велики народи, които досега са водили цивилизацията и които сега се взаимно разрушават без полза; че ще е добре на германския героичен народ да се даде ход да приложи енергията си в творчество и уреждане вместо в разрушения и пр. в това направление. Значи да му направи посещение да си и представи условията за мир, защото са доста на зор. Ако може да помогне за мира, ще спаси живота на мнозина и с това ще допринесе на човечеството. В това направление минахме на помилванията. Отвсякъде има само добри отзиви. Той ми каза за Свилен, че бил много лошо, и тогава на 5-и той мислел, че ще умре, и отишъл да го види и той му казал:

„Много се издигна с тази прошка, която направи за Дамяна. Той сега, като го срещнеш, ще се разбереш по-добре, отколкото с Кьосето. Но на тебе старият ти бърка много (Фердинанд).“

Царят каза:

— Много се молих на Бога да го поживи. Казах: Господи, аз пуснах най-големия си враг, а ти ми вземаш най-добрия приятел...

Четохме после телеграми от Берлин, в които Драганов казваше, че впечатлението му е, че с Русия работите не отиват добре и че за да ни притиснат германците, вината е в наши хора, които са правили политика, и даваше наставления тоя сукин син да отидел Попов оттук при Рибентроп, вместо той сам да се запретне и разсее тия интриги. Казах на царя, че тоя човек се е побъркал нещо, защото, вместо да си върши работата на пълномощен министър там в Берлин, тоя даваше по-рано инструкции на царя как да посрещне един професор, а сега пък на министъра си да отиде от 2000 км да види Рибентроп, когато той е само на два километра от него и може да свърши същата работа, пък и затова е там... Царят бързаше, защото имаше Министерски съвет в 10 с Филов и Попов. Остана да говорим друг път по останалите въпроси: формиране щаб за работа и пр. Следобед дойде Севов и ми каза, че германците почнали да бият отбой, че не било за събота, ями за 10 дена срок да отговорим, че ако може, да се не прави въпрос и пр. Предполагам, че от Русия са получили в зъбите или в Берлин са разбрали, че са жалки оръдия на професорчета, кандидати за министри, че от това, което им даваме, повече не може да се вземе. Бог да пази България — това е — сега българите са по-опасни за нея от чужденците — пуста алчност за власт и богатство...

Ваше величество,
Справедливост — това значи да постъпиш с другите тъй, както искаш с тебе да постъпят.

Учителят

В бурните времена, които преживяваме, справедливостта е най-необходимата основа за живота както на човека, така и на всяко общество. Не е въпросът за условната „законна“ справедливост, а за онзи дълбок принцип на равновесие, който крепи еднакво както световите, така и душите и държавите. Днес, когато нашите надежди са възложени единствено на справедливостта и разчитаме на нея за постигане на нашите идеали, трябва всички да сме по-справедливи отвсякога! Ако ние вървим с нея, и тя ще върви с нас и ще ни помага.

Вас отново Ви подтикват да станете страна спрямо някои, вместо да бъдете само справедлив баща спрямо всички.

Всеки човек има свобода от Бога — да постъпи така, както намери за добре при единственото условие да носи и последиците от своята постъпка!

Моят дълг в случая е да Ви помоля да бъдете по-обективен от всеки друг път, поради ред причини, които ще Ви станат по-ясни в близко бъдеще.

С почит: Люб. Лулчев

29.X.1940 г., София, Изгрева

Самата организираност на този вой сочи на голямата заинтересованост на една известна вече на обществото тайфа, единият член, на която е притиснат до стената, и тя иска реванш! И то на всякаква цена и веднага. Бързат и бягат от светлината на правосъдието тия, които имат причини за това. Защо не се почака поне краят на следствието, пък тогава да се вземат такива строги мерки срещу тоя, който, спазвайки закона, го даде на прокурора? Алармите с интерпелации и пр. е стар трик, който се употребява и при Недев и др., защо му се поддавате? Пък и да има, какво страшно се крие в

интерпелацията — нали се търси истината? Кой са тия, които бягат от нея?

ИНФОРМАЦИИ

Прилагам Ви една част от обвиненията, за да разберете защо напоследък Торбов стана толкова „неудобен“. Повече по въпроса може да Ви каже следствието.

Самата организираност на този вой сочи на голямата заинтересуваност на една известна вече на обществото тайфа, единият член, на която е притиснат до стената, и тя иска реванш!

На коневъдната изложба в Бяла Слатина селяни са задали няколко парливи и злободневни въпроса на присъстващия министър. Той се оправдал приблизително по следния начин:

„Какво да правим? Ние сме чиновници. Така ни заповядват така работим. Царят си върти всичката политика!“

Така си измиват ръцете хората, които са неспособни да разберат даже какви са и защо са турени на тия места. Бог да Ви е на помощ!

Полковник Борис Димитров, за когото Ви говорих да бъде преведен в 6-и полк, е същият, на когото докторът беше „излекувал“ моментално детето с една инжекция — умряло в ръцете му! Вярвам, че ще си спомните за него.

Ваше Величество,

Единственото нещо, което осмисля човешкия живот, е любовта. Ние не говорим за обикновената човешка любов, но за онази любов, която внася идеали в човешката душа, която заставя сърцето да чувства правилно, умът да мисли право и волята да действа разумно.

Учителят

В една държава не законите управляват, а хората. Ако управляваха законите, нямаше да има престъпления.

Трупането на нови закони, когато и старите се не изпълняват (а дори няма и възможност да се знаят — тъй много са станали!), е погрешен път.

В настоящия си вид и Законът за защита на нацията е с погрешно становище, на което един ден резултатите ще плащаме всички — включително и Вие лично. (За какво се отварят тия фронтове вътре в страната?) По-рано имаше Закон за защита на държавата, сега на нацията... Кой и от кого ще защитава нацията? Нацията не е фикция, а жизненост, която носи сама по себе си своята защита и имунитет като всеки жив организъм. Нека престанат тия „грижи“ на чиновници, поне в тоя им вид, както са ставали досега, защото ми се струва, че народът най-после ще изгуби търпение един ден и ще скочи да счупи главите на „благодетелите“ си...

Колкото по-малко изключителни закони има в една държава, толкова по-добре е за нея — и за населението, и за управляващите я. В нас не закони липсват — имаме такива, за износ даже, а изпълнение на законите! Време е да се даде ход, оценка, подкрепа и насърчение на честните и почетните хора, които не липсват в България. Тогава и без много закони животът ще върви по-добре, с по-малко корупция и мизерии. (Ако не стане това, рискуваме да се задушим всред несгоди и безредия, създадени от... много закони... и от желаещи да се разпореждат и без нужда подражават на чужди държави саморасли „гении“...)

Вътрешното ни положение и без туй не е много цъфнало, нека пазим да не завърже без време някой неочакван плод!

С почит: Любомир Лулчев

9. XI.1940 г., Изгрева, София

Във въпросния закон се дава широко място на еднолични решения, а това е да се отворят широко вратите на произволи и пр., което и сега става без закон...

Ваше величество,^[3]

Единственото нещо, което осмисля човешкия живот, е любовта. Ние не говорим за обикновената

човешка любов, но за онази любов, която внася идеали в човешката душа, която заставя сърцето да чувства правилно, умът да мисли право и волята да действа разумно.

Учителят

В една държава не законите управляват, а хората. Ако управляваха законите, нямаше да има престъпления. Трупането на нови закони, когато старите не се изпълняват (дори няма възможност да се знаят и от специалистите даже — толкова много са станали), е погрешен път.

В настоящия си вид Законът за защита на нацията е с погрешно становище, на което един ден резултатите ще плащаме всички, включително и Вие лично; това е предговор за едно бъдеще, в което не Вие, а други ще управляват! Кой и от кого ще защитава нацията? Нацията не е фикция, а реална жизненост, която носи само по себе си своята защита и имунитет като всеки жив организъм. Тя изтрая през вековете, когато нямаше и помен от българската държава, та сега ли ще я „защитават“? С подобни закони хората нямат бъдеще. Всеки закон трябва да е израз на известен принцип и да се диктува от необходимост. Никой други народ нямаше повече закони от еврейския, а какво е днес положението му?

Колкото по-малко изключителни закони има в една държава, толкова по-добре е за нея — и за населението, и за управляващите я. В нас не закони липсват — имаме за износ даже — а изпълнение съвестно на законите!

Време е да се даде ход, оценка, подкрепа и насърчение на честните и почетни хора да влязат в управлението на държавата — такива не липсват на България. Тогава и без много и изключителни закони животът ще върви по-добре, с по-малко корупции и мизерии.

Във въпросния закон се дава широко място на еднолични и безапелационни решения, които ще отворят широко вратата на произволи. Защо да се създадат нови страдания — и без туй те са предостатъчно днес; навсякъде

нови насилия — те и без туй ги има... Благото на един народ трябва да бъде общо за всички — всеки според степента на развитието му, но всеки да може да се ползува!

Пишем Ви всичко това, защото желаем доброто както на Вас лично, така и на народа си, в никой случай не бихме искали да имате участта на баща Ви...

Вътрешното ни положение и без туй не е много цъфнало, нека пазим да не завърже без време някой неочакван плод!

С почит: Люб. Лулчев

9.XI.1940 г., София, Изгрева

[1] Така е в текста. Вероятно това писмо е писано в края на септември 1940 г. — Б.съст. ↑

[2] Полк. Атанас Пантев, директор на полицията, прогермански настроен, привърженик на Българските национални легиони. ↑

[3] Включва се и преработеният вариант на писмото от 9.XI.1940 г., който е допълнен след срещата на Лулчев с П. Дънов на 10.XI.1940 г. и 8 часа сутринта. — Б.съст. ↑

9.XI.1940 г.

По повод на Закона за защита на нацията писах едно писмо на царя на 9.XI.1940 г., а той ме извика на среща в Стоянови на 11.XI. в 9 без 1/4, но аз отидох в 9 без 5 и той беше вече дошъл. Преди това се отбих при учителя, той ми каза няколко думи. Без закон не може, но България трябва да има най-меки закони. Ние нямаме нищо против никого, но правда трябва да има. Гнилата греда сама се изключва от работа. Да се премахнат своеволията в закона.

Царят почна с охкане, охкане, като седна на един обикновен стол, а аз седнах на канапето, гдето той по-рано сядаше.

— Не може, Лулчев. Така си е било някога, така си е и сега, или се разрушава, или убиват тоя, който седи на трона. Това и историята го е отбелязала. И аз (това беше по повод, че го поканих да седне на канапето, а той седна на стола) не правя изключение... Ще карам, доколкото мога, но разсипвам се...

— Чакай де, още не си седнал на трон — засмях се аз — още си на обикновен стол...

— Ние сме поколение, което си отива. Ние не можем да разберем някои работи, които идат, това е трагедията ни. Ето скоро моите министри ми говориха, че Германия ще победи и пр. — Но казва ми: — Това вярваме ние, които сме расли с нея и които утре може да си изгървим с нея, но народът се надява на Русия, колко повече ние трябва да държим.

Чете ми едно писмо от Драганов от Берлин, в което пишеше за срещата си с фон Папен и между другото потвърждаваше, че ако германците не превземат Англия през зимата, на пролетта, като им дойде американска помощ, ще бъдат в безизходно положение. Пишеше също, че навсякъде се разправяло, че Италия имала едно сигурно средство тайно да победи Гърция. Това било... германската армия...

Говорих му за закона... Каза ми, че не го е още чел, че ако искам нещо да му кажа на какво да обърне внимание. Прочетох му няколко члена и му казах, че и сега изнудват много евреите, но че тъй както е направен, законът дава място на много произволи и безпринципни лични и заинтересовани решения.

— Друго е, ако в самия закон се дават норми конкретни докъде е почтено и позволено, откъде започва непочтеното. А сега както е, може да се напада всеки и по чисто лични поводи.

— Сега разбрах — каза ми той — значи трябва да се турят граници и норми, за да няма произволи. Аз много отлагах и не исках да го правим и ние, но сега вече, след като го имат в Румъния, Унгария и даже във Франция, реших, че е по-добре да се направи от нас, отколкото да ни го наложат.

— Това, разбира се, е по-хубаво, но нека бъде справедлив и да затваря вратата за произволи...

— Да, трябва да се даде да се шлифова... Аз самият не съм юрист, няма и нужда, но трябва да се внесе справедливост, колкото е възможно по-голяма. Това са преходни състояния.

— Да, моята грижа е сега да отбивам тия германофилски течения и отвътре. Моята работа се усложнява от поведението на някои.

— Между които е и Вашият баща.

— Ами да, той е писал няколко писма на Хитлер, в които има много непочтено към нас... Но аз казах на Ганчев (генерала, който ме пита какво да каже на царя отец) да му каже да престане да конспирира срещу тоя, на когото преди 23 години целуна ръка като пръв негов поданик, защото не може да му прости, че той успява там, където той не можеше, и нещо повече, поправя и неговите грешки... Той се смая... Отлично, казах му, най-последно нека чуе истината! Да, и на тръгване ми целува и той ръка!

Говорих му за разиграването на гражданите със сиренето и кашкавала, когато те са в изобилие и ще се развалят, ако не се употребяват. Също за това разиграване вчера викат домопритежатели, днеска глави на семейства за карти и така разиграват с хиляди хора, когато десетина души може да ги разнесат по къщите, ако тия хора обичаха народа си. Казах му, че има писмо, и му го прочетох, че в Добруджа е посято 5 милиона килограма еврикирано жито, което не може да поникне... Тогава и той ми каза, че е забелязал, че е организиран саботаж от чиновници. Казах му и аз как агрономи разкарвали селяните с картофите в Своге и пр. Не трябва да се стои повече със скръстени ръце. Той се съгласи с това, че гражданската деморализация (мобилизация) е свърталище на такива отровни змии и превратаджии, но той каза, че сам не иска да се справя и трябва да му се помогне. Заприказвахме и за обирите в Добруджа, особено за непочтеното държане на офицерските дами и пр., които са обирали коприни, и говорих му дълго за това гражданско запасяване, което е

против традициите на българина, и че по-лесно е да има в сто хиляди къщи по 10 кг боб, отколкото един склад с 1 милион, за които трябва сума разходи за чиновници, тефтери, и една бомба може да го разруши. Те въглища от 40 км не могат да докарат, като няма нищо, а утре, ако падне бомба и разруши тунел, как ще хранят София.

— Те искат да покажат, че Вие не можете да се справите с тая работа — саботаж.

Питах го за земетресението. Каза ми, че бил спокоен, защото е божа работа, потърсил само Евксиноград да пита как са и пак заспал утешен, че поне затова няма да го обвинят, че той е крив... смях се с него.

Започна да ми разправя за царицата и за децата, с които беше говорил тая сутрин. Казал им, че Бог пази добрите деца, и те се успокоили. Симеончо се оплакал, че кучето му повръщало от земетресението.

Говорих му и други работи, да свика министрите двама по двама, трима заедно, да не може да лъжат, ако са сами, после да им заповяда какво иска от тях. Поиска ми материали и аз му обещах да му дам. Тая вечер пратил Севов да ми каже, че Хитлер чел писмото му и го е викал лично да го види. Зарадвах се много, че поне сега той ще може да отбие интригите на нашите професорчета и генерали, които се сънуват министри...

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 15.XI.1940 Г. В СТОЯНОВИ

От 8 и 30 до 10 без 10

Викан бях, за да говорим по заминаването му в Германия. Преди това снощи ми говори Севов. Изглеждаше разтревожен от това, което става в парламента, искането на списъци на масоните от Габровски, когато и той самият е масон. Сондираше ме, понеже били зверове и вълци депутатите, дали не може да се разпусне камарата. Казах му, че там винаги са били такива. Приказвахме и някои други. Царят започна с болката си, на която празнувал 25-годишен юбилей миналата година, придобил я на завоя на Черна, и ми разправи с големи подробности как е станал болят, кого са ранили, как той останал, защото било лошо положението, като морална подкрепа, но бил с тънко шинелче и тогава сетил първата болка. След това започнах пък аз да му говоря за тревогите без нужда на народа и почнах да му чета изрезки и да му

разправям случки, че напразно тревожат това население с карти, книги черни, задушница, справки и пр., че това е мъчение с нищо неоправдано, че той трябва да си каже думата, да чуе народът какво иска, а не да вика как не вижда какво става под носа му?

— Внимавайте да не стане един ден всякакво разпореждане, защото народът, като се измъчи прекомерно, ще каже: циганин да дойде, но да тури ред. Да си не сменим ролите, Вие да викате, че може да се направи това-онова, а аз да Ви казвам, че не може вече.

— А то тогава няма и да ме има — каза той. — Не мога сам, нямам хора. Излагат ме, нали видя какво направи Багрянов. Така ще направи и Даскалов.

— Ти сега като отидеш, като се върнеш, може да заповядаш да престанат тия дивотии, защото никой не ще знае какво си приказвал там и защо го правиш.

— Това не е лошо — казва той.

— То е необходимо, защото, ако продължавате така да се тревожи народът, ще стигнем дотам да му скъсаме нервите, че като стане нужда, да не иска да ни знае, още повече, след като видя, че Добруджа се взе без война и значи няма защо да се прави война...

Каза ми, че ще върви в Залцбург и ще замине в неделя сутринта с аероплан и няма много да се бави.

— Те искат да ми направят трика, както направиха с Телекнис, Шушниг... — той ги изреди мнозина. — Да ме викат набърже, да ме тъпчат, да ме шашардисат и толкова.

— Да, но ти имаш вече опитността на царицата (беше ходил на 13 с.м. във Варна да празнуват рождения ѝ ден).

— О, това е феноменално — и започна да ми разправя за нея и за Симеончо, който гледал лошо селяните и те го гледали лошо, и как той му разправил приказката за кръстника си руския цар, който не искал да гледа народа си, и как народът му се разсърдил и го заклал него и децата му...

Разговорът мина върху интимни работи. Казах му да се не сърди, защото причината не е само в царицата, а е и кармична — нейната династия свалила тая на майка му и сега той е господар тука — воюването продължава въпреки волята... Той се изненада и после каза:

— Сигурно — и продължи разговора.

Минахме после на отиването му. Казах му, че вероятно го викат да му кажат каква ще е ролята му и че сигурно ще искат да издрънчат нещо от това, което ни е признато вече, за да кажат после пред русите, че ние сами сме им го признали като отстъпка в тяхна полза от някаква признателност...

— Да, и моето впечатление е същото — каза той — аз исках това и на Кока (Евдокия).

— Вие ще бъдете буден, няма да взимате решения.

— Да, и аз затова взех със себе си не Филов, а ще взема Попов, за да има нужда от Министерски съвет и пр. Те ще ми сервират нещо.

— Но Вие сте в стихията си — барото! Най-после Вие трябва да бъдете смел, още повече че имате отлична позиция — по-рано това, което им казахте за англичаните, се вече потвърди — това, което им писахте в писмата, също.

— Да, даже Мот^[1], а Мот го заяви след пет дни на турчина, това, което бях писал! А също аз бях предупредил за италианската армия, че не я бива много като войска, и сега се радвам, че събитията ме потвърдиха.

— Да, тези именно позиции, които имате, ще Ви дадат изходни положения за там. Но трябва да се направи нещо и за вътрешната политика. Ето за външната, както казахте, от 10 години, мир! — и това се поддържа. По вътрешната също трябва да вземете едно твърдо становище и да го кажете ясно, за да го знае, и когато министрите не вървят по него път, да знае, че те грешат, а не да се крият зад гърба Ви...

— Да, Лулчев, но това е много по-трудно. Вярно е, за външната политика, но тя е отговорна и няма далавери, затова ми се не месят, за вътрешната обаче те мислят, че я знаят по-добре от мене, и има много далавери — там е всичкото. И да кажа на министрите си, зная, ще ме изложат и ще ме оставят да се боря сам с лигата, която по-рано беше в главите, а сега е в храната на хората (гражданската мобилизация). Не мога, ще ме изложат.

— Ами като се върнете, кажете на военния министър да я разтури.

— Ще ме издаде. Доволен съм от него, че поне не иска да става по-голям, но ще ме издаде...

— С не може работите не се оправят, а с може. Гледайте да не съжбялявате за пропуснатите моменти после. Тоя народ трябва да бъде уважаван и без нужда да не бъде тревожен. Преди да тръгнете, съберете министрите и им кажете поне Вашето мнение, пък ако искат, да слушат, ако не, ще имате после хубави позиции, когато искате да им дадете пътя, защото тяхното безгрижие ще роди бури, които всички ще трябва да понесем.

— Добре, това може да направя, макар че няма много да ме послушат...

Разговорът продължи в тая насока.

Царят беше измъчен доста, но се държеше.

— Вие сте намерили един бутон и току все него натискате.

— Не, и депутатите ще подигнат въпроса в камарата, добре, нека ме улеснят. Аз ги оставям, нека се компрометират с тия си нареждания.

— Добре е това, но да не стане повече, отколкото трябва, и да се хвърли вината във Вас, както са започнали вече, че всички Вие и децата получавате пари, а ако има някои като Хитлер, само той ще получава...

Царят се огорчи. Казах му да отнеме външната търговия от спекуланти, да я вземе държавата. Обеща...

Външната търговия да я вземе от ръцете на спекулантите, които печелят милиони, като обърнат населението, и се хвалят, че са негови приятели, а пикаят по главата му. Той обеща да стори това. Заприказва ми за Рибентроп, когото нарече своя антипод, на когото познава много добре характера и затова той не може да го търпи...

— Няма нищо — казвам му. — Сега, като отидеш и като видиш с какви ограничени умове хората управляват 90 милиона народ, че искат и на целия свят да се наложат, ти ще се окуражиш и ще се върнеш с по-голяма решителност да туриш в нашата държава с една шепа народ повече ред и справедливост!

РАЗГОВОР, А ЦАРЯ НА 16.XI.1940 Г. В СТОЯНОВИ

От 9 и 1/2 до 11 ч.

Царят ми описа събитията, които станаха след подписването и опита преди това да се обяви мобилизацията, а след това впечатленията си от демонстрацията.

— Изглежда, че ги превариха — каза ми той. — Мнозина бяха още с маски.

Описа ми поред лицата на Цанков, Мушанов, на Стойчо и пр., как са изглеждали, какво са му казали и пр. Каза ми, че унгарският дипломат изглеждал като човек, който е купил вехт автомобил за по-скъпо, като види други, който е взел нов и хубав — техният арбитраж и нашият без арбитраж... Разправи ми своите впечатления от Стефан и пр. Радваше се, че криво-ляво минало и че опасността, която щеше да избухне в нас, отиде в Румъния и Карол плати... Запитах го кога мисли да прави помилванията. Каза ми, че смята на 3 октомври. Казах му да не отлага повече и да има предвид, а не тая шарена тълпа, която го заобикаля, и тогава му заговорих, че трябва да държи за Русия, понеже тя ще бъде в бъдеще тука, а не Германия, виждах, че това никак не му изнасяше... Заговорих му за спекулата, която и без война се шири и народът ни се измъчва. Че това е срамотно. Че е грехота сега, след като се види, че Мажино не даде никакъв резултат, ние да продължаваме да заравяме милиарди в земята с укрепления на турската граница. Нека се правят къщи с тоя цимент, а не дупки по границата. Нашата армия е с настъпателен дух и няма защо да я превръщаме в къртици... и пр. Особено за народа му говорих.

В неговото съзнание хлябът и маслото, олиото имат друго значение, отколкото в нашето. Срамота е в София да се яде мухлясал хляб! И при това на такива цени. Няма защо да се държат арестуваните в Рибарица и там да ги карат с бой да четат молитва... Това е садизъм. Народът е основата... Той трябва да мисли за тая основа. Да не става нужда Симеончо да сяде на таралежи... Заговорихме за Симеончо и оттам за караницата му с царицата, с която на 13-и т.м. е имал една ужасна разправия... Говори ми подробности. Казах му, че тя е проводник на тия, които не го обичат, а не че тя самата не го обича и че е по-добре той лично да страда и държавата да печели, отколкото на него да му е добре, а държавата да губи. Че той не трябва да се кара с нея, а да се помъчи да ѝ обясни, че я обича, независимо от това, как тя се държи с него, защото разбира нейното състояние. Разговорът е много интимен, отнася се до децата, личните отношения и пр. и не ми се иска да го запиша, защото може да попадне в много ръце. Бог да ги пази и им помага!

Обеща ми да се бори със спекулата, да стори нещо за отстранението ѝ, а също му говорих да се откаже от плана да възпитава принудително младежта и му обясних, че при сегашното състояние, когато се борят разни доктрини за надмощие в Европа, по-добре е ние да не взимаме никоя страна, а да направим синтез от всички системи болшевизъм, либерализъм, социализъм, фашизъм и др. Да не събираме на едно място и гнилото, и здравото, защото ще има реакции и лоши последици. Обясних му, че трябва да се възпитава младежта и че това може да стане без милионите разноски, и за пример му дадох какво би струвало, ако си зададат за цел да учат децата на точност и в учреденията, а също и в целия живот на държавата. Това няма да струва нищо, ще даде отлично резултат, защото точният човек трябва да бъде съобразителен и по този начин нашият народ може да придобие ценни качества и пр. Той се съгласи с това и обеща да стори нещо по този въпрос. Говорих му държавната система как изопачава всичко в нас. Например казах му сега, че млякото струва, като го носят вкъщи, 6 лв. Ако не ти харесва, сменяш млекаря. Сега ще отворят Дирекция за млякото, ще турят директор с 10 000 лв. заплата, поддиректор с 8 помощници и пр. с 3, 5,4 и пр. хиляди и всичко това ще се трупне на млякото. Резултат — цената му ще стане 8–10 лв., ще бъде най-лошото и няма да можеш отгдето да вземеш похубаво... Това значи в нас, в България, социална грижа и подпомагане... Той се съгласи, че това сега е така. Говорих му в тая насока доста много. Какво ще прави, негова работа...

Разправя ми, че Симеончо не давал да целуват сестрата, която се занимавала с него.

Майка му питала и тя ли да я не целува.

— И ти 22.

— Ами кого да целувам?

Целувай лакеите...

Днес, 20.XI.^[2], дойде Свилен, че го изпратил царят да пита дали да се оперира от апандисит. Заведох го при учителя и там той му каза какво да прави. На излизане, понеже не целуна ръка, аз го хванах за врата и му казах на шега, но и наистина:

— Целувай ръка, прасе такова!

Учителят се изненада от езика и жеста ми, но ми се видя много дебелашко и неговото държане, макар че външно беше крайно учтиво.

И той си каза:

— Извинявай, аз не знаех как да направя, много се смуцавам. И сега съм целия в пот.

А навън ми каза:

— Като тръгнахме, идеше ми да бягам, да не отивам. А той такъв кротък човек...

— Духовете искат да бягат, не ти — казах му аз...

Свини (кождери), всички ще^[3].

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 29.XI.1940 Г. В СТОЯНОВИ

От 8 и 20 до 10 и 20

Бях в Чамкория и мислех да отивам на Мусала, когато ме извикаха, и се върнах на 28-и вечерта, а на сутринта отидох да се видим. Преди това бях при учителя и той ми каза няколко думи, които не си записах и сега забравих. Но най-главната мисъл бе, че на българския народ сега не трябва сила — той си я има, а трябва разумност и справедливост.

Царят дойде веднага, току-що бях влязъл, и веднага седнахме на разговора. Той бе по-жив и по-енергичен, кракът го не беше стегнал. Виждаше се с някакъв германски специалист професор, който му обяснил, че от настроението се образуват и кристалите, от които идат болките, и сега си турил една котешка кожа и взимал салицил и както аз го бях посъветвал — ядел тикви и сега се чувствувал по-добре. Започнахме разговора след това за отиването му при Хитлер, защото не бях се виждал след завръщането му. Как е станало пътуването и разговорът, който е траял близо четири часа, той ми разправи доста подробно, като за някой работи ме задължи да не казвам никому за това, няма и да ги записвам, а другото само ще скицирам, доколкото може да си го спомня, че моята памет не е особено силна. Хитлер е бил мек, сърдечен, внимателен, Рибентроп напротив „зазаался“, държал се с Попов доста натискателно — поизпотил го да влезе в Тройния съюз... Хитлер е говорил за своите планове и между другото е казал, че с Молотов са се разбрали, че те от Балканския полуостров ще взимат материали, но не искат там да отиват, и аз казах, и царят потвърди, че и той има впечатление, че с това Хитлер си е дал картата на Молотов.

— Да, той като австриец е по-откровен и доверчив — каза царят.

И аз мисля, че се е изказал.

— Още повече имайте предвид — казах му — че Русия със своите 200 милиона народ и със своята болшевишка идеология няма да отстъпи мястото на едно недоносче идейно като националсоциализма да урежда света. Те правят всичко да затъне Германия по-надълбоко, за да може те да диктуват после. Самият факт, че те правят отделни и различни предложения от Русия, показва, че те действуват всеки за своя сметка — кой каквато риба хване. Затова и Хитлер иска да свърши войната с една неизхабена армия от 4 милиона души, да я има готова за всеки случай.

— Да, и моето впечатление е такова — каза царят и продължи.

Накратко, индиректно Хитлер го е запитал защо не влезем в пакта и царят е развил отлично тезата си, че България като неутрална по-добре задържа 24 турски и 7 гръцки дивизии, отколкото ако почне война невъоръжена, па даже и въоръжена, след толкова нещастни войни, когато народът ни не ще война, още повече, когато видя, че и без война си взе Добруджа. Хитлер му дал да разбере, че и той иска да запази нашия народ и че не би искал да навлиза във война в тоя край, но че ако му се наложи, може да мине през нас, но няма да остане тука, а ще остави всичко на България. Царят му казал, че има смисъл да влезе в тоя тристранен пакт, но ако е за мир, а странно е, че го канят за мир, а Италия отваря война. Тогава Хитлер казал, че него не питали по тоя повод. Тогава царят му казал и за писмото на Мусолини, което получил по-рано и за което Хитлер също не знаел. Царят казал, че не се е съгласил с неговото предложение, а също обърнал внимание на Хитлер да не почва война късна есен по тия места, защото Балканът си има свои особености и може да загази, както загазихме ние през 1912 година, когато нашата армия имаше ненадминат устрем, но стигна до калта на Чаталджа и затъна там; че в 1915 година в Македония с Макензен и в 1918 година с фон Щолц стана същото и пр. Хитлер е слушал внимателно.

Говорил му е за своите световни планове, тогава аз му казах, че да се оправя светът не е работа на човеци, тя е божествена работа и че Хитлер, който по-рано казваше, че националсоциализмът не е за износ, сега иска да го налага на света. Но че това е естествен ход на нещата. Винаги една идея започва с личното, но сега имат и животните; после минава през националната форма, но силата на идеята е в нейната

универсална форма. Там е силата на християнството. Та Хитлер там ще загази, ако не тури в основата една справедливост, която да засяга еднакво и тия, които влизат в тоя пакт и които не влизат — справедливостта трябва да засяга всички хора, тогава е силна и пр. Каза ми между другото, че Хитлер пожелал пак да се видят и че би искал да дойде и у нас, но за да не се претълкува нещо — той може да дойде до края на държавата и царят да прескочи пак да се видят; това той ми каза по повод на мойто настояване, че Хитлер в душата си иска мир, за да закрепи режима си и да се справи с новите препятствия. Тогава царят ми каза, че и той му говорил, че иска това, но казал, че тия лудите в Лондон не щат, че Чембърлейн или че Чърчил бил луд човек, че дядо му умрял в лудница (или баща му, забравих и пр.). Тогава аз му казах защо не пише пак едно писмо на Хитлер и на английския цар да им изтъкне, че никой няма полза от тая съсипия, че отиват толкова хора напразно, че толкова средства отиват, че с половината може да се създаде благосъстоянието на всички хора, че най-после ето, иде Рождество Христово, нека се опомнят малко и дадат мир на човеците, спокойствие на Европа. Бъди смел, му казвам. Мирът е нещо божествено и той ще ти помага. Защо да не направиш опит да спасиш хиляди живота? Най-после всеки трябва да направи едно усилие в това направление. Бог ще ти помогне. Да, това няма да бъде лошо, ми каза царят и тогава ми каза, че Хитлер искал пак да се видят.

— Толкова по-добре. Пиши му по-рано, а ако имаш никакъв отговор от Англия, може и да се видите и пр. — на тая тема му говорих доста и той се съгласи да опита. После минахме вече на предложенията на русите, които донесъл Соболев^[4]. Най-напред го приел Филов, за да има една ориентация приблизителна. Той му прочел 12 точки, но не му ги дал. После се видял и с царя, прочел ги и нему. Царят поискал да ги проучи, като преди това възразил доста добре и на тях. Каза ми, че тоя бил инженер и доста интелигентен (но си държал устата, наплашени хора). Хитлер казал, че Молотов бил доста разбран човек и че имал възможност да си поговори повече, иначе бил компетентен и пр. В главни точки предложили са повторение на това, което било предложено през юли 1939 година за двустранен пакт, според който се иска да се сключи между България и Русия, като тя ни подпомогне със средства и материали, дава ни Западна Тракия да си я вземем и понеже Турция имала агресивни

намерения, то и Източна Тракия. Ако били заплашени реално интересите на Русия, България на Проливите — България да се намеси. Има обещание, че във вътрешния ред няма да се бъркат на България — това за мене за утешение, каза ми царят, и че ако ние сме с намерение да влизаме в Тристранния пакт, препятствия няма, защото и Русия може би да влезе там. Казвам му, това е въдица да вадим ние кестените; факт, че Русия и Германия не са на един акъл по въпроса за нас; че не става нито дума за Западните покрайнини, а това показва, че те работят и със сърбите в това направление, и най-после, като мислят, че може да го кажем на германците, турили са и това, че и те ще влязат в Тристранния пакт, за да ги насърчат да вървят да си чупят по-скоро главата в Англия... за насърчение... Царят им възразил, като защитил тезата си, че ние имаме национални идеали, но че искаме да ги постигнем с мир, както вече стана с Добруджа, както прави и тая силна и голяма държава Русия, още повече че ние не сме въоръжени и главно, че изкарахме три нещастни войни и че народът не иска да воюва, и като взе Добруджа и пр. Но във всеки случай да проучим въпросите, дайте ни един препис. Преписът бил даден. Но в туй време турците, които получили уверения от Ив. Попов, че Папен не носи война, а мир, и което се потвърдило, направили едно съседско положение в смисъл не може ли да се разберем ние помежду си? Политически и ние сме на два полюса, но географски сме на едно място и защо да си разваляме съседството заради тяхната политика? Нека да се държим едни за други в течение на работите, а отвънка да се мериме всеки според работата си.

— Това — казва царят — аз вече го знаех и когато ми говореха за турската агресивност, мълчах, защото знаех как стои работата.

Прочете ми после проектодоговора на руското предложение. То казваше, че България не е престанала да се отнася с уважение към Русия и когато са ни канили френци и англичани да отиваме да се бием, сме отказали — 1918 година против Деникин, че искаме мир и чрез мира да постигнем идеалите си; че нямаме, понеже сме много малки, интереси към Проливите, че се много радваме, че и Русия ще влезе в Тристранния пакт, и пр... в тоя дух.

— Колко е хубаво, като избрахме една дума, мир, за ръководство и сега навсякъде ни е отворено — каза царят.

— Да, защото е божествена дума, тя е бъдещето на света. Още по-добре ще е, ако за вътрешната политика се даде един основен тон на правда — да се заставят полека и внимателно да влязат в тоя път. Не може да става и вътрешната политика без ръководство. Факт е, че нашата интелигенция е повече купена и отива с Германия и че народът е с Русия. Тия два фактора не са се разбрали помежду си и слава Богу, защото ще стане на наша сметка... Ние хората светци не може да направим, но както казва учителят, и дяволът трябва да се впрегне да оре. Повече от всичко трябва да бъдем българофили — да направим всичко да съгласуваме усилията на тия вътре — народ и интелигенция, да се запази мирът и единството без излишни тревоги и сътресения. Ето Румъния изживява това, което имахме ние преди 20 години. Сега трябва да се вложи повечко правда и да се постигнат хубави резултати. Един народ като нашия, който за едно разиграване с това затъмнение показва, че може да слуша и да се подчинява на нареждания, колко повече ще стори съзнателно тона, когато се отнася до храната му, до облеклата и пр. Трябва да се съберем нарочно и за това пак на една конференция специално за вътрешната политика. Инак ще стават излишни сътресения и измъчвания на народа ни, а може без тях.

Царят се съгласи на това, като каза:

— Нека само да поотминат тия вълни, че ни заливат една след друга, пък ще турим едно мото и за вътрешната политика, та да тръгне, само не зная какво, а после и двамата извикахме едновременно:

— Правдата — и се засмяхме. — Ще стане, щом и двама го казахме — почти едновременно пак рекохме, стискайки си ръцете. Той отиде да даде проекта, който бяхме попълнили тук-там с някоя дума, да го препишат и дадат на Попов да го внесе в Министерския съвет и след това да го връчат на русите. Според данните, които има царят, а днес и на мен ми казаха, че това предложение на Русия било пръснато из Ючбунар, та с това още повече се улесни задачата на нашето правителство да не го обвинят, че е нещо издало на Германия.

Както и да е, засега Бог помага.

Спомних си, че царят казал на Хитлер, че Чамурия — чамур, значи кал и в късна есен там, па и из Македония, е непроходима кал и пр.

Другото, което говорихме, не можах да си спомня, а има и неща, които обещах да си не спомням... Във всеки случай царят ми се видя

по-бодър и по-самоуверен, чувстваващ по-близко помощта, която съдбата му дава в най-мъчните времена.

Дано Бог пази България, народа ни и него за по-светли дни!

РАЗГОВОР С УЧИТЕЛЯ НА 15.XII.1940 Г.

В 3 и 1/2 до 4 и половина следобед

Царят беше изпратил два хороскопа, от които единият отделно без фигура беше на Хитлер. Прочетох обясненията на учителя и по тоя повод се почна един разговор, част от който записах:

Астрологическите отношения (влияния) с Германия трябва да бъдат внимателни, защото те са неблагоприятни за Германия (условията). Да не влага капитал в едно нестабилно дружество. От невидимия свят дадоха в 1918 г. възможност да реформира света, тя да го организира, а тя се погрижи само за себе си — и сега дават един наполеоновски урок, който мисли само за себе си, в края на краищата фалира. Така и стана с Наполеон. Сега дадоха на Англия един добър урок, но сега се намеси пък Италия и иска да уреди пак своите работи — и това влошава положението. Хороскопът се изменя. Марс сега се отдалечава (миналата година беше най-близък със Земята!). Сега Юпитер помага на българите. Тоя начин на разглеждане хороскопите като тоя, които им са изпратени, е механически.

II. България по никой начин не трябва да воюва. Този хороскоп предпазва да не се свързва с Германия, но в тия хороскопи са насилени фактите, както и в американските миналата година. IV. Хитлер е изменил своята задача в по-благоприятна за него смисъл. Защо английските астролози не дадоха съвети на своето правителство? Не ги слушаха или не смееха? Хитлер има английска идея. Англия желаше да тикне Германия на изток, за да я отдалечи от Средиземно море, но русите предугадиха тая работа и искаха Англия да върне колониите на Германия.

С тая война европейските народи си подронват авторитета и ще усилят азиатското — Япония ще иска да организира Азия и Европа може да изгуби всичките си колонии, сега това се балансира донякъде с Китай и Съединените щати. Новият ред на нещата изисква политическа и социална справедливост. Казват, че Италия е отворила войната, щото е била излъгана (с Гърция). Хитлер чувствава нещата като медиум. Така и Русия е заинтересувана и затова германски войски

не могат да минат през България. Да се прилага Божият закон. България трябва да се пази, защото много личности има подкупени от Германия, Италия и Русия и може за свои изгоди да тикнат страната ни във война.

Фердинанд беше Венерин тип. Много умен трябва да бъде сега царят, той има малко жизнени сили и трябва да се пази от стълкновения.

Вие лично (за мене), аз исках и по-рано да Ви кажа да не се увличате да се свързвате с Бурбонската карма. Стефан (владиката) и той е Венерин тип, и то в лош аспект на чувствата. За Багрянов — да не бърза, може работите да се изместят, както войната за Италия, какво ще стане? Гърците са лошо икономически. Русия е намесена и Германия, която иска Средиземно море, може да слезе и на Адриатика, както е притисната сега Италия... Всички те си имат скрити карти.

БЕЛЕЖКИ КЪМ ХОРОСКОПИТЕ

Хороскопите обикновено са недостатъчно пълни, понеже изчисленията и съпоставянията стават механически и в повечето случаи не се държи сметка за вторичните и третичните влияния, които, макар и по-слаби, в някои случаи имат решаващо значение. Така например всичките хороскопи на Хитлер са неблагоприятни за него (особено американските миналата година, които предсказаха смъртта му), явно е, че има някои елементи на изчисления насилени или криво претълкувани. Има също някои астрономически данни, които не са вземани във внимание при астрологическите съпоставяния (например отдалечаването на планетата Марс от Земята — миналата година беше най-близо). При това Хитлер, който е медиум и има достатъчно връзки, заема съзнателно изгодна за делото му позиция, като от това отлага известни неблагоприятни за него и страната му положения, измени ги дори в благоприятни чрез съпоставяне и връзка с универсални идеи и нови задачи. Но във всеки случай Германия има да минава нещо неблагоприятно и трябва да се внимава много в отношенията и връзките с нея. Някога провидението даде възможност на Наполеон да внесе новия ред в Европа. Щом той тури личната кауза пред общата, лошите за него последици дойдоха. В 1918 година тая роля се даде на Англия. Тя тури личната си кауза пред общата — и дойде новата война. Германия засега е добре, дава урок на Англия и като мисли за

себе си само, в края на краищата фалира. Но откъм Германия се намесва Италия, която иска да урежда свои лични сметки, и това изменя положението — влошава го.

Ако войната продължи извън 1941 година, временният резултат ще бъде засилване на азиатските народи в ущърб на Европа.

За България — не трябва да воюва! По никой начин! Сега Юпитер помага на българите (вместо Сатурн!) и това трябва да се използва.

За царя — понеже царят има малко жизнени сили, през 1941 година трябва да бъде много умен и да се пази от стълкновения.

Саморъчен подпис: Люб. Лулчев

17.XII.1940 г., София, Изгрева

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 19.XII.1940 Г. В СТОЯНОВИ

От 8 и 1/2 до 10 и 1/2

На 18-и вечерта царят ми беше изпратил доста шифровани телеграми-рапорти от Берлин от аташето по печата, от Драганов — разговора му с Хитлер, който беше особено важен, и от Анкара, Виши, Рим, Лондон и пр.

В разговора, който е траял час и четвърт, Хитлер е настоял да влезем в пакта, за да не ни закачат русите. Той каза, че когато Молотов поискал да влязат и русите във Варна и Бургас, Хитлер го запитал, защото Молотов му казал: „Както вие влязохте в Румъния.“ — „Но нас ни поканиха, вас каниха ли ви в България?“ Молотов замълчал. Втори път го запитах след малко, казва Хитлер на Драганов, той пак не ми отговори. Когато Драганов му напомня, че ако влезем в пакта, турците ще ни нападнат, Хитлер избухва: „Няма да ви нападнат, защото аз в 24 часа може да се споразумея със Сталин и Турция да изчезне от Европа. Те няма да смеят да ви нападнат.“ По други повод Хитлер казва за Русия (от което тъкмо се потвърди това, което отдавна им казвах, че Русия и Германия не са на нож още, защото Германия разрушава буржоазния строй, но ако протегне ръка да се съюзява, Русия ще ѝ забие ножа...): „Аз имам 100 дивизии готови, с които може да се оправя с Русия за три месеца...“ Отбелязвам тия само пасажи като поважни, а също и думите му, че е пратил офицери в България, които да видят какво е въоръжението на българите, и след като му докладвали те, тогава щял да си каже думата...

Царят беше ме преварил и го заварих там. Почнахме разговорите — той на един стол, аз на канапето — напоследък аз седя на това място, което той имаше по-рано, а той седи на стола под предлог на ишиаса, но сега това вече е предлог само, но аз се правя, че не забелязвам нищо. По-рано обикновено седяхме един до друг.

Разговорът се води главно върху вътрешното положение и външното и както обикновено за царицата, а също и за писмата, които да пише на Хитлер и английския цар за мир — това бяха главните теми, в тях се преплитаха второстепенни.

Каза ми най-напред впечатленията си от депутатите по тронното слово.

Спомена ми за някои, с които е разменил някои думи — похвали ми Сотир Янев, ломски един, варненски, Симеонов, Златния телец и пр.

Каза ми, че Статев си оправил мерника, и пр., и пр.

По външните въпроси остана да се печели време, като за целта най-напред да отиде Филов уж на лечение и да се види с Рибентроп и & и после, ако няма полза, да се смени министър Попов с Драганов или с други, но не Къосето и пр.; да се спечели време до пролет, па там — каквото даде Господ. По вътрешната политика аз си настоях да се вземе външната търговия от държавата, а във вътрешната точно да се определи печалбата, защото сега държавата прави преговорите, а печалбите ги взимат частни лица, и то не производителите, а лъвският пай отива в ръцете на посредниците. После му заговорих пак за писмото до Хитлер и до английския крал за мир в името на човешината, в името на Христа, в името на бъдещето, което иска да си има хора и средства, защото, ако останат само развалини и без средства, ще дойде социалната революция и ще изгубят всичко тия, които не искат сега малко да дадат...

На Хитлер да каже, че средствата ще са нужни за творчеството на новия ред и пр. Той каза, че ще си помисли, но аз настоявах за Коледа да стори това, че все ще се намерят някои да му благодарят, защото и едните, и другите им се иска мир, но не щат да се унижат да го поискат, а какво има, ако той хвърли мост. Колебае се, защото го е страх, че ще го изложат...

— Мисля, че ще принесете полза на света, но щом се колебаете, то ще стане и без Вас, ще изгубите само една сгодна позиция за

бъдещето, защото поне едната страна ще си каже: „Хубаво ни казваше, ако бяхме го послушали...“

Колебае се, защото го е страх, че ще го изложат и ще мислят, че има някакви предложения, скрити от другата страна, и ще станат нежелателни работи. Особено се страхува, че англичаните ще го изложат...

— Ще си помисля — каза царят и минахме на други теми, а после за царицата, за която обича да ми говори с много подробности. Изучих чрез нея поне добре италианците.

— Е, както виждаш, пак има полза. Търпение — казвам му, — всичко ще си дойде на своето място и време — само търпение!

Той ми разправи, че пораженията са я направили малко по-мека сега и пр., и пр. подробности, които не ми се иска да записвам, защото са интимни работи. Във всеки случай виждам, че я обича, ревнува, макар че крие това и че му се иска да приказва за нея повече и че тя е самостоятелен характер, който не иска да се подчини лесно — упорита е от черногорското в нея. Във всеки случай той е бодър сега и не се поддава на мъчнотиите, които се подават от много страни, а това е по-важно, макар че русите заливат с бележки нашите улици.

Казах му да се отговори на второто тяхно предложение и той обеща това.

Другото не записвам, защото не мога да си го спомня сега в момента.

После се върнах и се видях с учителя. Преди да отида сутринта при царя, аз се видях с учителя и му прочетох рапорта от разговора с (царя) Хитлер и Драганов. Учителят слушаше внимателно и ми каза, че 25% е само вярно.

— Не са те, които ще решават да се не бърза, а циреят да узрее, тогава по-лесно се изцежда гноя, а ако бързаше, може да усложним нещо. Има сега човешко и божествено, които работят заедно в народите навсякъде...

След връщането се разговаряхме с учителя около час и нещо и отчасти някои неща отбелязах.

Германия не свършва въпроса с Дарданелите, защото ги държа като разменна монета, ако се разбере с Русия за нея, ако е за Англия — също... Англичаните са практични, Гърция сега само ще се изложи — Англия я тури на топа на устата... Сега с войната се събуждат

съзнанията. Сега се иска повече ум, отколкото сила. България няма защо да чака да гледа, като се борят два вълка, кой ще победи... Една крива постъпка може леко да се оправя отначало, после вече мъчно. В Русия трябва да се даде свобода. И там ще се отвори, ще дадат по-голяма свобода и ще се оправят работите. Русия можеше да въздействува на Гърция. Сега тия несполуки на Италия ще я направят по-умерена в своите искания към Гърция^[5]. Войната започна две години по-рано, но и ще свърши по-скоро и ще остане и за бъдеще да доуреждат. Така ще спечели Япония и Китай повече от другите. Англия се застъпя за Китай сега. Китай сега спи, но като го събудят, той е много войнствен, те са затворен народ, а японците подражателен, китайците са наблюдателни, а японците подражателни.

Ваше Величество,

Приложеното писмо е от Христо Стоянов, бивш министър^[6], препратено ми от Недялко Атанасов. Подобни сведения се получиха от много други места. Може би и Вие ги имате вече, а може и на Вас да са представени (като на Хитлер!) „подсладени“, затова мисля, че не ще е излишно да го прочетете и Вие.

Който работи, може и да сбърка нещо. Не е там бедата. Но ако остави грешките без внимание и поправки? Нека благодарим на провидението, че ни даде достатъчно време да можем да видим, поправим и премахнем тия, които не са на местата си. Но ако не се стори това навреме, тогава ние ще заслужим съдбата си. Бог да ни е на помощ!

С почит: Люб. Лулчев

21.XII.1940 г., София, Изгрева

От тоя род има и други работи, но предпочитам да Ви кажа устно.

За гоненията и политическите престъпници.

РАЗГОВОР С УЧИТЕЛЯ НА 25.XII.1940 Г.

От 3 и 1/2 до 4 и 1/4 следобед

Записах само някои части от разговора, и то откъслечно. Говорих и за по икономическото положение на държавата и пр. Той беше казал да отида и предполагам беше за уволнението на Методи от Багрянов, но понеже той не ми заприказва, и аз не отворих дума за това.

Приказвахме за закона за евреите и сектите. Учителят каза:

— Разумни и справедливи да бъдат със закона. Царят да се забави, да го не санкционира веднага. Разправят, че сега англичани, като хванат германци авиатори, преливат им еврейска кръв. Сега, понеже иде законът за възмездието, те повече гонят евреите. Но евреите избавиха ли се от закона за божествената справедливост?

Не взимай никаква страна (това за мене), никой не знае планете на Русия. Ако Русия не вземе Дарданелите, и България не може да вземе Мидия — Енос. Англичаните ще дадат Дарданелите. Англия ще види, че славянството е най-малкият ѝ враг. Духът на Германия е жесток — никакво писмо не може да дойде от Германия. Германците ще търсят път на споразумение. Русите сега се приготвяват. Те видяха какво им липсва. Като отслабнат големите, ще минат на компромис и малките народи ще бъдат по-добре. Българите ще бъдат последните, които ще гонят евреите. Българските евреи в... да ги не...^[7] нека се приложи законът в най-малката си форма — има смекчающи условия и в природата.

Запитах го за Америка.

— Ако войната не върви, ще дойде финансовата криза в Америка. Америка до Англия използва я. Англия минава страшни изпитания. Съзнанието на народа ще се повдигне. Българите няма какво да влязат в техните...

Като му обърнах внимание на дезорганизацията, той каза:

— Германците си имат свой план, като в Румъния — да станат необходими после като организатори. Англия предлага на Русия, и Германия предлага. Бият се и преговарят, и си предлагат, и се заплашват. Политическа престрелка правят всички.

Когато му заговорих за това, че някога не съм разбирал как хората не са приели Христа, а сега ги виждам, че всеки си е зает от своето и много малко мислят за божественото, той тогава ми каза:

— Организмът не е здрав и затова не може да се ползува от хубава храна, защото сега не търси божественото, а се храни с човешкото... от невидимия свят. Целият свят е обсаден сега от

невидимите. Зависи... да направи хубава работа. Турция сега кротува, всички държави са сега заети и ние сме свободни. Врагове искат да тикнат сърби и българи във фалшива насока.

[1] Мот, английски дипломат. ↑

[2] В текста е написано „20.X.“. — Б.съст. ↑

[3] Тук е прекъснат текстът. — Б.съст. ↑

[4] А. А. Соболев, съветски дипломат. През ноември 1940 г. връчва на българското правителство предложение за българо-съветски пакт. В подкрепа на предложението се провежда известната „Соболева акция“. ↑

[5] В оригинала е „Италия“. — Б.съст. ↑

[6] Христо Стоянов, деец на БЗНС, министър на железниците (1923), през 30-те години преминава в БЗНС — „Пладне“. ↑

[7] Така е в текста. — Б.съст. ↑

ПРЕПОРЪКИ

Да се забави по възможност санкционирането на Закона за защита на нацията.

Българите трябва да бъдат последните, които ще гонят евреите.

Внимание на отношенията ни със сърбите.

Всички народи са по-притиснати сега, отколкото сме ние. Тая наша свобода трябва да се употреби за вътрешно организиране, меко и без крути и насилнически мерки.

Преговори и предложения се правят на Русия и от Германия, и от Англия за сметка на трети. Ние трябва да стоим по възможност настрана от тия лагери. Повече българофилство!

За България иде хубаво бъдеще, при условие че ще се използват разумно случаите, които провидението ще ни даде.

27.XII.1940 г., София, Изгрева

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 9.I.1941 Г. ВЪВ ВРАНЯ

От 4 и 45 до 6 и 45 (2 часа)

Един ден преди това се срещнах със Севов, който ми каза, че царят искал да даде властта на Цанков. Казах му, че това е влиянието на Буреш^[1], с когото бил напоследък, и че това е катастрофа. На другия ден дойде пак да отидем на разходка и да поприказваме, че Филев, който беше ходил в Германия, се бе върнал. Каза ми, че царят бил отчаян и че искал да абдикира, понеже германците напирали да ни въвлечат в пакта. Казах му, че такава глупост си няма място, че той трябва като капитан до последния момент да стои на кораба — не той е направил бурята, нито той може да я спре, ами да си седи на мястото и пр.

След като се разделихме, телефонира ми, че царят ме чака в 4 и 30 следобед.

Преди да отида, отбих се при учителя и той ми каза, че Германия недовижда нещата, да се внимава, също да се държи сметка за Русия, че е по-добре, ако не се свързваме с германците, само икономически да им помагаме, защото и за нас така ще е по-добре.

Царят чакаше в градината, обут с големи ботуши военни, за които взе да ми разправя, че били от войната още останали, и с едно

ново палтенце, което по цвят приличаше на новата пелерина на учителя. Казах му за това и заприказвахме за ботушите, за въглищата защо няма и пр., като ми каза, че сестра му Надежда отоплявала само една стая за икономии, и защо в нас нямаме достатъчно въглища, та спирали треновете на Курило, като харчели 11 тона въглища вместо 7–8 както обикновено и пр. Тогава говорихме, отивайки към двореца. После седнахме и той ми разправи разговора, който е водил Филов с Рибентроп цели два часа в Залцбург, а след това и разговора с Хитлер в продължение на един час. И двамата в резюме са искали да влезем в пакта, защото Хитлер искал да минава през България и да свършел с тоя срам — гърците. Турците според тях нямало да шават (а ако шавали?), Хитлер казал, че ще изпепели Цариград и ще ги смаже, че Русия нищо няма да направи и пр., същите повърхностни работи, които разправяше и по-рано Чано! От калта нямало нищо. Щели уж да ни дадат Тракия, но ако влезем навреме. За Западните покрайнини и дума не дават да се помене (също са и русите) — изглежда, сърбите са си оплели кошницата — през тях не можело да минат, през морето също не можели, че имало вълни и се издавили много италианци, през Босна не можело, а през България било удобно, че имало две железници и две шосета и пр. Разговорът бил учтив, но Филов разбрал, че ако и да се не съгласим, те ще си минат и без нас, и решил, че ще трябва да се поведат разговори. Говорих му много за духовната страна, за „Бялото братство“, казах му, че България ще бъде пазена заради учението, но той като стрелочник не трябва да отваря стрелката и пр. Спряхме се на това да се пратят военни да водят преговори, а след това да сключваме пакта. Уговорили са се, че няма да ни вземат войници, че ще ни дадат Тракия и ако се бием с Турция, и нещо на изток от Мидия — Енос. Мен се струва, че германците ги мами тук храната, а не военните цели — искат да се нахранят. Казах му, че ако иска Германия, може в две недели да вземе Англия, ами после какво ще прави? Ако сега при тая флота военна и търговска тя не може да се изхрани — негодуванието е срещу правителството на Англия, ами ако вземе целия остров и има 2–3 милиона свои войници и 1 милион пленници и 40 милиона население, как ще го храни и откъде ще взема, като няма да има вече нито тая флота (английската), нито тия колонии... Това е, което плаши Хитлер, а не военните мъчнотии. Говорих му за духовните и материалните същини и пак настоях да

пише писмо на Хитлер, в което да каже, че това, което става сега, не е изгодно за Германия, защото в разрушените и дивакът, и професорът еднакво стрелят, но че новият строй ще се познае в строежа в мирното време...

Затова по-добре е да се сключи мир и тогава в това положение да се изтъкнат по-добре преимуществата на режима и ще го видят и кьоравите, а сега го предизвикаха на рушение, което е все еднакво във всички. Трябва да се прекрати войната, да се почне мирната работа, в която ще проличи кой за какво е годен. Царят каза, че ще помисли за тая работа, ще извика Филова да му каже да пратят военни за преговори — Бойдев и Попов, и след това ще отиде в Чамкория и там ще обмисли и писмото си. Той е много нерешителен и аз му говорих много за духовната страна с примери, докато го окуражиха, защото нужда има от това, защото събитията ще се променят. Той пак ми говори за царицата, че искала да премахне мизерията на София, ама с моите пари, казва, а не донесени от бабалъка.

— Няма нищо — казвам — само нека да работи и те остави на мира.

Положението е доста натегнато. Мен се струва, че нему е по-удобно да се разбере с германците, макар че те казват, че имаме шантава политика и че чели по рапортите на англичаните, че те били доволни от българите... Но това е мое впечатление, затова и той може би плашеше с абдикация, защото аз го карах да образува преди три месеца работническо-селско правителство, а той беше се ужасил и беше се оплакал на Надя: Къде го тикам!...

Сега, разбира се, нещата стоят другояче, тогава щеше да го направи по свой почин, не може нищо, а сега и да го направи, ще бъде под натиск... Бог да пази България! Това е.

В разговорът ми се видя загрижен, но не обезсърчен. Страхуваше се, че баща му се бърка в тия работи и подкокоросва старите генерали и Рибентроп... Благодариха на Фердинанд за Добруджа (Шкойнов^[2]).

— Хайде де — казва той.

— Не е това най-горчивото, което си преглътнал досега.

— Да, аз и затова преглътнах — каза той, а аз добавих, че не е най-горчивото.

— Е, да...

Доводите на Филов и Рибентроп и Хитлер за и против не ги пиша, защото ми се сториха, че се повтарят, а също и много немислени — тия на Рибентроп, обхванало ги е мания...

СЪОБЩЕНИЕ

Ако борбата продължи така, няма да бъде добре нито за Русия, нито за Германия.

Българският цар може сега да влезе като примирител между тях. Това е най-добрият ход.

Тогава Русия ще примири Германия с Англия, Америка и България.

С това ще се избегнат много ненужни страдания на европейските народи.

От невидимия свят се възлага тая роля на цар Борис, ако я приеме *доброволно*.

Тогава ще бъде добре за него и за България и за всички християнски народи.

Ако не я приеме той, това ще дойде, по друг път и в друг вид.

Въпрос: Той предварително може ли да довери на германците това свое намерение?

Отговор: Може да каже лично това на Хитлер. В помощ ще му бъдат хора, ползущи се с доверие.

Ако сега се посее мирът, голям плод ще даде.

13.1.1941 г., 3 часът и 40 минути следобед, София, Изгрева

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 26.1.1941 Г. ВЪВ ВРАНЯ

От 8 и 30 до 10 и 10

Преди това се срещнах с учителя, който ми каза между другото:

— Три пъти да мери, един път да крои царят и добре да внимава, да не би да направи нещо, което да скара Германия с Русия, защото тогава ще бъде лошо и за тях, и за нас!

Царят ме чакаше, сам отвори вратата откъм градината. Видя ми се малко изтощен. Каза ми, че миналата вечер бил до 12 часа и след мен ще приема фон Твардовски^[3]. Разправи ми за разговора си с полковник Донован, пратеника^[4] на Рузвелт. Той му казал, че смята Англия за защита на Америка и че ще воюват! Царят казал, че това

най-малко чакал да чуе от него сега, че ако това стане, в света ще дойде анархията (записвам разговора накратко, а той е траял около час и половина). Донован му е казал, че ние сме на много важно място, че държим ключа на Балканите и ще бъдем отговорни за последиците на това, което има да стане. Царят му казал, че това, което ще стане, не знае, но това, което е станало, знае и върху него може да говори — и е говорил много хубаво и свободно; аз само отчасти ще предам, каквото си спомня и както си спомня, а не както е било.

„Вярно е, че ние сме ключ, обаче тоя ключ не го държим ние. Че сме добър народ, е така, но нашето положение зависи, че сме тук от провидението. И странно е, че ние, които от толкова години държим за мира и го запазихме за нас, на нас се държи сметка и за най-малкото мърдане, когато нашите съседи правят всевъзможни промени и измени — на тях не се държи никаква сметка и утре, ако седнат на зелената маса, пак нас изкарват виновни, ние, които повярвахме на демокрациите, плащахме си най-честно, бяхме най-ревностни членове на Обществото на народите и пр., и пр. И сега пак също. И ако това е правдата, която чакаме, тогава в света ще дойде непременно анархията. Може би ние няма да бъдем живи, но тя ще дойде. Защото аз още в 1936 година казах на английския министър-председател Макдоналд: «Дайте на германците колониите, за да имат с какво да се занимават, това са 70 милиона народ, не може да стоят и умират.» Той се съгласи с мене, но не можа да го прокара. Като знаех, че все ние, изглежда, че ставаме криви, като исках да защитя мира, аз още в 1938 година тръгнах да обикалям и да хлопам за тоя мир. Срецах се с всичките държавни глави и колкото и да бях малък, се мъчех да сторя нещо за мира. Това докара до срещата в Мюнхен, след което немного последва и обратът за война. Досега моето отечество е правило всичко, което е било възможно, да запази тоя мир. И аз само съжалявам, че вие, които сте най-голямата държава, вместо да станете арбитър и опомните тия влудени народи, вие сами искате да се намесите във войната и по тоя начин да докарате световната анархия. Аз мислех и се надявах да чуя апостол на мира.“

„Прави сте — казал Донован — но ако сега дойдете в Америка и говорите така, ще Ви сметнат за луд — толкова много са се изменили нещата.“

„Само можем да съжаляваме.“

Той похвалил гърците и решил, че трябва да им се помага и че щяло да бъде лошо, ако ние сме пропуснали германците.

Казах му, че засега Америка блъфира, тя няма възможност поне до една година да строи нещо. Но че много по-опасно е положението ни откъм Русия, която се счита пренебрегната, и че ще трябва всичко да се направи, за да не се скарат те с Германия, от което ще стане нещо много лошо.

— Та това иска и Англия — каза царят.

— Именно, понеже те не могат да се разберат за проливите, защото изглежда, че Русия ги иска за себе си, а Германия ги държи за разменна монета с Англия, то винаги може да последва нещо повече, че опровержението, което последва от русите за минаването на германците, приличаше на ръмжене.

— Да — съгласи се царят.

Казах му непременно да се държи Русия в течение, за да не ги пренебрегваме. Той ми каза, че техният аташе Лунин^[5] казал нещо грубо по адреса на България. Въпреки всичко почна той да търси формулата на това съобщение, че преди да сме влезли в пакта още, и германците искат от нас някои неща. Каза ми, че комисията от Бойдев, Попов и... се върнали, като връчили на германския генерал нашите искания. Те съобщили, че в Букурещ било ужасно, че в Маджарско и Румъния германците си правили каквото искали и че тъй мислили и да нахлуят и в България. Засега нямаме отговор. Германците смятали въпрос на престиж за Оста и затова трябвало да се намесят, за да спасят Италия... Поприказвахме доста на тая тема за световите, на които им върви рачешки... Настоях да се внимава на Русия и да стори нещо за умиротворяването ѝ, като се прати един човек с търговската комисия да стори нещо. Царят обеща, но докато му говорех за разговора, който бях имал с хора, пратени от руската легация, лицето му беше мрачно сериозно.

Минахме на вътрешните работи. Говорих му за някои неправди с работниците. И той се съгласи веднага да се поправят. Остана да му ги дам писмено и подробно. Казах му, че законът за евреите като проект беше много несправедлив, а като закон са го направили крайно жесток.

— Ами нали затова го оставихме да бъде прилаган с правилник.

— Не зная, но това е нещо ужасно и само вреда от него може да има. Същото е и с гражданската мобилизация. Това е една „проказа“,

на която „ползата“ после ще разберете.

Също говорихме за смяната на Даскалов с Михов и Х. Петков с Маков от Плевен. Накрая говорихме и за Стефан Софийски, който говорил на Домбрович, че бил и пр. и за другите владици най-големи мръсотии..., че Кирил пловдивския^[6] си имал писарка, че варненският бил педераст и пр. хубости, та Груев казал на царя, че ще си тури вече на ъгъла на картичката „изповедник на владици“. И себе си не пожалил Стефан, като казал, че някога бил човек, а сега са уж свети, а то търбуси и пр. хубости...

Говорихме също и за Луков да му се даде власт, но казах, че по-добре е Кимон, който е работен човек и няма да му прави мизерии и пр. Царят беше по-спокоен, отколкото преди обикновено, и сам ми каза, че сега нямал оная тревога, която имал преди 1941 година... Подробности не записвам. Но царят е говорил много разумно на Донован и се мъчил да го убеди да не ни държат отговорни. Че сме ключ, това ние го слушаме от 60 години и от англичани, и от руси, и от германци, и от френци и това е така, но не ние държим и разполагаме с тоя ключ...

Ваше Величество,

Законът за защита на нацията е започнал да се прилага вече и без правилник (справка ежедневниците от 25, 27 и 28 т.м.). Това е уникален закон, с него, ако искат, може еднакво да се преследват и една църква, и една зоологическа градина. Това е жесток закон, който ще послужи не на нацията, защото нацията и сама се е защищавала и живяла векове, когато нямаше никаква българска държава, а на неколцина алчни хора да си реализират лични сметки. Но той ще има и такива последици, каквито авторите му най-малко са очаквали.

Въпреки многото речи и парадирания със закони за работничеството с него се вършат някои некрасиви работи, за които отчасти Ви говорих, а други прилагам при настоящото и моля Вашето внимание и застъпничество.

Приложение: отделни листа.

С почит: Люб. Лулчев

28.I.1941 г., София, Изгрева

МОЛБИ

1. Наредба № 20797, публикувана в Държавен вестник, бр. 253 от 9.X.1940 г., в §9 е определена помощта, която се дава на безработните тютюноработници: 40, 35.

Към същия параграф в забележка е казано: Забележка: иномородците, без разлика на категория и група, получават по 10 лв. на ден.

Това е крайно несправедливо, защото от същите работници се взимат всички вноски еднакво и еднакво чувствуват нуждата. Моля нареждането Ви тая забележка да се отмени.

2. Много странно впечатление прави, че привилегиите, които държавата дава със закон на работничеството, не се прилагат по отношение на работниците от държавните военни фабрики. Неволно се получава впечатлението, че те не са от тая държава... Така например във военните фабрики има няколко хиляди временни работници, и то от 2–5 и 10 години даже... и все временни. Във всички държавни учреждения и предприятия се работи в събота от 8 до 1 часа, като на всички щатни и извънщатни се заплаща като цял ден. Във военните фабрики се работи от 8–12 в събота и се плаща на надничарите само половин надница и на всички щатни, разбира се, цяла! И то за тия нещастници, които имат едва 20 до 22 надници в месеца.

Щатните си получават заплатите на 26-и всеки месец, на надничарите се дава чак към 15-и следния месец — и това на човек, който чака на надницата си да се храни... Нещо повече (което е вече срамно!), всички обявени за народа празнични дни, като рождението на престолонаследника, три дена за освобождението на Добруджа, се заплатиха от всички фабрики и работилници на работниците.

Изключение направиха само военните фабрики, които са уж държавни, и не изпълниха това нареждане — техните надничари вместо празници имаха съответни

лишения от надници... И вместо държавата да служи за пример как изпълнява законните си нареждания, тия фабрики правят всичко да покажат, че пет пари не дават за това. Така и нарежданията за отпуските на работниците, дадени със закон, не се прилагат досега. *Налага се една справедлива анкета, която ще установи това*, а също и внушение, че държава в държава не може, не са времената сега за такива работи.

При това положение на работниците е доста трудно. Така например един надничар с 45 лв. надница трябва да плаща годишен данък 827 лв., по стария закон 627 лв. — 28 и 1/2 надници годишно! Това е достатъчно много, като се има предвид, че с тия надници работят само 260 дни през годината, а трябва с тия пари да живеят 365 дни!... И повечето са семейни хора! Работническият фонд за обществени осигуровки (0,0) е разграбен и при това държавата му дължи, освен заемите, взети за разни цели, и повече от 700 000 000 лв. невнесени от държавата (справка, отчета на висшия трудов съвет от миналата година под председателството на Стойчо...). Това е нещо срамно и страшно. Утре вероятно ще стане и с бъдещите фондове на земеделци и занаятчии...

Българска Панама! Моля малко внимание към тоя въпрос.

Ваше Величество,

При всеки рожден ден човек се връща към онова пристанище, на което някога е слязъл на Земята — и без да ще, се приближава към другото, от което ще я напусне. В тая междина от дни и години човек учи в голямото училище на живота.

Блажен е този, който, като го изпитат, знае!

Здраве, успех и радост Вам и домочадието Ви, за много години

пожелава Люб. Лулчев

29.I.1941 г., София, Изгрева

(От разни беседи)

Започне ли човек да живее сам за себе си, страданията неизбежно го следват.

Човешките работи първо се опитват, а за божествените работи първо вярата, а после опитът.

Оправянето на света е работа на Бога. Работата на човека е да оправи своя малък свят.

Любовта разрешава всички противоречия. Следователно искате ли да бъдете свободни, прилагайте любовта. Правите ли нещо, правете го от любов.

Който остарява, без да поумнява, не е разбрал старостта.

Религията е наука за възпитанието на човешкото сърце. Науката — за човешкия ум.

Човек трябва да се постави при тежки условия, при усиленни времена, за да се научи да мисли.

При каквато и мъчнотия да се намирате, разумният свят ще Ви помогне да я разрешите.

Вие сте родени добри. Проявете доброто в себе си.

За да бъдете свободни, не изказвайте любовта.

Като обичате, Вие се свързвате с цялото битие и се радвате на пълнотата на живота. Това значи да вършите волята Божия!

Всички същества са еднакво надарени, но не са еднакво проявени.

Докато хората не дойдат до пълно съгласие с природата, последната всякога ще разваля плановете им.

Цената на човека седи в неговата душа, а не във формите и положенията, през които той минава.

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 2.IV.1941 Г. ВЪВ ВРАНЯ

От 8 и 40 до 10 без 10 сутринта

Не бяхме се виждали доста отдавна. Идването на германците му внесе сигурност, но влизането на сърбите го подплаши и той трябваше да търси подкрепа наново.

Въпросите, които третирахме, бяха първо за положението на сърбите, поведението на македонците, които искат сега да се даде ход

от германска страна, питали какво да се прави, и идването на Браухич за главнокомандуващ.

По въпроса за сърбите му казах, че е добре за нас, понеже по-рано те бяха лансирани по-добре пред германците и сега ги разбраха колко струват и ще може нещо да се получи. По никой начин не трябва да се меси Македония — тя трябва да бъде следствие в тая работа, а не подтик. Ние трябва да пазим да се не бием пак със сърбите, защото е грехота. Македонците нека си получат своето, но после, не сега да се започва с това, което ще озлоби и съедини сърбите. И царят намира, че не е моментът сега, когато България е слаба, да се повдига тоя въпрос. Много да пази да се не явяваме братоубийци. Те нека си покажат магариите. Казах му, че това са два преврата, един военен и други, който е успореден на тоя, политически, който изтика тълпите на сцената и по тоя начин изтърваха положението из ръцете си, но че и двата са дирижирани от Англия. Царят потвърди, че и той има това впечатление, особено като видял Евтич там, и взе да ми обяснява какъв е Евтич. Казах му:

— Разбирам. Това е сръбският Генадиев^[7].

— Точно — каза ми той — аз търсех на кого да го оприлича.

Казах му да се пазим от предизвикателства и да държим в ръка управлението, да се не остава германците да се справят направо с факторите, защото ще стане излишно управлението и самият той. Сега на Браухич^[8] да каже да се разберат с Русия на всяка цена, ако стане нужда да дадат нещо от Полша или цялата на Русия, но с нея да бъдат на чисто, защото нещата се усложняват и трябва да се действа решително срещу Англия, инак ще бъде опасно и за тях. Русия насърчи Турция с този пакт за ненападение и изобщо дирижира нещата, както си иска, и като такъв фактор трябва да се държи сметка за това. Царят ще бъде много внимателен, защото сега няма на кой да се обляга. Той има служители, но приятели няма и затова трябва да ги пази. Познах му за Багрянов, защото все таки той ти е приятел, казах му аз, а виждаш какво е и при най-малките разклащания хората как стават.

— Да — каза ми царят — аз, който видях велика Румъния, велика Полша, и видях сега какво станаха, аз не мога да се лъжа на тия временни работи.

— Да, и слава Богу, дръжете спирачките на тия хора, които не знаят какво правят, защото са като децата, това за министрите и

политиците.

Говори ми за царицата пак и каза, че българският престол бил проклет откъм царици.

— Защото — казвам му — са били все чужденки — еврейки, гъркини, маджарки, та и сега италианка, и то смесена с черногорка... и пр.

Казах му, че откъм външна опасност за България няма, но от наши си хора може да се случи нещо, та трябва да се пази, понеже те са много сервилни, повече, отколкото трябва, и по този начин ще разглеждат германците.

Царят се съгласи с това и обеща каквото може да направи. Приказвахме в този дух, когато донесоха бележка, в която се казваше, че маджарите запитали дали българите ще турят войска на югославската граница. Попов им казал, че нашите войски са за гръцката и турската, а не за сръбската граница. Имаше телеграма от Берлин от Драганов, че за македонското движение нищо не могат му каза. Препоръчах му Нед. Атанасов за Русия, като му казах да имат връзка непременно, защото е важно.

Той се съгласи да стори нещо, но изглежда, че го е страх от Русия и че не смее да води политика с нея — тогава му казах да пази отношенията на Германия и тях, да бъде добре с Русия, но да направи това непременно. Разговорът продължи в тая насока, но аз бях си унесен в моята си мисъл с романа си, който не говори.

Ваше Величество,
Не съдете грешния, падналия, а слабия.

Учителят

Обикновеният човек се учи от своите погрешки, а мъдрецът — от грешките на другите.

Учителят

В дните, когато обикаляте новоосвободените земи на Македония и Тракия, Ви пращам този поздрав. Чрез мира Бог Ви даде повече, отколкото чрез войната можеше да се надяваме. Но ще бъде още по-добре придобитото да се задържи без война! Затова трябва да се гледа по-далеко и да се помнят някои неща от миналото по-добре.

Вие имате тази възможност, но трябва да се пазят от прибързаности и увлечения някои Ваши помощници. Пък трябва да се бди и над общата насока.

Нека не забравяме, че каквото и да се случи, сърбите си остават наши съседи от хиляди години. Ние не трябва да ги мерим с техните мерки, щом те не ни харесват. И Христос каза: „С каквато мяркаме мерите...“ Тъй че ние би трябвало да почнем да се отнасяме тъй, както бихме желали с нас да се отнасят, а не както те ни мериха вече, което си остава и за тяхната собствена сметка. Сега е времето да им покажем разликата между нас и тях, ако съществува. За нас пактът за приятелство трябва да си остане в сила, независимо от поведението на техните управници. Уважението към този нещастен народ съсед трябва да си остане. Това го изисква и човещината. И ако една Германия, която воюва с Гърция, можа да заяви, че не държи народа отговорен за погрешната политика на управниците му, колко повече ние трябва да следваме тая линия на поведение спрямо вековните си съседи, с които не сме и воювали! Шовинисти и късогледи хора раздухват омразата и враждата чрез спомена на погрешното минало. Няма нужда да се разпалват животински качества и долни инстинкти. Сърбите си платиха достатъчно за погрешните си, за да има нужда да прибавяме и ние нещо. Нека не бъдем жестоки. Сега българският народ трябва да покаже своето великодушие и духовно надмощие. Вие трябва да ръководите това. Вашата сила иде от вътрешния закон на справедливост, който Вие следвахте досега. Придържайте се о него и занапред, ако имате успех.

Старото е добро, но новото, което иде, е по-добро. Онова, което организира едно общество или народ, е идеята, духовното. Желанията, стремежите на един народ имат стойност само когато изхождат от една велика духовна идея за общочовешко благо — инак ще дойдат неминуемите стълкновения с околните. Вътрешното духовно организиране на българския народ трябва да се започне. И то не по механически път и не по старите

методи. Бързите придобивки са малотрайни. Трябва да се гради на основи, които устояват не само на хубаво време, но и на бури. Разумният е предвидлив. Сега повече отвсякога трябва да бъдем всички умни и внимателни. На добрите и умните хора трябва да се дава път в управлението — от най-малкия до най-високите постове! В това отношение сега трябва да бъдете смели и настойчиви повече отвсякога. Имате вече достатъчно опитност в своя живот и сигурното чувство, когато сте на верния път, за да правите отстъпки на частни интереси или на лични тесногърди домогвания. Вие имате достатъчно търпение и такт да преодолеете всички препятствия, когато искате. Пред мисълта за доброто на целокупния народ, вярвам, Вие ще имате достатъчно сили с Божия помощ да преодолеете всички препятствия за негова слава и радост на всички ни.

Люб. Лулчев

1.V.1941 г., Изгрева

Ваше Величество,

Много бих Ви молил да се застъпите отново за студентите, чиято молба Ви предадох. Те са около 45 човека. Даже да са направили волно или неволно някакво нарушение на многобройните правилници, параграфи и членове, мисля, че университетската управа не трябва да се формализира, когато се касае българи да получат по-висше образование. Пък най-послед днес, когато се помилваха толкова престъпници от затворите и когато начело на самия университет стои божем представител на християнството — презвитер ректор, нека се помогне на тия бедни момчета да си довършат образованието.

Ако обичате, понатиснете малко министерството, защото министърът Ви е обещал, но секретарят му е писал с тълкувания, които са унищожили обещаното... А сега ректорът си умива ръцете с това тълкувателно писмо като Пилата някога. А що са криви тия момчета, повечето бедноръки, които вече два месеца чакат да ги приеме

нашият университет и неволно си спомнят, че чужденците не са им правили тия въртели, макар че са били сърби и сръбски университети... Поне малко патриотизъм да се прояви на дело — инак в речите и банкетите го имаме и за износ...

Моля, застъпете се...

Приложени Ви изпращам и три изрезки от вестници с молба да се не повтарят случките, които са описани там. Така може да постъпват само тесногръди „патриоти“, които не виждат по-далеч от носа си. Интересите на държавата налагат такова държане да се излючи, ако искаме да живеем в мир и добро бъдеще със съседите си. Да не повтаряме техните погрешки.

Като се извинявам за безпокойството в случая, надявам се все пак, че няма да пропуснете да направите едно добро, защото зная, че радостта на другите е и Ваша радост, а тия бедни момчета я чакат твърде отдавна, затова и ще я посрещнат с толкова по-голяма благодарност.

С почит: Люб. Лулчев

28.VI.1941 г., София, Изгрева

Ваше Величество,
Безправието ражда безредието.

Учителят

Добрите намерения изискват достатъчно знания, за да дадат задоволителни резултати. Мен е много съвестно, че ще Ви занимавам пак с някои работи, защото видях как Ви стана скръбно, като настоявах да се намесите в управлението и да подтиквате министрите. Съгласен съм, че това е едно изхабяване. Но мислих достатъчно върху това и си рекох, че е по-добре да се изхабяват по-малко в стремежа си да дадете едно разумно управление за добруването на целия народ, отколкото да имате силите си запазени, както Вашият баща... Затова Ви и пиша.

По военните работи: колкото по-скоро се разпуснат войниците, толкова по-добре за народа и държавата

(разбира се, като се остави това, което е необходимо за момента). Нека се направи най-строго разследване защо някои са викани по два-три пъти, а някои — никак. Това е, което деморализира. Също така някои финансови инспектори, ако направят ревизия по заплатите, ще се натъкнат на невероятни работи както по войсковите части, така и по военните фабрики.

Мародерите не са армията! — и няма защо да се преследват тия, които казват истината за тях. Ако искате да чуете нещичко по тия работи от един почетен човек, повикайте помощник-началника на VII полицейски участък в София Владимир Василев Узунов — той току-що се е завърнал от окупираните места.

По вътрешните работи: комунистите са турени под надзор. Това не е лошо, но те сега са безопасни. След десетина дни събитията ще ги сломят съвсем. Срещу евреите се продължава политиката на ограбването. Говори се за висши лица, които са „купили“ сребърни сервизи и килими от евреи. Когато се провери и документира, ще Ви кажа имената.

По прехраната се вършат некрасиви работи. Изкуствено се поддържат високи цени. Нормират се постоянни цени, макар че стоките са от различно качество, а би трябвало изрично да се посочат, че са нормирани максималните цени, а под тях всеки да е свободен да продава, както намери за добре или както му отърва. По тоя начин и народът ще може да вкуси плодове и зеленчуци. Сега се спекулира безобразно и се задържат стоки на изкуствени цени. Това са наглед дреболии, но народът ги чувства много едро.

Времето изисква бдение, разбиране и упътване. Ще се поизмъчите, но благодарностите на народа, който истински Ви цени, ще Ви бъде скромна награда.

С почит: Л. Лулчев

28.VI.1941 г., София, Изгрева

Нещастна България, пълна с машинки за подписване.^[9]

Ваше Величество,

Моля да ме извините, но днес мислех да Ви помоля за две работи и поради сериозното Ви „нападение“ забравих. Наистина Вие имате сега много по-сериозни работи, но Все пак, моля, отделете малко време и за помалките. И двата въпроса Ви са известни, но, моля, повторете ги на тия, които падат малко глухички, когато е да направят едно добро.

Първият е за студентите от Белград и други 45 души, които са още разкарвани. Изглежда Филов разпорежда, а Йоцов^[10] върши каквото си знае.

Вторият въпрос е за инвалидите — да не бъдат разигравани с разни комисии, защото отрязаните им крака няма да израснат, нито слепите очи да прогледнат. Срамота е да се разкарват повече тия ранени хора за хатъра на хора, които взимат по сто лева на подпис под техните актове... Нека и в нас се стори нещичко. Прилагам препис от законопроекта, който, ако обичате, придружете с две думички до военния министър.

Моля, не ми го зачитайте за злоупотребление с добрината Ви — молбите на нещастните ме карат да Ви безпокоя, защото в нас, изглежда, само Вие имате, смелост да правите добро — другите имат тая смелост, когато е за лично добруване, а когато е за някого друго, сочат параграфи, членове и пр.

Благодаря предварително от името на тия, които ще отървете от излишни разтакания.

С най-сърдечен поздрав: Люб. Лулчев

8.VII.1941 г., София, Изгрева

Ваше Величество,

Засега до три седмици (21 ден) условията не са благоприятни да напущат децата България. След това ще направим нови наблюдения.

Днес по една работа имах случая да видя за пръв път Филова. Направи ми не много добро впечатление.

Ако обичате, настояте и посредниците спекуланти да бъдат третирани като саботьори, щом вземат един по-голям процент печалба от предварително определения като законен.

Пожелавам приятни маневри и полезна работа.

С почит: Л. Лулчев

5.IX.1941 г., София, Изгрева

Ако искате да видите засмяното лице на природата, вярвайте в нея — само така вашата вяра ще придобие стабилност в себе си.

Учителят

Любовта носи живота. Животът е ценен в крайните си резултати — доброта, справедливост, разумност — те са сладките негови плодове. Всички велики държавници на миналото, които са могли да реализират своите идеали, са изучавали много грижливо фактите с техните закони, законите — с техните принципи, принципите — с разумността, която ги направлява. Само така може да се проникне в бъдещето, което носи съдбините на народите, и да се избере верният път, при което принципите са капиталът, законите — обръщението на този капитал, а фактите — плодовете на самия капитал.

Пожелава Ви приятната светлина на радостта

Учителят

30.X.1941 г., София, Изгрева

Ваше Величество,

Формира се нова групировка — бранници. Хората чакат от тях да видят новия човек, жив образ на добродетели. Вместо това се явяват насилници. Такива е имало във всички времена и те много добре са рушили, но малко трайно са създали. Бранникът трябва да носи новото така примамливо, че да бъде желан и предпочитан, а не само да се натрапва. Никой не бяга от доброто. Но ако насилието предшества и най-добрата идея, внася само отвращение и към нея, и към тия, които я носят. С насилие единство не се постига, а чрез уважение и взаимна почит. Това трябва дълбоко да се запечати в умовете на тия, които

ръководят тая организация. Образци на нови достойни хора, а не насилници чака българският народ да види. Насилници в името на разни партизански идеи той е виждал и по-рано и се е наситил на тях. Повторението на методите им няма да донесе нищо хубаво. Погрешките на миналото не могат да станат, днескашни добродетели само от това, че са променили името си тия, които насилят. При това смятам, че е основна погрешка, за която ще се плати много скъпо в бъдеще, че начело се тури човек, който най-малко подхожда за това, а за възпитатели на народа ни се поставиха учители по гимнастика, като че ли човек е само тяло...

Повод за горните мисли ми дават оплаквания, които идат от разни места, че тия господа са почнали да насъскват учениците едни срещу други и се дохожда до нежелателни сцени. Такъв един „герой“ е учителят ръководител на „Бранник“ в гр. Севлиево, учителят по гимнастика Пеню Иванов, който е насъскал учениците против други идейни групи (като есперантисти и пр.), като е стигал до брутални отнасяния, та дори и револвер е вадел на ученици! Сега има толкова бойни полета, не може ли да се прати някъде този бабаитин да си прояви юначеството по-достойно и над обекти, които не говорят неговия майчин език... Това е срамотно.

Директорът пък на Троянската гимназия искал изключване на ученика Иван М. Георгиев, защото чел есперантистки вестник! По тоя начин не се възпитава, а се деморализира. Трябва от самото начало да се турят тия хора в правилна насока, защото ще си скубем косите после от това бъдеще, което ще последва, и от тая възможна поквара вместо добродетели, които може да се посеят. Моля Вашето застъпничество в случая за бъдещето на тия нещастни младежи, попаднали в ръцете на подобни „възпитатели“...

Точност, толерантност, съзнание на дълг, обич към хората и земята ни — на това трябва да се учат, на това трябва да се дава жив пример от ръководниците им, а не да

се гонят, мразят и преследват един други братя. Ако сега не мисли някой като тях, утре ще стане това — всички плодове не узряват в един ден или едновременно — всеки на своето време! А насиетието няма какво да се учи, него и животните, и диваците го знаят достатъчно, за да има нужда от нова формация, тъй скъпо струваща на държавата ни.

С почит: Люб. Лулчев

30.X.1941 г., София, Изгрева

Ваше Величество,
*Прочее, ако някой знае да прави добро и го не прави,
грех е нему.*

Послание Яково, гл. 4, ст. 17

Докато хората не дойдат до пълно съгласие с природата, последната всякога ще разваля плановете им.

Учителят

Силата на човека иде от съгласието, хармонията му с природните закони.

Нейните сили тогава стават и негови. Обратното — отиването срещу тия закони носи обезсилвания и ограничения.

Вашата сила досега и добрите резултати за всички в България са дошли по същия път. Мир, справедливост и работа — това са здравите основи, върху които може да се гради.

Человек е свободен да мисли и да прави каквито и да са заключения. Истината не зависи от тях. Но заключенията трябва да изхождат от истината, ако искаме те да имат сила и меродавност.

Лодкарят е фактор в една лодка, докато тя не е претоварена. Претовари ли я — нейната, па и често и неговата съдба са предрешени вече. Клюмнало цвете не ще речи, а малко вода само. Останалата работа ще си я свърши и то самото, разбира се, когато не е твърде късно.

С почит: Люб. Лулчев

[1] Д-р Иван Буреш, директор на Царския музей за естествена история. ↑

[2] Иван Шкойнов, началник-щаб на Софийския гарнизон по време на войнишкото въстание 1918 г. ↑

[3] Фон Твардовски, член на делегацията за германската архитектурна изложба. ↑

[4] Уилям Донован, полковник, пратеник на американския президент Рузвелт в България за среща с цар Борис III и българското правителство. ↑

[5] Полковник Лунин, руско военно аташе. ↑

[6] Кирил, български патриарх и софийски митрополит (1953–1971), пловдивски митрополит (от 1938), академик. ↑

[7] Д-р Никола Генадиев, политически и държавен деец, министър на правосъдието (1903–1904), на търговията и земеделието (1903–1906, 1906–1907, 1907, 1907–1908), на външните работи и изповеданията (1913), на земеделието и държавните имоти (1913), водач на Стамболовистката партия, а след Първата световна война на партията „Народно единство“. ↑

[8] Валтер фон Браухич, генерал-фелдмаршал, главнокомандуващ сухопътните войски на Германия след 1938. ↑

[9] Този текст е написан на ръка на гърба на писмото от Лулчев. — Б.съст. ↑

[10] Борис Йоцов, професор в Софийския университет, славист, главен секретар на Министерството на народното просвещение, министър на народната просвета (1942–1943, 1943–1944). ↑

ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА 1942 Г.

(За времето от 20.XI.1941 г. до 20.VIII.1942 г.)

Изследванията с данни от 20.XI.1941 г. до 20.VIII.1942 г., дадоха резултати, както следва:

Важни дати:

За България: 27.II — 4.III.1942 година.

За Италия: 24.IV.1942 година.

За Германия: 20 — 26.VI. и 1.VII.1942 година.

За Турция: Целият месец май 1942 година.

За другите държави и за останалото време от 20.VII. до 20.XI. 1942 година резултатите ще имаме по-после.

В хороскопите, направени до миналата година, трябва да се внесат поправки с нови елементи. (Хороскопи, правени до 1941 г. — май месец. След тая дата от поправки няма нужда.)

21. XI. 1941 г. Изгрева

Ваше Величество,

По въпроса за главно командването, ако може, не вземайте още решение. В никой случай, ако сте взели решение, не го правете достойние на тоя, когото сте благоволи да натоварите с това. Причините ще Ви кажа устно.

С почит: Любомир Лулчев

17.XII.1941 г., Изгрева

В парламента Божилов е усвоил една игра да приема бюджета в нощни заседания с по 20–30 души народни представители. Ако може да се обърне внимание на Филова върху това. Аз чух много оплаквания за тия изнудени гласувания по миналия бюджет. Сега гласят същото, разбира се, заинтересувани. Не е редно това.

Ваше Величество,

Изпращам Ви един опит да се хвърли поглед върху днешното стопанско положение. Ако имате време,

прегледайте го. (Лично ще го донеса.)

Прилагам едно резюме от същия, в което се показват необходими мерки за избягване на стопанския хаос.

Моля, прочетете много внимателно изявленията на министър Габровски, публикувани във вестник „Зора“ от 28 декември 1941 година.

Вярвам, че от обиколката си в село имате хубави непосредствени впечатления от народа.

Пожелавам от сърце всичко най-хубаво Вам и на домочадието Ви.

С почит: Любомир Лулчев

14.1.1942 г., Изгрева

Ваше Величество,

Съществуването на една държава, както и на инстанциите в нея, са свързани с признаването и изпълнението на известни природни закони.

Всяко излизане от равновесието създава движение, но непредвидените движения дават неочаквани резултати. Ако една машина не наруши своето равновесие от двете страни на буталото, не може да тръгне, но ако една сграда изгуби своето равновесие, тя рухва.

Скачване на лампата с жица, носеща електрическа енергия, е възможност да получите светлина, да добиете свобода на движение, защото светлината открива истинските отношения. Но пипането на тая жица с ръка може да донесе голямо страдание.

Правдата и доброто трябва да бъдат основа на всяка държава. Чувството на целокупността е чувство вярно — личното благо за истински мъдрият е илюзия и заблуда, от която животът винаги е събуждал твърде скоро „щастливците“. Изгубването на такова чувство на целокупност и единство е същественият белег на приближаващата катастрофа. Силите на разумната природа дават своите ефекти, независимо дали се знаят или не от тия, които стават обект на тяхната проява.

Има постъпки, които костват човешките закони — за тях съществуват преценка и съдба човешка... Има и постъпки, които нарушават божествените закони. Друг е съдията за тях. Един свят, който обикновено наричат невидим, но който е много по-реален и по-разумен от нашия, има своите земни огнища, своите извори. Връзката с тия сили е разумното, което крепи живота — и частен, и обществен.

Докато в една държава се запазват божествените закони, те са като душата в тялото — дотогава и съществува смислен живот, излезе ли душата от тялото — иде анархията...

На... от къща, принадлежаща на Всемирното бяло братство в Търново, без всякакво право и закон е взета една картина. Това не е изолирано деяние, което коства свещените чувства на десетки хиляди души в България и хиляди по всичките краища на света, а и нещо много по-съществено — нарушение на основния закон на правда и ред, за което невидимият свят държи сметка.

Разбираме положението Ви и не желаем да се излагате, но време е вече да проявите най-доброто, което можете. Когато се изгуби божественото основание на една държава или институт, той почва да се разлага и изчезва.

Туй, което Бог е дал, не трябва да се отнима. По-добре е да се направи жест да се отстои божественото, да се изпълни волята Божия, отколкото личното. Този жест е необходим не за нас, които чувствуваме силната ръка на провидението върху си, а за Вас и мястото, което заемате в държавата, защото то се крепи тъкмо върху съзнанието за неговата божественост.

Последиците на безправието никога не могат да бъдат добри. Силата в света на днешния ден не е сила и на утрешния, но има сила, която е силна през всичките дни — за нея Ви говорим.

Крайният срок е да се поправят погрешките на безправието. И заедно с това да се свържете с ония сили, които могат да Ви помогнат в случая.

Светлината носи истината, а истината — свобода на всички ония, които са готови да ѝ служат с вярност.

В името на тая истина със свободата, която ни дава, пишем настоящото.

На кръстопътя вярната посока, която се взема навреме, спасява всичко.

Тази крачка Ви предстои.

Любомир Лулчев

ЗА ХИТЛЕР

Нова Германия има много по-велика мисия с мир, отколкото с войната.

5.II.1942 г.

СРЕЩА С ЦАРЯ НА 21.III.1942 Г. ВЪВ ВРАНЯ

От 9 без 10 до 10 и 20 сутринта

Преди да се срещнем, още вечерта Севов ме търси да ми каже, че царят ще заминава за Германия и да бъда на местата си, защото ще иска да ме види.

В четвъртък бях на екскурзия целия ден и той ме търсил да ми покаже нещо, дадено му от царя. Вечерта, като се върнах, отидохме към Бистрица и той ми показа един портрет на Багрянов от „Зора“, в който той досущ приличаше след направената му от царя брада на Фердинанд... Също и две писма картички, едничката, която бе получил от него от 9.IX.1941 г., в които пише, че би писал, ако не се боял...

Преди да отида при царя, се видях с учителя, който ми каза, че сега е време той, ако има съзнание за работата и ако има радост, а не сила, да се разговори с Хитлер за мир, защото сега светът се обърна на болници и няма смисъл това унищожение. Трябва да разберат, че в божественото всичко печели, а в човешкото и когато наглед печели, то е само наглед — докато бащата е силен, се налага, а после синът връща по същия начин. Ако те приемат това, което има, казва, после ще им се каже и един план толкова лесен, че и малките разумни деца ще могат да го изпълнят. Човешкото и големите мъдреци не могат го изпълни, а божественото и малките разумни деца могат да го изпълнят (най-

напред учителят беше казал „Децата ще го изпълнят“, а после ме викна и върна от пътя и прибави „разумните деца“ — за глупавите ние не се интересуваме.)

Царят, въпреки че отидох по-рано с намерение да го почакам аз, той пак беше дошъл и надничаше към градината. Той ми посочи снега и като се ръкувахме, каза:

— Ами това какво е?

— Бяло знаме за мир — казах аз весело.

— Ха — се изненада той и зарадва (сняг беше валяло доста от снощи и днес).

Седнахме веднага и започнахме разговора. Масата бе приготвена с моливи и книги (ние двамата си сядаме до писалището, а това бе кръгла маса в средата, на която обикновено седяха книги, а сега беше ги приготвил да приеме след мен Филов, Даскалов, Попов и Габровски за наставление).

Започнах да му говоря това, което учителят бе ми казал, че е време да се направи опит за разбиране, преди да се пролее кръвта на толкова стотици хиляди хора, които ще паднат в тая офанзива. Нека Хитлер покаже, че обича народа си, и преди офанзивата да направи друга офанзива, както някога я направиха с 14-те Уилсънови точки. Ако тогава лъжливи те имаха един такъв ефект, нека сега да бъдат истински и да покажат разликата между тогавашния свят и нова Европа. Ако Англия, която е антипод на болшевиците, можа да се разбере с тях, колко повече тези два революционни народа, сега така, както говори Хитлер, той поставя интересите пред мисълта, че ще се бие до унищожение, и това ги ожесточава.^[1] По-добре е да се кажат при какви условия минимални той би прекратил войната. По тоя начин той ще повлияе и върху другите и ще има съюзници и между самите други народи. Това ще му помогне. Той трябва да говори като водач, а не като пълководец. Той е мистична натура и има избухвания, които не трябва, да има амортизатори. Ако той обижда генералите си, ще убие техния подтик и те ще станат нерешителни. Съдбата на Браухич ще бъде пред очите на всеки от тях. При това Хитлер ще се изхаби, а той е последният, резерв на Германия. Трябва да му се говори смело, че мирът е необходим. Че се превърнаха страните на болници, че това съсипва храбрите народи. Че Германия ще е нова, Германия е много по-велика в мирна работа, отколкото във война, и че трябва да залаят

Европа с работа, а не с кръв; че ако има излишна енергия, тя трябва да иде в работа, а не в борби; че една велика Русия не може да остане във век и веков осакатена и че когато и да е, ще си вземе мястото и че по-добре е сега да се разберат. Ако и Съветска Русия продължава плановете на царска Русия, то показва кое е по-силно; трябва разум, а не озлобение. Ако плутокрацията намери допирни точки, и Германия трябва да ги намери, но не по пътя на Англия, която жертва народите. Хитлер трябва да предложи не чужди земи, както е направила Англия, а да се тури други принцип — справедливостта, като и малките братя имат достатъчно права, дори повече от големите, защото големите сами си пазят правата, а малките трябва да им ги пазят.

Трябва Хитлер да не ламти за Малорусия, защото това значи да се ползува от чужди земи и да изпълва един английски план, който тика Германия там, за да не иска колонии, а тя трябва да се ползува заедно с всички държави от суровите материали на света. Това трябва сега да се каже, и то под приемлива форма, една дипломатическа офанзива преди другата, защото стане ли и тя, ще има много разноси, а за да се компенсират, ще се искат чужди земи, а това ще даде едно онеправдание на народи, т.е. старо положение и условие за нови войни. Справедливост трябва да се сложи в основата на нова Европа и то да се подчертае ясно. Това ще го кажете на Хитлер насаме.

— Но той винаги има при себе си хора.

— Нищо от това, Вие ще поискате за частен личен разговор и той ще Ви даде. Той е изгладнял за умен човек и ще се разговаря внимателно. Може да възразява, но то ще е само формално. Той може много да спечели, защото при един успех ще има поддържката и на враговете си, които е навреме предупредил за последиците като честен човек.

— Чудно е, че аз, цар, съм заобиколен с нищожества, а той има много истински царедворци — каза царят.

— Всички парвенюта чувстват нужда от това, и Наполеон.

Севов

За постройка на инвалидни домове (пострадалите от войните) бяха отпуснати 50 000 000 лв. Десет месеци след това още нищо не е направено. Сумата вече има стойност на 25 000 000 лв.

Не е направено нищо, защото законът мина за пет дена в събранието, а правилникът към него не може да се направи и за десет

месеца... Защо? Там г. военният министър има думата. Накъсо — защото трябва да са „наши“ в комисията... Срамно.

Моля, застъпете се, за да може да се започне постройката тая пролет. Севов е добре запознат с въпроса.

За царя

НЯКОЛКО ВЪПРОСА, КОИТО ЗАСЛУЖАВАТ ВНИМАНИЕ

1. Въпросът за цените на земеделските произведения и фабричните или занаятчийските.

Така например вълната се купува 62 лева, а преждите се продават на същите селяни 3-4-5-6 и повече пъти по-скъпо!

Една кожа телешка се взима от селяните за около примерно 350 лв. От нея стават най-малко десетина цървули, а за един чифт му се искат на черната борса (а бяла борса няма!) най-малко 300 лв.!

Има и др. подобни.

2. В нас има три вида произведения, които подлежат на оценяване:

1. Местните произведения.

2. Внесените от странство.

3. Произведените от тях — или само от местни материали — или само от материали внесени — или от смесени материали.

За да престане всекидневната игра с цените на всичко, предстои да се определят — твърдо, категорично цените на местните продукти и материали; — периодически — цените на внасяните материали (срокът да бъде поне и за двата случая за 6 месеца, ако не може за една година).

Всичките тези цени ще се публикуват за даден срок в Държавен вестник и ще бъдат задължителни във всеки магазин, който продава на ръка, за проверка.

Определя се за всички продукции (производни от първични материали) определена печалба, която ще бъде: а) за ангросиста с производствените разноски; б) за ангросист без производствени разноски; в) за посредник (1); г) за детайлист.

Тези печалби ще бъдат точно фиксирани в проценти и обявени тоже в Държавен вестник. Всяка сума, взета над тези определени проценти, се смята за саботаж и води след себе си конфискуване на всичкото имотно състояние и затвор най-малко десет години.

Печалбите си ги изчислява всеки търговец за себе си, като пази да не надмине определения коефициент (процент), а проверката може да стане, от който и да е купувач или агент, комисар, полицай и пр.

Всеки, който открие подобно злоупотребиение с цените, взема 20% от конфискувания имот и даже, ако е съучастник, не се наказва.

По този начин ще се фиксира печалбата и увеличението ще отива в производителя, а сега взимат посредниците лъвския пай, като в някои браншове това стига до печалби, които чудят и самите търговци, които се отдумват, че държавата им ги давала... (справка речта на Хайдатов, плевенски народен представител, който чистосърдечно признал тия печалби и ги нарекъл обир на населението).

Въпросът с въглищата е срамен, 40 километра от мината хората са платили преди 8 месеца и нямат въглища!

С плана Мусман се правят срамни търговии, на които трябва да се тури край. Изнудват много хора, като им сочат разни скици и пр.

С електричеството също има много лоша игра, и то с най-бедните квартали. В София плащат 5 и 2 лева, а в покрайнините по 7–8 и повече и по 3–4 лв. за отопление, като че по това са два различни града.

Бесят се хора за намерения само да саботират, а се оставят живи и незасегнати хора, които фактически крадат и саботират милиони. Това значи да се яде капиталът.

РЪКОВОДНИ ИДЕИ ЗА ЦАРЯ

1. При сегашното положение на работите в нас страдат производителите и консуматорите, а печелят търговците, посредниците и фабрикантите.

2. Няма съответствие между земеделските произведения и фабричните.

3. Няма контрол между пътя, който минава едно тяло като материал, докато стане вещь или предмет за употреба в консуматора. Губят се материали и изчезва производство, за да се яви на черната борса. Например сега не са записани по фурни или по бакалии. Или не се държи сметка за цялото производство от даден бранш.

Всички контролни инстанции са смешно много и разделени — фактически никакъв контрол или отговорност.

Предстои:

Общо координиране на материалните блага във вид на производство, обработване, търговия, консумация. Намиране съответната форма и вмъкването ѝ в общия ред.

Справедливо съотношение на цените на индустрията и земеделието.

Правилно разпределение на културите във връзка със земята, за да не страдат хората (например изключителни земи за определени култури — картофи (Самоковско), рози и пр. и земи, в които може да се сеят и други — да се подбират култури, за да не страда доходът на хората), за да не става нужда да се налага на стопаните какво да сеят, че ще се яви на сцената българският инат.

Безспорни места с определена култура само и останалите места.

Декларация:

1. Всеки български гражданин, който има в наличност повече от... лв. и в имоти на стойност повече от... лева, се задължава да декларира всичко подробно, като същевременно посочи и откъде го има, с какви средства е набавено и от кого и кога.

2. Всичко недеklарирaно на обща стойност, по-голяма от... лева, се чете като укрито преднамерено и принадлежи направо на държавата — изземва се.

3. Всеки, който открие, покаже или стане причина да се открият укрити стойности, от какъвто и да е вид, взема една четвърт от откритото и не се наказва, ако е бил съучастник в престъплението.

Забележка. Сумите, внесени един месец след публикуването на настоящия закон за благотворителни цели, не се смятат за укрити.

Декларация на всеки чиновник при постъпването му сега и при напускането на службата.

Печалбите да се определят не от чиновниците, а от самите търговци всеки за себе си и за бранша си (само лично за себе си), като държавата предварително определя и фиксира за определен срок.

1. Цените на местните материали;

2. Цените на внесените материали;

3. Цените на производствените разноси за всеки бранш в проценти;

4. Печалбите всеки да си ги определи, като се дадат от държавата само максимумите, например печалбата за ангросиста (фабриканта) може да бъде максимум, да речем, 20%, на един посредник 5%, на

детайлиста 40%. Всяко надвишаване на този допуснат процент, който се изчислява от самия фабрикант, всеки за себе си и под негова лична отговорност, носи конфискуване на всичко, което има, и най-малко десет години затвор. Контрольорът, който е одобрил такава печалба, се смята направо за съучастник и носи на общо основание наказанието също.

Повишаването на цените при такива случаи ще се дава на първичния материал, оттам ще следва само по себе си и процентното увеличение на произведеното в % съгласно общото допускане за максимум печалба, но отговорността за неправилно изчисление ще си носи търговецът, който си изчислява, а ако е и ревизиран и намерен за нормален — и този, който го е ревизирал, а сега се отдумват чиновниците, че повишавали, а те не са отговорни пред никого, а стават ортаци на търговците... без да носят никакъв риск нито едните, нито другите.

Сега няма свръзка между производителя, производствата и консуматора, не се вижда пътят на произведеното и къде стават покачванията — в новата система това ще се избегне.

За да стане това, трябва да се направят някои нови съчетания съгласно системата.

За работа:

1. Форма-схема.
2. Щат-чиновници, заплати.
3. Здания, складове, учреждения.
4. Парични операции, средства, капитали, оборот.
5. Контрол — непосредствен, автоматичен, взаимен.
6. Отговорност — лична. Правата и отговорностите да растат йерархически.
7. Свръзка между този институт и другата държавна машина (Недев).
8. Какво да се прегрупира от сегашното в ново и какво да се съкрати.
9. Да се подготвят лицата в специални курсове предварително, ако трябва, като им се дадат богати заплати с предварителни гаранции, внесени от тях, и със страшни наказания за провинените.

Контролът да бъде цялостен, да обхваща материала от самото му зараждане и стигане до консуматора и като се ликвидира с него,

сметката му автоматически да отива някъде, където ще става общата проверка на разходването.

Всички учреждения, които сега съществуват и имат сходни функции, да се слоят и обединят около една смислена работа без излишни хора и формалности. Във всичката работа да се има предвид благото на българския народ и да се разкарва най-малко или не се обременява с излишни формалности.

1. При определяне от кметовете произведеното количество храна от декар земя не са взели предвид неурожая тази година. При първото нареждане от гражданската мобилизация да се из земе храната, като се остави на селския стопанин по 900 гр. на човек. Базирайки се на тия сведения, прибраха се храните, без да се предвиди един запас за ония стопани, на които не им достигаше по 900 гр. след няколко дни после две нови наредби: да се из земе 1/3 от оставеното количество, изчислявано върху 900 гр. на 300 гр. на човек. По тоя начин, вместо да се остави по 600 гр. на човек, остава много по-малко. От останалото, като се махне заплащането на разни услуги с жито от селския стопанин — но непризнаването от комисията, чуждицата, която стига до 15% и повече, и триците, става ясно, че и до м. февруари няма да стигне храната за повечето стопани.

2. Малко преди тия наредби господин министър Габровски даде изявления, че в България всеки може да яде хляб колкото иска.

3. За птиците се предвиде да се хранят с остатъците от храната на хората, понеже храната за хората е недостатъчно, ясно е защо се прибягва към масово клане на птици. Резултатът от това е ясен.

4. Следва да се урежда въпросът с покупката на свинете, тъй като свиня, тежаща под 100 кг, се купува по 28 лв., а над 100 кг се купува по 32 лв.

5. Определеното количество за изхранване на едрия рогат добитък царевица по 200 кг не е достатъчно, поради което напролет добитъкът и конете не ще бъдат годни за полска работа.

6. По нямане на храна за овцете и тях в село са ги обрекли на заколване, с което стопанството ще се лиши от приплода, млякото и вълната.

7. Големи пространства земя остана незасята въпреки официалните статистики.

8. Поради късното засяване кълняемостта и вкореняването на храните закъсня и настъпилият студ измрази доста храна.

9. Раздадените за продажба в селата цървули от гума са негодни и се пукат на първата седмица, а обувката се късат като мешина — независимо от голямата цена.

10. Търговците не продават стоките, защото чакат да мине 1 януари и се даде нова цена за стоките.

11. Същите отказват да продават с фактури, освен между четири очи без фактура на двойна и тройна цена.

За царя

РАБОТИ, НА КОИТО ТРЯБВА ДА СЕ ОБЪРНЕ ВНИМАНИЕ

Македония:

1. Своеволия на чиновници. Далеч от центъра, те своеволничат. Това е в реда на всяка нова работа. Трябва контрол, по-често и по-строго отнасяне при избора им, а също и при наказанието им.

Примери: гледай доклад на Казанлиев, писмото на Працилов и др.

Управител на Македония с права.

2. *С плана на Мусман*^[2] стават престъпни игри и изнудвания от страна на много чиновници. Страдат много хора и няма на кого да се оплачат, защото на всички устата са свързани със закони и наказания, само за престъпниците няма нищо, понеже са синджир, марка и се поддържат (справка — процеса на Загорев, речта на прокурора!).

Кметът Иванов трябва да си върви. Планът да се направи публично достояние. Какви са тия тайни само за скубане на хората...

3. *Ограбването на евреите* продължава безсрамно. Особено това се вижда по въпроса с аптеките и с оценката на къщите им и други имоти.

Държава, която сама си не спазва законите, е в процес на разложение и не може да има добро бъдеще. Законите са, за да внасят правда и ред, а не за ограбване и отмъщение лично.

4. *Въпросът за постройките* на бездомниците, пострадали от войните, за които се отпуснаха 50 000 000 лв., и сега се вършат разни нехубави отлагания за користни цели. Да влезе този и онзи в комисии и пр. Един правилник се „прави“ с месеци и не може да се довърши, защото има заинтересувани... (гледай документи). Сега са 25 000 000.

5. *Военният министър* има език, който върви в унисон с тоя на „Сотир Янев“! Това е много опасно, защото минира държавната политика и може да докара нежелателни последици. Той има вече втори апартамент и може да бъде освободен да му се понарадва.

6. В *цензурата* са настанени своеволници, които с невежеството си оскърбяват чувството на българина. Пигмеи, които са си въобразили твърде много, защото и там, както и на други места, липсват ръководна идея и контрол над произволите им. Ако това, което те правят, се направи на тях самите, биха окрякали света. Изключение може би прави само Чинков, който е човек с по-широки разбирания, но няма нужната подкрепа, за да работи по-свободно с тия синекури, които са се събрали там.

7. *Министър Даскалов* произнесе една реч, с която показва кои са бункерите на България. Сведенията за тия бункери се прилагат.

8. За сведение. Три параграфа, за които сме говорили и друг път. Те, разбира се, може да бъдат прилагани само от хора, които са от калибър, малко по-друг от съвременните „модерни“ разбирания.

Частни въпроси:

9. Въпросът за подаръка в Охрид — 15 000 или 25 000 лв.?

10. Останали са още няколко студенти, само може ли да се стори нещо за тях? Списък се прилага.

11. *Доно Хр. Василев* е сега в Божурище.

12. Статията „Интелигенция“ от Луков. Това са думи, наредени хубаво, но нямат дълбок принцип в основата им. Говори за създаване (?) на интелигенция от „ние“, кои сме тия „ние“, не може да се разбере. Той не иска да каже основния признак на водача интелигент, защото ще трябва да се изключи сам от редовете им. Всяко нещо се крепи и създава от функцията разумният живот в цялото и за цялото. Самопожертвуванието и безкористието са основните признаци на истинския интелигент-водач. „Пастирът живота си полага за овцете, а наемникът оставя стадото и бяга.“

Това е, с което трябва да се проверяват тия, които са кандидати за пастири, и тогава да взимат името на интелигента. Всеки пази това и цени това, което му е потребно, но паразити никой не обича. Интелигенцията, или по-право псевдоинтелигенцията в нас, е далеч от тоя идеал сега, защото и тия „ние“, които водиха, купуваха развалени брички автомобили по максимални цени за най-модерни коли...

Народът има безпогрешно чувство и цени всеки, който искрено и безкористно го обича, макар не всякога да го разбира добре. Но други са, които не дават да слуша истинските си водачи, защото ще отпаднат доходите им от патриотизма им, затова те с всички средства правят възможното народът да не тръгне след тях. В края на краищата народът си намира пак пътя, но страда.

Ваше Величество,

Ходих вчера нарочно в „Роял“ за вчерашния преглед. Гледах най-внимателно. Ако филмът е същият (не е нещо изрязано), мога да кажа, че „дамата“ се държа много хубаво, коректно, прилично, а с децата — неочаквано мило. Мъчих се да съзря това, което ми бяхте обърнали внимание, но не можах. Може би защото малко познавам навиците ѝ. Но все пак смятам се за добър наблюдател и мисля, че в дадения случай имаше пълна коректност и достойно държане от нейна страна.

Пиша това, защото ми се иска да бъдете справедлив и в най-малките работи, та и хората да Ви обичат и Бог да Ви помага, за да изпълните (вършите) най-добре дълга си, на който Ви е призовал в тия чудни времена.

Нека Бог Ви пази и закриля.

С искрен поздрав: Люб. Лулчев

27.I.1943 г.

Въпросът беше за царицата — държанието ѝ с кмета Иванов, за когото беше ми обърнал внимание царят на 25.I.1943 г. на срещата ни.^[3]

Ваше Величество,

С евакуацията се повдигнаха много въпроси и достатъчно тревоги.

Прилагам едно писмо, в което смятам, че има нещо интересно по тоя въпрос и заслужава да бъде прочетено.

Бях Ви говорил за полковник Божков. Събрах някои сведения за него. Той бил най-старшият действующ

артилерийски офицер. Бил цели шест години началник на артилерийската школа и офицерите имат много добро мнение за него. Раняван е през войната и има няколко кръста за храброст.

Мисля, че не трябва да се допускат онеправдания на подобни хора, защото това действа лошо и на останалите офицери. А сега времената са натегнати и всяко онеправдание се отразява болезнено. Моля, отдайте една справедливост, за да имате и повече приятели.

Стопанското и вътрешното положение на държавата изискват повече внимание и по-способни хора.

Сега между народа се лансира стар въпрос с нова сила — къде е житото? Защо ядем само царевица, когато България изнасяше жито?

Това, разбира се, е лозунг по команда, но и факт е, че сега хлябът е 95% царевица и всичко друго, освен жито!

Обърнете, моля, внимание на това, защото понякога малка искра пали голям пожар, а сега атмосферата е много „барутна“...

Благодаря много за вниманието, което сте показали към Торбов.

Пожелава от сърце успех в работата:

Любомир Лулчев

14.II.1943 г., София, Изгрева

Ваше Величество,

Подобни изявления не допринасят нищо. Те усложняват и без туй сложното положение. Всяка система търпи критика и разцвет.

Л. Лулчев^[4]

СРЕЩА С ПРИНЦ КИРИЛ В СТОЯНОВИ

От 8 без четвърт до 9 ч. на 2.XI.1943 г.

Пет дена бях в Чамкория и затова не бяхме се виждали след връщането му от Германия и Хитлер.

Започна с това, че даде едно писмо, подписано от баща му, до него (писано от други, а само подписано). Аз се загледах в подписа и взех да му казвам какво е мислил, като се е подписвал. Кирил взе да се смее.

— Прочетете го. Тъкмо това е писал. — Прочетох го. Беше, че праща генерал Ганчев, за да уредял работите... Божилов му казал, че вече му искал пари, и то да бъдели в крони словашки. Казах му, че той и по-рано беше искал, и то в швейцарски франка, но да се не дават много, защото миналата година беше дал 120 000 на Дочо Христов за Националните легиони...

Разправи ми, че много се страхували при пътуването и двамата с Филов, на който очите му станали като черти..., но напразно. На гарата ги посрещнал Хитлер и бил много внимателен, а също и Рибентроп. Приели ги на два пъти, говорили много меко и „аз като виждах, че това му е приятно, чаках, казва Кирил, и той стана още по-мек и внимателен. След обяд имаше и генерали, но пак не беше опасно. Не иска нищо, освен да сме будни и да бдим и към Адриатическо и Бяло море“.

Когато разправяше втория път, от генералите Йодъл беше по-сериозен и като че никак не беше съгласен с това, което говореше Хитлер, а другите само клатеха глави... Изглеждат като фигури... Първични хора ми се видяха...

Тук той каза още някои работи, които не ми се иска да запиша, за да не попаднат в чужди ръце.

1. Каза:

— Видяха ми се луди хора. — Смях се много.

Хитлер говорил, че ще се бие, докато изтече кръвта на мечката.

— Това е английска теза, внушена му и той там ще се разсипе...
— казах аз.

— Във всеки случай те са много спокойни и уверени. На какво се надяват, не зная, но така е. При това ние вървахме със специален трен и аз гледах по гарите, но никъде не видях фигури като у нас в 1918 година... Хората са по-спокойни и няма муцуни... Изобщо върнах се по-обнадежден, отколкото отидох. Там те работят, а спят денем до 11

часа. Вечерта бяхме 14 човека на вечеря. Беше и Химлер. Той прави гримаси, като говори — и той го имитира.

Казах му, че това е липса на вътрешно равновесие и че не говори хубаво за неговата психика.

На вечерята са били 14 човека. После го е викал и Рибентроп на вечеря, но там бил съвсем друг свят — сив от далавераджийи... Рибентроп му говорил все против Англия и от автомобила до изпращането на гарата... Той всецяло е под влияние на Англия и като не знае закона, се свързва постоянно и по тоя начин е проводник на техните идеи, му казах аз и му обясних някои закони за психическо влияние. Той слушаше внимателно.

Кайтел се интересувал от соята и разпитвал за нея дали може да се отгледва.

Нулеви личности — каза Кирил.

Казах му, че когато има личност в човека, той не търпи силни хора наоколо си и по тоя начин най-после остават нули... По тоя повод му напомних някои работи, преживени с брат му.

Заговорих му за вътрешната политика, защото тя продължава да не е добра. Брашното го дават 22 лева, а житото го вземат 10. Вълната 50–60 лв., а обработена я дават 1000 лв. и пр., му наредих много такива работи и му казах да внимава, защото на селяните се вече говори, че ще станем велики от Урала до Адриатическо море и че селянинът все ще си оре, а да му мислят господата...

По тоя повод си поговорихме и той се съгласи, че трябва да се работи в това направление, за да има подобри резултати. Припомних му, че bankerите искат да обсебят и че Аладжов е техен орган, защото той не получава пари от държавата, а от банката, на която служи, а това е много опасно и пр. работи, които и по-рано съм говорил на царя и сега в по-елементарни форми трябва да говоря и на Кирил. Той трябваше да отива на меса-панихида, задушница католическа, та не можеше повече да говорим. Той ми честити рождения ден със закъснение, понеже не знаел, и пр.

Като се върнах, казах на учителя разговора и той ми говори доста, но записах малко.

Възпитанието зависи от бащата. Той ще научи как да се отнасят децата с него, както той самият се е отнасял с тях! Тъй ще се оправи и светът — порастат синовете — стига се до демокрация. Злото и

доброто, като ги разделят, те се умножават и са... не се побеждават. Силата на злия е в множеството доброта. Колкото по се разделя, става по-силно. Злото е отдалеч ценно, от близо е зло. В него всички искат да бъдат големи, а в доброто могат да бъдат малки. Малкият, той е силният, а в злото всички големи не могат да бъдат. Боата, като глътне една сърна, изгубва за една неделя силата си. Сега и те, силите, ще омекнат.

Кирил искаше за това в Беломорието да прави инспекция на войските. Казах му да не извозва немци, грешката е, че се състави милицията с войските, а също да почака 5–6 дена, защото всички с Божилов и Шишманов на свиждане с Хитлер и тук София.^[5] Не трябва да остава така. Той се съгласи.

СРЕЩА С ПРИНЦ КИРИЛ НА 16.I.1944 Г. В ЕВДОКИЯ

От 9 до 10 ч. сутринта

На 14 т.м. писах едно писмо на Евдокия, с което ѝ казвах, че моментите са важни, и казвах, че трябва брат ѝ добре да се ориентира. Тя каза да ми кажат много здраве и да чакам отговор после. На другия ден отидох в Симеоново и по пътя ме залови тревога. В голямата бомбардировка на 10-и падна бомба наблизко до бараката и поради това отивах всеки ден в Симеоново. По пътя ни хвана тревога и много бързахме, но нема бомбардировка.

Вечерта намерих писмо от Борис Стоянов. Сестра му падна убита през вечерната бомбардировка на 10-и или 11-и, точно забравих, понеделник беше.

Вчера, като се върнах, се измих и си легнах, но когато бях заспал вече, към 9 часа, дойде Андро и Тошко с една кола да ме вземат и докарат — откарат в Мърчаево, където е учителят, от вчера минал през самата тревога. То е било цял ад за тях, защото мнозина са бягали. При това техният газгенератор спирал почти на всяка минута и са бягали мнозина.

Машината ми е пострадала при бомбардировката, та пише накриво. Пълна беше със стъкла...

Вярвам, че ще се оправи.

Тая сутрин, 16-и, отидох сутринта при учителя и той ми каза, че Германия няма да победи, понеже той по-рано още каза, че няма да има победители, „сега не искам да ме влачат като в 1917 година...“ Трябва

да се види каква е политиката на Англия, Съединените щати и Русия, да се видят техните допирни точки и каквото може да се направи. Също и на Германия. Да се не прави нищо зад гърба на Германия. Да се направи, ако има нужда, автономна Македония. Ако воюва, България ще стане като с...^[6]

Кирил ме чакаше, защото аз бях закъснял десетина минути. Започнахме веднага разговор. Докара ме Тошко със същата снощна кола много скоро. Приеха ме официално, а не както по-рано през задната врата. Казах му, че ако ще спечели Германия, има смисъл да даваме жертви, но ако няма да спечели, по-разумно е не да се пъчим, ами да кажем на германците мъчнотиите си, за да ни помогнат. Ако ли не могат, поне да се не изненадат един ден, ако не може да направим мобилизация или да устоим на обещанията.

— Ама ние не можем да сдrefим за един град само.

— И аз не казвам да сдrefим, само че ако има нужда, да загине половината България, стига останалата да спечели, но ако не спечели, каква смисъл има да се губи повече? Не може ли да се потърси посредничество на Русия? Какво искат те?

— Все едно — и едните, и другите. Да сме напуснали окупираните земи и после да сме изпъдели германците...

— Че що русите не ги изпъдиха, или англичаните толкова време, а сега искат от нас. Това не е политика — казах аз.

— Не е. Но англичаните и американците искат да погубят България.

— Това го не вярвайте — казах аз на Кирил. — В краен случай може да се опита автономна Македония, като се направи една нова Източна Румелия, пък нашите войски да се махнат оттам.

— И това съм мислил отдавна — каза Кирил — но как? Там има и комунисти, има и сърбиянци, и българи.

— Те да си уредят работата, но да има доверени хора. Както признаха Албания, така ще признаят и автономна Македония.

— Да, но германците имат войски в Албания.

— Че нека имат и в Македония, но поне ще се изтеглим оттам по-прилично. Но да бъде това като най-крайно средство.

Оплака ми се, че Калфов искал нов кабинет, че Кьосето искало да се явява като спасител. Поменах му за Багрянов, че го предпочитам пред Кьосето.

— И Вие мислите като мене — съгласи се той. Но като му казах за Македония, ми каза, че тогава трябва република, инак царизмът сам ще се самоизяде.

— Но това е крайното — му казах аз — когато няма друг изход. За Недев ми каза, че армията го не ще.

— Криви Ви са информацията. Той може да бъде прекрасен министър на вътрешните работи. Багрянов е магаре. Никакво го няма.

— Все пак той има връзка със селяните и може добре да се спогажда с тях — казах аз.

— Кимон издал някакво писмо и го изпратили в Бургас. Значи евакуирали са го. Арестуван е, но мисля да го върна да стои във Вътрешното министерство.

Помолих го за услуга да каже да дойде колата, а той предпочете да ме доведе сам. Разкара ме из целия град, където са паднали бомби. Бяхме само двама. Той караше. Показа ми по-важните попадения и после ме докара над Владая, където се разделихме с пожелание всичко да се свърши добре, и много сърдечен беше. Когато говорихме, дойде и Евдокия и ми каза „Добре дошъл!“ и каза, че ще отиде с Балабанов и другите към Чамкория. Взехме си сбогом и тя отиде. През всичкото време Кирил ми говореше за политиката и докато пътувахме с колата. Валеше сняг и времето беше приятно, но той няколко пъти ми каза, че ще се измъча. Войници сме били сега, не е важно какво ще се мъчим, стига да стане добро. Питаше ме къде живея. Казах му, че временно съм в Мърчаево. Разрушенията са доста големи, но не, разбира се, колкото ги описват тия, които не са виждали война. Най-голямата бомба е паднала в Зоологическата градина, но не е експлоадирала, защото била с предпазител немахнат. Божа работа.

— Тя стигала за един квартал — 2,20 на 80 см диаметър.

Приказвахме още много работи, но като ми се заяде така машината, та не пиша свободно.

Към 11 и половина бях при учителя и сега се прибрах.

На връщане закусвах с малко парче хлебец, вятърът беше силен и вееше сняг, но беше попътен, аз бях дебело облечен, та не ми беше лошо. Сега пиша в една малка стаичка и съм доволен, че можах да си взема поне по-важните работи. Само здраве да е сега, да се оправят работите на всички.

Учителят много е настоявал вчера да ме потърсят на Изгрева и се зарадва, че съм дошъл и още повече че работата горе-долу тръгна, пък каквото даде Бог. Снощи имах едно видение. Легнах си към 12 часа и над кревата ми застанаха много лица, както ги рисуват в иконите.

„Отстъпете, ще отстъпите“ — казах им.

РАЗГОВОР С УЧИТЕЛЯ НА 1.III.1944 Г.

9 ч. сутринта, с. Мърчаево, в дома

Говорихме дълго време, около два часа, върху празни въпроси и на разни теми. По-късно си записах това, което си спомних.

Аз казах и на Багрянов да гледа да турят всички на работа. С масоните да разберат какво иска Англия точно, а не такива безумни работи за изгонване на германците, те не могат с толкова войска да направят това, а искат от нас това. Нещо реално да разберат какво искат наистина, а не за пропаганда. От друга страна, да се държат с германците добре, защото и те не обичат да се шегуват с хора непочтени. А също с русите да видят какво е добро и да го направят сами, за да няма между тях противоречия. По такъв начин ще се дойде до разумното. Всички народи имат дял в божествения план и това трябва да се разбира и никой да не противоречи за изпълнението му. Друго е за човешките планове. Не трябва никой народ да спъва други народ в божественото.

Англия наруши божествения план, когато наруши Санстефанска България, и оттогава върви назад. Тя не трябваше да се меси, но тя от страх от Русия...

Германия повтори погрешната на Берлинския конгрес, но Англия не разбра нито в 1918 година, нито после, сега.

Всеки народ трябва да се остави свободен да изпълни божествената мисия, а за политическите работи е друг въпрос, но за това, което е божествено в него, не трябва да се спира, защото се осакатяват и тия, които спират. Наклонът създава течението. Нагоре се задъхват, а надолу се засилват. Да се изпълни справедливото и обещаното. Това за трансформатора, на който, вместо да помагат, всички чиновници пречат и гледат да изнудят нещо рушвет, особено Разсуканов от мина „Перник“.

С. МЪРЧАЕВО, РАЗГОВОР С УЧИТЕЛЯ НА 5.V.1944 Г.

От 10 и половина до 11 и четвърт сутринта

Въпросът бе да пиша едно писмо на принц Кирил и отидох да питам учителя има ли да каже нещо за проекта. Прочетох го, но той не ми каза нищо, от което разбрах, че това всичко е безполезно, но все пак аз исках да изпълня това, което смятах за дълг. Той ми каза между другото:

— Изпуснаха, широки обуца, за да се направят мазоли. Те сега преследват, а уверени ли са, че ще бъдат все начело? Карат все по германски, но това, което може да прави силният пехливан, слабият не може да понася, нито да нанася силни удари. Сега търсят правото, но в правото влизат три елемента: не само силата, но основното е силата; просветен ум, устойчиво сърце, силна душа — силна воля, която е израз на душата. Кирил трябва да слуша сестра си, която има доста опитности. Много богата (Германия), казва, а дали има пари, те си знаят. Севов разсъждава по германски, щом е инженер. Сега трябва най-малката помощ, да остане един сантиметър до сблъскването. От философия страдат българите, искат да не се наруши нищо от църквата, когато целият свят се обръща. Златото е благородно, но е напластено в рудите, та трябва да се освободи. Българската политика прилича на оная домакиня, която не е знаела да готви и все питала „как готвите това или онова“ и казвала: „И ние така.“ И веднъж питала как готвят охлювите, а те ѝ казали, че ги чукат в чутура. „И ние така.“ В Библията Бог позволи да убият Авеля, но не даде Каин да убият, а каза, че печат ще му удари, та да не смее никой да го убие, и който го убие, ще бъде седмкратно наказан. Лошите хора да се не убиват, а да се турят на работа да видят следствията от последиците. Лошите хора са енергични и трябва да бъдат туряни на работа, а не убивани. Малките работи може да имат големи последици. Един много добър свещеник удря на един дякон плесница за погрешка. После дяконът става владика и 25 години гони свещеника. Направил погрешка, с бой не се оправя, бой значи ръст, по-добре е ръст да му дадеш, отколкото бой. Трябва съществените закони, които сега не знаят. В живота има три големи противоречия и три големи хармонии. Който не мисли и не чувствува, и не постъпва добре, ще влезе в тия противоречия. Хитлер беше силен отначало, а после след Англия... Стана като онзи бейски син, който бил гяури, докато един ден викал на баща си: „Хванах един гяур.“ — „Доведи го!“ — „Не ще.“ — „Пусни го!“ — „Той не ме

пуска...“ Как ще подигне германския народ, ако стана причина, унищожи...^[7] Ако е той причината за нещастieto на народа, нека се оттегли, ако разбираше божествения закон. Ето, Христос каза: „По-добре е да пострада един човек вместо целия народ.“ А сега страда целият народ вместо един човек — всички страдат за Хитлер. Умни хора трябват навсякъде. Хитлер изпусна случая, когато Чембърлейн му отиде на крака. Той мислеше, че Англия няма да воюва. Според мене божествен акт е само Санстефанска България — всичко след нея е човешко Англия се боеше и развали и затова страда. Сега най-добро е федерирането, другите неща са несъвместими... Народите ще изберат своите водители (наложат каза) Ще им дам водители според сърцето си, казва в писанието: Богатите заблуждават бедните, скарват ги и те воюват. Във всеки свят има мярка: във физическия свят има мярка — „силният има първо място“. В умствения свят светлият ум има първо място, в духовния свят, който носи благородно сърце, чувствува. Всеки свят си има по една мярка, с която си служи. Грубостта в хората се набира. Ако човек вземе един хляб, е добре, но ако вземе 50, набират се и се дразни и си прави свои заключения... Светът не може да се оправи. Бог е вложил блага във всеки човек и трябва да се даде място на тия блага. Трябва да се поправи светът не с хляб, а с дишане във въздуха не си ограничен и след него и въпросът и за яденето ще се разреши лесно. Светлината е още по-висш свят. Най-голяма погрешка направи Фердинанд, като стана цар, ако беше останал княз, по-добре щеше да бъде. Отвори Балканската война. В Радомир се явява на един войник Света Богородица и му каза да каже на Фердинанд, че ако се не примири със съюзниците си, лошо го чака. Ще изгуби всичко. Др. Дуков го разправя. И Борис мислеше все за трона си, а не да служи на Бога. Бог, ако е решено отгоре да останеш цар, ще останеш сам цар, не може да се направиш, все трябва да си някъде. Работите на миналото, било що било, готви го. Проучете сега условията, ако те сега искат едно решение. За мене, като дойде законът на зимата, той се иска дебели дрехи, като дойде пролетта, тя иска по-тънки. Сега силният ще разрешава според силата си, а слабият според ума си. Защото, ако силният не постъпи според силата си, и слабият според ума си. Ако умният не упъти силния и силният не помогне на умния, няма смисъл. Сега трябват и умни хора, и силни хора, и добри хора — всичките ще си подпомагат. Трябва цяла наука. Сега някой казва: „Аз това нещо не

мога да направя.“ Всяко нещо, което се иска от човека, и добро, и зло, може да го направи. Добрият човек прави злото слуга, а лошият човек прави доброто слуга, а злото господар. А добрият прави злото слуга, а доброто господар — това е разликата. Случаят с Йов, където Сатаната и Господ се разговарят и той си казва мнението за Йова. Един народ трябва да мине през изпити, но през умни изпити. Сега войната върви вече по инерция. Кола слиза от високо и преминава върховете, ако са по-ниски, докато застане... Ако хората не станат умни, добри, силни, ние трябва да станем добри, умни, силни. Машинистът, като се качи на машината, и авиаторът на аероплана, тогава стават силни! Да се изследва сега тяхното състояние.

ЦДИА, ф. 95, оп. 1, а.е. 1, л. 1–136. Препис. Машинопис.

ЦДИА, ф. 95, оп. 2, а.е. 2, л. 1–68. Оригинали, преписи, чернови, копия. Ръкопис и машинопис.

[1] Така е в оригинала. — Б.съст. ↑

[2] Над т. 2 Лулчев е написал на ръка „Електричеството 2-5“. — Б.съст. ↑

[3] Тази бележка Лулчев е написал допълнително в долния ляв край на листа. — Б.съст. ↑

[4] Писмото е написано от Лулчев на ръка на малко листче. — Б.съст. ↑

[5] Текстът на това изречение е написан доста нечетливо на ръка. — Б.съст. ↑

[6] Лулчев е отбелязал след многоточието „неразбрана дума“. — Б.съст. ↑

[7] Така е в оригинала. — Б.съст. ↑

Издание:

Автор: Любомир Лулчев

Заглавие: Тайните на дворцовия живот

Издание: първо

Издател: „Веселие“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1992

Тип: мемоари; спомени

Националност: българска

Печатница: „Св. Георги Победоносец“

Главен редактор: Пелин Пелинов

Технически редактор: Димитър Матеев

Художник: Пенчо Мутафчиев

Коректор: Стефка Рачова

ISBN: 954-8043-02-5 (Детелина 6)

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/4558>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.